

Området for kultur og samfunn

Årsrapport 2000

Del IV: Forskningsinstituttene

*Delrapport for samfunns-
vitenskapelige institutter*

**Norges
forskningsråd**

Copyright © Norges forskningsråd 2001

Norges forskningsråd
Postboks 2700 St. Hanshaugen
0131 OSLO
Telefon: 22 03 70 00
Telefaks: 22 03 70 01
Grønt nummer telefaks: 800 83 001
Internett: bibliotek@forskningsradet.no
X.400: S=bibliotek;PRMD=forskningsradet;ADMD=telemax;C=no;
Hjemmeside: <http://www.forskningsradet.no/>

Trykk: Norges forskningsråd
Opplag: 300

Oslo, april 2001
ISBN 82-12-01588-2

Forord

Forskningsrådets årsrapport for 2000 gir en samlet oversikt over hvordan bevilgningene er brukt og hvilke resultater som er oppnådd. Rapporten vurderer fordelingen av tildelte midler i forhold til prioriteringene i Forskningsrådets budsjettforslag og andre strategidokumenter. Selv om resultatene ses i forhold til målsettinger og føringer i tildelingene fra departementene for 2000, vil resultateksemlene i stor grad skyldes forskningsbevilgninger gitt tidligere år. Årsrapporten vil således ikke gi et fullstendig bilde av de samlede samfunnsmessige effekter av forskningsbevilgningene.

Årsrapporten for forskningsinstituttene for 2000 kommer i tillegg til den ordinære årsrapporten og består av en samlerapport og fire rapporter for følgende grupperinger: de teknisk-industrielle instituttene, primærnæringsinstituttene, kultur- og samfunnsinstituttene og miljø- og utviklingsinstituttene. De medisinske og helsefaglige instituttene er omtalt i samlerapporten. Rapporten omfatter forskningsinstitutter som har forskning som hovedaktivitet og som omfattes av "Retningslinjer for statlig finansiering av forskningsinstitutter". Forskningsrådet har et strategisk ansvar for utviklingen av disse instituttene, men forskningsinstituttene er selv ansvarlig for sin egen virksomhet. Det har ikke skjedd spesielle endringer i instituttsektoren i 2000, og de strategiske vurderingene som ble gjort i fjor gjelder således fortsatt.

Instituttreportene er basert på opplysninger fra instituttene selv, og som er innhentet av Norsk institutt for forskning og utdanning (NIFU) på oppdrag fra Forskningsrådet. Dette omfatter data om finansiering, økonomiske forhold, personale, samarbeid med andre FoU-institusjoner, kontakt med brukere og resultater av forskning og annen faglig virksomhet. NIFU har også omtalt tallene for 2000 i rapporten.

Forskningsrådet har redusert omfanget av årsrapporteringer noe i 2000 i forhold til tidligere år, men *Årsrapporten for forskningsinstituttene* er i hovedsak uendret. Vi vil fortsette arbeidet med å forenkle og effektivisere årsrapporteringen ytterligere i samarbeid med departementene.

Oslo, mai 2001

Arvid Hallén
områdedirektør

Kultur og samfunns instituttstrategiske arbeid.....	5
Rapport fra det enkelte institutt.....	13
Agderforskning.....	13
Finnmarksforskning.....	16
Møreforskning.....	19
Nordlandsforskning.....	22
Nord-Trøndelagsforskning.....	24
NORUT Samfunnsforskning.....	27
Rogalandsforskning.....	29
Telemarksforskning-Bø.....	32
Telemarksforskning-Notodden.....	34
Vestlandsforskning.....	37
Østfoldforskning.....	40
Østlandsforskning.....	43
ALLFORSK.....	46
Arbeidsforskningsinstituttet (AFI).....	48
CICERO.....	51
Forskningsstiftelsen Fafo.....	53
Fridtjof Nansens Institutt (FNI).....	55
Institutt for fredsforskning (PRIO).....	58
Institutt for Forsvarsstudier (IFS).....	61
Institutt for samfunnsforskning (ISF).....	62
Norsk institutt for studier av forskning og utdanning (NIFU).....	64
Norsk utenrikspolitisk institutt (NUPI).....	68
Norsk voksenpedagogisk forskningsinstitutt (NVI).....	71
Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA).....	73
Statens institutt for alkohol- og narkotikaforskning (SIFA).....	75
Statens institutt for forbruksforskning (SIFO).....	79
Stiftelsen for samfunns- og næringslivsforskning (SNF).....	83
STEP-gruppen.....	85
Transportøkonomisk institutt (TØI).....	88
Vedlegg.....	91

Kultur og samfunns instituttstrategiske arbeid

Om instituttsektoren

Kultur og samfunns instituttsektor består av i alt 27 institutter. I tillegg omfatter denne rapporten to institutter (NIFU og STEP-gruppen) som ligger under Strategiområdet. 20 av instituttene mottar basisbevilgning fra Forskningsrådet, mens 7 får basisbevilgning direkte fra et departement (jf. tabell). To av instituttene får ikke basisbevilgning.

Tabell 1: Oversikt over institutter som sorterer under Kultur og samfunn og Strategiområdet.

	Statlig bevilg. ansvar	Rettslig status
Basisbevilgning fra Forskningsrådet:		
Agderforskning	NHD 1)	Stiftelse
Finnmarksforskning	NHD	Stiftelse
Møreforskning	NHD	Stiftelse
Nord-Trøndelagsforskning	NHD	Stiftelse
Nordlandsforskning	NHD	Stiftelse
NORUT Samfunnsforskning	NHD	Aksjeselskap
Rogalandforskning - Samfunn	NHD	Stiftelse
Stiftelsen Østfoldforskning	NHD	Stiftelse
Telemarksforskning - Bø	NHD	Stiftelse
Telemarksforskning - Notodden	NHD	Stiftelse
Vestlandsforskning	NHD	Stiftelse
Østlandsforskning	NHD	Stiftelse
CICERO	KUF	Stiftelse
Forskningsstiftelsen FAFO	KUF	Stiftelse
Fridtjof Nansens institutt (FNI)	KUF	Stiftelse
Institutt for fredsforskning (PRIO)	KUF	Stiftelse
Institutt for samfunnsforskning (ISF)	KUF	Stiftelse
Norsk inst. for studier av forskning og utdanning (NIFU)	KUF	Stiftelse
Stiftelsen for samfunns- og næringslivsforskning (SNF)	NHD	Stiftelse
Transportøkonomisk institutt (TØI)	NHD/SD/MD	Stiftelse
Basisbevilgning direkte fra departement:		
Arbeidsforskningsinstituttet (AFI)	KRD	Statlig
Institutt for forsvarsstudier (IFS)	FD	Statlig
Norsk institutt for forskning for oppvekst, velferd og aldring (NOVA)	KUF	Statlig, særsk.fullm.
Norsk utenrikspolitisk institutt (NUPI)	KUF	Statlig, særsk.fullm.

	Statlig bevilg. ansvar	Rettslig status
Norsk voksenpedagogisk forskningsinstitutt (NVI)	KUF	Statlig
Statens institutt for alkohol- og narkotikaforskning (SIFA)	SHD	Statlig
Statens institutt for forbruksforskning (SIFO)	BFD	Statlig
Uten støtte til basisbevilgning:		
Stiftelsen allmennvitenskapelig forskning i Trondheim (Allforsk) (ekskl. NOSEB og SFB)		Stiftelse
STEP-gruppen		Stiftelse

1) Budsjettansvaret for de regionale instituttene ble overført fra KUF til NHD 01.06.2000.

SINTEF Teknologiledelse (tidligere IFIM) rapporterer etter omorganiseringen av SINTEF som en del av den samlede rapporten fra SINTEF til Området for naturvitenskap og teknologi.

Instituttstrategiske utfordringer

Instituttsektoren står sentralt i norsk forskningspolitikk. Vitale institutter er viktige virkemidler for å nå de mål som Storting og Regjering har satt for forskningspolitikken og for deler av sektorpolitikken. Instituttene er også viktige for å realisere Forskningsrådets strategier. Instituttene som mottok basisbevilgning fra Området for kultur og samfunn er en del av denne sektoren. Disse instituttene utgjør ca 600 forskerårsverk og har sin tyngde innen samfunnsfaglig forskning.

Forskningsrådets tildeling av basisbevilgning er av avgjørende betydning for utviklingen av instituttene. I dette ligger ansvaret for å fremme sterke fagmiljøer ved:

- Gjennomføring av regelmessige evalueringer av instituttens virksomhet, der evalueringene blir sett i sammenheng med kriteriene for tildeling av basisbevilgning.
- Tildeling av grunnbevilgning ut fra faste kriterier. For de regionale instituttene er det utviklet en beregningsmodell hvor en vektlegger antall forskerårsverk, kriterier for forsknings- og forskerkvalitet samt internasjonalisering.
- Bidra til å utvikle instituttens posisjon og tilpasning til nærings- og samfunnsutviklingen, bl.a. gjennom strategiske satsninger som fremmer brukerdeltakelse og samarbeid med øvrig virkemiddelapparat.
- Styrke instituttens muligheter til å utvikle kjerneområder for å oppnå en større grad av nasjonal arbeidsdeling og økt samarbeid med UoH-sektoren.

I tildelingen av basisbevilgning mener Forskningsrådet at det må legges særlig vekt på utviklingen av strategiske instituttprogram. Dette vil muliggjøre en samlet vurdering av utviklingen. Tildelingen skjer på grunnlag av så vel kvalitative kriterier som strategiske, der det sistnevnte omfatter både det enkelte institutt og det enkelte institutt sett i relasjon til den samlede aktivitet i sektoren og til framtidige brukere.

Forvaltning av basisbevilgninger

Kultur og samfunn mottar midler til basisbevilgning til navngitte institutter fra fire departementer, KUF, NHD, SD og MD. Basisbevilgningen fordeles til grunnbevilgning og strategiske instituttprogram (SIP). Instituttene som mottar bevilgning er de 12 regionale instituttene, de tre utenrikspolitiske instituttene (CICERO, PRIO, FNI), samt FAFO, ISF, SNF

og TØI. I tillegg gis SIP til NUPI. I 2000 var den samlede rammen på 78,084 mill. kroner. Etter at budsjettansvaret for de regionale instituttene ble overført fra KUF til NHD med virkning fra 1.juli 2000, kommer hovedtyngden av midlene fra KUF og NHD.

Gjennom arbeidet med å tildele basisbevilgning følger Forskningsrådet utviklingen både for sektoren og ved hvert enkelt institutt. Dialogmøter med instituttlederne, systematiske evalueringer, årlige rapporteringer og strategiske instituttprogram er tiltak som gjør det mulig å fremme kvalitet i forskningen, rekruttering, samarbeidsrelasjoner og hensiktsmessig arbeidsdeling.

Siden 1997 har NIFU på oppdrag fra Forskningsrådet samlet inn nøkkeltall som belyser instituttens virksomhet. Dette gir oss fire år med systematisk nøkkelinformasjon som belyser utviklingen av en rekke forhold ved instituttene. I 2000 har et KS-oppnevnt utvalg evaluert Fafo, ISF, NIBR og NOVA parallelt med at Miljø og utvikling har gjennomført en evaluering av CICERO. Med dette er det i løpet av de siste 10 årene gjennomført evalueringer av alle instituttene som får basisbevilgning fra Kultur og samfunn. Samtidig har NIFU foretatt en vurdering av instituttevalueringene i perioden 1995-99.

I tabell 2 er det gitt en oversikt over endringene i totale inntekter, basisbevilgning og antall FoU-årsverk for perioden 1997 - 2000 for de instituttene som mottar basisbevilgning fra KS. Det framgår av denne tabellen at det for hele sektoren har vært en økning i de samlede inntektene i denne perioden på 31.1 mill. kroner som nesten tilsvarer økningen i basisbevilgning (28,2 mill. kroner). I samme periode har det vært en nedgang i FoU-årsverk (-35). Sektoren sett under ett har hatt en vekst i basisbevilgningen på 54 000 kroner pr. FoU-årsverk. Det er bare et av de 19 instituttene som har hatt en nedgang i støttenivå.

Tabell 2: Totale inntekter, basisbevilgning og antall FoU-årsverk for KS-instituttene i perioden 1997-2000 (Kilde: NIFU og KS. Basisbevilgning er oppgitt som bevilgningstall og kan derfor avvike noe fra NIFUs tall som er regnskapstall).

Institutt	Endring 1997-2000			Basis pr.
	Tot.innt.	Basisbev.	FoU-årsv.	FoU
Agderforskning	13,8	2,08	9	0,043
Finnmarksforskning	0	0,15	2	-0,014
Møreforskning	1,1	1,21	-9	0,047
Nord-Trøndelagsforskning	1,3	0,85	3	0,035
Nordlandsforskning	3,4	1,62	2	0,040
NORUT-samf.	-0,1	0,77	-2	0,077
RF-samfunnsforskning	4,8	1,62	-1	0,040
Stiftelsen Østfoldforskning	-11,8	1,98	-19	0,114
Telemarforskning -Bø	4	1	-1	0,058
Telemarksforskning - Not.	-2,1	0,97	-4	0,290
Vestlandsforskning	2,4	1,67	1	0,080
Østlandsforskning	-8,3	0,49	-15	0,084
<i>Delsum</i>	8,5	14,41	-34	0,059
ISF 1)	15,7	4,201	6	0,091
Fafo 2)	0	0,833	9	0,006
SNF	-6,6	0,2	-18	0,019
TØI	0,4	4,7	1	0,080
<i>Delsum</i>	9,5	9,934	-2	0,044
CICERO	-0,5	0,335	0	0,020
FNI	-9,1	2,23	0	0,097
PRIØ	22,7	1,25	1	0,037
<i>Delsum</i>	13,1	3,815	1	0,053
SUM	31,1	28,159	-35	0,054

1) Fom 1999 er ISFs andel av ISAF gitt som grunnbevilgning. Dette utgjør 3,3 mill kroner.

2) Fom 2000 er adm. Av "Urfolkprogrammet" tilbakeført til NORAD. Dette medfører en red. i omsetningen på ca 20 mill kroner.

I tråd med *Retningslinjene for statlig finansiering av forskningsinstitutter*, er det gitt midler til grunnbevilgninger og strategiske instituttprogram (SIP). Til grunn for tildelingen har Forskningsrådet innhentet faglige uttalelser fra eksterne fageksperter og fra to basisbevilgningsutvalg, et for de utenrikspolitiske og et for de øvrige instituttene.

Ved tildelingen av grunnbevilgning for 2000 har KS i samsvar med budsjettforslaget i hovedsak opprettholdt rammen til grunnbevilgning på samme nivå som i 1999. Nytt for 2000 var at TØI fikk en øremerket tildeling til grunnbevilgning fra Samferdselsdepartementet. Veksten i budsjettet sammen med frigjorte midler ble benyttet til strategiske instituttprogram. Ved tildelingen av grunnbevilgning er det foretatt vurderinger ut fra forhold som belønner faglig kvalitet. For de regionale instituttene er det utviklet en beregningsmodell hvor en vektlegger antall forskerårsverk, kriterier for forsknings- og forskerkvalitet samt internasjonalisering. De strategiske instituttprogrammene er vurdert ut fra fastsatte kriterier og i konkurranse innenfor øremerkede avsetninger. I den grad dette har vært mulig, er det også lagt til grunn en viss utjevning av støttenivået i sektoren. Figur 1 (side 9) viser basisbevilgning pr. FoU-årsverk for KS -instituttene i 2000.

Oppmerksomheten om strategiske instituttprogram ble styrket i 2000. Det ble avsluttet 4 SIPer ved de regionale instituttene i 1999 og bevilget 5 nye for 2000, slik at innen denne sektoren er

det nå 7 institutter som har et SIP hver, og 5 som har to. Ved de instituttene som mottar basisbevilgning fra KS var det i 2000 25 løpende SIP. Oversikten over hvilke SIP som instituttene nå har framgår av tabell 3 (side 10).

KS legger både faglig og strategiske kriterier til grunn for tildelingen av SIPer. Ved den strategiske vurderingen legges det særlig vekt på den institusjonelle forankringen, tematisk, faglig og organisatorisk. Mens den forskningsmessige vurderingen foretas etter faglige kriterier tilsvarende dem som benyttes ved vanlige forskningsprosjekter. Det har vært lagt vekt på at SIPene skal bidra til å utvikle kjerneområder ved instituttene, og at det ikke skjer unødvendig overlapping med tilsvarende områder ved andre institutter.

Faglig kvalitet

KS følger utviklingen i instituttsektoren når det gjelder forskerstabens kompetanse og den vitenskapelige produksjonen. Av tabell 19 (vedlegg) går det fram at en fjerdedel av forskerårsverkene utføres av forskere med doktorgrad når en ser hele sektoren under ett. Gledelig er det å registrere at ved de regionale instituttene er nå antall doktorgrader pr. forskerårsverk 0,20 mot 0,10 i 1997. Av totalt 221 ansatte med doktorgrad ved KS-instituttene i 2000 var 63 kvinner (28,5 %). Tilsvarende tall for 1997 var hhv. 164 og 49 (29,9 %).

Det var 117 doktorgradsstipendiater som hadde arbeidsplass ved KS-instituttene i 2000, mens antallet lå på rundt 100 i de foregående tre årene. Regnet i forhold til antall FoU-årsverk, var forholdstallet for de regionale instituttene 0,09 og for de øvrige instituttene 0,15. I tillegg er det registrert at til sammen 87 personer arbeider med doktorgrad ved instituttene. Ser vi antall personer som arbeider med doktorgrad under ett, blir forholdstallet for de to instituttgruppene tilnærmet likt (0,23). For begge instituttgruppene er kvinneandelen rundt 50 %.

Produksjonen av vitenskapelig artikler publisert i tidsskrift med refereordning pr. forskerårsverk utgjør 0,38 for hele sektoren. I dette tallet utgjør de regionale instituttene 0,29 hvilket representerer en jevn økning fra 1997 da det var 0,23. For de øvrige instituttene er det tilsvarende tallet 0,42 i 2000, det samme som i 1997.

Samarbeidet med andre institusjoner utgjorde i 2000 rundt 26 % av samlet årsverk. Av dette er to tredjedeler norske miljøer. Hovedtyngden (38 %) av det nasjonale samarbeidet skjer i relasjoner med andre norske forskningsmiljøer, mens den resterende delen fordeler seg likt på universiteter, høyskoler og næringsliv. Av utenlandske samarbeidspartnere representerer UoH-sektoren 42 %.

Økonomi

Det fremgår av de innrapporterte nøkkeltallene fra instituttene at den samlede finansieringen fra Forskningsrådet utgjorde i snitt 33 % av totale inntekter. Dette er en liten økning (2 %) i forhold til de foregående årene, men det er store variasjoner mellom instituttene. For alle instituttene har Forskningsrådsfinansieringen økt i perioden 1997-2000. Økningen har vært størst for de regionale instituttene.

Andelen av internasjonal finansiering utgjør 9 % av de totale inntektene, og den gjennomsnittlige finansieringen fra EU utgjør 20 000 kroner pr. forskerårsverk. Her er det imidlertid betydelig variasjon mellom instituttene, med 134 000 kroner som det høyeste og med 9 av instituttene som ikke har slik finansiering. KS gjennomførte i 2000 et kurs for ansatte ved de regionale instituttene for innføring i det å utarbeide søknader til EU. Dette for å bidra til at de

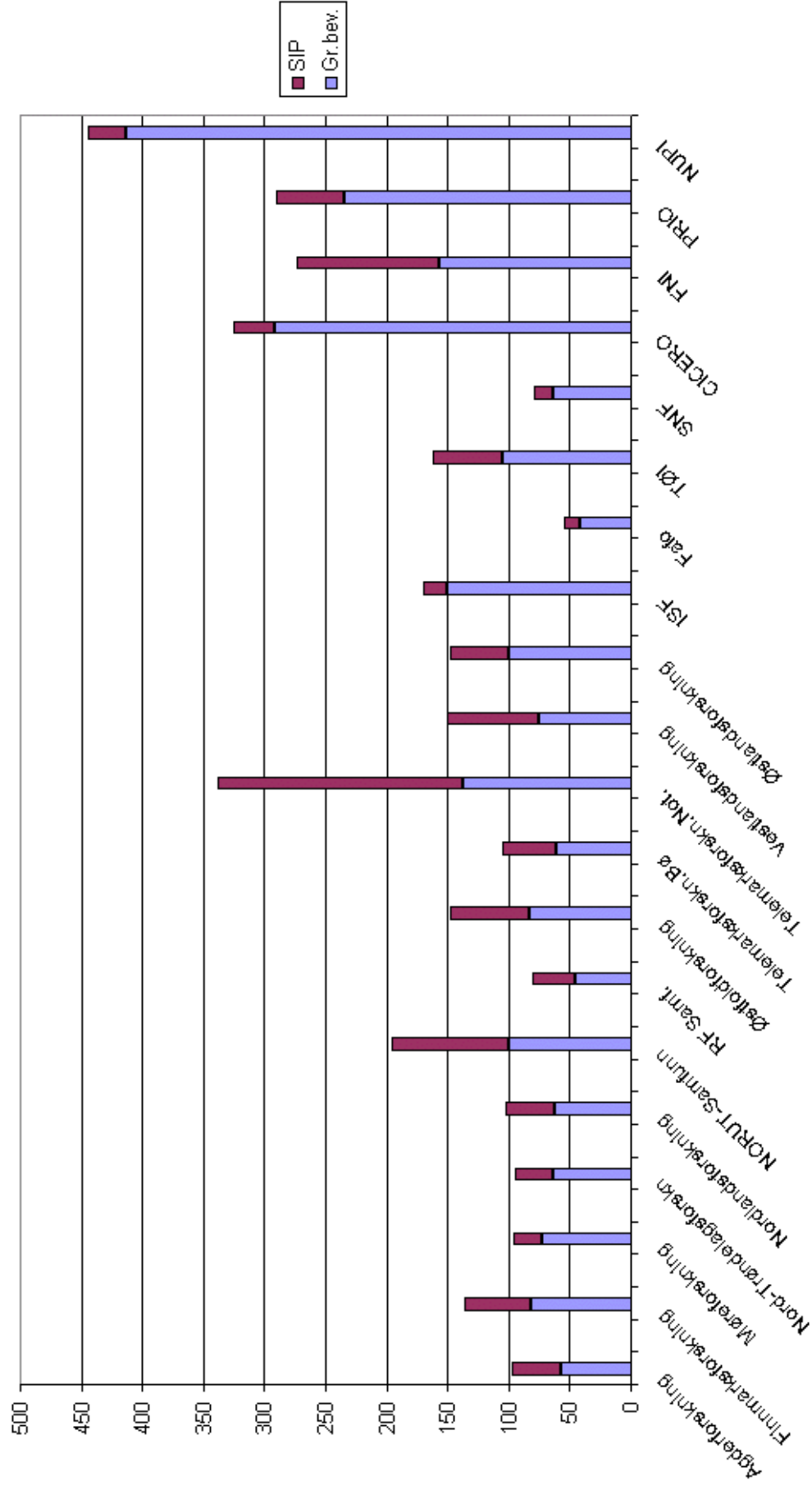
regionale instituttene skal øke sin EU-finansierte prosjektportefølje. Seks av disse instituttene har ikke slik finansiering i 2000.

Næringslivets finansieringsandel av de totale inntektene har økt siden 1997 ved de regionale instituttene og ligger i 2000 på 24 %. For de øvrige instituttene er den på 13 %. For KS-instituttene samlet er det en nedgang.

Det går fram at gjennomsnittsnivået av inntekter pr. årsverk er noe høyere for de regionale instituttene (710 000 kroner) i 2000 enn for de øvrige (656 000). Dette er en reduksjon på 3000 kroner pr. forskerårsverk siden 1999. Finansinntekter og ekstraordinære inntekter er da holdt utenfor.

Instituttenes driftsregnskaper for 2000 viser samlet et negativt resultat. Dette er det svakeste driftsresultat i den perioden vi har nøkkeltall for. Samlet resultatet i prosent av totale inntekter ble -1 %. Det er imidlertid store variasjoner mellom instituttene. De regionale instituttene hadde et positivt resultat (2,6 mill. kroner), mens for de øvrige instituttene var resultatet negativt (- 13 mill. kroner) Dette er viktige forhold å overvåke, spesielt gjelder det de instituttene som har hatt et negativt resultat over flere år, og som i tillegg har begrenset egenkapital.

Basisbevilgning per FoU-årsverk i 2000

Tabell 3: Oversikt over strategiske instituttprogrammer i perioden 1999-2001

Utenrikspolitiske institutter:

FNI	EUs rolle i internasjonal miljø og ressurspolitikk
FNI	Internasjonale regimer på miljø- og ressursområdet: Implementering, konflikt og synergi
NUPI	Europa – integrasjon og suverenitet
PRIO	European Security Organisations (avsluttet 2000)
PRIO	Ethical Dimensions of Conflict Management and Prevention
PRIO	Globalisation, the State and Conflict (start 2001 – ikke reg.)

Regionale forskningsinstitutter:

Agderforskning	Kommunal økonomistyring og lokalforvaltningsforskning
Agderforskning	Lokalforvaltning i utviklingsland
Finnmarksforsk. n.	Nordnorsk turisme – mellom tradisjon og modernitet (avsluttet 1999)
Finnmarksforsk. n.	Samfunnsbygging, regionbygging og transformasjon. Institusjonelle endringsprosesser i Sameland og Nordvest-Russland (ikke reg.)
Møreforskning	Videreutvikling av integrerte transport- og logistikkmodeller
Nordlandsforsk. n.	Kommunen som regional aktør- kommunal organisering, offentlig tjenesteproduksjon og lokal/regional utvikling
Nordlandsforsk. n.	Sårbare grupper og endringer i velferdsstaten – konvergens, divergens og ambivalens
Nord-Trøndelagsforsk. n.	Areal, transport og samfunn
NORUT Samfunn	Periferiens modernisering (avsluttet 1999)
NORUT Samfunn	Perspektiver på den nord-europeiske periferiens utfordringer i et integrert Europa
RF Samfunn	Kompetansestyling og verdiskaping: Bruk av ansettelsesformer (avsluttet 1999)
RF Samfunn	Verdiskaping i regionale og internasjonale kunnskapsnettverk
RF Samfunn	Arbeidsfellesskapet – hemmende eller fremmende for nyskaping i næringslivet?
Telemarksforsk. Bø	Kultur og idrett
Telemarksf. n.	Matematikkdidaktikk
Notodden	
Vestlandsforsk. n.	Kunnskap om informasjon- og kommunikasjonsteknologi i regional utvikling
Vestlandsforsk. n.	Lokal/global miljøproblematikk – kva inneber Lokal Agenda 21?
Østfoldforskning	e-kraft - utvikling av handelsløsninger for omsetning av elektrisk kraft på åpne nett
Østfoldforskning	Miljøstyring og miljøeffektivitet
Østlandsforskning	Reise og lokalsamfunn – utviklingspotensiale og konfliktområde (avsluttet 1999)
Østlandsforskning	Utmarksbasert næringutvikling og naturbruk – organisatoriske, forvaltningsmessige og kulturelle utfordringer

Øvrige samfunnsvitenskapelige institutter:

ISF	Makt, arbeid – kjønn og ledelse
Fafo	Nye tilpasninger i familiens omsorg til eldre (avsluttet 1999)
Fafo	Globalisering, regionalisering og arbeidslivsorganisering: De nordiske fagorganisasjonenes nasjonale handlingsvilkår og internasjonale strategi
SNF	Økonomisk styring av offentlig tjenesteproduksjon
TØI	Prognoser for persontrafikken (avsluttet 1999)
TØI	Reisevaner, teori og metode (avsluttet 1999)
TØI	Nettverkstilknnyttede transportmodeller
TØI	Trafikk, miljø og helse
TØI	Føreradferdsmodell som grunnlag for utvikling og evaluering av effektive trafikksikkerhetstiltak
TØI	Helhetlig styring og organisering av samferdselssektoren på regionalt nivå
TØI	Bruk av meta-analyser til kunnskapsoppsummering i transportforskning

Rapport fra det enkelte institutt

Agderforskning

NIFU-tall 2000, tallene er avrundet					
Inntekter (mill kroner)	2000	Andel		Resultat (mill kroner)	2000
Grunnbevilgning	2,1	5,1 %		Totale utgifter	39,7
SIP	1,5	3,7 %		Driftsresultat	1,1
Andre generelle midler	0,0	0,0 %		Ansatte	
Prosjektbev. fra NFR	4,0	9,7 %		Årsverk totalt	45
Offentlig forvaltning	16,9	41,3 %		Årsverk forskere	37
Næringsliv	11,2	27,4 %		Antall ansatte med doktorgrad	8
Utlandet	3,4	8,3 %		Faglig produksjon	
Annet	1,8	4,5 %		Antall artikler med referee	8
Sum	40,8	100 %		Totalt antall rapporter	59

Agderforskning er en uavhengig stiftelse som ble opprettet i 1985. Agderforskning har i dag ca. 70 ansatte og gjennomfører prosjekter for 40-45 mill. kroner årlig for private bedrifter og offentlig sektor regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Instituttet skal være en anerkjent kompetansebedrift som gjennom forskning, rådgivning og videreutdanning tilfører sine oppdragsgivere og samfunnet nyttig kompetanse og viten. Agderforskning skal:

- Være en drivkraft for å utvikle landsdelens nærings- og samfunnsliv.
- Basere sin virksomhet på egen kompetanse, samarbeid med Høgskolen i Agder, samarbeid med næringsliv og offentlig sektor samt nasjonale og internasjonale nettverk.
- Ha en solid økonomi som gjør det mulig å utvikle virksomheten.

Den faglige virksomheten har følgende hovedfokus:

- Styring i offentlig sektor
- Regional utvikling
- Nyskaping og internasjonalisering.
- Strategi, organisasjonsutvikling og ledelse
- Internasjonal økonomi og skipsfart.
- Teknologi.
- Videreutdanning.

Agderforskning samarbeider tett med en rekke andre forskningsmiljøer og universiteter/høgskoler. Høgskolen i Agder er hovedsamarbeidspartner. Agderforskning har også god kontakt med utenlandske forsknings- og rådgivningsmiljøer. Agderforskning er Norges partner i ENSR, et nettverk av FoU-miljøer i Europa som arbeider med forskning omkring små- og mellomstore bedrifter. Innen transportområdet er Agderforskning med i flere europeiske nettverk. Agderforskning har ett av fem offisielle Euro Info-kontorer i Norge. Videre har Agderforskning en rekke kontakter i u-land, særlig i det sørlige Afrika.

Viktigste oppgaver i 2000:

- Arbeid med to strategisk instituttprogrammer finansiert av Forskningsrådet. Det ene programmet dreier seg om lokal forvaltning i norsk sammenheng (kommunal økonomi og styring), den andre om lokalforvaltning i u-land. Det er arbeidet med å gjøre programmene til strategiske redskap for Agderforskningens faglige utvikling. Det er lagt sterk vekt på

vitenskapelig formidling. Boken "Styring og medvirkning i lokalforvaltningen" har en rekke bidrag fra Agderforsknings instituttprogrammer.

- Arbeid innen forskningsprogrammet *Bedriftsutvikling 2000*. Det er også her lagt vekt på vitenskapelig formidling. En doktorgrad som bygger på programmet fullføres våren 2001. Det er også arbeidet med videreføringen av BU 2000 i programmet *Verdiskaping 2010*. Agderforskning har blant annet tatt initiativ til opprettelsen av *Verdiskapningsalliansen* på Agder, som har bred representasjon fra næringsliv, offentlig forvaltning og academia.
- Betydelig test-virksomhet på Lista Flystasjon. Testing av kollisjoner mellom kjøretøyer og ulike produkter som benyttes langs veier (skilter, master, rekkverk etc) står i sentrum. For øvrig arbeides det med en avklaring av Agderforskning satsning innen teknologi.
- Gjennomføring av en rekke evalueringsoppdrag, bl.a. evaluering av Kommunal- og regionaldepartementets utkantsatsning.
- Gjennomføring av flere prosjekter knyttet til deltidsproblematikk i arbeidslivet, særlig innen helsesektoren. Prosjektene videreføres og utvides i 2001.
- Flere prosjekter om regional utvikling på Sørlandet, bl.a. *Sørlandsscenarier 2020* som er utført på oppdrag fra Kommunal- og regionaldepartementet og de to fylkeskommunene på Sørlandet. Rapporten skal bl.a. benyttes i forhold til regjeringens arbeid med den nye regionalmeldingen.

Bedriftsutvikling 2000

Agderforskning ble høsten 1996 med i forskningsprogrammet *Bedriftsutvikling 2000*. Agderforskning fikk tildelt en selvstendig modul innenfor dette programmet. Modulens overordnede målsetning av å initiere og studere utvikling gjennom bred medvirkning i bedrifter. Modulen hadde verdibasert ledelse og organisasjonsmessig læring som to teoretiske forankringspunkter.

Bedriftsutvikling 2000 programmet avsluttes tidlig i 2001 og en kan dermed oppsummere litt av det som har skjedd over disse 5 årene med fokus på bedriftsforskning og utvikling. For øvrig er det gitt en fyldestgjørende redegjørelse for dette gjennom to bokprosjekter som publiseres våren 2001. I løpet av programperioden, er det bygget opp et arbeidsforskningsmiljø i samarbeid mellom Agderforskning og Høgskolen i Agder. Ut av *Bedriftsutvikling 2000* programmet har det blitt produsert (eller i ferd med å fullføres) to doktorgrader. Fem bøker er/blir produsert. Elleve forskere og rådgivere har i større eller mindre grad vært knyttet til arbeidet. Store, tunge utviklingsprosjekter har vært gjennomført i seks mellomstore bedrifter, hvorav to bedrifter i Tinfos konsernet, Øye smelteverk og Tinfos Titan and Iron, utmerker seg. Agderforskning har klart å etablere en verdiskapingsallianse på Agder som vil videreføre det arbeidet som er startet i *Bedriftsutvikling 2000* inn i det nye programmet *Verdiskaping 2010*. I alliansen har Fylkeskommunene, fylkesmannen, SND, aetat, LO og NHO i de to Agderfylkene samt Høgskolen i Agder og Agderforskning gått aktivt inn.

Fullskala trafikktesting på Lista

Siden 1997 har Agderforskning gradvis bygd opp en stasjon for å teste trafikkutstyr på flystasjonen på Lista. Her tester en utstyr i trafikken slik som master, stolper og gjerder. Det særegne ved teststasjonen er at en kan foreta slike tester med tunge kjøretøy som busser og lastebiler. Hastigheten i kollisjonsøyeblikket bestemmes av testkravene, men er typisk 70 til 110 km/t med et toleranseområde på ± 3 %. Forløpet av kollisjonene blir registrert med videokamera med stor hastighet og med treakset måling av akselerasjoner inne i bilen. Skadene på bilene og på utstyret som testes blir også registrert. Testopplegget betyr at Agderforskning har blitt lokal storkunde når det gjelder 18-20 år gamle Fiesta og Volvo. I løpet av det inneværende

programmet skal en også kollisjonsteste en buss mot et brorekkverk. Denne testen alene har et budsjett på ca. 0,5 mill. kroner.

Arbeidet er utført av Senter for teknologi, som er et samarbeid med Høgskolen i Agder. Gjennomføring av testene krever nært samarbeid på tvers av fagdisipliner. Kompleksiteten og strenge toleransekrav krever nitidig oppfølging. Til gjengjeld gir testene verdifulle faglige resultater til så ulike felt som instrumentering, datalogging og mekatronikk. Det er et stort potensial for utvikling i retning av materialteknologi simulering og av dynamiske belastninger. Det har også i stor grad vært mulig å dra nytte av testingen i undervisningen ved Avdeling for teknologi, Høgskolen i Agder.

Følgeevaluering av Kommunal- og regionaldepartementet sitt Utkantprogram

Agderforskning har siden 1999 vært prosjektleder for følgeevalueringen av Kommunal- og regionaldepartementet sitt Utkantprogram. Evalueringen foretas i samarbeid med Rogalandsforskning og har en budsjetttramme på om lag 2,5 mill. kroner fordelt over tre år. Utkantprogrammet ble startet opp i 1998 og skal vare ut år 2001. Programmet er rettet mot kommuner som har opplevd en vedvarende befolkningsnedgang. Det overordnede er å bidra til at disse kommunene blir bedre i stand til å påvirke og ta ansvar for denne situasjonen. For å bidra til dette har programmet også som mål at fylkeskommunene og staten, gjennom forbedring av egne arbeidsmetoder, skal bli dyktigere medspillere for kommunene. Utkantprogrammet bygger på en realisering av strukturelle samfunnsendringer gjør det lite realistisk å stanse fraflyttingen fra distriktene og at det derfor er nødvendig å utvikle en politikk som legger vekt på å planlegge og tilrettelegge for gode levekår for dem som faktisk bor i disse kommunene.

I følge evalueringen av Utkantprogrammet samarbeider Agderforskning nært med oppdragsgiver. Viktige elementer i arbeidet er å dokumentere utviklingen i programmet og komme med innspill til justeringer. Det har vært holdt en rekke innlegg og blitt produsert et stort antall rapporter og notater i forbindelse med evalueringen. Gjennom arbeidet med Utkantprogrammet har instituttet videreutviklet og styrket både sin evalueringsfaglige kompetanse og kompetanse innen området distriktsutvikling og -politikk. Fire av Agderforskningens medarbeidere har arbeidet aktivt med evalueringen og en rekke øvrige medarbeidere har blitt trukket inn i spesifikke deler av arbeidet. Når programmet nå går mot slutten har instituttet tatt mål av seg til å bidra til den generelle debatten omkring distrikts- og regionalpolitikken ved å formidle erfaringene og lærdommene fra evalueringen i en serie med aviskronikker og artikler i vitenskapelige og populærvitenskapelige tidsskrifter.

Finmarksforskning

NIFU-tall 2000, tallene er avrundet					
Inntekter (mill kroner)	2000	Andel		Resultat (mill kroner)	2000
Grunnbevilgning	0,9	7,9 %		Totale utgifter	11,7
SIP	0,6	5,2 %		Driftsresultat	-0,3
Andre generelle midler	0,0	0,0 %		Ansatte	
Prosjektbev. fra NFR	2,5	22,2 %		Årsverk totalt	13
Offentlig forvaltning	7,0	61,4 %		Årsverk forskere	11
Næringsliv	0,2	1,9 %		Antall ansatte med doktorgrad	2
Utlandet	0,0	0,0 %		Faglig produksjon	
Annet	0,2	0,6 %		Antall artikler med referee	0
Sum	11,4	100 %		Totalt antall rapporter	12

Ifølge vedtektene har Finnmarksforskning som formål å fungere som et regionalt senter for forskning og kompetanseformidling i samarbeid med Høgskolen i Finnmark. Dette skal vi gjøre ved:

- Å utføre forsknings- og utviklingsarbeid, undersøkelser, utredninger og rådgivende virksomhet for næringsliv, offentlige myndigheter, organisasjoner og andre.
- I samarbeid med brukerne klarlegge behov for forsknings-, utviklings- og utredningsoppgaver i regionen og bidra til at disse blir løst.
- Fungere som et bindeledd mellom forsknings- og undervisningsmiljøene og fylkets næringsliv og forvaltning.

I løpet av 1999 og 2000 har instituttet vært inne i en reetableringsfase der identifisering og etablering av nye arbeidsfelter har vært en del av det strategiske arbeidet. Det er besluttet at instituttet framover skal ha to ulike fokus, ett samfunnsfaglig og ett direkte næringsrettet. Innenfor det samfunnsfaglige område er det i 2000 identifisert og igangsatt arbeid på to nye arbeidsområder:

- Nordvest Russland – lokalforvaltning og transformasjon
- Sameland – institusjons- og samfunnsbygging

Begge disse områdene omfattes av det nye strategiske instituttprogram *Samfunnsbygging, regionbygging og transformasjon - institusjonelle endringsprosesser i Sameland og Nordvest-Russland* som ble igangsatt i 2000.

På næringsviden ble det i 2000 besluttet å reetablere forskningsgruppen på havbruk. Denne virksomheten har ligget på et svært lavt aktivitetsnivå helt siden nedleggelsen av havbruksstasjonen i 1997. En ser nå at FoU-behovet er sterkt voksende i regionen og vil rekruttere 2-3 nye forskere i løpet av første halvår 2001. Etableringen vil skje i nært samarbeid med Høgskolen i Finnmark og Fiskeriforskning i Tromsø. I 2001 vil instituttet arbeide med å identifisere et fjerde arbeidsområde, også dette direkte næringsrettet.

Akkvisisjon og rekruttering inn mot utvalgte strategiske områder har i 2000 vært den klart viktigste del av virksomheten. Herunder må en kunne si at etablering og igangsetting av det nye strategiske instituttprogrammet *Samfunnsbygging, regionbygging og transformasjon - institusjonelle endringsprosesser i Sameland og Nordvest-Russland* har vært den aller viktigste oppgaven i 2000. Instituttet har også økt engasjementet i egen region gjennom flere oppdrag for

fylkeskommunen og noen kommuner. Det er også etablert noen nye prosjekter innenfor oppdrettsnæringen sammen med bedrifter i egen region.

Kvinnors företagande i distrikten

er et forskningsprosjekt som har pågått fra april 1999 som en del av programmet *Regional utvikling* og som nå befinner seg i en slutfase. Prosjektet som er et samarbeidsprosjekt med Nord-Trøndelagsforskning, består i en kartlegging av mannlige og kvinnelige bedriftsledere i Finnmark og Nord-Trøndelag, samt en intervjustudie av et utvalg bedriftsledere i disse områdene. Hensikten med studien har dels vært å analysere lokale trekk ved arbeidsmarked, utdanning og sysselsetting fordelt på kjønn og næring og samtidig kartlegge de mannlige og kvinnelige lederne/eierne til bedriftene i disse regioner. Med intervjustudiene har hensikten vært å analysere betydningen av bedriftslederes forskjellige nettverk, lokal tilhørighet, og den betydning stedbundethet, eller uavhengighet av stedet kan ha for utvikling av egen bedrift. Forskningsgruppa har spesielt analysert ledernes/eiernes ulike former for kjønnsmonstre, sosiale tilpasninger og strategier for å drive bedrift i ulike lokale miljøer. Med statistikkanalysene av sysselsetting og utdanning på kommunenivå i våre regioner, fremtrer et nytt bilde av distriktenes genusrelasjoner. Andelen kvinner med høyere utdanning er betydelig høyere enn blant menn. Det er også så at sysselsettingsfrekvens blant kvinner, i stadig flere kommuner, er høyere enn blant menn. En ser forskjellige mønstre i kyst-, senter- og innlandskommuner, hvor innlandskommunenenes kvinner utmerker seg med å være spesielt ressurssterke i denne sammenhengen. Det er også i innlandskommunenene man finner en høyere andel kvinnelige bedriftsledere, sammenliknet med øvrige kommuner i studien. I intervjustudier og foreløpige analyser finner en et bredt spekter av holdninger og strategier som tydelig reflekterer de lokale miljøenes kultur, sosiale mønstre og nettverk. Kvinnene og mennene i studien viser forskjellige tilknytningsstrategier i forhold til sted. Tilgangen til de nødvendige nettverk for bedriften viser seg i mange av intervjuene å være koblet til å utvikle eller arve en sosial rolle og/eller posisjon på stedet. Ut fra mange av intervjufortellingene skjer dette gjennom å forholde seg til de lokale genusmønstrene, gjennom familiens posisjon og gjennom egen sosial kompetanse og sosiale strategier og tilpasning.

Samisk reiseliv på nett

er et prosjekt under REGINN og ble startet opp i slutten av 1999. Prosjektet ble etablert med intensjoner om å gjøre de samiske områder i Finnmark til et selvstendig reisemål. Denne delen av reiselivsnæringen i Finnmark preges generelt av dårlig lønnsomhet, små aktører, kort sesong, utydelig profil og lite koordinering mellom de ulike bedriftene innenfor det samiske området. Målsettingen for prosjektet har vært gjennom en prosess å tilføre bedriftene generell reiselivskompetanse og spesielt innenfor salgs- og markedsiden. Dessuten har det vært sentralt å etablere et samarbeid og en organisering mellom de ulike bedriftene.

Prosjektets konkrete samlingspunkt er å utvikle en profesjonell presentasjon av noen av de samiske reiselivsprodukter bedriftene representerer under en klar samisk profil på Internett, der også bestillings- og bekreftelsesfunksjoner inngår. Dette skal være en prototype som lett kan utvides med nye produkter etter pilotfasen. Ved siden av presentasjon av enkeltprodukter utvikles det pakker, helhetlige tilbud, som kan tilbys over Internett. Også organiseringen bak disse pakkene og kvalitetssikringen av dem skal utvikles gjennom prosjektarbeidet.

Modell for en permanent organisasjonsform for å ivareta fremtidens behov for organisering, markedsføring og salg av samiske reiselivsprodukter skal vurderes ut fra de erfaringer som vinnes med samarbeidet og organiseringen i prosjektet, samt ut fra eventuelle organisasjons-

endringer i omgivelsene i løpet av prosjektperioden. Det er et mål å få en organisering til å vokse opp nedenfra, heller enn å introdusere den ovenfra.

Ni ulike reiselivsbedrifter fra hele det samiske området har deltatt i prosjektet, og det har til nå i prosjektperioden vært avholdt seks samlinger. Noen av bedriftene er overnattingsbedrifter, eller rettere sagt tradisjonelle fjellstuer, som er modernisert til å holde den standard som dagens marked krever. Andre driver aktivt med tilrettelegging innenfor jakt/fiske/friluftsliv mens andre har hovedvekten av sin aktivitet innenfor det som kan karakteriseres som opplevelsespakking av samiske kulturelementer. Dette spenner fra reindrift til healing! Det har vist seg at nettopp bedriftenes ulikhet har vært prosjektets styrke. Deltakerne har i prosjektperioden skapt interne nettverk, som styrker det som måtte være de enkelte bedriftenes produkter, samtidig som dette har skapt betingelser for produktutvikling. Deltakerne har vært enige om at deres bedrifter og Samisk reiseliv på nett, skulle ha et sterkt kulturformidlingsaspekt. Dette er blitt integrert og kommer til uttrykk både i den produktutvikling som skjer og i forhold til formgivningen av den samiske nettportalen www.samitravel.com. Portalen er under utvikling og vil bli offisielt lansert høsten 2001. Denne portalen tar i bruk de siste nyvinninger innenfor Web-design, samtidig som den gjennom det formspråket som er valgt, formidler det entydige og genuine samiske kulturuttrykket. Portalen inneholder både lyd og bilde/filmsekvenser, og utviklingsarbeidet har skjedd i nært samarbeid med både deltakerne, kunstnere og musikere fra det samiske samfunn. Dette hensyn innebærer at nettportalen fremstår som en historiefortelling om hva gjestene som velger Sapmi kan få tilgang på av autentisk samisk kultur. For deltakerne har dette gjort at prosjektet oppleves å ha den form som gir denne salgs- og markedsføringskanalen legitimitet. Gjennom prosjektet er det bygget opp en bevissthet hos bedriftene om at det turistmarkedet man først og fremst henvender seg til, er et segment med høy utdanning, stor reiseerfaring og preferanser for kultur og naturopplevelser med egenart og karakter. Dette har vært tydelig integrert i den profil man gjennom Samisk reiseliv på nett har bygget opp.

Abbor – en ny oppdrettsart i Norge

Internasjonalt er ferskvannsoppdrett ei stor næring. Til tross for rikelige mengder ferskvann og stort utvalg i varierte ferskvannssystemer og høy kompetanse på oppdrett generelt, ligger Norge bedrøvelig langt etter. Ferskvannsfisk representerer et interessant genmateriale for utvikling av oppdrett i ferskvann, og da i områder som ellers ikke kan ta del i oppdrettseventyret langs kysten.

Abbor vil trolig være den første arten som har muligheter for å lykkes i en slik sammenheng. Dette fordi fisken er etterspurt over store deler av Europa. Som halvfabrikat (filét) blir denne fisken svært godt betalt. En rekke næringsaktører, både små og store, er interessert i å utvikle dette til ei næring i vår region. I utgangspunktet synes denne fisken å være godt egnet for oppdrett. En har ut fra dette satt i gang et prosjekt med abbor hvor målsetningen er å fremskaffe grunnleggende kunnskap om hvilke minimumskrav denne fisken stiller i fangenskap. Norge har mange ulike bestander av abbor med vid geografisk utbredelse. Basert på tidligere studier av fisken, er det sannsynliggjort at en her finner meget stor variasjon i forskjellige egenskaper, bl.a. veksthastighet. Dette kan gi et godt grunnlag for et fremtidig effektivt avlsarbeid. I abborprosjektet ser en på følgende faktorer:

- Effektiv fangst og transport av levende abbor
- Et akseptabelt miljø i fangenskap
- Karstørrelse og tetthet av fisk
- Aggresjon, kannibalisme og sortering på størrelse
- Tilvenning til kunstig fôr, startfôring og vekst

I forsøkene baserer en seg på råvann med temperaturer som naturen til enhver tid gir. Det arbeides med villfanget abbor av forskjellig størrelse tatt fra forskjellige områder av Finnmark. En er ennå i startfasen av prosjektet, men til nå synes fisken å være godt egnet for fangenskap, og oppfører seg i store trekk som røye. Startfóring har til nå vært foretatt på fallende temperaturer, og har vært noe problematisk, men mye av fisken har ivrig tatt til seg fór av forskjellig sammensetning. Her ventes det mye data utover våren når temperaturene stiger. Fisken er rolig, og forventet aggresjon mot mindre artsfrender har stort sett uteblitt. Abbor synes å trives med svært stor tetthet. Arbeidet med abbor som oppdrettsfisk er i sin startfase. Prosjektet har vært omfattet av stor interesse fra så vel FoU-siden som fra næringsaktører. En forventer å føre denne forskningen videre i flere år fram mot en eventuell kommersiell virksomhet.

Møreforskning

NIFU-tall 2000, tallene er avrunde					
Inntekter (mill kroner)	2000	Andel		Resultat (mill kroner)	2000
Grunnbevilgning	2,6	9,8 %		Totale utgifter	25,7
SIP	0,8	3,1 %		Driftsresultat	-0,6
Andre generelle midler	0,7	2,5 %		Ansatte	
Prosjektbev. fra NFR	6,8	25,9 %		Årsverk totalt	41
Offentlig forvaltning	6,3	24,1 %		Årsverk forskere	35
Næringsliv	7,3	27,8 %		Antall ansatte med doktorgrad	4
Utlandet	0,8	3,0 %		Faglig produksjon	
Annet	1,0	0,0 %		Antall artikler med referee	24
Sum	26,1	100 %		Totalt antall rapporter	71

Møreforskning har følgende formål:

- I nært samarbeid med høgskolane i Møre og Romsdal har Møreforskning som formål å fremje og drive forskings- og utviklingsarbeid på ulike område. Dette skal skje ved at hovudstiftelsen og/eller tilknytte stiftelsar og/eller tilslutta aksjeselskap utfører forskings- og utviklingsarbeid, utgreiingar og rådgivande verksemd for næringsliv, offentleg forvaltning, organisasjonar og andre på oppdragsbasis.
- Møreforskning skal vere ein nasjonal stiftelse med omsyn til verkeområde, kontaktar og val av oppgåver. Stiftelsen skal likevel arbeide særleg med forskings- og utviklingsarbeid som er til beste for folk, næringsliv, lokalmiljø og offentleg forvaltning i fylket.
- Verksemda skal drivast i nær kontakt med sentrale instansar og organ i inn- og utland.
- Lokale høgare undervisningsinstitusjonar, lokalt næringsliv og lokale statlege, fylkeskommunale og kommunale instansar skal vere viktige samarbeidspartnarar.

Møreforskning har tre avdelingar, som har følgende forskingsfelt:

- Møreforskning Molde: Logistikk, transport og IT, Næringsutvikling, Samfunns-, organisasjons- og leiingsforskning, Helsetenesteforskning
- Møreforskning Volda: Utdannings-, ungdoms- og kulturforskning, Planlegging, organisasjon og styring, Helse- og sosialforskning, Medieforskning, Humanistisk forskning
- Møreforskning Ålesund: Fiskeriforskning, Miljøteknologi, Materialteknologi

Viktige oppgåver og satsingar siste året har m.a. vore knytte til:

- Utarbeiding av vedtekter, aksjonæravtale og grunnlag elles for etablering av dotterselskap til Møreforskning, slik dei nye vedtektene for stiftelsen gir opning for. Det er lagt opp til at

dotterselskapa skal vere aksjeselskap med Møreforskning som majoritetsaksjonær og med høgskolane i regionen som medeigarar.

- Grunnleggande forskning på utnytting av biprodukt (fiskehovud) og kompetanseoppbygging innanfor bioteknologi.
- Utviding av forskingskapasiteten innanfor havbruk.
- Brukarstyrt og næringsretta FoU innanfor det marine området. Satsinga omfattar m.a. fangst, foredling og marknad for fisk og lagring, oppforing og transport av levande krabbe.
- Regional næringsutvikling og innovasjon med styrking av nasjonale og internasjonale nettverk på feltet.
- Velferdsforskning med igangsetjing av tre store prosjekt knytte til Velferdsprogrammet i Forskringsrådet.

Regional næringsutvikling og innovasjon

Innenfor forskningsprogrammet *Regional utvikling* har Møreforskning (i samarbeid med Høgskolen i Sogn og Fjordane) ansvar for områdestudien for Nord-Vestlandet. Innenfor hovedprosjekt Regionale innovasjonsmekanismer bak arbeidsplassstilbudet foregår det arbeid med to delprosjekt (Regionale næringskulturer, "lederkapitalisme" og innovasjon på Nord-Vestlandet. Fra historie til samtidshistorie og Næringskulturer - myter eller realiteter). Gjennom historiske studier av regionen og en intervjuundersøkelse blant dagens nærings- og samfunnsledere blir søkelyset rettet mot sammenhengen mellom næringskultur og næringsutvikling. Helt sentralt står spørsmålet om hvordan vi kan forklare forskjeller i næringsutvikling innad i regionen, bl.a. mellom kyststrøkene fra Nordmøre til Sunnmøre som fra naturens side ser ut til å ha like betingelser. Kulturelle og institusjonelle trekk studeres spesielt.

I Møreforskning Molde har næringsutvikling hatt fokus i en stor del av prosjektporteføljen. De maritime næringene i Møre og Romsdal er på nytt undersøkt for å studere utvikling og samspillseffekter mellom aktørene - redere, skipsverft, skipskonsulenter og underleverandører. Det er nå igangsatt en studie av de maritime næringsklyngene i hele landet, der Møreforskning deltar sammen med BI.

På oppdrag for NHO i alle vestlandsfylkene har Møreforskning utarbeidet en rapport som drøfter utvikling av komparative fortrinn for Vest-Norge. En betydelig del av verdiskapingen i landet er knyttet til Vest-Norge gjennom de maritime og marine næringene samt olje- og gass-næringen. Dette prosjektet viser utviklingstrekkene og drøfter aktuelle tiltak for å fremme eksportverdiene i Vest-Norge.

Møreforskning har et strategisk instituttprogram innen logistikk og samarbeider med det sterke logistikkmiljøet ved Høgskolen i Molde. Det har derfor vært arbeidet kontinuerlig med utvikling av prosjekter, ikke minst med relevans for regionen både innen maritim sektor, olje- og gass og innen øvrige deler av næringslivet.

Møreforskning Molde har i en årrekke arbeidet med evaluering av offentlige virkemidler for næringsutvikling. I 2000 avsluttet man flere års arbeid med kundeundersøkelser for SND med en drøfting av indikatorer for måling av markedssvikt. Det metodiske opplegget med før- og etterundersøkelser av flere årsklasser for å studere virkemidlenes effekter i bedriftene har gitt en enestående mulighet til å gå dypt inn den rolle SND og de aktuelle virkemidlene har i nærings- og distriktpolitikken.

Det er forventninger til at forsknings- og høgskolemiljøene skal bidra til næringsutvikling gjennom idéskaping og kommersialisering med utgangspunkt i ansatte og studenter.

Møreforskning og Høgskolen i Molde har vært engasjert i utviklingen av et selskap som skal kunne fange opp og støtte nyetablerere med tilknytning til fagmiljøet. Det har også vært arbeidet med å få grunnlag for å reise et eget bygg nær høgskolen for å huse slik virksomhet. Bygget vil stå ferdig til 2002 og bl.a. vil SIVA bidra med flerårig støtte til drift av en inkubator. Med støtte fra FORNY-programmet arbeider høgskolen og Møreforskning for å legge grunnlag for idégenerering i miljøet.

Frå særtilkår i skule til sjølvstendig vaksenliv?

Gjennom prosjektet ”Reform 94 – særtilkatt tilrettelagd opplæring”, som er finansiert av KUF, har forskarar ved Møreforskning og Høgskulen i Volda dei siste fem åra analysert særtilkatt tilrettelegging i vidaregåande skule med vekt på endringar i rammevilkår, prosessar og gjennomstrøymingsresultat. Fokus har vore retta mot elevar som har problem av somatisk, psykisk eller sosial art, og som av den grunn har fått særtilkatt tilrettelagd opplæring etter at dei er blitt vurderte av sakkunnige fagfolk. Prosjektet har følgd særtilkattselevane fram til og med våren 2000, då dei alle har brukt opp retten til vidaregåande opplæring på inntil 5 år. Hovudbiletet frå forskinga er at gjennomstrøyminga er dårleg og fråfallet stort, men at det er ein viss variasjon avhengig av kva problem elevane har og kva type tilrettelegging dei får.

Prosjektet har vorte følgd opp med eit nytt prosjekt, ”Vaksenliv på særtilkår”, innanfor programmet *Forskning om velferd, familie og oppvekst*. Dette prosjektet skal gi ny kunnskap om korleis ei utsett ungdomsgruppe maktar overgangen til vaksenlivet. Her er ideen å følgje elevar som har hatt særtilkatt tilrettelegging i vidaregåande skule, gjennom den kritiske fasen då dei etter kvart skal skaffe seg fotfeste i samfunnet som vaksne menneske. Prosjektet skal etter planen avsluttast ved slutten av år 2003.

Bruk hele hodet!

Store mengder fiskehoder blir dumpet på havet. Det er sløsing med ressurser, for kjøttfulle fiskehoder – særleg fra torsk – kan utnyttast både til konsum og som råstoff i produksjon av helsekost (functional food), medisin og yngelfôr. Møreforskning har gjennom et treårig instituttprosjekt finansiert av Norges forskningsråd arbeidet med å finne ut hva fiskehoder består av og hva de kan anvendes til.

Torsketunger, kjaker og kinnmedaljonger er anerkjente delikatesser som det finnes et marked for, både her hjemme og i Østen. Men hodene består av mer enn muskelkjøtt. Helsekostmarkedet etterspør for tiden ”DHA-olje”, og det viser seg at fiskens øyne og hjernevev kan være en kilde for utvinning av slike oljer. Skinn og bein fra fiskehoder er et mulig råstoff for utvinning av gelatin, og reine bein fra fiskehoder kan finne anvendelse som beinmel (kalsium) i helsekostsammenheng. Fiskehoder er også en god kilde for protein, og proteinkonsentrater eller mel er mulige produkter.

Skal fiskehoder utnyttast på en økonomisk lønnsom måte, kreves det effektive metoder for å behandle dem. Det finnes maskiner som kan skjære ut tunger og kjaker. For å skille bein og det proteinholdige materialet i hodene, har Møreforskning testet en enzymatisk prosess. På en forholdsvis enkel måte kan man få skilt fiskebein fra proteinfase og oljefase. De flytende fasene kan benyttes til ”spesialmel” og ”spesialolje”. I prosjektet har man også undersøkt utbytte av øyne, hjerne, gjeller og bein fra hoder til 9 ulike fiskearter. Fettinnhold og fettsyresammensetning i de ulike vev er analysert.

Det er stor forskjell på øynene til de ulike arter. Laks- og ørretøyne har mest fett (48 og 36 %), mens torsken bare kan skilte med 1 % fett. Fettsyresammensetningen viser imidlertid klare

forskjeller mellom magre og fete fiskearter. Hos de magre (torsk, sei, hyse) utgjorde omega3-fettsyrene over 50 % av de totale fettsyrer, og innholdet av fettsyra DHA var oppe i 38 %. Med andre ord: Torskeøyne inneholder lite fett, men det som finnes er verdifullt i helsekostsammenheng. DHA-fettsyre er bl.a. viktig for menneskets syn og hjerneaktivitet. Hvorvidt det er lønnsomt å utvinne DHA fra fiskens øyne og hjerne er imidlertid ennå et ubesvart spørsmål. Prosjektet blir videreført i år 2001.

Nordlandsforskning

NIFU-tall 2000, tallene er avrundet					
Inntekter (mill kroner)	2000	Andel		Resultat (mill kroner)	2000
Grunnbevilgning	2,3	8,1 %		Totale utgifter	27,8
SIP	1,5	5,4 %		Driftsresultat	0,0
Andre generelle midler	0,3	1,0 %		Ansatte	
Prosjektbev. fra NFR	7,0	24,8 %		Årsverk totalt	44
Offentlig forvaltning	10,9	38,4 %		Årsverk forskere	37
Næringsliv	3,9	13,6 %		Antall ansatte med doktorgrad	8
Utlandet	0,6	2,0 %		Faglig produksjon	
Annet	1,9	4,9 %		Antall artikler med referee	8
Sum	28,3	100 %		Totalt antall rapporter	39

Nordlandsforskning har 60 ansatte som driver forsknings- og utviklingsarbeid på oppdrag fra offentlige og private oppdragsgivere. Instituttet har en nasjonal forskningsprofil samtidig som den regionale beliggenheten utnyttes til nær kontakt og samarbeid med partnere i Nordland og Nord-Norge. Forskningsaktiviteten var i 2000 konsentrert om fem strategiske områder:

- Sårbare grupper og endringer i velferdsstaten
- Kommunen som regional aktør
- Skoleforskning
- Næringsutvikling og entreprenørskap
- Distriktpolitikk og utkantliv
- Oppdrett, kystsoner og olje/miljø

Forskerne er fordelt på fem forskningsgrupper. Inndelingen er basert på forskernes kompetanse og hovedarbeidsområder.

Akvalkulturforskning

- Produksjonsforbedrende tiltak ved oppdrett av laks og marine arter
- Sykdomsforebyggende arbeid innen oppdrett av fisk
- Miljøovervåking, effektstudier og utredninger

Bedriftsøkonomisk forskning og bedriftsutvikling

- Bedriftsutvikling, entreprenørskap og innovasjon
- Næringsutvikling og regionalpolitiske virkemidler
- Samferdsel, transportinfrastruktur og logistikk

Kommunalforskning

- Arbeidsgiverpolitikk og partsrelasjoner
- Offentlig organisering og ledelse
- Skolereformer og lokal skolestruktur

Regional- og næringslivsforskning

- Sosiale og kulturelle perspektiver på regionale endringsprosesser
- Omstilling, regional innovasjon og kunnskapsutvikling i næringslivet
- Lokale og regionale perspektiver på demokrati, politikk og plansystem

Velferdsforskning

- Levekår
- Studier av helse- og sosialtjenester
- Kvalitative studier av sårbare gruppers livsbetingelser: arbeid, utdanning sosialt nettverk

Satsing på regional utvikling og entreprenørskap

Nordlandsforskning har i løpet av år 2000 styrket arbeidet med analyse av næringsrettede offentlige virkemidler i regionene, og arbeidet med å øke forståelsen for entreprenørskap og bedriftsutvikling (intraprenørskap), spesielt i de ressursbaserte næringene. Sammen med NIBR har vi gjennomført en større evaluering av SNDs distriktrettede virkemidler på oppdrag fra KRD som har vært innspill til ny stortingsmelding om regionalpolitikk og stortingsmelding om SND. Det har også vært gjennomført studier av kvinnesatsingen i distriktspolitikken, en evaluering av de regionale utviklingsprogrammer i fylkene, og en kartlegging av KRDs ungdomssatsing. Flere av instituttets forsker er nå i gang med doktorgradsarbeider med fokus på nyetableringsprosesser i regionene, med særlig vekt på kvinnelige bedriftsetablerere og porteføljeentreprenører.

Nordlandsforskning fikk fra år 2000 også overført ansvaret for SNDs årlige brukerundersøkelse der avrapportering skjer til seks departementer som kanaliserer midler gjennom SND. Denne undersøkelsen gir en unik databank for dokumentasjon av utviklingen i regionalt næringsliv, og et stort statistikkmateriale for større vitenskapelige arbeider knyttet til bedriftsutvikling og offentlig virkemiddelbruk. Der er også gitt muligheter for studenter ved Siviløkonomutdanningen i Bodø å skrive oppgaver med utgangspunkt i det statistiske basismaterialet. Arbeidet med evaluering av strukturfondsstøtte til Sverige og likeså evaluering av foretaksnettverk i samme land i samarbeid med Nordregio i Stockholm har gitt nyttige komparative innspill til norsk regionalpolitikk.

Nyskaping i næringsmiljøer

Nordlandsforskning har sammenlignet industriell innovasjon i Porsgrunn, Mo i Rana og Glomfjord. Disse stedene har alle prosessindustri og relaterte næringer, men er svært ulike hva gjelder konsentrasjon av bedrifter og forskningsinstitusjoner. I henhold til litteraturen på området, er betingelsene for innovasjon best der en finner større samlinger av bedrifter og der det er lokal tilgang på forsknings- og utviklingsressurser. I casestudier har instituttet gjort kvalitative undersøkelser av innovative prosjekter som et supplement til de mange kvantitative undersøkelser på feltet der småbedrifter samt filialbedrifter er kommet uforholdsmessig dårlig ut i forhold til deres reelle innovasjonsevne. Prosjektet har avdekket tilpasningsmekanismer på mindre industristeder, der bedrifter utvikler strategier som kompenserer for ulemper knyttet til små industrimiljøer og fravær av lokale FoU-ressurser.

Skole- og utdanningsforskning

Nordlandsforskning har i løpet av de siste årene bygget opp både kompetanse og en prosjektportefølje knyttet til skole- og utdanningsforskning. Mot slutten av 1999 ble det klart at instituttet fikk inn hele tre prosjekter under *Program for evaluering av Reform 97*. Disse tre

prosjektene er treårige og løper i perioden 2000 – 2002, med avsluttende rapportering høsten 2002. To av prosjektene ser nærmere på hvordan skolen ivaretar kravene i den nye læreplanen, L97, om tema- og prosjektarbeid, mens det tredje prosjektet tar opp hvordan kommunene forvalter den nye reformen i skoleverket.

I tillegg til evaluering av Reform 97 har Nordlandsforskning to større prosjekter innen området Entreprenørskap i skoleverket. Det ene omfatter evaluering av et nasjonalt prosjekt som er kalt ”Entreprenørskap på timeplanen”, mens det andre prosjektet er et oppdrag for Nordisk Ministerråd som tar sikte på å kartlegge og analysere situasjonen på dette området i de nordiske landene.

Spørsmål knyttet til skole og økonomi skaper stadig flere konflikter i kommunene. Konfliktene oppstår når nedlegging av skoler blir brukt som middel for å få kommunale budsjetter i havn. I 2000 foretok Nordlandsforskning en analyse av skolestrukturen i Balsfjord kommune i Troms, og det ble også gjort forberedelser for et lignende oppdrag i Skaun kommune i Sør-Trøndelag. Det sistnevnte prosjektet skal slutføres i september 2001.

KUF har iverksatt et prosjekt for å styrke tilbudet som gis sørsamiske elever i grunnskolen. Prosjektet gjennomføres i regi av Statens utdanningskontor i Nordland, og Nordlandsforskning har fått i oppdrag å evaluere prosjektet.

Nord-Trøndelagsforskning

NIFU-tall 2000, tallene er avrundet					
Inntekter (mill kroner)	2000	Andel		Resultat (mill kroner)	2000
Grunnbevilgning	1,2	10,6 %		Totale utgifter	11,6
SIP	0,6	5,3 %		Driftsresultat	-0,4
Andre generelle midler	0,0	0,0 %		Ansatte	
Prosjektbev. fra NFR	0,2	1,5 %		Årsverk totalt	22
Offentlig forvaltning	7,7	68,1 %		Årsverk forskere	19
Næringsliv	1,2	10,8 %		Antall ansatte med doktorgrad	3
Utlandet	0,1	0,6 %		Faglig produksjon	
Annet	0,4	2,3 %		Antall artikler med referee	8
Sum	11,4	100 %		Totalt antall rapporter	30

I § 4 i vedtektene er formålet til Nord-Trøndelagsforskning definert som følger: Stiftelsens formål er å utvikle og formidle forskningsbasert kunnskap i nært samarbeid med Høgskolen i Nord-Trøndelag og andre regionale, nasjonale og internasjonale kunnskapsmiljø.

Instituttet har i 2000 gjennomført en organisasjonsendring og en strategiutviklingsprosess. Stiftelsens kompetanse og arbeidsområder er beskrevet i tre virksomhetsområder og er nærmere fokusert i tre vedtatte strategiske innsatsområder. Avdelingsinndelingen og avdelingslederfunksjonene er avvirket. Mellomlederfunksjonene i instituttet forutsettes ivarettatt gjennom prosjektledere og utpekte ledere for de strategiske satsingene. Nord-Trøndelagsforskning har følgende virksomhetsområder:

Næringsrettet innovasjon og bedriftsutvikling

- Menneskelige og kulturelle faktorer
- Ringvirkningseffekter og konkurransedyktighet

- IKT
- Arbeidsmiljø
- Landbruk - økonomi, organisasjon, nye næringer
- Skog og utmark
- Miljø- og kulturbasert næring

Offentlig organisering og tjenesteutvikling

- Evaluering, bruker-undersøkelser
- Helse- og velferdsforskning
- Offentlig tjenesteproduksjon

Regional utvikling

- Internasjonalisering og globalisering
- Rural/urbanproblematikk
- Moderniseringsprosesser
- Områdeanalyser
- Kjønnsperspektiv
- Transport og arealbruk

Innen disse virksomhetsområdene er følgende 3 strategiske satsinger vedtatt:

- Innovasjon – menneske, bedrift, nettverk, samfunn, teknologi
- Landbruk – driftsformer og driftsledelse
- Areal, transport og samfunn

De viktigste oppgavene for NTF i 2000 har vært:

- Utrede og etablere ny organisasjon og nytt strategisk grunnlag for stiftelsens arbeid de kommende 3 år.
- Intern kompetanseoppbygging.
- Etablere lokale og regionale samarbeidsrelasjoner for å skape et best mulig grunnlag for stiftelsens satsing på innovasjon.

Næringsorientert utviklingsarbeide

Det har i lengre tid vært en viktig målsetting både nasjonalt og i fylket å styrke relasjonene mellom de regionale kunnskapsmiljø (forskningsstiftelser og høyskoler) og lokalt og regionalt næringsliv. Dette skal både bidra til å styrke næringslivets omstillings- og tilpassingsevne, relevansen i kunnskapsmiljøenes kompetanseoppbygging og lokal og regional innovasjonsevne. Denne føringen for utviklingen av de regionale forskningsinstituttene er bare blitt styrket både fra nasjonale myndigheter og fylkesmyndighetene, jf. både forskningsmeldingen og nylig vedtatte fylkesplan for Nord-Trøndelag.

Gårdssatsingsprosjektet som er et delprosjekt innen Pilot'n i Indre Namdal (i hovedsak finansiert av Kommunal- og regionaldepartementet) er et sentralt prosjekt med hensyn til å øke omfanget av næringslivsrelaterte prosjekter ved Nord-Trøndelagsforskning innen et viktig næringsområde i Nord-Trøndelag. Gjennom analyser av den økonomiske situasjonen på 70 bruk har instituttet kartlagt potensialet for forbedring av resultatet på brukene gjennom tiltak som bonden kan iverksette på egen hånd innenfor gjeldende rammebetingelser. Prosjektet har utviklet/tilpasset analyse- og presentasjonsverktøy som på en god måte viser brukeren hvor forbedringsmulighetene ligger. Gjennom samarbeid med Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning sin avdeling i Trondheim, har prosjektet også gitt grunnlag for

vurderinger om på hvilke områder det er grunnlag for eller nødvendig å gjennomføre oppfølgende studier og foreta mer grunnleggende forskningsmessige belysninger.

REGINN Trøndelag, Økt verdiskaping gjennom økt råvareutnyttelse med delprosjektene Utvikling av biprodukter fra fiskeri- fra havbruksnæringa og Økt bruk og utvikling av gran i treindustrien, har på tilsvarende måte styrket instituttets relasjoner til en viktig del av SINTEF Teknologiledelse, som har et hovedansvar for havbruksprosjektet, mens Nord-Trøndelagsforskning har et hovedansvar for treprosjektet. Prosjektet styrker insituttets bransjekompetanse innen et viktig næringsområde, styrker kontakten med kunnskapsmiljøene i Trondheim og styrker instituttets kompetanse til å gjennomføre næringsrettede innovasjonsprosesser.

For brukerne i begge prosjektene er det oppnådd positive resultater. Flere av deltagerne har fått nye bransjekontakter og kontakter med nye fagmiljø og et grunnlag for å gjennomføre egen utviklingsprosesser.

Intern kompetanseoppbygging

I 2000 har en av forskere kvalifisert seg for dr.scientgraden. Temaet for avhandlingen var Jakthunders predatorferd overfor sau i utmark. Tap av sau på beite som følge av rovdyr er en viktig problemstilling i Nord-Trøndelag. Det er instituttets ambisjon at kompetanseoppbygging innen utmarksrelaterte spørsmål skal kunne inngå i en samlet kunnskapsoppbygging i fylket innen dette feltet som har nasjonal og internasjonal tyngde. En ønsker også å utvikle et tettere samarbeid med NINA innen dette kunnskapsfeltet.

Regionalforskning i Trøndelag

I regionalforskningsprogrammet samarbeider Nord-Trøndelagsforskning med NTNU, Høgskolen på Lillehammer og Høgskolen i Nord-Trøndelag i områdestudiet: Regional utvikling i Trøndelag og Namdal. Nord-Trøndelagsforskning har hovedansvaret for synteseprosjektet Det planlagte Namdalen. Namdalsstudiets hovedproblemstilling er hvordan regionale endringsprosesser er påvirket av regional planlegging. Innenfor regionalforskningsprogrammet samarbeider instituttet med Finnmarksforskning i temastudiet: Kvinner og foretak i distriktene. Nord-Trøndelagsforskning har hovedansvaret for undersøkelsene i Nord-Trøndelag. Prosjektets hovedproblemstilling er å belyse forholdet mellom kvinnelig entreprenørskap, sosioøkonomiske nettverk og sted. I det Interregfinansierte prosjektet; Bedriftsutvikling uten grenser, som omfatter utprøving av metoder for bedriftsutvikling i 31 virksomheter i Trøndelag og 30 i Jämtland, har instituttet vært ansvarlig for følgeevalueringen samt følgeforskningen på metoder og utviklerroller. Det har vært et nært forskningsmessig samarbeid med Arbeidslivsinstituttet i Sverige, Forsäkringskassan i Jämtland, Fylkestrygdekontoret i Nord-Trøndelag, Aetat Arbeidslivstjenesten i Nord- og Sør-Trøndelag samt 10 bedriftshelsetjenester i Nord-Trøndelag. På deler av prosjektet har Nord-Trøndelagsforskning også samarbeidet med AFI og SINTEF Teknologiledelse, Institutt for industriell miljøforskning (IFIM). I prosjektperioden har det vært faglige kontakter og konstruktiv dialog med forskere i BU2000.

NORUT Samfunnsforskning

NIFU-tall 2000, tallene er avrundet					
Inntekter (mill kroner)	2000	Andel		Resultat (mill kroner)	2000
Grunnbevilgning	1,3	13,9 %		Totale utgifter	9,0
SIP	1,4	15,1 %		Driftsresultat	0,1
Andre generelle midler	0,0	0,0 %		Ansatte	
Prosjektbev. fra NFR	2,1	22,6 %		Årsverk totalt	16
Offentlig forvaltning	2,8	29,7 %		Årsverk forskere	13
Næringsliv	0,7	7,9 %		Antall ansatte med doktorgrad	2
Utlandet	0,0	0,1 %		Faglig produksjon	
Annet	1,0	8,4 %		Antall artikler med referee	2
Sum	9,3	100 %		Totalt antall rapporter	31

NORUT Samfunnsforskning AS er et selskap i NORUT-Gruppen, og skal være et samfunnsvitenskapelig forskningsinstitutt på utvalgte områder av betydning for nærings- og samfunnsliv. I valg av områder skal en legge vekt på virksomhet av særlig betydning for Nord-Norge, og der en har forutsetning for å utvikle nasjonal og internasjonal spisskompetanse. Kunnskapen skal utvikles i en kombinasjon av problemorientert og teoridrevet forskning. Forskningen vil være komparativ.

Strategisk mål 1998-2002: ...være ledende på kunnskaper om langsiktige endringsprosesser i den nord-europeiske periferi; endringer som skjer i et komplekst samspill mellom spontane prosesser og politiske beslutninger... Den strategiske målsettingen realiseres gjennom basisbevilgningen. Instituttets forskningstema gjenspeiler viktige samfunnsutfordringer der oppdragsgivere har behov for forsknings-bistand. Forskerkompetanse matriseorganiseres slik at en for hvert tema har en kjernegruppe av forskere på seniornivå/prof II og slik at en kan se samfunnsutfordringer i et flerfaglig perspektiv. Oppdragsforskningen rettes mot fire tema:

Økonomisk vekst og bærekraftig forvaltning – Kystsonen som forskningsutfordring

I 2000 orienterte NORUT Samfunnsforskning seg mer mot å bidra med kunnskaper om forvaltning, planlegging og utvikling naturressurser generelt og av kystsonen spesielt. Denne satsingen er i tråd med den nasjonale satsingen på utviklingen av marine næringer og Norges forskningsråds nye initiativ: *Det marine eventyret*. Selv om hovedfokus er på kystsonen, inngår samfunnsvitenskapelige problemstillinger knyttet til bioressurser som marin bioteknologi, energi, utmark, kultur og miljø i reiseliv.

Bedrifts- og organisasjonsutvikling – arbeidslivsforskning

Arbeidslivsforskning har alltid vært et viktig tema for NORUT Samfunnsforskning, der arbeidsmarkedstiltak og ledighetsproblematikk har stått sentralt. De siste årene har en hatt en økende oppdragsmengde knyttet til samarbeid mellom kommuner om tjenesteproduksjon, forbedret kommunal organisering og virkemiddelforvaltning, bl.a. som følge av prosessene med modernisering av offentlig sektor. Instituttet har også økende engasjement i forskning om bedriftsutvikling for bedrifter bl.a. kunnskapsledelse og Intellektuell Kapital, nettverkssamarbeid, innovasjon og arbeidsmiljø i nært samarbeid med partene i arbeidslivet.

Regionale utfordringer i det globale kunnskapsamfunnet

Mens naturressursbaserte regioner generelt opplever stagnasjon og tilbakegang, opplever NORUT Samfunnsforskning en begynnende optimisme i "sin" region – ledet av havbruksnærings suksess. Kunnskapsamfunnet og globaliseringen utfordrer tradisjonelle

nord-sør og sentrum-periferi dikotomier, og gir rom for alternative utforminger av regionale utfordringer. I dette ligger store forskningsutfordringer - både i å forklare det som skjer og i å påvise utfordringer og skape nye muligheter. Forskningsoppgaver knyttes til regionalpolitikk og virkemidler, kunnskapsmiljø og innovasjon, nye næringer og globale nettverk og strømmer, og deres institusjonelle utforming.

Livskvalitet i Nord

I en tid med regionale omstruktureringer er det viktig å utvikle en differensiert forståelse av "det gode liv". Forskning om livskvalitet handler om å analysere strukturelle og individuelle betingelser for individers, husholds og gruppers muligheter til å utvikle sine iboende potensialer i samspill med andre i ulike sosiale, økonomiske, politiske og kulturelle kontekster. Forskning på by- og bygdeliv, personrettede virkemidler, levekår, konsekvenser av sektorpolitikk, samt spørsmål knyttet til demokrati og politisk deltakelse inngår i slike analyser.

NORUT Samfunnsforskning har arbeidet med flere prosjekter som skal gi et forskningsbasert grunnlag for hvordan innsatsen for økt innovasjon og næringsutvikling skal foregå. Instituttet trekkes i større grad inn i vurderinger om framtidig innsats og tilskriver det den kompetanse en har opparbeidet gjennom flere år på evalueringer av næringsrettede virkemidler. Som eksempel på dette nevnes:

Intellektuell Kapital

Det er registrert at næringslivet i økende grad har et behov for å sette intellektuell kapital (IK) på dagsordenen. Intellektuell kapital kan beskrives som den "skjulte" verdien i en organisasjon fordi disse ikke dokumenteres i balanseregnskapet. Det er gjerne disse som sørger for at en bedrift oppnår konkurransefortrinn fremfor konkurrentene. Et IK-prosjekt ble gjennomført i samarbeid med et konsultantselskap og to sentrale nord norske næringsaktører som representerer tjenesteytende sektor og industrisektoren. Det ble gjort rede for sentrale IK-modeller og hvordan disse definerer intellektuell kapital. Det andre formålet med prosjektet var å presentere noen av de problemstillingene som de to bedriftene er konfrontert med, og det er demonstrert hvordan disse utfordringene kan fanges opp i et IK-rapporteringssystem.

NORUT Samfunnsforskning har et strategisk instituttprogram *om den nord-europeiske periferiens utfordringer i et integrert Europa*. Den kompetansen instituttet har bygd opp under dette gjorde at instituttet vant to av fem nasjonale tilbud om Oslos internasjonale- og nasjonale rolle. Her nevnes:

Flyttemotiv blant flytterne til og fra Osloregionen

Prosjektet tok for seg kulturens betydning for flyttinger til og fra hovedstadsområdet. For innflytterne til Oslo er faktorer til arbeids- og utdanningsforhold de klart viktigste flyttemotivene. Flyttemotivene til innflytterne er sterkt forskjellig fra flyttemotivene til utflytterne. For utflytterne er det i høyere grad det nære sosiale nettverk (familie, slekt og venner), bolig, arbeidsmarked og bosted-/nærmiljø som teller. En faktoranalyse viser at mange av de samme kombinasjoner av faktorer fører folk både til og fra hovedstadsområdet. 18 % av innflytterne og 10 % av utflytterne tillegger kulturfaktorer stor betydning som flyttemotiv. Senkes kravet til stor og noen betydning, er de tilsvarende tall henholdsvis 44 % og 36 %. Kulturmotiver har betydning for flytting, men ikke i særlig større grad for innflytterne enn for utflytterne. Kulturfaktorer representerer derfor ikke sterke dragfaktorer mot storby områder. Flytterne bosatt utenfor Osloregionen, er i stor grad tilfreds både med kulturtilbudet, fritids- og underholdningstilbudet og vare- og tjenestetilbudet.

Rogalandsforskning

NIFU-tall 2000, tallene er avrundet					
Inntekter (mill kroner)	2000	Andel		Resultat (mill kroner)	2000
Grunnbevilgning	1,9	5,0 %		Totale utgifter	35,6
SIP	1,3	3,5 %		Driftsresultat	2,0
Andre generelle midler	0,2	0,5 %		Ansatte	
Prosjektbev. fra NFR	9,9	26,1 %		Årsverk totalt	44
Offentlig forvaltning	10,7	28,0 %		Årsverk forskere	42
Næringsliv	12,3	32,3 %		Antall ansatte med doktorgrad	10
Utlandet	0,5	1,2 %		Faglig produksjon	
Annet	1,3	2,2 %		Antall artikler med referee	6
Sum	38,0	100 %		Totalt antall rapporter	89

Rogalandsforsknings forretningsidé er som følger: Rogalandsforskning er en kundeorientert forskningsbedrift. Gjennom målrettet og kostnadseffektiv forskning og forskningsbasert virksomhet skal Rogalandsforskning bidra til å øke verdiskapningen hos kundene, og derved i samfunnet. For næringslivs- og samfunnsforskningen må verdiskaping forstås bredt. Siktemålet er å drive forskning som bidrar til å øke beslutningstakeres kunnskaper og forståelse for sentrale forhold i bedrifter og samfunn. Etablerte sannheter skal etterprøves og utfordres.

Samfunns- og næringslivsforskningen er organisert i to faggrupper:

Organisasjon, Planlegging og Styring

Tre større aktivitetsområder inngår i forskningsgruppen:

- Offentlig styring og forvaltning (vektlegging av forskning relatert til endringer i det politisk-administrative system i Norge, f. eks. avregulering og konkurranseutsetting, kvalitetssikring, lokaldemokrati og bydelsforvaltning.
- Regional utvikling og planlegging (inkluderer planlegging knyttet til arealbruk, transport og energi).
- Innovasjon og teknologiutvikling i et samfunns- og nettverksperspektiv.

Forskere med ulik faglig bakgrunn (statsvitenskap, sosiologi, sosialøkonomi, historikk og planlegging, siv. ing.) er knyttet til forskningsgruppen og sikrer en tverrfaglig tilnærming. En rekke prosjekt i forskningsgruppen utføres i fellesskap med forskere fra forskningsgruppene Arbeidsliv og Verdiskaping og Marint Miljø. Ansvar for SIP *Verdiskaping i regionale og internasjonale kunnskapsnettverk* ligger i denne forskningsgruppen. En vesentlig del av de faglige interne satsinger i gruppen var knyttet til avslutning og gjennomføring av doktorgrader. Det skjedde ut fra en vurdering av at en generell kompetanseøkning på det metodiske og teoretiske plan vil styrke konkurranseposisjonen generelt i markedet for oppdragsforskningen.

Ellers ble det i 2000 gjennomført omfattende interne faglige utviklingsprosesser knyttet til aktuelle NFR-programmer (bl.a. Byutvikling, Samstemt, Petropol, Marked og Samfunn). I 2001 vil to store faglige satsinger igangsettes for å videreutvikle kjernekompetansen innenfor forskningsgruppens faglige miljøer kombinert med et tverrfaglige perspektiv: Modernisering av offentlig sektor og Infrastruktur (inkluderer bl.a. områdene samferdsel, energi).

Arbeidsliv og verdiskaping

Aktiviteten i gruppen er rettet mot arbeidsmiljø, omstilling, utvikling og verdiskaping i bedrifter og organisasjoner. Dette krever tverrfaglige tilnærminger, og gruppen dekker følgende fag: Sosiologi, antropologi, pedagogikk, psykologi, medisin, sosialt arbeid, filosofi, økonomi, sikkerhet og pålitelighet. Gruppen har spisskompetanse både innen kvalitativ og kvantitativ metode. Gruppen utfører forskning, utvikling, evaluering, rådgivning og opplæring. Viktige virkemidler i arbeidet er handlingsrettet FoU gjennom nettverkssamarbeid. I slike nettverk inngår gjerne bedrifter/organisasjoner, partene i arbeidslivet, det offentlige virkemiddelapparatet, høgskoler/universitet og andre forskningsmiljø. Gruppen har følgende syv prioriterte forskningsområder:

- Arbeidskultur
- Arbeidsmiljø og helse
- Samfunnsikkerhet
- Læring i organisasjoner
- Reformarbeid i skole, undervisning og opplæring
- IKT basert læring
- Innovasjon og verdiskaping

BU 2000 og VS 2010

Rogalandsforskning har fra 1995 vært engasjert i *Bedriftsutvikling 2000*. Programmet har vært bygget opp av 7 enheter (moduler) med regional forankring, koblinger til enkeltvirksomheter og nettverk av virksomheter. Innen dette programmet har en lang rekke små, mellomstore og store virksomheter samarbeidet om forsknings- og utviklingsaktiviteter sammen med forskere fra Rogalandsforskning. NHO og LO sentralt og lokalt har vært initiativtakere og støttespiller for å få etablert samarbeidet og aktivitetene mellom virksomheter og forskning.

Forsknings- og utviklingsaktivitetene i BU 2000 har vakt stor interesse og engasjement, ikke minst lokalt i fylkene Hordaland og Rogaland. Ny utfordringer for disse fylkene knyttet til omstilling, nyskaping og innovasjon har medført at virksomhetene som deltok i BU 2000, sammen med en rekke nye virksomheter og nettverk, ønsker å satse på en videreføring og utvidelse. Virksomhetene og nettverkene ønsker å satse, sammen med lokale samarbeidspartnere (utdanning, aetat, virkemiddelapparatet, lokale myndigheter, forskning) på å videreutvikle og ekspandere det arbeide som har vært utført i BU 2000. Denne fornyede og utvidede satsningen ønsker de lokale initiativtakerne å forankre i et nytt initiativ/forskningsprogram kalt *Verdiskaping 2010 (VS 2010)*. De lokale initiativtakerne kommer fra Hordaland og Rogaland. Den lokale satsningen for de to fylkene har fått betegnelsen Utviklingskoalisjonen. Det er dessuten etablert en tett kobling mot Agderfylkene som gjennomfører et lignende initiativ.

Næringslivet i Hordaland og Rogaland har den tetteste industrisyssetningen i Norge. Med sin nære kobling til oljevirksomheten står hele næringslivet i regionen overfor store utfordringer når det gjelder omstilling, nyskaping og innovasjon. Lokalt er det allerede etablert et samarbeide mellom næringslivet, lokale aktører og forskning som nyttegjør seg erfaringene med et forsknings- og utviklings samarbeid bygget på bred medvirkning fra de ansatte. Erfaringene fra dette forsknings- og utviklingsarbeidet gir unike muligheter til å møte fremtidens utfordringer på en kreativ måte.

Rusmiddelforskning

Det har vært drevet rusmiddelforskning ved Rogalandsforskning siden 1991. I de første årene var forskningen konsentrert om situasjonen for illegale misbrukere og om bruk og misbruk av

vanedannende medikamenter. Etterhvert har forskningen dreid mer i retning av forskning om forebygging. Forskning om arbeidsliv og rusmiddelbruk er blitt et stort satsingsområde og Rogalandsforskning er nesten enerådende på dette feltet i Norge. I 2000 har inntil 9 forskere, på hele eller deler av sin tid, arbeidet med følgende prosjekt:

- Utvikling av et databasert system for kvalitetsutvikling av primærlegers forskrivningspraksis, inkludert forskrivning av vanedannende medikamenter
- Samarbeid med Rogaland A-senter om bruk av rusvaneundersøkelser i det forebyggende arbeidet i skolen
- Utvikling av en metodikk for rusmiddelforebygging i arbeidslivet – IGOR-metodikken
- Utvikling av IGOR-metodikken til bruk i rusvernet, dvs. blant ansatte i virksomheter som arbeider med rusmiddelmissbrukere
- Landsdekkende survey om rusmiddelvaner blant ansatte i norsk privat arbeidsliv
- Dr.gradsprosjekt om Arbeidsliv og alkohol

Rogalandsforskning har også innledet et nært samarbeid med andre instanser i Stavanger som arbeider med FoU innen dette området; Rogaland A-senter (regionalt kompetansesenter innen rusvernet), Rogaland Psykiatriske sykehus (kompetansesenter for rus & psykiatri i helseregion 3) og Høgskolen i Stavanger der det nå er i gang 2 dr.gradsprosjekt innen området. Sammen har en etablert ”Stavanger-gruppen for rusmiddelforskning”, som har som mål å bli et nasjonalt FoU-miljø for rusmiddelforskning innen utvalgte områder. Gjennom deltakelse i The Ketil Bruun Society og gjennom bilaterale kontakter, har en også bygget opp et internasjonalt kontaktnett.

KNEXUS

Rogalandsforskning deltar i et omfattende, internasjonalt forskningsprosjekt om den framvoksende globale kunnskapsøkonomien under ledelse av Stanford University i USA. Studien har dels et ideelt grunnlag, nemlig å overføre kunnskaper, teknologi og kompetanse fra den rike del av verden til fattigere regioner med et sterkt vekstpotensiale. Men den har også et kommersielt formål, idet studiene skal gi internasjonale foretak bedre innsikt i og forståelse for hvordan kunnskap og teknologi kan være en vekstmotor i den nye økonomien.

Gjennom deltakelse i KNEXUS bygges det opp et verdensomspennende nettverk av forskere og internasjonale ledere som sammen definerer forskningsprogrammet og utveksler ideer og forskningsresultater. Stikkord er læring, endring og kunnskapsoverføring.

Samarbeidets formål kan grovt skisseres i tre punkter:

- Samarbeidet skal framskaffe relevante begreper og empirisk forståelse av dynamikken i kunnskapsnettverk for økt verdiskaping og velferd.
- Ved å knytte sammen miljøer fra rike og fattige land har samarbeidet til formål å redusere kompetansegapet mellom rike og mindre utviklede økonomier og samfunn.
- Samarbeidet skal knytte foretak og institusjoner sammen med globale kunnskapsregioner.

Tematisk er kunnskap, endring og ledelse et forskningsområde i sterk vekst. Dette henger bl.a. sammen med den status kunnskap har fått som vekstmotor i regionale og globale økonomier. Spranget mellom grunnforskning og anvendelse er svært kort, og KNEXUS tar mål av seg til å bidra på begge områder. Prosjektet er knyttet til vårt strategiske instituttprogram “*Verdiskaping i regionale og internasjonale kunnskapsnettverk*”.

Telemarksforskning - Bø

NIFU-tall 2000, tallene er avrundet					
Inntekter (mill kroner)	2000	Andel		Resultat (mill kroner)	2000
Grunnbevilgning	1,1	7,4 %		Totale utgifter	14,1
SIP	0,8	5,3 %		Driftsresultat	0,6
Andre generelle midler	0,0	0,0 %		Ansatte	
Prosjektbev. fra NFR	2,5	17,0 %		Årsverk totalt	23
Offentlig forvaltning	7,5	50,7 %		Årsverk forskere	18
Næringsliv	2,0	13,4 %		Antall ansatte med doktorgrad	4
Utlandet	0,0	0,0 %		Faglig produksjon	
Annet	0,9	4,9 %		Antall artikler med referee	4
Sum	14,8	100 %		Totalt antall rapporter	54

Mål 2000-2004:

- Telemarksforskning-Bø er et regionalt forankret institutt, som ved hjelp av forskningsbasert kompetanse, skal medvirke til utvikling og verdiskaping i offentlig sektor, næringsliv og organisasjonsliv.
- Instituttet skal være nasjonalt og internasjonalt orientert på utvalgte fagområder, samtidig som en skal bidra til å dekke regionens behov for kompetanse.
- Instituttet skal øke aktiviteten og kompetansen innenfor instituttets fagområder.

Instituttet gjennomfører forskningsbaserte analyser, evalueringer, utviklingsoppdrag og konsulentoppdrag innenfor følgende områder:

- Kultur og idrett
- Samfunnsøkonomi
- Næringsutvikling, arbeidsmarked og regional utvikling
- Kommunal organisasjon og økonomi
- IKT og geografiske informasjonssystemer
- Miljø
- Helse og velferd

Instituttet har organisert fagaktiviteten i to grupper med hver sin gruppeleder:

Gruppe for samfunnsøkonomi, kommunal- og kulturforskning

- Strategisk instituttprogram innenfor kultur og idrettsfeltet
- Nasjonal kjernemiljøfunksjon sammen med Høgskolen i Telemark innen Forskningsrådets idrettsforskningsprogram
- Evaluering av kontantstøtten – deloppdrag for Statistisk Sentralbyrå
- Rammeavtaler med kommunesektoren i Telemark, Agder, Vestfold og Buskerud om kommunaløkonomisk dokumentasjon
- Norsk og nordisk undersøkelse av regionrådenes rolle i forvaltningen (KRD-prosjekt)
- Oppdrag for KS-forskning om statlig styring av kommunesektoren
- Evaluering av forsøk med statlig rammefinansiering i 20 kommuner (KRD-prosjekt)

Gruppe for regional utvikling

- Deltakelse i programmet regional innovasjon (REGINN-program)

- Høykomprosjekter i Bø og Sauherad (HØYKOM-program)
- Komparativ studie av regional utviklingsplanlegging i flere land (REGUT – program)
- Evaluering av Kommunal- og regionaldepartementets etablererstipendordning
- Følgeevaluering av KRD's omstillingsprogram for Telemark/Agder-kommuner og kommuner i Østfold
- Forprosjekt om regional kulturpolitikk (INTERREG-prosjekt)
- Regionalt samarbeid i Telemark, Vestfold og Buskerud - bruk av GIS/digitale kart
- Deltakelse i prosjektet: EU i FOKUS (Forskningsrådsfinansiert)

Som eget satsingsområde eier og driver instituttet Hellandtunet forskings- og næringscenter. Senteret består for tiden av 10 virksomheter – vesentlig IT-bedrifter med ca. 55 ansatte. Instituttet har flere samarbeidsprosjekter med disse. En utvidelse av senteret er under planlegging.

Subjektivitet i tilfredshetsundersøkelser

I et forskningsprosjekt om tilfredshet med kommunale tjenester er det påvist at det i surveyundersøkelser er en påfallende liten grad av korrelasjon mellom objektive indikatorer for kvaliteten av kommunale tjenester og brukernes subjektive tilfredshet. Man viser at dette fenomenet, som også er kjent fra den internasjonale litteraturen, er karakteristisk for en rekke kommunale tjenestetilbud i Norge: barnehave, grunnskole, legetjenester, syke- og aldershjem og hjemmehjelp. For ingen av disse områdene var kvalitative indikatorer for ressursbruken særlig utslagsgivende for brukernes tilfredshet. I stedet viser det seg at det i stedet er generelle stemningsindikatorer som har betydning for folks tilfredshet med kommunale tjenester. Når folk svarer på om de er fornøyd med barnehaver og aldershjem, kan man derfor si at det virker som om det er viktigere for folk at været var bra, at det lokale bilverkstedet ikke hadde glemt bunnproppen ved oljeskiftet, og at svigermor for en gangs skyld hadde vist seg fra en god side, enn at kommunen hadde brukt mye ressurser på området. Det sterke elementet av subjektivitet er viktig å ta hensyn til når man vurderer svarene fra slike surveyundersøkelser.

Evaluering av Kommunal- og regionaldepartementets etablererstipend

For tredje gang har Telemarksforskning-Bø gjennomført en evaluering av KRDs landsomfattende etablererstipend. Evalueringen som denne gangen ble gjennomført sammen med Østlandsforskning, omfattet hele perioden fra stipendets oppstart i 1989 til og med 1998. Evalueringen tar både opp forvaltningsmodellene for ordningen, og det gjennomføres en relativt omfattende resultatevaluering. Evalueringsmetodisk bød evalueringen på utfordringer i forbindelse med tilrettelegging av registerdata og representativitetsvurderinger av de intervjudata som ble innhentet. I analysen og tolkningen av datamaterialet sto en overfor utfordringer både på grunn av de målkonfliktene en finner i retningslinjene for stipendordningen, og på grunn av ulike seleksjonseffekter som gjør seg gjeldene i utvelgelsen av stipendiatene. Dette er forhold som belyses i den gjennomførte evalueringen.

Evalueringen anslår at offentlige midler, både stipendmidler og andre offentlige tilskudd, bak hvert årsverk i stipendbedriftene er kr 16 000. Sammenlignet med andre ordninger indikerer disse tallene at kostnadene for det offentlige sett i forhold til tallet på arbeidsplasser, er relativt moderate. Etablererstipendet har en spesiell funksjon som ikke dekkes av andre virkemidler, da dette er en form for såkornkapital for det brede lag av befolkningen. De relativt positive resultatene som evalueringen ga, tilsier at dette er en ordning som bør videreføres. Evalueringen anbefaler likevel en noe sterkere siling av stipendiater, slik at en reduserer antallet svært små bedrifter, og det anbefales å øke gjennomsnittsstørrelsen på stipendet som de siste årene har ligget på kr 90 000. Videre anbefales det å bedre kvaliteten på oppfølgingstiltakene, å gi økt

oppmerksomhet til nyskaping og næringsmessig fornyelse, å bedre kommunikasjonen mellom de som forvalter stipendet samt å bedre kvaliteten i de løpende registreringene som gjøres om stipend og stipendiater. Kommunal- og regionaldepartementet uttrykker tilfredshet med evalueringen, og har allerede fulgt opp flere av de foreslåtte tiltakene. Noen av resultatene fra evalueringen vil også bli innarbeidet i den kommende stortingsmeldingen om distrikts- og regionalpolitikken.

Regionrådenes rolle i forvaltningen

Telemarksforskning-Bø har vært engasjert av KRD til å gjennomføre denne studien. Prosjektet har vært delt i to deler: a) en kartlegging av regionråd i Norge og b) en undersøkelse av flerkommunal organisering i de andre nordiske land. Gjennomføringen av den første delen av prosjektet har vært med på å systematisere kunnskap om og skaffe ny innsikt i et forvaltningsfenomen som har vokst fram i Norge i løpet av de siste 20 år – nemlig flerkommunale politiske organer, eller regionråd som de ofte kalles. Tidligere fantes det ingen landsomfattende oversikt over hvem regionrådene består av, hva de driver med, hvor de finnes og hvorfor de er opprettet. Videre var regionrådenes posisjon i styringssystemet i liten grad drøftet prinsipielt. Denne delen av prosjektet ble fullført i april 2000 med rapporten ”Regionråd i Norge – hvem, hva, hvor?”

I den andre delen av prosjektet gis det en status for det interkommunale samarbeidet i Sverige, Danmark og Finland med det siktemål å se utviklingen i Norge i lys av hva som skjer i disse landene. Den nordiske undersøkelsen ble avsluttet i desember 2000 med rapporten ”Samarbeid mellom kommuner i Sverige, Danmark og Finland”.

Regionrådsstudien har særlig relevans nettopp i disse dager da forvaltningsstruktur og oppgavefordeling er hete temaer i den norske samfunnsdebatten. Rapportene har fått stor spredning og oppmerksomhet i de miljøer som arbeider med interkommunalt og regionalt samarbeid i Norge. Resultatene er referert i offentlige utredninger om temaet, og danner også direkte grunnlag for statlig politikk på feltet. Resultatene er formidlet på nasjonale arenaer (regionrådskonferansen) og lokalt i regioner i flere fylker (bl.a. Rogaland, Østfold, Telemark). Som følge av arbeidet ser en også kimen til et internasjonalt nettverk mellom forskere/utredere innen det interkommunale fagfeltet i Norden.

Telemarksforskning - Notodden

NIFU-tall 2000, tallene er avrundet					
Inntekter (mill kroner)	2000	Andel		Resultat (mill kroner)	2000
Grunnbevilgning	0,6	14,6 %		Totale utgifter	3,7
SIP	0,5	13,4 %		Driftsresultat	-0,1
Andre generelle midler	0,0	0,0 %		Ansatte	
Prosjektbev. fra NFR	0,4	11,6 %		Årsverk totalt	6
Offentlig forvaltning	1,8	48,2 %		Årsverk forskere	4
Næringsliv	0,3	8,6 %		Antall ansatte med doktorgrad	2
Utlandet	0,0	0,0 %		Faglig produksjon	
Annet	0,1	0,0 %		Antall artikler med referee	0
Sum	3,8	100 %		Totalt antall rapporter	18

Telemarksforskning-Notodden ble etablert i 1987 av Høgskolen i Telemark, Telemark fylkeskrets av Kommunenes Sentralforbund og Statens utdanningskontor i Telemark. Institusjonen er organisert som en næringsdrivende stiftelse uten at næringsvirksomhet er definert som primært formål (jf. lov om stiftelser § 24,2). Telemarksforskning-Notodden har lokaler i samme område som Avdeling for estetiske fag, folkekultur og lærerutdanning ved Høgskolen i Telemark. Stiftelsen har et nært samarbeid med denne avdelingen og med høgskolen generelt.

Telemarksforskning-Notodden har som hovedformål å bidra til utvikling og oppbygging av kompetanse innenfor områdene barnehage, skole og utdanning for øvrig. Stiftelsen skal realisere formålet bl.a. gjennom forskning og utviklingsarbeid, utredning og rådgiving. Oppdragsgivere er i hovedsak offentlig institusjoner på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå. I tillegg har stiftelsen en del oppdrag knyttet til opplæring og utdanning fra bedrifter.

Hovedtyngden av forskningsinnsatsen har i 2000 vært innenfor fagdidaktikk i matematikk. Denne delen av virksomheten har bl.a. omfattet Kvalitet i matematikkundervisning (KIM) - et forsknings- og utviklingsoppdrag for Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet som er utført i samarbeid med Institutt for lærerutdanning og skoleutvikling ved Universitetet i Oslo, et strategisk instituttprogram finansiert av Norges forskningsråd og en evaluering av matematikk i grunnskolen etter ny læreplan L97 utført i samarbeid med Høgskolen i Agder. Stiftelsen har dessuten hatt redaktøransvar for forskningstidsskriftet Nordisk Matematikdidaktikk.

Telemarksforskning-Notodden har satsset på å etablere fremmedspråkdidaktikk som nytt virksomhetsområde i 2000. Stiftelsen har i den sammenheng lyktes med å få oppdrag knyttet til engelsk som fremmedspråk på yrkesfaglig studieretninger i videregående opplæring og til såkalt tilvalgsspråk (fransk, tysk, finsk) i grunnskolen. Oppdragene er finansiert dels gjennom programmet KUPP, dels Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet gjennom det nyetablerte Læringscenteret og dels gjennom EU/Europarådet i forbindelse med det europeiske språkåret..

Telemarksforskning-Notodden har i 2000 også hatt en del mindre oppdrag fra skolesektoren på regionalt og lokalt nivå. Disse oppdragene har bl.a. omfattet evalueringsstudier, utviklingsoppdrag og konsulenttjenester, bl.a. knyttet til gjennomføring av skolereformene. Spesielt kan det være grunn til å nevne regionalt utviklingsarbeid knyttet til samarbeid mellom skole og arbeidsliv etter oppdrag fra NHO Telemark. Dette arbeidet ser ut til å gi interessante resultater i form av forpliktende samarbeidsrelasjoner mellom grunnskoler og videregående skoler på den ene siden og ulike bedrifter og offentlige institusjoner på den andre siden.

Styret for Telemarksforskning-Notodden har vedtatt at entreprenørskap og opplæring til entreprenørskap skal være et nytt satsingsområde for stiftelsen. I første omgang kommer arbeidet til å bli rettet mot utvikling av en 10 vekttalls studieenhet i arbeidslivskunnskap med vekt på entreprenørskap. Studieenheten er tenkt som en felles studieenhet for deltakere fra arbeidslivet generelt og fra skole spesielt. Deler av studieenheten er dessuten tenkt som elementer i et generelt kompetanseutviklingsprogram som Notodden kommune skal iverksette med midler fra Kommunal- og regionaldepartementet.

Kvalitet i matematikkundervisningen (KIM)

Telemarksforskning-Notodden og Institutt for lærerutdanning og skoleutvikling ved Universitetet i Oslo har siden 1993 arbeidet med prosjektet Kvalitet i matematikkundervisningen (KIM). Arbeidet er finansiert av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. Prosjektet er basert på

såkalt diagnostiserende matematikkundervisning. Det er utviklet og prøvet ut en samling av gode oppgaver til å kartlegge forståelse av en rekke sentrale matematiske begreper. Oppgavene har et dobbelt sikte. De skal både bidra til innsikt i hvordan matematikkfaget fungerer i nasjonal sammenheng, og de skal være et hjelpemiddel for lærere til å diagnostisere og avhjelpe lærevansker i matematikk hos den enkelte elev. I tillegg til slike oppgaver er det også utviklet ulike typer lærerveiledninger for lærere som underviser i matematikk i grunnskole og videregående opplæring. Etter hvert som materialet har blitt utviklet, er det tilbudt for salg gjennom Nasjonalt læremiddelsenter og siste året gjennom det nyetablerte Læringscenteret. Responsen har vært meget god. Ved årsskiftet 2000/2001 var det i alt solgt nær 28.000 eksemplarer av de ulike delene. Det er dermed et berettiget håp at prosjektet bidrar merkbart til å styrke kvaliteten i norsk skolematematikk.

Fra 'Forming' til 'Kunst og håndverk'

Telemarksforskning-Notodden har fått i oppdrag å vurdere det nye faget Kunst og håndverk i grunnskolen etter grunnskolereformen R97. Arbeidet skal utføres i samarbeid med Høgskolen i Oslo og Høgskolen i Telemark. Prosjektet skal dokumentere og vurdere hvordan intensjonene i læreplanens generelle del og i selve fagplanen styrer pedagogisk praksis i skolen. Arbeidet vil omfatte bl.a. kartlegging og vurdering av endringer i forhold til faget Forming i den tidligere læreplanen for grunnskolen. Prosjektet fokuserer på hvordan lærere fortolker de ulike delene av læreplanen og hvordan elevene oppfatter faget og undervisningen. Det vil bli lagt spesiell vekt på hvordan overordnede perspektiver i reformen som ansvar for egen læring, tverrfaglighet, prosjektarbeid og samarbeid mellom skole og lokalmiljø kommer til uttrykk i faget Kunst og håndverk. Prosjektet skal også kartlegge hvilke lærebøker og andre læremidler som brukes i faget, og hvordan de brukes i forhold til sentrale intensjoner i læreplanen.

Status for 2. og 3. fremmedspråk i Norge

På oppdrag fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet gjennom det nyetablerte Læringscenteret har Telemarksforskning-Notodden fått i oppdrag å kartlegge status for 2. og 3. fremmedspråk med fokus på ungdomstrinnet i norsk grunnskole. Arbeidet skal utføres i samarbeid med Germanistisk institutt ved Universitetet i Tromsø. Kartleggingen skal være en del av Norges bidrag til The European Year of Languages i 2001. Undersøkelsen vil bli organisert som spørreundersøkelse til et representativt utvalg av ungdomsskoler og fulgt opp med skolebesøk og intervju med et utvalg av rektorer, lærere som underviser i tilvalgsspråk og ungdomsskoleelever. Resultatene skal presenteres i rammen av den europeiske språkdagen i oktober 2001.

Vestlandsforskning

NIFU-tall 2000, tallene er avrundet					
Inntekter (mill kroner)	2000	Andel		Resultat (mill kroner)	2000
Grunnbevilgning	1,6	9,4 %		Totale utgifter	16,7
SIP	1,7	10,0 %		Driftsresultat	0,1
Andre generelle midler	0,8	4,7 %		Ansatte	
Prosjektbev. fra NFR	3,7	21,7 %		Årsverk totalt	25
Offentlig forvaltning	4,2	24,9 %		Årsverk forskere	20
Næringsliv	1,9	11,4 %		Antall ansatte med doktorgrad	5
Utlandet	2,7	16,2 %		Faglig produksjon	
Annet	0,3	0,3 %		Antall artikler med refereee	6
Sum	16,9	100 %		Totalt antall rapporter	42

Vestlandsforskning skal medverke til utvikling og fornying i offentlig sektor og næringslivet, gjennom å levere relevante kunnskapsbidrag av høy kvalitet. Arbeidet skal bidra til å auka innsikt, omstillingsevne og nytenking - både i politikktutforming, forvaltning, næringsutvikling og verdiskaping.

Vestlandsforskning er eit frittstående forskingsinstitutt etablert i 1985, organisert som stifting og med eige styre. Instituttet inngår i det nasjonale forskingssystemet som del av instituttsektoren og har nært samarbeid med Høgskulen i Sogn og Fjordane. Vestlandsforskning er organisert i tre faggrupper; gruppe for bruksretta informasjonsteknologi, miljøgruppe og samfunnsgruppa. Gruppene er i stor grad sjølvstyrde, og prosjekta blir gjennomført i nært samarbeid med brukarar og oppdragsgjevarar.

Dei viktigaste forskingsområda er:

Bruksretta informasjons- og kommunikasjonsteknologi

- IKT og små og mellomstore bedrifter
- IKT og offentlig sektor
- Samhandling på tvers av sektorar og styringsnivå

Miljø

- Transport og miljø
- Miljøutfordringar i distriktsnæringane
- LA 21 og kommunal miljøpolitikk

Offentleg politikk og evaluering

- Kvalitet, leiing og organisering
- Evaluering av endringsprosessar i privat og offentlig sektor
- Helsepolitikk

Instituttet har gode kvalitetssikringssystem for det faglege arbeidet og høg kompetanse i definering og gjennomføring av prosjekt. Tilrettelegging for kompetanseutvikling har høg prioritet, både for sjølve instituttet og forskarane individuelt. Arbeidet med å høge kompetansen er særleg konsentrert til to område: å auke dokumentert forskarkompetanse og å auke internasjonaliseringsgraden. I dette arbeidet opplever instituttet to hovudproblem. Eitt problem er å få tilstrekkeleg storleik på prosjekta slik at forskarane har rom for fagleg fordjuping og ro

til meriterande forskning, slik det t.d. kan gjerast gjennom strategiske instituttprogram. Det andre problemet er å skaffe nasjonal finansiering opp mot dei store prosjekta instituttet handterer innafør EU sine forskingsprogram.

Om lag halvparten av verksemda ved instituttet er knytt til EU-prosjekt. I desse prosjekta samarbeider instituttet med lokalt næringsliv og lokal forvaltning, både i Sogn og Fjordane og i andre område i landet. Instituttet har på tvers av fagområde, god kjennskap til problemstillingar i mikro- og små verksemdar og høg kompetanse på utviklingsarbeid i spredtbygde strøk.

EU-prosjektet ODIN mobile

ODIN-mobil er eit internasjonalt prosjektsamarbeid innafør EU sitt 5. rammeprogram for forskning og utvikling, delprogram Information Society Technologies (IST). Prosjektet skal spesifisere, utvikle, demonstrere og evaluere "just-in-place" interaktive, kartbaserte og personlege tenester for mobile brukarar.

Prosjektet starta i april 2000 og skal vere ferdig i løpet av 2002. Fire land er med i prosjektet. Noreg med prøveregionen Sogn og Fjordane, Italia med Toscana, Irland med Mid-West Ireland og Epirus i Hellas. Totalt 17 organisasjonar er med i prosjektet og partnerane dekkjer kompetanse frå teknisk utvikling og systemintegrasjon, kart-teknologi, mobil-kommunikasjon, verifikasjon og evaluering samt innhaldsproduksjon frå ei rekkje bruksområde. Partnerane dekkjer både operatørar innan mobilkommunikasjon, tekniske forskings- og utviklingsmiljø, leverandørar av kart-teknologi og regionale innhaldsprodusentar med særleg vekt på regional og lokal offentleg administrasjon. Frå næringslivet har reiselivsorganisasjonar ei særleg viktig rolle. Dei norske partnerane i ODIN-mobil er Fylkesmannen i Sogn og Fjordane, Sogn og Fjordane fylkeskommune, Telenor FoU Grimstad og Vestlandsforskning. Pilotforsøka i Noreg blir i hovudsak gjennomført i Sogn og Fjordane.

ODIN-mobil skal utvikle og evaluere mobil tilgang til internettbaserte tenester for innbyggjarar og tilreisande med særleg vekt på behov i spreiddbygde område.

Bruksområda er knytt til eit integrert sett av tenester tilpassa mobile brukarar:

- Open forvaltning-type tenester med regionale og kommunale tenester
- Miljø og arealforvaltning
- Integrerte tenester for reiseliv, transport og kulturattraksjonar
- E-handel

ODIN-prosjektet bygger på resultat frå eit tidlegare prosjekt, TITAN, der desse bruksområda også var involvert. Eit reelt datagrunnlag er dermed alt tilgjengeleg, og bruk av t.d. kartteknologi har vist seg å vere ei svært lovande tilnærming både til informasjonsformidling og for interaksjon og visualisering av integrerte tenester for brukarar.

Kommunar som vegvisarar i arbeidet for ei berekraftig utvikling?

Prosjektet viser at LA21 og vektlegging av målet om ei berekraftig utvikling har medført endringar i kommunal miljøpolitikk i Noreg. Nokre endringar er ei rein utviding av den tradisjonelle miljøvernpolitikken, medan andre og meir vesentlege endringar gjeld innhaldet i miljøpolitikken. Utvidinga viser seg på tre område: (1) medverknad er på 1990-talet "gjenoppdaga" under overskrifta "LA21" etter at mange norske kommunar på 1980-talet sette fokus på medverknad gjennom dei såkalla nærmiljøforsøka; (2) kommunar rettar seg direkte mot lokalt næringsliv, medan samhandling med bedrifter tradisjonelt har vore ei statleg miljøoppgåve i Noreg; og (3) auka vekt på bruk av positive verkemiddel som tilskot, etablering av diskusjonsforum, frivillige avtaler med lokale aktørar o.a. Dei meir vesentlege endringane i

det miljøpolitiske innhaldet gjeld to forhold: Kommunane opptrer som sjølvstendig aktør i miljøpolitikken, ikkje berre som struktur for gjennomføring av statleg miljøpolitikk; og kommunene legg større vekt på planlegging som verkemiddel for å få til ei berekraftig utvikling.

Overgangen frå struktur til aktør viser seg på fleire måtar: (1) Miljøtema som normalt er oppfatta som statlege ansvarsområde – t.d. transport, energi, klimapolitikk og biologisk mangfald – blir sett på den kommunale dagsorden; (2) kommunar vedtek miljøpolitiske mål som er i konflikt med statleg politikk på andre politikkområde, og framstår i nokre høve som meir ambisiøs enn den nasjonale miljøpolitikken; og (3) kommunar opptrer som internasjonal aktør m.a. ved å slutte seg til internasjonale avtalar på miljøområdet utforma av internasjonale kommunesamanslutningar. Utvikling av den kommunale miljøvernplanlegginga skjer på fire område: (1) Auka vekt på forankring i plan- og bygningslova; (2) utviding av planleggingshorisonten i tid og rom; (3) ta i bruk styringsteknikkar for evaluering av om vedtekne mål og planer blir følgt opp; og (4) meir handlingsorienterte og tematisk avgrensa miljøvernplanar.

Endringar kan også vere negative for miljøet. Sidan LA21 for alvor blei sett på den politiske dagsorden i Noreg i 1997, har 58 % av kommunane redusert, slått saman eller lagt ned stillinga som miljøvernleiar. Auka vekt på positive i staden for tradisjonelle økonomiske og juridiske verkemiddel kan også innebere ei svekking av den kommunale miljøpolitikken.

Det konkluderes med at sett under eitt er den kommunale miljøpolitikken framleis langt frå å vere i samsvar med målet om ei berekraftig utvikling. Dette heng nøye saman med ei svak markering av berekraftmålet i nasjonal miljøpolitikk. Samstundes vises det at det er i kommunane vi i dag finn dei mest spanande eksempel på ein berekraftorientert miljøpolitikk. Det framgår også at utan meir profilert og heilskapleg støtte nasjonalt – i form av ein nasjonal Agenda 21 - vil potensialet for Agenda 21-arbeidet lokalt vere avgrensa til symbolpolitikk for fleirtalet av norske kommunar, sjølv om vi nok framleis vil finne eksempel på føregangskommunar med ein meir ambisiøs miljøpolitikk. Utan ein nasjonal Agenda 21 vil kommunar med ambisjonar om å arbeide for ei berekraftig utvikling likevel i aukande grad bli konfrontert med alvorlege hindringar i form av motstridande nasjonale mål, t.d. innafør transport og energi.

Offentleg politikk og evaluering

Den tidlegare gruppa for "kommunikasjon og læring i organisasjonar (KLO)" blir no kalla gruppe for offentlig politikk og evaluering (OPE). Gruppa sine forskingsområde er å bidra med kunnskap som grunnlag for offentlig politikk. Tre prosjekt kan framhevast som døme på dette. Det første er eit samarbeid med Universitetet i Bergen, medisinsk fakultet, der instituttet på oppdrag frå Helseregion Vest skal gjennomføre ei analyse av ulikskap i ventetider til kreftbehandling i regionen. Vestlandsforskning og UiB finansierer ein doktorgradsstudent i filosofi på området, og samarbeidet bidreg til å bygge opp eit senter for medisinsk etikk ved medisinsk fakultet.

Det andre prosjektet er ei analyse av samsvar mellom forventning og oppleving av sjukehusstena sett frå pasienten og sett frå helsearbeidarane. Datainnsamlinga går føre seg ved Sentralsjukehuset i Sogn og Fjordane og prosjektet er på oppdrag frå sjukehuseigaren. I dette prosjektet har instituttet knytt til seg to forskingsmedarbeidarar, ein frå høgskulen og ein frå sjukehuset. Den siste er finansiert av Helseregion Vest, og søker om opptak på doktorgradsprogrammet til Institutt for statsvitenskap ved UiO for å ta doktorgrad på området.

Samarbeidet bidreg til å styrke kontaktpunkta mellom høgskulen og instituttet, i tillegg til at sjukehuset sjølv blir dratt aktivt inn i analysen av si interne organisering.

Det tredje dømet innafor forskingsområdet er eit større prosjekt frå Forskningsrådet, ”Kommunikasjon og læring i organisasjonar”. Hoveddelen av dette prosjektet blir avslutta no, men vert vidareført gjennom ei doktorgradsavhandling i anvendt språkvitskap. Dette er eit prosjekt der analyse av kommunikasjonen mellom ulike profesjonar står sentralt. Teoretisk og metodisk kunnskap frå dette prosjektet vil bli nytta i analyser av sjukehus, der også kommunikasjon helsearbeidarar seg imellom og mellom pasientar og helsearbeidarar er i fokus.

Østfoldforskning

NIFU-tall 2000, tallene er avrundet					
Inntekter (mill kroner)	2000	Andel		Resultat (mill kroner)	2000
Grunnbevilgning	1,9	10,2 %		Totale utgifter	17,8
SIP	1,5	8,2 %		Driftsresultat	0,4
Andre generelle midler	0,0	0,0 %		Ansatte	
Prosjektbev. fra NFR	3,3	17,6 %		Årsverk totalt	27
Offentlig forvaltning	4,1	21,8 %		Årsverk forskere	23
Næringsliv	4,3	23,1 %		Antall ansatte med doktorgrad	5
Utlandet	3,2	17,0 %		Faglig produksjon	
Annet	0,4	0,0 %		Antall artikler med referee	8
Sum	18,6	100 %		Totalt antall rapporter	33

Overordnede mål:

- Østfoldforskning skal arbeide med anvendt FoU som skal bidra til en bærekraftig utvikling innenfor både privat og offentlig sektor med særlig fokus på verdiskaping og effektiv utnyttelse av tilgjengelige ressurser.
- Østfoldforskning skal som en regional forskningsstiftelse sette særlig fokus på regionale problemstillinger knyttet til stifternes behov, men også arbeide med nasjonale og internasjonale oppdrag og oppdragsgivere.
- Som forskningsstiftelse skal Østfoldforskning gjennom sin FoU-virksomhet bidra til utvikling av kunnskaper og metoder innenfor de fagområder instituttet skal arbeide på.

Faglige arbeidsområder:

Forebyggende miljøvern

Østfoldforskning har i år 2000 vidareført sitt arbeid innenfor følgende satsingsområder:

- Miljøkommunikasjon og miljødokumentasjon, med særlig fokus på utvikling og implementering av metoder og systemer for miljøvaredeklarasjoner og miljøregnskap.
- Produkt- og ressursoptimalisering, med særlig fokus på analyse og optimalisering av miljøeffektivitet i tilbaketakingsystemer hos materialselskaper og virksomheter.
- Miljøledelse, energiledelse og strategiutvikling, med særlig fokus på gjennomføring av et nordisk samarbeidsprosjekt for utvikling av metode for utvikling av miljøindikatorer for strategisk planlegging i organisasjoner, samt vidareføring av programmer innen Renere produksjon i Russland og Indonesia.

- Planprosesser og nettverk, med særlig fokus på utvikling av konsept for Industriell Økologi i samarbeid med bedrifter i Østfold, samt utvikling av klimaplaner for kommuner.

Som et felles faglig tyngdepunkt er det særlig arbeidet med metodeutvikling knyttet til forståelse av mekanismer i utvikling av et mer miljøeffektivt samfunn ("faktor 10"). Arbeidet pågår i samarbeid med NTNU. Østfoldforskning har ved utgangen av år 2000 tre ansatte som er i gang med gjennomføring av dr.gradsarbeider på miljøområdet.

Virksomhets- og næringsutvikling

Virksomhets- og næringsutvikling er etablert som nytt arbeidsområde med hovedfokus på innovasjon og produkt/tjenesteutvikling, effektivisering og strategisk kompetanseutvikling. I forhold til privat sektor har det i år 2000 vært arbeidet med nettverksprosjekter knyttet til markeds- og produksjonssamarbeide i ulike bransjer, først og fremst verktøymakerbransjen. Det har videre vært arbeidet med etablering av regionale innovasjonssentre og ulike typer av effektiviseringsprosjekter for regionale bedrifter. I forhold til offentlig sektor har det vært arbeidet med ulike prosjekter knyttet til modernisering av offentlig sektor med særlig fokus på nye arbeidsformer for kommunal planlegging, effektivisering/reorganisering innenfor helse- og sosialsektoren, evaluering av utvikling/utprøving av nye tjenester innenfor samme sektor samt studier knyttet til grensehandel. Det er under gjennomføring et doktorgradsprogram knyttet til regionale innovasjonsprosesser.

Informasjonsteknologi

Arbeidet på området er fokusert på IT i regional nærings- og samfunnsutvikling, kunnskapsbasert metodikk og utvikling samt IT og bærekraftig utvikling. Arbeidet i 2000 har i stor grad vært knyttet til gjennomføring av et strategisk instituttprogram kalt "*nettverksbasert samarbeid om utvikling og implementering av IT-systemer*" som gjennomføres i samarbeid med regionale IT-bedrifter og offentlige virksomheter. Det har vært arbeidet med modeller for å fremme lokaldemokratiet ved å engasjere lokalsamfunn og velforeninger i Fredrikstad i bruk av moderne nettbaserte IT-løsninger. Erfaringene søkes spredt ved å gjennomføre tilsvarende prosjekter i andre kommuner i Østfold. Det har også vært arbeidet med informasjonssikkerhet rettet mot helsevesenet og IT-leverandørbedrifter.

Miljøvaredeklarasjoner (MVD) – hvilken miljøhistorie kan ditt produkt fortelle?

Miljøvaredeklarasjonene skal dokumentere de viktigste miljøaspektene til produktet, fra utvinning av råvarer til avhending. De skal være et verktøy for profesjonelle innkjøpere ved valg av produkter. Faglig sett er miljøvaredeklarasjoner en videreutvikling og ny anvendelse av livsløpsanalyse, ett området hvor Østfoldforskning har spisskompetanse. Det har vært behov for metodisk utvikling innenfor en rekke områder, slik som valg av miljøpåvirkningskategorier generelt og for ulike bransjer og allokeringssmessige problemstillinger både i masse og i tid. Ikke minste har det vært formidlingstekniske utfordringer ved at miljøinformasjon skal presenteres faglig korrekt, samtidig som det skal være konsist og enkelt å forstå.

I begynnelsen av år 2000 sluttførte instituttet første del i arbeidet med miljøvaredeklarasjoner, da et system for miljøvaredeklarasjoner ble innført som en prøveordning i Norge. 7 norske bedrifter var med i utviklingsarbeidet, som ble ledet av Østfoldforskning. Metodiske kriterier for utvikling av slike miljøvaredeklarasjoner, samt administrative systemer for godkjenning av miljøvaredeklarasjoner, er dokumentert og implementert i denne prøveordningen. Ordningen administreres av NHO.

Siden de fleste virksomheter eksporterer sine produkter, er det viktig med felles regler for utforming av miljøvaredeklarasjoner i flere land. Et nordisk prosjekt med formål å utvikle et slikt felles regelverk ble gjennomført i år 2000, i et samarbeid mellom Østfoldforskning (som prosjektleder), DK-teknik i Danmark, CPM og IVL i Sverige. Dette prosjektet er i sin avslutningsfase. Utviklingsarbeidet som pågår er viktige innspill til utvikling av ISO standard på miljøvaredeklarasjoner.

Arbeidet har videreutviklet kompetanse ved Østfoldforskning innenfor systemanalyse og formidling av miljøinformasjon, og instituttet er sentralt i utvikling av systemer for miljøvaredeklarasjoner i Norden.

Fleksibel spesialisering i verktøyfremtagningsprosessen

Målsettingen med prosjektet er å bidra til å øke verdiskapingen og konkurransekraften til bedrifter i Østfold som er involvert i framtaking av formverktøy gjennom forpliktende samarbeid mellom bedriftene, tekniske konsulenter og regionale/nasjonale FoU-miljøer. Sammen skal disse aktørene utvikle et innovativt miljø som gjør det attraktivt for større og krevende kunder å gjøre sine verktøyyinnkjøp i regionen, og hindre at kundenes verktøypakkeordrer plasseres i utlandet. Prosjektet skal også bidra til å styrke samarbeidet mellom fylkeskommunen, det bedriftsrettede støtteapparatet, de regionale FoU-miljøene og bedriftene. Arbeidsmetoder og samarbeidsformer som utvikles i prosjektet kan ha overføringsverdi mot andre deler av det regionale næringslivet.

Prosjektet er delt i to faser - et forprosjekt og et hovedprosjekt. Forprosjektet har omfattet en analysefase med avklaring av innholdet i hovedprosjektet. Hovedprosjektet s startes opp i februar 2001. Hovedprosjektet er rettet inn mot å utvikle forpliktende samarbeidsformer mellom bedriftene knyttet til markedsføring/salg, produksjonssamarbeid og kompetanseutvikling. Det er også en målsetting å utvikle et felles bransjeforum. Ca. 15 bedrifter deltar i gjennomføringen av prosjektet. Høgskolen i Østfold har ansvaret for gjennomføringen av prosjektet med Østfoldforskning og andre kompetansemiljøer som underleverandører. Instituttet ivaretar prosjektlederfunksjonen i prosjektet samt deltar i gjennomføringen av tre av delprosjektene. Prosjektet er finansiert av REGINN-programmet samt Østfold fylkeskommune gjennom Østfold byoffensiv.

Nettverksbasert samarbeid om utvikling og implementering av IT-systemer

Hovedhensikten med programmet er å bidra til utvikling av IT-bransjen i Østfold med Østfoldforskning som FoU-partner i en slik utviklingsprosess. Hovedutgangspunktet for programmet er knyttet til det IT-miljøet som er utviklet i Halden blant annet gjennom prosjektet IT-byen Halden.

Programmet er organisert i tre delprosjekter:

- Utvikling av ulike typer av nettverkssamarbeid
- Endringsledelse ved implementering av Knowledge Management Systemer
- Systemutvikling av integrerte informasjonsløsninger over Internett basert på strukturert og ustrukturert informasjon

I delprosjekt nettsverkssamarbeid har Østfoldforskning deltatt i sluttrapportering av erfaringene fra prosjektet IT-byen Halden på oppdrag fra Halden kommune. Insituttet har arbeidet med etablering og videreutvikling av IT-forum for Nedre Glomma-regionen, kalt Borg IKT-forum, og er i dialog med Moss kommune om etablering av et IT-forum for Mosseregionen.

På initiativ fra CognIT A/S har Østfoldforskning ivaretatt prosjektledelse for et forprosjekt kalt Halden Defence Initiativ. Hensikten med forprosjektet var å avklare interesse blant IT-firmaene i Halden for å samarbeide om utnyttelsen av Forsvaret som marked samt kartlegge markedsmulighetene. Følgende bedrifter har deltatt i forprosjektet: AXCESSIT A/S, CognIT A/S, Institutt for energiteknikk/Halden, Communicate A/S og ScandPower A/S. Forprosjektet har vært hovedfinansiert av SND og de deltakende bedrifter og delfinansiert fra SIPen. Forprosjektet ble avsluttet i januar 2001 med konklusjon om å gå videre i et fokusert produktutviklingsprosjekt med Østfoldforskning som prosjektleder.

I delprosjekt endringsledelse ved implementering av IT-systemer er det arbeidet med utvikling av en metodikk for endringsledelse med utgangspunkt i en prosessbasert organisasjonsforståelse og et medvirkningsbasert grunnlag for organisering, ledelse og fasilitering av implementeringsprosesser. Utviklingsarbeidet har dels skjedd internt i Østfoldforskning og dels blitt gjennomført i tilknytning til konkrete tilbudsprosesser hvor instituttet har rollen som underleverandør i et totalkonsept som CognIT markedsfører. Det er særlig arbeidet med å skaffe oversikt over og prøve ut/eventuelt videreutvikle IT-baserte verktøy for kartlegging og modellering av arbeidsprosesser, særlig sett i sammenheng med produksjonsprosessen. Det er laget en prosjektskisse hvor IT-verktøyet QUEST er tenkt benyttet i samarbeide med leverandøren. Det arbeides med å skaffe to pilotbedrifter.

I delprosjekt systemutvikling er det utviklet et konsept for "integrerte informasjonsløsninger over Internett basert på strukturert og ustrukturert informasjon" som danner grunnlaget for utvikling av første versjon av en demonstrator knyttet til sykehussektoren, dvs. situasjoner forbundet med legevisitten på sykehus. Arbeidet med å utvikle demonstratoren er kommet godt i gang og skal slutføres innen utgangen av første halvår 2001. Delprosjektet gjennomføres i samarbeid med CognIT A/S og Communicate A/S.

Østlandsforskning

NIFU-tall 2000, tallene er avrundet				
Inntekter (mill kroner)	2000	Andel	Resultat (mill kroner)	2000
Grunnbevilgning	1,7	12,7 %	Totale utgifter	13,2
SIP	0,8	6,0 %	Driftsresultat	-0,3
Andre generelle midler	0,6	4,4 %	Ansatte	
Prosjektbev. fra NFR	3,2	24,1 %	Årsverk totalt	20
Offentlig forvaltning	5,2	38,7 %	Årsverk forskere	17
Næringsliv	1,4	10,3 %	Antall ansatte med doktorgrad	1
Utlandet	0,1	0,5 %	Faglig produksjon	
Annet	0,4	0,0 %	Antall artikler med referee	5
Sum	13,4	100 %	Totalt antall rapporter	24

Østlandsforskning ble etablert i 1984 og er et anvendt, tverrfaglig forskningsinstitutt som driver samfunnsfaglig forskning og utredning på høyt faglig nivå. Virksomheten drives etter bedriftsøkonomiske prinsipper innenfor rammen av stiftelsesloven og tilfredsstiller de krav til kvalitet og relevans som gjelder for instituttsektoren i Norge. Instituttet har hovedsete på Storhove ved Lillehammer, hvor instituttet er samlokalisert bl.a. med Høgskolen i Lillehammer, og har i tillegg kontorer i Hamar.

Østlandsforskning har i dag et klart tyngdepunkt innenfor samfunnsvitenskapene og med forskere innenfor ulike disipliner som sosialøkonomi, sosialantropologi, geografi, psykologi, samfunnsplanlegging, statsvitenskap, sosiologi, sosialpedagogikk og filosofi foruten innen landbruks- og ingeniørfag. I tillegg til egne ansatte er en rekke ansatte ved høgskolene i Innlandet tilknyttet Østlandsforskning på ulike måter.

Virksomheten er oppdragsbasert og spenner fra langsiktige forskningsprosjekter til forskningsbasert utrednings- og rådgivningsvirksomhet. Instituttet har en lang rekke oppdragsgivere, men hovedtyngden er offentlige instanser som Norges Forskningsråd, departementer og direktorater, fylkeskommuner og lokal statlig administrasjon. En har også oppdrag for organisasjoner, enkeltkommuner og private bedrifter.

Publiseringen spenner fra artikler i vitenskapelig tidsskrift og foredrag på forskerkonferanser via artikler i populærvitenskapelig tidsskrift og bransjetidsskrift til kronikker i dagspresse og allmenn foredragsvirksomhet. I tillegg blir de fleste arbeidene publisert i egen publikasjonsserie som ØF-rapport eller ØF-notat.

Østlandsforskningens viktigste forskningsområder er:

Næringsliv og regional økonomi

- Utmarks- og skogforskning
- Produksjon/næring
- Planlegging/forvaltning
- Fritidsbruk av natur
- Tradisjoner og kultur

Offentlig tjenesteyting og planlegging

- Brukerstudier
- Offentlig organisering og styring
- Arbeidsmarked
- Befolkningsstudier
- Kjønnsforskning

Medie-, kommunikasjons- og innovasjonsstudier

- Brukerstudier av IKT/nye medier

Utmarksbasert næringsutvikling -organisatoriske, forvaltningsmessige og kulturelle utfordringer (SIP)

Prosjektet har hovedfokus på ulike utviklingsmodeller for næringsvirksomhet i utmark. Som én ytterlighet kan en tenke seg at planlegging, styring og kontroll over utmarksnæringene beholdes lokalt, og at utviklingen baseres på lokalt forankret kunnskap, tradisjoner og verdier. En slik lokalbasert utviklingsmodell har vært idealet for mange bygdeutviklingsprogrammer. Som det andre ytterpunktet kan en tenke seg at et lokalsamfunn stiller deler av sin utmark til disposisjon for en ekstern investor, f.eks. en hotellkjede. Gjennom en slik utbygging kan destinasjonen bli en av mange utmarksfilialer i et stort nasjonalt eller internasjonalt reiselivsforetak. Dette er en utvikling som ligger langt fra bygdeutviklings-modellen, men det er ikke gitt hvilken av modellene som gir best uttelling for lokalsamfunnet i form av sysselsetting og økonomiske ringvirkninger, eller hvilken av modellene som vil være mest konfliktskapende. Denne problemstillingen vil bli belyst i tre case-områder, Bjorli, Sjusjøen og Stor-Elvdal.

Kvinneflukt og kjerringkultur

Bygdekulturen har i flere sammenhenger blitt definert som en maskulin og mannsdominert kultur, der kvinnelige livsformer har vanskelige kår. Det er blitt hevdet av forskere, politikere og planleggere at denne mannsdominansen, også kalt gubbekulturen, fører til at kvinner ikke ønsker å bo i bygdene. Østlandsforskning har intervjuet kvinner som har flyttet fra Bygde-Norge om gubbekulturens mulige innvirkning på deres bostedsvalg.

Undersøkelsen viser først og fremst at bostedsvalg og flyttehandlinger påvirkes av mange forhold samtidig, og at styrkeforholdet mellom de ulike forholdene forandrer seg over livsløpet. Hvordan kvinner opplever tradisjonelle kjønnsstruktur i bygdesamfunn, er således bare ett av mange spørsmål av betydning for deres bostedsvalg.

Mange utflyttede kvinner er opptatt av at bygdene de kommer fra har et tradisjonelt kjønnsrollemønster, og en kultur der menn er overordnet kvinner på de fleste områder i livet: i arbeidslivet, i lokalpolitikk, i familien og i fritidslivet. Likevel er det få som mener dette har påvirket deres bostedsvalg, -“for slik er det over alt”, sier de. Det som i langt større grad har gitt dem et negativt bilde av bygda er “kjerringkulturen”. Det er kvinnene som opprettholder tradisjonelle kjønnsroller, hevdes det. Det er de som gjennom sine små hverdagslige utsagn og handlinger bidrar til at kvinner som avviker fra de rådende normer, føler seg utstøtt.

Utflyttede kvinner forteller at sladderkjerringene bidro til at de ønsket seg ut av bygda fortest mulig da de var unge, og at verken jobb, utdanning, eller bolig kunne holdt dem tilbake. Senere i livet er ikke kvinnene lenger redde for sladder, men vegrer seg mot å flytte tilbake til hjemstedet på grunn av det kvinnelige bygdedyret. De frykter at de kommer til å bli utstøtt av kvinnefellesskapet fordi de har høy utdanning og høy yrkesstatus, og en livsstil som de oppfatter som forskjellig fra de andre kvinnene i hjembygda. Som kvinne skal du ikke skille deg ut - verken i positiv eller negativ retning - det sørger kjerringkulturen for. Menn er mye flinkere til å akseptere forskjeller, og skille person fra posisjon, hevdes det. Dermed er det mye som tyder på at kjerringkultur er en bedre betegnelse enn gubbekultur på de kjønnsrelaterte forhold i bygda som gjør at mange kvinner finner det lite attraktivt å bo der.

Medie-, kommunikasjons- og innovasjonsstudier

Hovedtyngden i denne aktiviteten har sin bakgrunn i et pågående samarbeid mellom Høgskolen i Gjøvik, Høgskolen i Hedmark, Høgskolen i Lillehammer og Østlandsforskning. Samarbeidet, Program for satsing på kommunikasjon: Utdanning, forskning og innovasjon (Prokom), har sin bakgrunn i et av innsatsområdene under omstillings- og utviklingsprogrammet Morgenlandet. Den sentrale innsatsen retter seg mot å utvikle strategier og aktiviteter for å fremme utdanning, forskning og innovasjon på feltet kommunikasjon. Den igangværende aktiviteten har en økonomisk ramme på mellom 10-20 mill. kr. fordelt på årene 2000-2004.

Innenfor kommunikasjon har en valgt å fokusere arbeidet på utviklingen av ny medieteknologi, forutsetningene for ulike typer medieteknologiske anvendelser og konsekvensene for bruk og brukere. Østlandsforskning har i denne sammenheng gjennomført en evaluering av studiet Veiledning i fjernundervisning, på oppdrag fra Høgskolen i Lillehammer. Oppdraget var å vurdere noen av pilotkullets erfaringer fra første studieåret 1999-2000. Studiet Veiledning i fjernundervisning er et fleksibelt nettbasert studium, basert på didaktiske prinsipper om problembasert tilnærming, eksemplarisk læring og gruppearbeid Som ledd i refleksjon over egen læring, og som bidrag til evaluering av studiet, skrev studentene tre refleksjonsnotater i løpet av året. I evalueringsarbeidet ble disse notatene benyttet som datamateriale i tillegg til intervjuer og dokumentstudier.

Hovedfunnet er at studentenes refleksjonsnotater er et rikt og svært interessant datamateriale, som gir god innsikt i studentenes læringsprosesser og synspunkter på studiet. Studentene setter ord på et komplekst samspill mellom egen læring, arbeid i gruppa og studiemodellen. I forhold til instituttets perspektiv på evaluering gir dette materiale innsikt i studiet innenfra og kan dermed bidra til å øke aktørenes selvforståelse. Ellers viser evalueringen at studentene forholder seg svært forskjellig til studiemodellen. For en god del studenter er det vanskelig å takle den åpenheten som studiet la opp til hvor mye er opp til en selv og egen gruppe. Tidsklemma er et utbredt problem hos alle, samtidig som mange ikke fikk frigjort tid fra arbeid. Dette gir spesielle utfordringer mht. oppfølging og veiledning i et slik studium, forutsatt at man ønsker å beholde de grunnleggende didaktiske prinsippene.

Allforsk

NIFU-tall 2000, tallene er avrundet					
Inntekter (mill kroner)	2000	Andel		Resultat (mill kroner)	2000
Grunnbevilgning	0,0	0,0 %		Totale utgifter	37,5
SIP	0,0	0,0 %		Driftsresultat	-0,9
Andre generelle midler	0,0	0,1 %		Ansatte	
Prosjektbev. fra NFR	4,3	11,3 %		Årsverk totalt	62
Offentlig forvaltning	20,3	53,0 %		Årsverk forskere	54
Næringsliv	5,0	13,0 %		Antall ansatte med doktorgrad	2
Utlandet	2,6	6,8 %		Faglig produksjon	
Annet	6,1	11,7 %		Antall artikler med referee	2
Sum	38,2	100 %		Totalt antall rapporter	18

Allforsk ble opprettet i 1987 etter initiativ fra Universitetet i Trondheim, den allmennvitenskapelige høgskolen (AVH), for å håndtere eksternfinansiert forskning. Stiftelsens formål er å drive forskning og undervisning, herunder anvendt og grunnrettet forskning innenfor allmennvitenskapelig og tilhørende fagområder, samt å bygge ut samarbeidet innen anvendt forskning og grunnforskning mellom Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) og landets nærings- og arbeidsliv, offentlig forvaltning, forskning og undervisning. Allforsks faglige profil er preget av at stiftelsen ble etablert som en paraply over allerede eksisterende aktiviteter, og ikke ut fra en strategisk vurdering av en ønsket faglig profil. Allforsk besto i 2000 av 5 fagavdelinger og en sentral administrativ stab. Stiftelsen har i hele 2000 vært utredet for en overføring av Senter for etterutdanning til NTNU og en utskilling av Senter for bygdeforskning til egen stiftelse. Denne omorganiseringen ble effektivert pr. 01.01.01.

Senter for bygdeforskning (SFB) har bygd opp omfattende kompetanse innen rural sosiologi. SFB har de siste årene hatt sterk vekst og også utvidet sin faglige bredde. Senteret arbeider på en rekke forskningsområder, bygdeutvikling, landbruk, helse, levevilkår og arbeidsmiljø, miljø- og ressursproblemer, matproduksjon og forbruk, kvinne- og kjønnsforskning, bygdehushold og kultur, evaluering og metode. Fra og med 01.01.01 vil Senter for bygdeforskning fremstå som egen stiftelse – Norsk senter for bygdeforskning.

Senter for etterutdanning (SEU) skal ivareta etter- og videreutdanning innen allmennvitenskapelige fagområder ved NTNU. I samarbeid med fagmiljøene ved NTNU initieres og arrangeres etter- og videreutdanning på universitetsnivå for ansatte i offentlig og

privat virksomhet. Det legges vekt på å utvikle tilbud som er spesielt tilrettelagt mht faglig innhold, formidlingsform, -tid og -sted. Pedagogisk personale i den videregående skolen og grunnskolen var prioriterte målgrupper også i 2000. Fra og med 01.01.01 vil Senter for etterutdanning være organisert inn i NTNUs øvrige virksomhet.

Allforsk biologi har hatt virksomhet knyttet til forurensing, miljøovervåking, utnyttelse og forvaltning av naturressurser. Avdelingen besto av 4 forskningsgrupper innen økotoksikologi, lavforskning, skaldyrforskning og plantebioteknologi. Faggruppen innen økotoksikologi ble avviklet i mai 2000 som følge av sterk nedgang i eksternfinansierte prosjekter innen dette fagområdet. Lavforskningen ble overført i sin helhet til NINA/NIKU på samme tidspunkt.

Allforsk prosjektservice yter administrativ service for prosjekter som er initiert og ledet av prosjektledere ansatt ved NTNU. Avdelingen fungerer som oppvekstarena for nye områder og organiserer for eksempel forskning knyttet til familieforandringer, kommunaløkonomi, organisasjon/ledelse og IKT/læring.

Barnevernets utviklingscenter i Midt-Norge (BUS) er et kompetansesenter for kommuner og fylkeskommuner, institusjoner og enkeltpersoner som arbeider med fagutvikling og prosjektvirksomhet knyttet til barnevern. Senteret er ett av fire nasjonale sentre, og skal dekke fylkene Møre og Romsdal, Sør- og Nord-Trøndelag.

Norsk senter for barneforskning ble etablert som et tverrfaglig forskningsmiljø rettet mot barn. Senteret ble fra 2000 organisert inn i NTNUs øvrige virksomhet, men det er inngått formell samarbeidsavtale med NTNU vedrørende den videre utviklingen av senteret spesielt med tanke på eksternfinansierte prosjekter.

Er kjønns holdninger avgjørende for kvinners rekruttering til skogsarbeid?

Kvinner glimrer med sitt fravær i praktisk skogbruk. Skogsarbeid har tradisjonelt ikke vært noe for kvinner, og selv om de etterhvert har begynt å gjøre alt fra planting til framkjøring av tømmer, er det en overdrivelse å si at kvinnene har strømmet til. Kjønns holdninger er gjerne blitt sett som en barriere mot at kvinner arbeider i skogen. I forskningsprosjektet "Kvinner og rekruttering til praktisk skogbruk" har en sett nærmere på denne antakelsen ved å intervju ulike representanter for skogbruket: Jenter og gutter på videregående skoles kurs i skogbruk, kvinnelige deltakere og kvinnelig og mannlig instruktør på Aktivt Skogbruk-kurs, samt kvinner og menn som arbeider i skogen.

Praktisk skogbruk i dag fordrer en viss opplæring. Rekruttering til praktisk skogbruk kan ses som en tre-fases-prosess: En må begynne, en må innvies og en må fortsette. Å ta skogbrukskurs på videregående skole og å delta på Aktivt Skogbruk-kurs, er innvielser. Intervjumaterialet gir ingen indikasjoner på at jentene på videregående skole har opplevd stereotype kjønns holdninger om hva som passer å gjøre for kvinner og menn som en reell barriere for deres videre rekruttering til praktisk skogbruk. Kvinnene som har deltatt på Aktivt Skogbruk-kurs opplever tvert imot at de fikk økt kunnskap og økte praktiske ferdigheter samtidig som de ble behandlet likt som kjønn. De kvinnene som arbeider i skogen, har gjort det en årrekke, og de tilhører de som har fortsatt. Disse kvinnene forteller at de ikke har møtt negative holdninger fra aktører innen skogbruket på at de driver i skogen. Derimot opplever de en viss kulturell motvind fra storsamfunnet for øvrig. Gitt disse funnene, synes ikke kjønns holdninger å være det vesentlige rekrutteringsproblemet i rekrutterings fase to og tre. Kan hende er den største utfordringen for rekrutteringsarbeidet å få kvinner til å begynne?

Små barn - store atferdsvansker: kompetansenettverk

Prosjektets målgruppe er barn i aldersgruppen 4 til 8 år og deres familier, hvor barna har store atferdsvansker. Prosjektet er en implementering til norske forhold av Carolyn Webster-Strattons videobaserte læringsprogram for foreldre- og barnegrupper. Prosjektet følges gjennom et forskningsprogram. Barnevernets utviklingscenter (BUS) er involvert i forskningsdelen, og har ansvaret for å bygge opp et kompetanse- og samhandlingsnettverk med linjetjenesten som inkluderer rutiner for henvisning og kunnskapsutvikling om målgruppen. Hensikten med nettverket er å medvirke til styrking av handlingskompetansen innenfor barne- og ungdomspsykiatrien i helseregionene IV og V. Samtidig vil en medvirke til oppbygging av kunnskap og kompetanse innenfor en rekke kommunale instanser slik at flere behandlingstrengende barn kan bli identifisert og henvist til behandling. I kompetanseprosjektet samarbeides det med BUS Nord-Norge

Analoge og digitale læremidler – elever og lærere i informasjonssamfunnet

Prosjektet har undersøkt læreres og elevers erfaringer med ulike typer læremidler, med bakgrunn i praksis og tilstand i skolene etter innføringen av Læreplanverket for den 10-årige skolen (L97). Det ble gjennomført to landsrepresentative spørreskjemaundersøkelser våren 1999, en elevundersøkelse og en lærerundersøkelse. Elevundersøkelsen omfatter elever i 9.klasse, mens lærerundersøkelsen omfatter lærere i hele grunnskolen. Spørreskjema ble besvart av 2979 elever og 1786 lærere. Våren 2000 ble det gjennomført intervjuer med rektor, lærere og elever ved 8 skoler rundt om i Norge. Totalt 7 rektorer, 15 lærere og 16 elever deltok i denne delen av undersøkelsen. Prosjektet ble avsluttet i desember 2000. Det er publisert 8 rapporter. Disse er tilgjengelige fra Allforsk Prosjektservice.

Arbeidsforskningsinstituttet (AFI)

NIFU-tall 2000, tallene er avrundet					
Inntekter (mill kroner)	2000	Andel		Resultat (mill kroner)	2000
Grunnbevilgning	8,4	30,6 %		Totale utgifter	27,5
SIP	0,5	1,8 %		Driftsresultat	0,0
Andre generelle midler	0,8	2,8 %		Ansatte	
Prosjektbev. fra NFR	3,7	13,6 %		Årsverk totalt	44
Offentlig forvaltning	3,7	13,6 %		Årsverk forskere	33
Næringsliv	5,6	20,5 %		Antall ansatte med doktorgrad	5
Utlandet	1,9	6,8 %		Faglig produksjon	
Annet	2,9	10,4 %		Antall artikler med referee	10
Sum	27,5	100 %		Totalt antall rapporter	23

Forskningen ved AFI skal bidra til økt verdiskaping, god tjenesteyting og bedre arbeidsmiljø gjennom utvikling av organisasjons- og ledelsesformer som styrker evnen til læring, medvirkning og omstilling. Instituttet skal utvikle prosesser og metoder som kan anvendes til utviklingstiltak både i offentlig og privat virksomhet. Hovedtyngden av instituttets forskning skal være tverrfaglig og handlingsrettet med vekt på samfunnsvitenskap og organisasjonsteori. AFIs forskningsvirksomhet er handlings- og brukerorientert. Hovedaktiviteter ved instituttet er:

Bedriftsutvikling gjennom bred medvirkning

AFI har i samarbeid med bedrifter prøvd ut prinsipper for organisering av utviklingsarbeid, arbeidsmiljøtiltak og omstillingsprosesser. Instituttet er særlig opptatt av metoder for praktisk

bedriftsutvikling i alle ledd i virksomheten og nettverkssamarbeid mellom bedrifter. I 2000 er det publisert flere arbeider fra forskningsprogrammet BU-2000. Dessuten har instituttet deltatt i prosjekter for prosessindustrien, bl.a. i tilknytning til utbygging av Åsgardfeltet.

Arbeidsmiljø

På dette feltet arbeider instituttet med problemstillinger knyttet til mestring i arbeidslivet og bedring av det organisatoriske arbeidsmiljø. Instituttet har publisert studier om hvordan ensidig gjentakende arbeid kan erstattes av mer utviklende arbeid og om hverdagsproblemene i sykehussektoren. Temaer om konfliktmestring og sykefravær har stått sentralt i instituttets forskning. Instituttet er også i gang med studier av omstilling og arbeidsmiljø, arbeidssituasjonen til frontlinjepersonalet i luftfarten og studier om forebygging av utstøting i arbeidslivet.

Arbeid og læring

Gjennom forskning knyttet til reformer i skoleverket, de nye kunnskapsarbeidsplassene og gjennom forskning om eldre arbeidstakere har instituttet søkt å få et bedre grep om hva som egentlig menes med kunnskap, kvalifikasjon og kompetanse. AFI deltar i EU-programmet Leonardo og EUs sosioøkonomiske program om yrkesutdanning av eldre arbeidstakere. Instituttet har startet et strategisk instituttprogram om kunnskapsamfunnets utfordringer i arbeidslivet.

Kvalitet og organisering i offentlig sektor

AFI har arbeidet med problemstillinger knyttet til styring, organisering og kvalitetsutvikling i offentlig forvaltning. Instituttets bidrag er knyttet til organisatoriske forhold og ikke bare til institusjonelle og konstitusjonelle forhold som hittil har preget mye av forskningen innen feltet. Aktiviteten inkluderer reformarbeid innen helse- og sosialsektoren og attføringsarbeid.

Arbeid for alle

Gjennom flere prosjekter om marginale arbeidstakere (vanskelig stilt ungdom, fremmedspråklige, folk med psykiske lidelser), driver instituttet studier, forsøk og evalueringer for å sikre mer helhetlig, kontinuerlig og langsiktig bistand til marginale i arbeidsmarkedet. Instituttet har bidratt både med forsøk og evaluering av arbeidsmarkedtiltak.

Likestilling

Flere av prosjektene i instituttet har et likestillingsperspektiv. I 2000 har bl. a. instituttet publisert en rapport om likestilling og bedriftsutvikling.

Bedriftsutvikling

Forskningsprogrammet *Bedriftsutvikling 2000* ble avsluttet i 2000. AFI har bidratt i programmets utforming og gjennomføring. I tillegg har instituttet stått for en egen forskningsmodul i samarbeid med et knippe bedrifter. Forskningen har vært knyttet til bedriftsutvikling i prosessindustrien, støperier, næringsmiddel, teknologibedrifter og varehandel. Prosjektene er dels finansiert av Norges forskningsråd og av bedriftene selv. Grunnideene for forskningen er bred medvirkning, læring, forbedring av arbeidsmiljøet, økt verdiskapning og kompetanseutvikling gjennom samarbeid på tvers av bedrifts- og institusjonsgrensene – såkalte utviklingskoalisjoner. Slike koalisjoner kan beskrives som et lærings- og utviklingsfellesskap.

Hovedtyngden av AFIs bidrag til programmet er dokumentert i samlerapporten *Forskning og bedriftsutvikling – nye samarbeidsforsøk*. Rapporten gir en bred oversikt over samarbeidsforsøk

og utviklingstiltak fra 60-tallet til i dag der partene i arbeidslivet har stått sentralt. Videre presenteres erfaringer fra konkrete forsknings- og utviklingsprosjekter i bedrifter og hvordan erfaringer fra enkelt bedrifter kan spres til andre gjennom nettverk. Rapporten omhandler også mer generelle metodiske og forskningsstrategiske spørsmål.

Erfaringene fra omstillings- og forbedringsarbeid i en sliten produksjonsbedrift viser at det er mulig å få til et bedret arbeidsmiljø og en reduksjon i sykefravær ved hjelp av utviklingsprosesser med bred deltakelse. I bedriften ble det i løpet av prosjektperioden innført en rekke mindre forbedringstiltak som i størst mulig grad ble utviklet og gjennomført av de ansatte selv. Som i en rekke andre BU-prosjekter viste dette prosjektet nytten av å få fram den tause kunnskapen i organisasjonen og å skape et språk med enkelte nye begreper som et viktig hjelpemiddel i forbedringsarbeidet.

Innsatsen har også vært rettet mot organisatoriske utfordringer knyttet til omstillinger av smelteverk der utfordringen er å få til vesentlig høyere ytelse/kvalitet i produksjonen under skjerpete miljøkrav og sterk internasjonal konkurranse. En sentral ide er å drive uten ordinært hovedkontor og heller utnytte kompetanse og kapasitet ved de to produksjonsstedene i bedriften. I dette prosjektet som i flere av de andre prosjektene er det etablert en utviklingsorganisasjon ved siden av den ordinære driftsorganisasjonen.

I tillegg til forskningsresultater dokumentert i seminarer, artikler og rapporter har BU 2000 med tilhørende aktiviteter produsert en rekke praktiske resultater som er i anvendelse. Av interesse er AFIs systematiske bidrag til utviklingen av driftsorganisasjon for Åsgardfeltet og omstilling av alle Statoils produksjonsanlegg på sokkelen innen rammen av Industriens beste driftskonsept. Erfaringene spres også til øvrig norsk prosessindustri gjennom forum for Prosessindustrien som AFI er sekretariat for.

Det viktigste bidraget fra BU-2000 innsatsen er etablering og drift av en rekke utviklingskoalisjoner. Erfaringene fra BU 2000 har vist at slike koalisjoner kan spille en viktig rolle for verdikapningen og at forskningsmiljøene kan være viktige bidragsytere. Forskningsmiljøene har en komplementær rolle til bedriftene. Erfaringsmessig har det tatt tid å utvikle denne rollen der det ikke finnes noe etablert nettverk på forhånd. Arbeidet med utviklingskoalisjoner bør derfor videreføres, noe som vil skje i et nytt program i Forskningsrådets regi.

CICERO

NIFU-tall 2000, tallene er avrundet					
Inntekter (mill kroner)	2000	Andel		Resultat (mill kroner)	2000
Grunnbevilgning	4,0	27,7 %		Totale utgifter	15,2
SIP	1,0	6,6 %		Driftsresultat	-1,5
Andre generelle midler	0,0	0,0 %		Ansatte	
Prosjektbev. fra NFR	4,9	33,6 %		Årsverk totalt	23
Offentlig forvaltning	1,6	11,0 %		Årsverk forskere	17
Næringsliv	1,0	6,7 %		Antall ansatte med doktorgrad	10
Utlandet	1,4	9,5 %		Faglig produksjon	
Annet	0,7	0,0 %		Antall artikler med referee	9
Sum	14,5	100 %		Totalt antall rapporter	17

CICERO Senter for klimaforskning er en stiftelse tilknyttet Universitetet i Oslo. Senteret forsker på internasjonale klimaspørsmål og sprer informasjon om klimaproblemet. Som storeksportør av olje og gass har Norge et spesielt ansvar i det internasjonale miljøsam arbeidet. Med dette som utgangspunkt opprettet den norske regjering CICERO i 1990.

CICEROs forskere har bakgrunn fra atmosfærekjemi, geofysikk, biologi, geografi, økonomi, statsvitenskap og sosiologi. De fleste av prosjektene er tverrfaglige. Ved å kombinere ekspertise fra ulike fagfelt kan en studere klimaproblemet på en mer helhetlig måte. CICEROs tre hovedsatsningsområder er: (1) konsekvenser av klimaendringer og -politikk, (2) utforming, implementering og håndhevelse av klimapolitikk og (3) forholdet mellom klimaproblemet og andre miljø- og utviklingsproblemer.

CICERO arbeider aktivt for å holde andre forskere, politikere, media og allmennheten informert om hvordan klimaet endres, hvilke konsekvenser det får og hva som gjøres for å bremse disse endringene. CICERO produserer tidsskriftet Cicerone, som kommer ut annenhver måned med gratis abonnement, og har også et utvalg av Cicerone-artikler på engelsk på senterets daglig oppdaterte websider. CICERO arrangerer også Klimaforum, der deltakere fra forskning, forvaltning og næringsliv kan utveksle synspunkter utenfor medias søkelys.

I tillegg til å drive forskning og informasjon gir også CICERO råd til - og utfører oppdrag for - industri og næringsliv samt nasjonale og internasjonale myndigheter.

I 2000 har CICERO gjort store fremskritt både i forskning og informasjonsarbeid. På forskningssiden har senteret mottatt en femårig bevilgning fra Forskningsfondet som finansierer forskning om virkninger av klimaendring og klimapolitikk, ved siden av forskning om håndhevelse av forpliktelser i internasjonale avtaler. Disse midlene finansierte en konferanse om virkninger av klimaendring i Norge, og bidro til arbeidet med å bygge et nettverk av kontakter i norske lokalsamfunn i arbeidet med det samme spørsmålet. Videre bidro de til å finansiere et forskningsprosjekt om håndhevelse av Kyotoprotokollen. Ellers er en rekke viktige studier fullført ved CICERO, inkludert disse: Makt og miljø, Byrdefordeling, Kyotoprotokollen og markeder for fossile brenslers, Oljeindustrien som klimapolitisk aktør og Fleksible mekanismer i aksjon. Pågående prosjekter omfatter METRIC (Metrics of climate change), Norske virkemiddelstrategier i en internasjonal dynamisk klimaavtale og et prosjekt om bærekraftig veitrafikk i Kina.

Når det gjelder informasjonsmandatet har senteret utvidet staben med en medarbeider som hovedsakelig skal arbeide med å øke antallet og kvaliteten på internasjonale publikasjoner. Vi har i denne sammenhengen opprettet en engelskspråklig, elektronisk utgave av Cicerone for å gjøre tidsskriftet tilgjengelig for et videre internasjonalt publikum. Den engelske utgaven av Cicerone har allerede fått en hel del oppmerksomhet, og har blant annet blitt referert i The New York Times.

Sosioøkonomiske virkninger av klimaendring i Norge

Virkningene av klimaendring på samfunnet er et annet hovedsatsingsområde for CICERO. I 2000 gjennomførte senteret en pilotstudie av energisektoren. Her la en vekt på å utvikle en metodologi for slike studier. Ved å bruke energisektoren som eksempel, analyserte pilotprosjektet de sosiale og økonomiske virkningene av potensielle klimaendringer i Norge. Grunnlaget var resultater fra forskningsprosjektet RegClim, og arbeidet ble utført i samarbeid med Det norske meteorologiske institutt. En casestudie ble gjennomført i Hordaland fylke for å utvikle og demonstrere metoder for å integrere klimainformasjon med sosiale og økonomiske betraktninger i regionale konsekvensanalyser. En konferanse ble avholdt for å diskutere kunnskapsstatus om klimaeffekter i Norge, og for å utvikle forskningssamarbeidet videre. Noen av spørsmålene som ble tatt opp gjennom slikt forskningssamarbeid var: Hvilke sektorer vil bli sterkest påvirket av klimaendring? Hvordan varierer konsekvensene av klimaendringer mellom ulike landsdeler? Hvilke regioner er mest sårbare for klimaendringer fra en sosial og økonomisk synsvinkel?

Håndheving av Kyotoprotokollem

CICERO har fått finansiering fra Norges forskningsråd for et femårig prosjekt knyttet til spørsmål om partenes etterlevelse av Klimakonvensjonen og Kyotoprotokollen. Hovedfokuset er på effektiv håndheving av disse klimaavtalene og av fremtidige avtaler. En venter at denne aktiviteten vil bli en av hovedpilarene i forskningen ved CICERO i de nærmeste årene. Prosjektet er et samarbeid mellom CICERO, FNI, Institutt for offentlig rett ved Universitetet i Oslo og andre institusjoner. Sentrale forskningsspørsmål er blant annet: Hvilke forpliktelser under Kyotoprotokollen vil sannsynligvis bli vanskeligst å håndheve? Hva slags regimeutforming vil best oppmuntre til etterlevelse? Hvordan kan vi kontrollere at utslippsreduksjoner virkelig finner sted? I hvilken utstrekning kan internasjonale klimaavtaler utformes slik at de virker selvhåndhevende? Usikkerhet vil bli viet spesiell oppmerksomhet, både med hensyn til problemer med beregning og måling av klimagassutslipp og med hensyn til effektive sanksjoner når informasjonen om graden av oppfyllelse av forpliktelser er usikker. Endelig vil problemer knyttet til et differensiert system for oppfølging av forpliktelsene til industrialiserte land og utviklingsland utforskes, sammen med potensialet for håndhevelsesmekanismer utenfor Kyotoprotokollen.

Fleksible mekanismer i aksjon

I samarbeid med ECON Senter for økonomisk analyse, en gruppe ved Massachusetts Institute of Technology (MIT) og forskere ved Universitetet i Taiyuan, viste CICERO-prosjektet Fleksible mekanismer i aksjon hvordan klimatiltak kan gi utviklingsland betydelige tilleggsgvinster. Tiltak mot utslipp av klimagasser gir andre fordeler som reduserte skader på helse og materialer fra luftforurensning, ved siden av mulige positive virkninger på jordbruksproduksjonen. Shanxi-provinsen i Kina ble valgt som område for en casestudie. Shanxi er det viktigste området for kullproduksjon i Kina, og står overfor alvorlige luftforurensningsproblemer med klare virkninger på befolkningens helse. Prosjektet vurderte de lokale og regionale fordelene som gjennomføring av tiltak som begrenser klimagassutslipp kan gi i denne regionen, og identifiserte seks alternativer for slike tiltak rettet mot industrien,

kraftsektoren og husholdningene. Tiltakene ga betydelige tilleggsgevinster, i første rekke i form av reduserte helseskader. Selv uten å ta miljøfordeler i betraktning viste studien av tre av seks muligheter var vinn-vinn-alternativer. Når også tilleggsfordelene ble tatt i betraktning hadde alle tiltakene negativ nettokostnad. Funnene demonstrerer at integrerte konsekvensanalyser, altså analyser som tar helheten av miljø- og utviklingshensyn i betraktning, er avgjørende for å vurdere den samlede kostnadseffektiviteten ved klimatiltak. Slike analyser kan ha stor betydning ved å øke interessen for tiltak mot utslipp av klimagasser i utviklingsland, og peker seg ut som en tredje pilar i forskningen ved CICERO i årene som kommer.

Forskningsstiftelsen Fafo

NIFU-tall 2000, tallene er avrundet					
Inntekter (mill kroner)	2000	Andel		Resultat (mill kroner)	2000
Grunnbevilgning	2,6	4,2 %		Totale utgifter	67,5
SIP	0,8	1,3 %		Driftsresultat	-5,8
Andre generelle midler	0,0	0,0 %		Ansatte	
Prosjektbev. fra NFR	7,3	11,8 %		Årsverk totalt	78
Offentlig forvaltning	29,7	48,0 %		Årsverk forskere	63
Næringsliv	11,0	17,8 %		Antall ansatte med doktorgrad	15
Utlandet	8,3	13,4 %		Faglig produksjon	
Annet	2,1	3,2 %		Antall artikler med referee	9
Sum	61,9	100 %		Totalt antall rapporter	40

Fafos mål er å skape og formidle forskningsbasert kunnskap til nytte i strategisk planlegging for sentrale beslutningstakere. Fafo skal utvikle og spre kunnskap som gir forklaringer på, og handlingsrettet innsikt i, hvordan sosiale endringer finner sted - nasjonalt og internasjonalt.

Fafo er fra og med 2001 delt i to institutter:

Fafo Institutt for arbeidslivs- og velferdsforskning (Fafo AVF) driver forskning og utredning innenfor områdene arbeidsliv og velferd. Instituttet har 45 forskere og har fokus innenfor seks tematiske satsingsområder:

- Arbeidslivsorganisering og sysselsetting
- Arbeid og velferd
- Kompetanse i arbeidslivet
- Verdiskaping
- Velferdsproduksjon og offentlig sektor i omstilling
- Migrasjon og integrering

Fafo Institutt for anvendte internasjonale studier (Fafo AIS) driver forskning, utredning og andre faglig relevante tjenester om levekår og utviklingsstrategier i land i konflikt, overgangs-fase og utvikling på en måte som er nyttig for myndigheter og befolkningen i disse landene og som er relevant for norsk utenriks- og bistandspolitikk. Instituttet hadde i år 2000 25 forskere og arbeidet innen et tyvetalls land med fokus på Midtøsten, det sørlige Afrika, og Øst-Europa og Russland. Instituttets tematiske fokus ligger innefor følgende felter:

- Konfliktløsning og fredsimpenering
- Levekår og strategi for utvikling med vekt på fattigdomsreduksjon og produktivitetutvikling
- Fattigdomsbekjempelse og sosial deltakelse

- Økonomisk vekst og produktivitet

Lærende arbeid

2000 var preget av en opptrapping og utvikling av Fafos forskning på kompetanse og læringsmiljø i norsk arbeidsliv. Fafos forskning tar utgangspunkt i arbeidslivet som læringsarena og ser på samspillet mellom læring i arbeidslivet og organisert opplæring og utdanningsvirksomhet. Fafo har også utviklet en ny metode for å kartlegge læringsmiljøet på arbeidsplassene.

På våren 2000 ga Fafo ut rapporten Lærende arbeid på oppdrag for NHO. Rapporten kartlegger læringsintensivt og læringsfattig arbeid og viser hvordan disse typene arbeid er fordelt mellom yrkesaktive. Analysen gir grunnlag for å fastlegge hvilke vilkår som skal til for at et arbeid kan beskrives som læringsintensivt. Ved å fokusere på bedriften som læringsarena introduserer Fafo et nytt perspektiv til debatten om kompetanseutvikling og etterutdanning i norsk arbeidsliv.

Levekår og integrering

Fafo avsluttet i desember arbeidet med rapporten Styring over eget liv – levekår og flytteaktivitet blant flyktninger i lys av myndighetenes bosettingsstrategier. Prosjektet rettet søkelys både mot flyktningers levekår, flytteaktivitet og hvilken betydning myndighetenes bosettingsstrategier har hatt for flyktningenes integrering i det norske samfunnet. Arbeidet var en del av en større satsing på forskning rundt etniske minoriteter og integrering ved Fafo og videreføres i flere pågående prosjekter ved instituttet.

I forbindelse med satsingen på dette forskningsfeltet arrangerte Fafo også, i samarbeid med Helse- og sosialombudet i Oslo, en konferanse i august 2000 med tittelen Integrering av flyktninger – Frihet eller tvang? Konferansen strakk seg over to dager og hadde et todelt fokus; spørsmål knyttet til flyktningers mulighet til fritt å velge bosted og spørsmål knyttet til integrering av flyktninger i arbeidsliv og dagligliv. Arrangementet ble møtt med stor interesse på alle nivåer, noe som illustrerer både viktigheten av økt satsing på forskning knyttet til integreringsarbeid, samt aktiv og målrettet formidling av forskningsresultatene.

Lansering av Norbalt-resultateter i Baltikum

Fafo har vært engasjert i studier av levekår sammen med myndighetene i all tre landene i Baltikum. Landene finansierer deler av studiene selv, lokale forskere gjør analyser. I år 2000 var resultatene av den andre runden av levekårsstudier klar (den tredje for Litauen). Resultatene ble presentert i nasjonale konferanser i de tre landene, hvor de fikk stor mediaoppmerksomhet og dekning, basert på nasjonale tabellrapporter. Senere vil det komme analytiske rapporter for hvert av de tre landene, skrevet av lokale forskere. Fafo har utarbeidet en sammenlignende rapport. Resultatene er presentert internasjonalt og har fått mye oppmerksomhet, foreløpig i tre internasjonale konferanser. Artikler til internasjonale tidsskrifter er under arbeid, skrevet i samarbeid mellom Fafo-forskere og forskere fra de baltiske land. De kvantitative studiene kombineres med en studie av sosialpolitikken i landene som gir interessante synergier. Samlet er dette med på å etablere Fafo sterkere internasjonalt som et viktig sted for forskning på de baltiske land.

Brahimi rapporten og reformarbeidet i FN

Fafos Program for internasjonalt samarbeid og konfliktløsning har over to år opprettet et Peace Implementation Network i samarbeid med Verdensbanken og FN. Arbeidet har siktet mot å samle inn erfaringer fra fredsbevarende og fredsbyggende arbeid med tanke på å spille disse erfaringene inn i FN-systemets reformarbeid. I 1999 arrangerte Fafo et forum for

Generalsekretærens spesialutsendinger og i 2000 et forum for å oppsummere erfaringene med kontroll av våpen i befolkninger. Resultatene fra disse samlingene ble tatt inn i FN's sikkerhetsråd og ble brukt som grunnlag for planleggingen av reformarbeidet i den såkalte Brahimi-rapporten. I november 2000 arrangerte Fafo et nordisk møte i Oslo for å diskutere hvordan de nordiske landene kan samarbeide med gjennomføringen av forslagene innbakt i denne Brahimi-rapporten. Samlet har dette arbeidet gitt Fafo en fremskutt posisjon i forhold til FN systemet og i forhold til Norges nye oppgaver i Sikkerhetsrådet i FN.

Fridtjof Nansens Institutt (FNI)

NIFU-tall 2000, tallene er avrundet					
Inntekter (mill kroner)	2000	Andel		Resultat (mill kroner)	2000
Grunnbevilgning	3,6	17,5 %		Totale utgifter	17,6
SIP	1,7	8,0 %		Driftsresultat	-1,5
Andre generelle midler	0,0	0,0 %		Ansatte	
Prosjektbev. fra NFR	4,5	21,7 %		Årsverk totalt	32
Offentlig forvaltning	3,0	14,5 %		Årsverk forskere	23
Næringsliv	1,2	5,7 %		Antall ansatte med doktorgrad	6
Utlandet	1,1	5,2 %		Faglig produksjon	
Annet	5,6	5,6 %		Antall artikler med referee	13
Sum	20,6	100 %		Totalt antall rapporter	18

FNI's forskning er rettet mot internasjonal miljø-, ressurs- og energipolitikk. Arbeidet har som mål å klargjøre hvilke interesser, institusjoner og prosesser som påvirker forvaltningen av miljø og naturressurser fra globalt til lokalt nivå. De fleste prosjekter retter seg mot problemstillinger på det internasjonale plan som samtidig har stor direkte eller indirekte betydning for Norge. Nedenfor gjengis kort temaer det er blitt arbeidet med i 2000, gruppert under seks hovedkategorier.

Havpolitikk og havrett

Problematikken knyttet til overvåking av fiskeriene og overholdelse av fiskerireguleringen. Teoretisk spenner prosjektene fra generelle samfunnsvitenskapelige tilnærminger til ressursforvaltning og regeloverholdelse via statsvitenskapelig fokus på koplinger mellom ulike internasjonale regimer til jurisdiksjonsspørsmål i havretten, særlig i forhold til ulovlig, uregulert og urapportert fiske på det åpne hav. Prosjekter relatert til forvaltning av hval: det internasjonale hvalfangstregimet i historisk perspektiv; Norge, EU og hvalfangst; Økosystemtilnærmingen og hvalfangstregimet.

Klimapolitikk

Rammebetingelsene for norsk klimapolitikk, Kyoto-protokollens skjebne framover – og hvilken betydning det vil få for Norge om den trer i kraft eller ikke. Studier av USAs og EUs klimapolitikk har stått sentralt – ikke minst fordi de er viktige som rammegivere for norske valg på klimaområdet, og hvilke virkemidler som er relevante fremover. Også kinesisk og russisk klimapolitikk har vært studert i forhold til Kyoto-protokollen, særlig mht. deres mulige bruk av de fleksible mekanismene. Forskjellene mellom europeiske og amerikanske oljeselskapers klimastrategier og hvilke konsekvenser disse forskjellene har for internasjonal klimapolitikk.

Biologisk mangfold og øvrige globale styringsproblemer

Skogforvaltning i det internasjonale politiske system, betydning og vekt tilstøtende regimer har for forvaltning av skog. Gjennomføring av Konvensjonen om biologisk mangfold i jordbruket - med vekt på erfaringer fra Filippinene; betydningen av Biokonvensjonen og andre relevante konvensjoner for norsk forvaltning av skog. Øvrige globale styringsproblemer: studier av effektiviteten i det multilaterale bistandsapparatet.

Europeisk miljøpolitikk

Effektiviteten i EUs miljøpolitikk, med fokus på EU som beslutningssystem: sammenligning av luftforurensnings-regimet og EUs luftpolitikk; analyse av hvordan studier av EUs miljøpolitikk kan trekke lærdommer fra studiet av regime-effektivitet; organiseringen av en EU-finansiert Concerted Action-konferanse (et nettverks-initiativ) med fokus på samspillet mellom EU og internasjonale regimer. EU som rammegiver for andre lands miljøpolitikk.

Energipolitikk

Sammenhengen mellom virkemidler og teknologisk utvikling: (1) virkemiddelbruk og utvikling av ny-fornybar energi i Norge; (2) CO₂-avgiftens betydning for teknologisk utvikling på norsk sokkel; organisatoriske virkemidler i energiselskaper i forhold til miljøutfordringer; sammenhengen mellom oljeinntekter og økonomisk utvikling i nye petroleumsstater. Miljøkonsekvenser av kraftutbygging i Kina.

Polarområdene i internasjonal politikk og folkerett; Norge og Russland

Studier av utviklingen i nordvestrussisk fiskeri- og miljøforvaltning samt utvinning av olje og gass har blitt videreført; atomsikkerhet i Nordvest-Russland. Sentrum-periferi dimensjonen i russisk politikk. Arbeidet med Antarktis var i 2000 i hovedsak konsentrert rundt slutføring av et prosjekt om iverksetting av miljøvernregimet for Antarktis.

Petroleumsstater: Utplyndring eller utvikling?

Arbeidet med dette prosjektet tok utgangspunkt i et pilotprosjekt om Azerbajdzjan. Dette ble revurdert i lys av den fagøkonomiske debatten om råvareavhengige u-land og deres miserable økonomiske utvikling og er blitt supplert med en større landstudie av Angola. Det er innenfor prosjektet blitt lagt vekt på ulike forsøk på å kombinere statsvitenskapelige og sosialøkonomiske forklaringer på dette fenomenet. Analysen er konsentrert om statens kritiske rolle i utviklingsprosessen, definert gjennom fem sentrale variabler: maktdeling, kvalitet på offentlig administrasjon, det sivile samfunns rolle, plassering av økonomisk i forhold til politisk makt og trend i offentlig forbruk til helse og utdanning. Ved å analysere disse variablene, som er operasjonalisert på ulike måter, kan man trekke slutninger om et oljeavhengig u-land er på vei i "predatory" eller "developmental" retning. Poenget er å identifisere utviklingen over tid, ikke på et bestemt tidspunkt. Analyseopplegget gjør det mulig å sammenligne på tvers av land, i tillegg til tidsdimensjonen.

Råvareavhengige u-land viser lavere vekst enn den tredje verden forøvrig. Dette antas å henge sammen med perverteringer i det politiske systemet forårsaket av store inntekter fra råvareeksporten. Utviklingen i Angola og Azerbaidjan bekrefter dette. Begge har utviklet politiske systemer preget av personifisering av makt, korrupsjon, undertrykkelse og sammensmelting av politisk og økonomisk makt. I begge landene blir utdanning og helsetjenester grovt forsømt. Oljeinntektene skaper svært lite utvikling ("trickle away" istedenfor "trickle down"). Utviklingen er verre i Angola enn i Azerbaidjan, særlig fordi utdanningsnivået er høyere i det siste landet. Dessuten er tilstanden i Angola preget av årelang krigføring, som i seg selv har bidratt vesentlig til perverteringen av det politiske systemet. En

annen viktig forskjell: I Azerbaidjan er både elite og befolkning vestorientert og sterkt innstilt på å bli en del av en vestlig, demokratisk verden. I Angola er det ingen tilsvarende ambisjoner. Oljeindustrien står overfor et vanskelig, muligens uløselig dilemma i slike stater: Dens innflytelse er stort sett begrenset til egne prosjekter og virksomheter (mikronivå), mens risikoen for dens omdømme er knyttet til den generelle utviklingen i landet (makronivå). Hvert enkelt selskap har begrenset handlingsrom, men industrien som helhet kan ha vesentlig innflytelse både på den økonomiske og den politiske utviklingen, særlig hvis den samordner sin strategi med andre eksterne aktører som Verdensbanken, andre internasjonale organisasjoner og store giverland.

Kyoto-mekanismene og russisk klimapolitikk

I de internasjonale klima-forhandlingene har betydelig oppmerksomhet vært rettet mot Russland fordi landet har potensiale for å spille en sentral rolle i internasjonal handel med utslippskvoter av klimagass og prosjekter for felles gjennomføring av klimatiltak som er to av de fleksible mekanismene som er vedtatt i Kyoto-avtalen. Etableringen av et internasjonalt klima-regime vil kunne by på spesielle muligheter for Russland fordi landet i dag har klimagassutslipp som ligger langt under referanseåret 1990. FNI har gjennomført prosjektet med det formål å analysere utviklingen av Russlands posisjoner i forhandlingene og vurdere de interne interessene knyttet til etableringen av systemer for kvotehandling og felles gjennomføring, med spesiell vekt på gassindustriens rolle.

Prosjektet viser at utviklingen av klimapolitikken til Russland har vært langt fra toppen på den russiske politiske dagsorden. Politikken har vært styrt i hovedsak av et vitenskapelig segment i statsadministrasjonen. Først i den senere tid har tyngre økonomiske aktører begynt å engasjere seg. Den store reduksjonen i russiske klimagassutslipp som har funnet sted skyldes økonomisk nedgang og omstrukturering. De nøyaktige reglene for internasjonal kvotehandling er ikke klare og man har heller ikke fastlagt noe internt system for hvordan klimakonvensjonen skal gjennomføres i Russland. Men det er liten grunn til å vente strenge reguleringer som vil legge begrensninger på utslipp internt. Energiforbruket i Russland er meget ineffektivt, til tross for den store reduksjonen i forbruket siden 1990. Det er stor interesse for felles gjennomføring fordi slike prosjekter også vil bidra til effektivisering og modernisering i den russiske økonomien. Det er gode grunner til å anta at russiske energiselskaper vil kunne bruke de fleksible mekanismene. Spesielt har den russiske gassindustrien mange forutsetninger for å kunne spille en aktiv rolle. Mekanismene vil under visse omstendigheter kunne brukes til å forbedre stillingen til russisk gass i eksportmarkedene og dermed utgjøre en utfordring for Norge som konkurrent.

Europeisk luftforurensningspolitikk i endring

Sur nedbør og luftforurensning er et av Norges viktigste miljøproblemer. 95 % av det forsurende svovelnedfallet stammer fra våre europeiske naboland og europeisk utslippspolitikk er dermed av stor betydning for oss. På 1990-tallet har det funnet sted en betydelig styrking av europeisk luftforurensningspolitikk, særlig i form av det såkalte tak-direktivet innen EU og Gøteborg-protokollen innen den all-europeiske luftforurensningskonvensjonen CLRTAP (Convention on Long Range Transboundary Air Pollution). Et sentralt trekk ved både direktivet og protokollen er at de retter seg mot flere utslippstyper og miljøeffekter. Gøteborg-protokollen innebærer f.eks. 63 % reduksjon av svovelutslipp og 40 % reduksjon av nitrogenoksidutslipp innen 2010, i forhold til 1990-nivåene. Sett i lys av bl.a. synkende generell opptatthet av miljøhensyn, hvordan har denne utviklingen vært mulig - og hva er de sentrale organisatoriske og politiske implikasjonene framover?

Institusjonelle faktorer og endringer er viktige inntak for å forstå bakgrunnen. Innenfor CLRTAP er det særlig muligheten til å se flere utslippstyper og flere effekter i sammenheng som har bidratt positivt. Mht. EU, så har den generelle forgrønning av EUs institusjoner knyttet til innlemmingen av nye og medlemsland med en høyere miljøprofil i 1995 bidratt til en mer ambisiøs politikk. Sveriges innsats har vært spesielt viktig og svenske eksperter har også bidratt til å knytte CLRTAP og EU mye nærmere sammen. EU har således kunnet nyte godt av viktig kunnskapsutvikling innen CLRTAP. Når det gjelder øvrige faktorer, så er endringen i britisk politikk fra “Europas skitne mann” til en konstruktiv samarbeidspartner av betydning både for å forstå utviklingen innen EU og CLRTAP. Det er grunn til å anta at både EU og CLRTAP vil ha viktige roller å spille i tiden framover, selv om tyngdepunktet på sikt graviterer mot EU. F.eks. er utslippskravene i EUs tak-direktiv noe mer ambisiøse enn i Gøteborg-protokollen. Implikasjonene for Norge er i hovedsak positive. Sterkere politikk innenfor EU og CLRTAP er gode nyheter for norsk miljøtilstand. Men utviklingen innen EU og dermed EØS fordrer en mer ambisiøs norsk luftpolitikk, og på sikt vil en forskyvning av tyngdepunktet i politikktutviklingen på dette feltet mot EU bety redusert norsk innflytelse på europeisk luftpolitikk.

Institutt for fredsforskning (PRIO)

NIFU-tall 2000, tallene er avrundet					
Inntekter (mill kroner)	2000	Andel		Resultat (mill kroner)	2000
Grunnbevilgning	6,3	16,4 %		Totale utgifter	35,9
SIP	1,8	4,6 %		Driftsresultat	1,9
Andre generelle midler	0,0	0,0 %		Ansatte	
Prosjektbev. fra NFR	2,4	6,2 %		Årsverk totalt	41
Offentlig forvaltning	19,5	50,6 %		Årsverk forskere	27
Næringsliv	0,0	0,0 %		Antall ansatte med doktorgrad	11
Utlandet	5,4	13,9 %		Faglig produksjon	
Annet	3,2	6,2 %		Antall artikler med referee	16
Sum	38,5	100 %		Totalt antall rapporter	25

PRIO ble grunnlagt i 1959 og ble et selvstendig institutt i 1966. PRIO er en uavhengig internasjonal forskningsinstitusjon. Det var et av de første i sitt slag i verden, og det er fremdeles det eneste fredsforskningssenteret i Norge. PRIO sto sentralt i det internasjonale arbeidet med å gjøre fredsforskning til et eget akademisk fagfelt. Personalet omfatter ca. 55 personer og i tillegg har til enhver tid 5-10 hovedfagstudenter tilknytning til instituttet. De fleste av disse har stipend, veiledning og arbeidsplass ved PRIO mens de skriver sine hovedfagsoppgaver. Blant forskerne var det i 2000 tre med professorkompetanse, ti med doktorgrad eller tilsvarende kompetanse og åtte som arbeidet med sine doktorgradsavhandlinger.

PRIO utgir to velrenomerte internasjonale tidsskrift på det britiske tidsskriftforlaget SAGE Publications, *Journal of Peace Research* og *Security Dialogue*. Instituttet utgir også en rekke fagbøker både på Sage og på andre forlag samt har sin egen rapportserie. Mange av de viktigste arbeidene kommer ut som artikler i internasjonale tidsskrifter. PRIO er også aktivt engasjert i praktisk arbeid med konfliktløsning og dialog bl.a. i Tyrkia, på Kypros, Balkan og i Colombia.

PRIO er et bindeledd mellom norske og utenlandske fagmiljøer. Instituttet har regelmessig besøk av utenlandske gjesteforskere. Foruten vitenskapelige publikasjonsvirksomhet driver en

også et omfattende informasjonsarbeid gjennom kurs, konferanser og seminarer. PRIO tar også ofte imot besøk av politikere, akademikere eller studenter fra Norge eller utlandet.

PRIOs bibliotek har bred dekning av fredsforskning, demokrati, utenriks- og sikkerhetspolitikk, nedrustning og miljøspørsmål. Hver sommer gir forskerne ved PRIO et seks ukers kurs i fredsforskning innenfor rammen av Den internasjonale sommerskolen ved Universitetet i Oslo.

I 2000 var instituttets samlede omsetning kr. 37,8 mill. kroner, hvorav grunnbevilgningen utgjorde omlag 17 %. De øvrige inntektene kommer fra prosjekter for ulike oppdragsgivere i Norge og i utlandet. Blant PRIOs oppdragsgivere finner vi bl.a.: Utenriksdepartementet, Forsvarsdepartementet, Ford Foundation og Verdensbanken.

Prosjektene ved PRIO er gruppert i fire strategiske programmer:

- Betingelser for krig og fred
- Utenriks- og sikkerhetspolitikk
- Etikk, normer og identitet
- Konfliktløsning og fredsskapning

Til sammen uttrykker disse programmene instituttets brede engasjement i studiet av årsak og konsekvenser når det gjelder fred og konflikter. Denne typen forskning forutsetter en tverrfaglig tilnærming, noe som gjenspeiles i personalets sammensetning og organiseringen av hvert av de fire programmene.

Krigen og fredens etikk

Som et ledd i PRIOs forskning innen etikk og politisk filosofi utga *Journal of Peace Research* i 2000 et spesialnummer om aktuelle temaer innen internasjonal etikk, med særlig vekt på krig og fred. Dette kom ut som nr. 4, vol. 37 (i juli) med tittelen ”Special Issue on the Ethics of War and Peace”. Nummerets hensikt var å få belyst – av ledende forskere på feltet – særlig utfordrende temaer innen internasjonal etikk ved millenniumskiftet. Tema som blir omtalt er:

- Diskriminering mellom sivile og ikke-sivile i moderne krig, med spesielt fokus på Rwanda og Bosnia
- Etske problemstillinger knyttet til naturødeleggelser i krig, basert på perspektiver fra rettferdig krig-tradisjonen
- FN-sanksjonerte intervensjoner
- Nasjonalisme og dens mulige begrunnelser
- Tredje-parts ansvar for krigsforbrytelser, med særlig henblikk på intellektuelles rolle

Flere av artiklene er basert på seminarinnlegg ved PRIO 1998-1999. Nummerets innhold vil i 2001 bli fulgt opp med ytterligere seminarer og nye artikler – de sistnevnte med sikte på en bokutgivelse.

Assistance to Mine-Affected Communities (AMAC)

Prosjektet har som målsetting å bidra til at landmine-relatert bistand skifter fokus fra miner til mennesker, og til at mine-prosjekter befester sin rolle som en integrert del av gjenoppbygging og utvikling etter krig. Teknisk kompetanse og utstyr er essensielt for å kunne gjennomføre prosjekter som minerydding, men samtidig er det behov for en grundigere forståelse av miners effekter på mennesker, inklusive folks evne til å tilpasse seg minetrusselen. Organisasjoner som jobber på minesektoren er klar over hvor begrensningene ligger, og jobber tett med AMAC for å styrke sin egen analytiske kapasitet. AMAC-prosjektet startet opp i mars 1999, og har frem til utgangen av 2000 lagt hovedvekten på forskning og dokumentasjon, med totalt åtte

lokalsamfunnstudier gjennomført i Afghanistan, Angola, Mosambik og Somaliland. Gjennom lokalsamfunnstudiene har man utviklet en fleksibel pakke av forskjellige metoder for datainnsamling.

AMAC har i andre halvår 2000 startet utviklingen av forskjellige treningsopplegg, spesielt rettet mot folk som leder mine-prosjekter i felten, men vil og arrangere kortere kurs for andre interesserte, inklusive donorer. Treningsoppleggene er basert på funn fra forskningsinnsatsen. Trenings-oppleggene er essensielle for å kunne bidra til reelle endringer av måten prosjekter drives på i felt. Prosjektet vil også videreutvikle forskningskomponenten gjennom nye studier, og er særlig interessert i å kunne dokumentere graden av tilpasning hos tungt minerammede samfunn som ikke har mottatt bistand for å mestre trusselen. Prosjektet tar videre sikte å studere organisasjoner som har kommet med innovative løsninger i mine-sektoren, spesielt organisasjoner som er i stand til å bygge virksomheten på lokalt eksisterende kapasiteter. Prosjektets funn har potensiale til å ha en innflytelse langt utover minesektoren, men spesielt for annen type bistand i krigs- og etterkrigs-situasjoner.

Forsknings og treningskomponenten er gjensidig avhengige komponenter i AMAC-prosjektet, for eksempel gjennom at funn fra forskning danner basis i treningsopplegget. Videre kan treningen bidra med nye innsikter om temaet generelt, eller om fruktbarheten av gitte tilnærminger til kompetansebygging mer spesielt. I tråd med dette vil prosjektet drive formidling gjennom akademiske publikasjoner, så vel som gjennom konkrete og målrettede treningsopplegg. Prosjektet har mottatt støtte fra det Norske utenriksdepartementet, fra International Development Research Centre, og fra Canada's utenriksdepartement, i tillegg til at man er i ferd med å avslutte en evaluering av Sveriges humanitære mineengasjement på vegne av Sida (Swedish International Development Authority).

Politics of Civil War Project

Interne konflikter og vold har ødeleggende følger for økonomien i utviklingsland. Som følge har Verdensbanken lansert et omfattende forskningsprogram; *The Economics of Civil War, Crime and Violence*. Forskningsprogrammet har som mål å avdekke og analysere de økonomiske årsakene til borgerkrig samt konsekvensene av disse. Det komplekse samspillet mellom økonomiske, politiske og sosiale variabler som ligger bak konflikter har også betydning for varigheten og omfanget av disse konfliktene. Disse analysene vil generere innsikt i hvilke økonomiske retningslinjer vi bør støtte for å redusere sannsynligheten for intern konflikt. De vil også fungere som et grunnlag for Verdensbanken og andre internasjonale organisasjoners arbeid med å minske menneskelig lidelse i post-konfliktfulle land.

PRIOs forskningsprosjekt *Politics of Civil War* utgjør et av forskningskomponentene i dette programmet, og hører inn under PRIOs strategiske forskningsprogram *Betingelser for krig og fred*. Prosjektet søker å undersøke under hvilke politiske forhold voldshandlinger i sivilbefolkningen oppstår og vedvarer. Hvilke rolle spiller tilgang eller mangel på tilgang på ulike naturressurser i forhold til konflikter, og vil dette indirekte forårsake konflikt ved å undergrave de politiske institusjoner som er en forutsetning for fred? Ved å bruke alternative mål på demokrati og ved å teste de ulike komponentene mot borgerkrig i teoretisk mer tilfredstillende konfliktmodeller, vil prosjektet bidra til den eksisterende litteraturen og kunnskapen om demokrati og sivil vold. Prosjektet vil også søke å identifisere de viktige karakteristikkene ved forskjellige politiske strukturer i demokratier som støtter sivil fred.

Institutt for Forsvarsstudier (IFS)

NIFU-tall 2000, tallene er avrundet					
Inntekter (mill kroner)	2000	Andel		Resultat (mill kroner)	2000
Grunnbevilgning	8,5	100,0 %		Totale utgifter	8,5
SIP	0,0	0,0 %		Driftsresultat	0,0
Andre generelle midler	0,0	0,0 %		Ansatte	
Prosjektbev. fra NFR	0,0	0,0 %		Årsverk totalt	23
Offentlig forvaltning	0,0	0,0 %		Årsverk forskere	16
Næringsliv	0,0	0,0 %		Antall ansatte med doktorgrad	7
Utlandet	0,0	0,0 %		Faglig produksjon	
Annet	0,0	0,0 %		Antall artikler med referee	13
Sum	8,5	100 %		Totalt antall rapporter	13

IFS driver forskning på et faglig uavhengig grunnlag. Virksomheten er konsentrert om grunnforskning og kompetanseoppbygging. Instituttet legger i sin virksomhet stor vekt på langsiktige trekk og historiske perspektiver. Forskningsvirksomheten spenner fra avgrensede spesialstudier til arbeider som trekker lange historiske linjer. Forskning i samtidshistoriske emner har tradisjonelt dominert virksomheten ved instituttet. To arbeidsfelter må her særlig nevnes: 1) forsvars- og sikkerhetspolitikk, herunder alliansenpolitikk, nordregionale spørsmål, Forsvaret som institusjon samt forholdet mellom Forsvaret og samfunnet; 2) Sovjetunionen/Russland og Sentraleuropa, herunder Norges forhold til blokker og stater i dette området.

Norsk forsvarshistorie

Det største pågående prosjektet er skrivingen av fembindsverket Norsk forsvarshistorie, som dekker tidsperioden fra middelalderen frem til nyere tid. Forfatterne behandler utviklingen av norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk, Forsvaret som institusjon og Forsvaret og samfunnet. Ni forfattere deltar i prosjektet.

Sovjetunionen og Sentraleuropa

Forholdet mellom Norge og stormaktsnaboen i øst er et langsiktig hovedsatsingsområde ved instituttet. Virksomheten konsentrerer seg særlig om å fremskaffe og utnytte russisk primærdokumentasjon om Sovjetunionens politikk overfor Norge og Skandinavia. Dokumentsamlingen Norge og Sovjetunionen 1917-1955. En utenrikspolitisk dokumentasjon er et resultat av dette arbeidet. Arbeidet med å utarbeide et tilsvarende bind for perioden 1956 - ca. 1968 har i lengre tid stått i stampe på grunn av manglende arkivtilgang i Russland, men er likevel ikke gitt opp. Et eget prosjekt knyttet til forholdet mellom Sovjetunionens kommunistiske parti og norske politiske miljøer har også møtt vanskeligheter, men videreføres nå på grunnlag av en fornyet avtale med russiske arkivmyndigheter.

Norsk atompolitikk 1945-70

På oppdrag fra Forsvarsdepartementet arbeidet instituttet med en studie om norsk atompolitikk 1945-70. Prosjektet behandler norsk politikk og praksis i forbindelse med atomvåpenspørsmål sett i sammenheng med de internasjonale strategiske og sikkerhetspolitiske rammer. Prosjektet har hatt full adgang til alle relevante arkiver på norsk side og har også hatt en unik tilgang til kildemateriale i alliansen. Manuskriptet er fullført og under publisering.

Institutt for samfunnsforskning (ISF)

NIFU-tall 2000, tallene er avrundet					
Inntekter (mill kroner)	2000	Andel		Resultat (mill kroner)	2000
Grunnbevilgning	5,7	17,0 %		Totale utgifter	32,5
SIP	1,3	3,9 %		Driftsresultat	0,3
Andre generelle midler	0,0	0,0 %		Ansatte	
Prosjektbev. fra NFR	12,7	37,6 %		Årsverk totalt	57
Offentlig forvaltning	11,6	34,4 %		Årsverk forskere	41
Næringsliv	0,5	1,6 %		Antall ansatte med doktorgrad	22
Utlandet	0,4	1,2 %		Faglig produksjon	
Annet	1,5	1,9 %		Antall artikler med referee	19
Sum	33,7	100 %		Totalt antall rapporter	41

For ISF er det et overordnet mål å fungere som en møteplass for grunnforskning og anvendt forskning. Instituttet ser dette som en sikring av faglig kvalitet og faglige utviklingsmuligheter. Instituttets forskningsprofil forutsetter også bred satsing på tverrfaglighet, og har som målsetting at de sentrale samfunnsfagene er så sterkt representert i staben at de hver for seg har faglig bærekraft. I de senere år har også forskere med bakgrunn i jus og humaniora vært rekruttert inn. Den tredje overordnede oppgaven for instituttet er å bidra til rekruttering til forskning og til kvalifisering og kompetanseheving, særlig blant yngre forskere. Siden 1989 har 19 av instituttets medarbeidere tatt doktorgraden, og ved årsskiftet 2000-2001 hadde instituttet 11 stipendiater. I 2000 feiret instituttets sitt 50-års jubileum. Instituttets prosjekter faller stort sett innenfor fem hovedområder. I 1999 var i alt 64 større og mindre prosjekter i arbeid.

Sysselsetting og arbeidsvilkår

Forskningen sikter mot økt innsikt i arbeidsmarkedets virkemåte og hvordan goder og ulemper fordeles gjennom yrkesarbeid. Blant forskningstemaene kan nevnes lønnsdannelse og lønnsfordeling, mobilitet i interne og eksterne arbeidsmarkeder, evaluering av arbeidsmarkedspolitikken og studier av arbeidsorganisasjoner. Instituttet har deltatt i oppbyggingen av meget omfattende datasett.

Politiske institusjoner, aktører, opinion og makt

Studier av partipreferanser og velgeratferd har helt siden 1950-årene vært en viktig del av ISFs forskningsevne. I denne forbindelse er samspillet mellom velgere og representasjon sentralt. Samtidig fokuseres virkemåten til de ulike politiske institusjonene med tanke på utforsking av maktforhold i det norske samfunn, spesielt kan nevnes et prosjekt om Høyesteretts historie.

Kjønn og samfunn

Instituttets forskning gjennom mer enn tretti år har bidratt til å beskrive og å fortolke de betydelige samfunnsendringer som særlig har kommet til uttrykk i kvinners stilling i arbeidsmarked, familie og politikk. Instituttet vil bidra til å utforske betydningen av kjønn innenfor interessekonflikter, verdiorienteringer og sosial praksis. Blant forskningstemaene kan nevnes arbeid og familie, yrker i velferdsstaten, opprykk og mobilitet i arbeidslivet.

Velferdsstat, sivilsamfunn og fordelingsmønstre

Innenfor det store forskningsområdet som velferdsforskningen utgjør, fokuserer Institutt for samfunnsforskning på to hovedtemaer. For det første på samspillet mellom det offentlige og det sivile samfunn, det vil si familien og de frivillige organisasjonene, blant annet

idrettsorganisasjoner. For det andre rettes søkelyset mot normative sider ved fordeling og ulikhet i inntekt og sosiale goder.

Internasjonal migrasjon, integrasjon og etniske relasjoner

Forskningen på dette feltet har et komparativt siktemål, og fokuserer på problemstillinger knyttet til integrasjons- og marginaliseringsprosesser i Norge. Det flerkulturelle Norge studeres i flere prosjekter knyttet til kulturmøter i arbeidsliv og det sivile samfunn. Samtidig er ISF også engasjert i et større prosjekt om norsk innvandringshistorie.

En rekke nye prosjekter ble satt i gang i 2000, blant annet:

- Maktutredningens lederskapsstudie. Ca. 2000 ledere fra alle sektorer i samfunnslivet er intervjuet om rekruttering, holdninger og strategier. Dessuten studeres forholdet mellom dem og øvrige borgere.
- Lokalvalgsundersøkelsen. Lokalvalget 1999 ble analysert ut fra en landsomfattende spørreundersøkelse. I tillegg er det arbeidet med spesielle studier av nivå og variasjon i valgdeltakelse. En egen studie ser på valgdeltakelsen blant innvandrere.
- Idrettens strategier. En samtidsdiagnostisk studie med idretten som prisme. Den ser både på idrettens egenutvikling, dens plass i samfunnet og i vitenskapen.
- Forbrukersamvirkets historie behandler forbrukersamvirkets utvikling i Norge, og ser den i sammenheng med den internasjonale kooperative bevegelse.

Barnefamiliers tilpasning. Effekter av kontantstøtten på tilbudet av arbeidskraft

Prosjektet har som mål å analysere sammenhengen mellom barnerelaterte økonomiske ytelser og tilbudet av arbeidskraft fra småbarnsforeldre med hovedvekt på effekter av kontantstøtten som ble innført i 1998. Formålet med den teoretiske delen av prosjektet er å klargjøre sammenhengene mellom mål og midler i velferdspolitikken overfor barnefamilie, og å utlede testbare hypoteser om familiens tilpasning.

I prosjektets empiriske del fokuseres det på effekter av kontantstøtten på yrkesaktivitet karakterisert ved arbeidstakerforhold med heltid, kort eller lang deltid, samt ved lønnsinntekt. Hypoteser om variasjoner i effekter av kontantstøtten mellom kvinner og menn og mellom grupper av småbarnsforeldre testes. Økonomisk teori tilsier at familiens inntekt vil være av betydning. Utdanning og yrkeserfaring vil i stor grad påvirke inntekten. Utdanning og tidligere yrkeserfaring kan imidlertid også fange opp variasjoner i preferanser for det å være yrkesaktiv. Det empiriske grunnlaget vil i hovedsak være registerbaserte paneldata for yrkesaktivitet 1996–2001 for kvinner og menn med yngste barn født 1992–98. Ulike regresjonsteknikker benyttes for å sammenlikne tilpasningen til foreldre med barn med og uten rett til kontantstøtte, der det så langt som mulig tas hensyn til variasjoner i andre forhold – enn kontantstøtten – av betydning for yrkesaktiviteten. Den metodiske utfordringen ligger i å utvikle analyseopplegg for kontinuerlig og diskret fordelte avhengige variabler der det kontrolleres for endringer som i tid faller sammen med innføringen av kontantstøtten.

Eieformer, marked og demokrati i idretten

De siste årene har forekomsten av kommersielle aktiviteter økt innen den frivillig organiserte idretten. Fortjenestebaserte eieformer har i noen sammenhenger blitt integrert i frivillig virke på en måte som gjør det vanskelig å skille non- og for-profit fra hverandre. Det kan virke som om markedets beslutningsrasjonalitet er i ferd med å utvikle seg i de frivillige idrettsorganisasjonene. Denne utviklingen reiser spørsmål om hvordan veksten i markedsbaserte driftsformer påvirker den frivillige idrettens målsettinger, driftsformer og demokratiske beslutningsstrukturer. Hensikten med prosjektet er å undersøke forholdet mellom

markedsrasjonalitet og demokrati i den organiserte masseidretten. Undersøkelsen gjennomføres i samarbeid med Norges idrettsforbund. Data hentes fra NIFs lokallag og fra deres medlemmer. Undersøkelsen er en omfattende panelundersøkelse, med innsamling av data fem ganger over en 10-årsperiode.

Slutten på partidemokratiet?

Tradisjonelt har de politiske partiene spilt en sentral rolle som koplere både av ulike nivåer og av ulike sfærer innen det demokratiske system; dels ved å frembringe politiske alternativer ved valg, dels ved å rekruttere og skolere politiske eliter og ikke minst ved å gi politisk interesserte en arena for å lære og fremme sine politiske standpunkter. Mange har imidlertid stilt spørsmål ved partienes evne til å utføre denne oppgaven. Teser om partienes krise, eller mer spesifikt krise for partiene som medlemsorganisasjoner, er blitt framsatt. Prosjektet tar sikte på å granske påstanden om partikrise gjennom empiriske undersøkelser på to nivåer i partiene.

Datagrunnlaget er en spørreskjemaundersøkelse med partienes landsmøtedelegater og et representativt utvalg partimedlemmer. Dermed blir det mulig å sammenligne ulike skikt i partiene, både med hensyn til faktisk aktivitet og oppfatninger om partidemokratiet. Videre står tidsdimensjonen sentralt: Resultatene skal sammenlignes med tidligere undersøkelser, med sikte på å kartlegge hvordan partienes rolle har utviklet seg over tid. Prosjektet er tilknyttet Makt- og demokratiutredningen.

Norsk institutt for studier av forskning og utdanning (NIFU)

NIFU-tall 2000, tallene er avrundet					
Inntekter (mill kroner)	2000	Andel		Resultat (mill kroner)	2000
Grunnbevilgning	5,0	15,4 %		Totale utgifter	32,8
SIP	1,6	4,8 %		Driftsresultat	-0,8
Andre generelle midler	0,0	0,0 %		Ansatte	
Prosjektbev. fra NFR	11,5	35,0 %		Årsverk totalt	55
Offentlig forvaltning	10,4	31,7 %		Årsverk forskere	43
Næringsliv	0,0	0,0 %		Antall ansatte med doktorgrad	3
Utlandet	2,2	6,6 %		Faglig produksjon	
Annet	2,1	3,9 %		Antall artikler med referee	19
Sum	32,7	100 %		Totalt antall rapporter	47

NIFU utfører forskning, utredning og statistikk innenfor følgende hovedområder: FoU-statistikk og ressursanalyse, studier av forskningspolitikk, høyere utdanningsinstitusjoner, studieforhold og studiegjennomføring og av forholdet mellom utdanning og arbeid.

Gjennom mer enn 25 års målrettet virksomhet har instituttet opparbeidet en betydelig kompetanse i spørsmål knyttet til forskning og høyere utdanning nasjonalt så vel som internasjonalt. Det tidligere Utredningsinstituttet for forskning og høyere utdanning var knyttet til forskningsrådssystemet fram til 1. januar 1996 da det ble omgjort til stiftelse av Norges forskningsråd. Hovedformålet for Forskningsrådet og KUF var å bidra til å utvikle NIFU som nasjonalt senter for studier av forskning og høyere utdanning. Instituttet skal være en kritisk kunnskapsprodusent og sentral premissleverandør for norsk forsknings- og utdanningspolitikk gjennom statistikk, utredninger og forskning.

I 1998 ble det inngått en ny avtale mellom Forskningsrådet og stiftelsen NIFU der bevilgningen til instituttet tilpasses Retningslinjene for statlig finansiering av forskningsinstitutter. Avtalen er

en del av Forskningsrådets arbeid med å styrke kunnskapsgrunnlaget for en framtidsrettet forsknings- og innovasjonspolitik. Instituttet skal ivareta nasjonale oppgaver med å samle inn, oppbevare og formidle FoU-statistikk, og det tas sikte på å utføre flere spesialundersøkelser i perioden 1999-2003. I tillegg til avtalen med Forskningsrådet har instituttet inngått langsiktige intensjonsavtaler med KUF om oppdrag knyttet til statistikk og studier av høyere utdanning.

Den faglige aktiviteten ved NIFU omfatter statistikkproduksjon, utredning, evaluering, programforskning, oppdragsforskning, rådgiving og egeninitiert teoriutviklende og kompetanseutviklende forskning. Internt er arbeidet organisert i fire fagseksjoner:

Seksjon for FoU-statistikk og ressursanalyse arbeider med datainnsamling, bearbeiding, drift og presentasjon vedrørende statistikk og indikatorer over FoU-virksomhet, samt tjenesteyting (tabelluttak, analyse mm) og nasjonal og internasjonal rapportering basert på dette materialet. Arbeidet er i første rekke knyttet opp mot den nasjonale FoU-statistikken som har vært en sentral oppgave for instituttet i mer enn 30 år. Statistikken viser ressursene – i kroner og årsverk – som settes inn i forskning og utviklingsarbeid (FoU) i Norge. I det FoU-statistiske arbeidet har NIFU et dobbelt ansvar som statistikkprodusent og som nasjonal koordinator.

Seksjon for studier av forskningspolitikk. Virksomheten kan tematisk deles inn i følgende analyseområder:

- Evaluering av forskning
- Forskningspolitikk og forskningsorganisasjon
- Nytte, kvalitet og produktivitet i forskning, bibliometriske studier
- Næringsrettet FoU og innovasjon
- Befolkningens forhold til forskning

Seksjon for studier av høyere utdanningsinstitusjoner. Arbeidet kan tematisk deles i fem analyseområder:

- Studier av forholdet mellom offentlige myndigheter og UoH-systemet
- Studier av organisasjon, styring og ledelse av institusjonene
- Studier av akademisk arbeid og personale i UoH-sektoren
- Studier av rekruttering til forskning, forskerutdanning og mobilitet
- Studier av kvalitetssikring og evaluering av høyere utdanning

Seksjon for studier av studieforhold og studiegjennomstrømning. Arbeidet er konsentrert innenfor tre hovedområder:

- Videregående opplæring og rekruttering til høyere utdanning. Feltet inkluderer studier av utdanningsadferd innenfor videregående opplæring, spesialundervisning, ungdom med innvandrerbakgrunn og overgang til høyere utdanning og arbeid.
- Studier av høyere utdanning. Området omfatter gjennomstrømning i og gjennomføring av høyere utdanning, studiesituasjonen, studenters levekår og studiefinansiering.
- Arbeidsmarkedsundersøkelser og prognoser. Området dekker kandidatundersøkelser, tilgangsprognoser, bruk av akademisk arbeidskraft i arbeidsmarkedet herunder arbeidsmarkedssituasjonen for innvandrere med høyere utdanning og livslang læring.

Instituttsektoren i norsk forskning

På oppdrag fra Norges forskningsråd har NIFU utarbeidet en rapport om den norske instituttsektoren. Dette er den tredje i en serie rapporter som belyser ulike sider ved institutforskningen i Norge. Rapporten er basert på kvantitative data, intervjuer med instituttledere og skriftlige materiale. Hovedsiktemålet er å løfte fram kunnskap og

problemstillinger som kan bearbejdes videre med sikte på å skape forskning av høy kvalitet som kan komme norsk nærings- og samfunnsliv til nytte, som er instituttspolitikkenes hovedformål.

Rapporten viser at flere indikatorer for instituttene internasjonale virksomhet peker i negativ retning. Blant annet gikk forskningsinstituttene, særlig de teknisk-industrielle, inntekter fra EU-kommisjonen ned fra 1999 til 2000. Fra instituttene side pekes det bl.a. på at kravene til egenfinansiering, omfattende søknadsprosesser og prosjektadministrasjon gjør deltakelse svært kostnadskrevede, og bidrar til en viss vegring mot å søke EU-prosjekter. Instituttene synes likevel relativt aktive med å skaffe EU-finansiering, fordi det gir tilgang til relevant forskning på høyt nivå og innpass i europeiske forskningsnettverk.

Strategisk bevissthet og tenkning om utviklingen i internasjonale relasjoner varierer, bl.a. utfra instituttene markedsposisjon. Oppdragsavhengige institutter tvinges sannsynligvis til å tenke mer strategisk enn institutter med høy basisbevilgning og stabil oppdragsportefølje. På den annen side ses basisbevilgningen som viktig for å utvikle den grunnleggende kompetansen som er nødvendig for å hevde seg internasjonalt. Flere instituttledere påpeker dessuten arbeidsdeling, samarbeid og helhetstenkning nasjonalt som nøkkelfaktorer. Man er bl.a. opptatt av å bedre koblingene mellom instituttene internasjonale aktivitet og Forskningsrådets strategier og prioriteringer, bl.a. når det gjelder forskningsprogrammer. Gitt et godt virkemiddelapparat vil etablering av norsk forskning i utenlandske markeder kunne gi både faglig og økonomisk gevinst.

I forhold til samlet FoU-innsats er instituttsektoren betydelig større i Norge enn i Danmark, Finland og Sverige. Dette henger imidlertid vel så mye sammen med norsk næringslivs relativt beskjedne FoU-innsats som den norske instituttsektorens abnorme proporsjoner. Den finske instituttsektoren er for eksempel større enn den norske om vi måler i forhold landenes BNP.

Et iøynefallende trekk ved norsk instituttpolitikk er ambisjonen om felles retningslinjer for et bredt spekter av institutter. I Danmark har man for eksempel én politikk for de næringslivsrettede instituttene for Godkent Teknologisk Service (GTS) og en annen for de offentlige sektorforskningsinstitusjonene. Mens Norge i instituttpolitikken har fulgt en fristillingslinje er instituttene i Finland statlige og synes å forbli det; VTT er riktignok innrømmet betydelig autonomi. De danske sektorforskningsinstitusjonene er også i hovedsak statlige og ”hverken kan eller bør [...] i ordets egentlige betydning være uafhængig af ressortministeriet.”; GTS-instituttene er imidlertid selveiende. I Sverige omdannes industriforskningsinstituttene til aksjeselskaper med staten og næringslivet som deleiere.

Governmental policies and programmes for strengthening the relationship between higher institutions and economy

Dette prosjektet som er under EUs program Targeted Socio-Economic Research ble avsluttet i 2000. Prosjektet fokuserer på spørsmålet om hvordan institusjoner for høyere utdanning responderer på endring i omgivelsene, spesielt i forhold til myndigheters politikk og initiativ til endring. NIFU var en av åtte samarbeidspartnere fra europeiske land. NIFU var fra starten av sentral både i formuleringen av forskningsspørsmål, teoretisk rammeverk og i utformingen av et metodisk opplegg for prosjektet. Prosjektet omfatter nærmere 40 case-studier av universiteter og høyskoler i de åtte landene som deltok i studien, og bredden i det empiriske materialet på institusjonsnivå er unikt innenfor dette forskningsfeltet i Europa. Prosjektet har resultert i en rekke internasjonale publikasjoner, og tre bøker vil bli publisert i Kluwer Academic Publishers bokserie om høyere utdanning.

Studien viser hvordan den økonomiske krisen i Vest-Europa på slutten av 1970-tallet og begynnelsen av 1980-årene bidro til en økt interesse og vektlegging fra myndighetenes side på høyere utdanning som faktor i økonomisk vekst. Samtidig er de siste 10-15 årene preget av at myndighetene la om sin styringstilnærming overfor institusjonene i høyere utdanning. Det er en generell utvikling i de åtte landene mot større innslag av markedsmekanismer. Eksterne interessenter har blitt koblet sterkere opp mot lærestedene i høyere utdanning. Samtidig lever fremdeles elementer av tidligere tiders styringstilnæringer side ved side med den nye styringstankegangen. Også på institusjonsnivå har det i noen grad gjort seg gjeldende en utvikling mot sterkere kobling til eksterne interessenter ved lærestedene som er med i denne undersøkelsen, men denne utviklingen kan i hovedsak ikke ses på som et tilsvarende svar til nasjonale myndigheters politikk. Nasjonal politikk for å bringe høyere utdanning nærmere arbeids- og næringsliv er meget løst forbundet med institusjonell praksis. Forklaringen på det er blant annet at enkelte av politikkområdene, for eksempel livslang læring, er mer preget av politisk ønsketenkning enn handling. Videre har de politiske virkemidlene som har vært introdusert fra nasjonale myndigheters side i stor grad vært gjenstand for omforming og tilpasning til interne prosesser ved universitet og høyskoler. Studien avdekker et interessant spekter av strategier som brukes av lærestedene i skjæringsflaten mellom tilpasning til eksterne krav og interne organisatoriske og faglige prosesser.

Fremskriving av befolkningens utdanning

Som en del av arbeidet med å overvåke og analysere arbeidsmarkedet for høyere utdannede begynte NIFU for noen år siden å utvikle en modell for fremskriving av befolkningens utdanning. Fremskrivingsmodellen er en demografi-basert stokastisk mikrosimuleringsmodell som, ved hjelp av observerte overgangsrater mellom forskjellige utdanningskategorier i en gitt periode, fremskriver hvordan befolkningens utdanning vil utvikle seg på lang sikt dersom utdanningsmønsteret ikke endrer seg.

De seneste fremskrivingene som ble foretatt med modellen var basert på overgangsrater i utdanningssystemet i perioden 1996-97. Resultatene av disse fremskrivingene viser at vi må regne med fortsatt vekst i studenttallet. I år 2015 er det beregnet at studenttallet vil ha økt til nærmere 230 000. Den viktigste årsaken til at fremskrivingene viser kontinuerlig vekst i studenttallet, er at omfanget av etter- og videreutdanning er forutsatt å øke ettersom befolkningens utdanningsnivå øker.

Det må imidlertid understrekes at det er usikkert å anslå vekst som forutsetter endringer i utdanningskapasiteten da den i siste instans avhenger av politiske vedtak. Endringer i befolkningens utdanningsnivå som i hovedsak bygger på videreføring av den utdanningskapasiteten vi allerede har, kan beregnes med en større grad av sikkerhet. Fremskrivingene viser at selv om utdanningskapasiteten har økt svært mye det siste 10-året, vil dette likevel ikke føre til noen total omveltning av arbeidsstyrkens kompetansenivå i overskuelig fremtid. I følge fremskrivingene vil andelen av befolkningen i yrkesaktiv alder med høyere utdanning øke fra 27 % i 1997 til 37 % i 2015. Andelen med utdanning på lavere grads nivå er beregnet å øke fra 21 til 30 %, mens andelen med utdanning på høyere grads nivå er beregnet å øke fra 5 til 7 %. Størst vekst i antall utdannede vil det i følge fremskrivingene bli innen fagfeltet økonomi og administrasjon, samfunnsfag og jus, mens det vil bli lavest vekst innen fagfeltet naturvitenskap og teknikk.

Norsk utenrikspolitisk institutt (NUPI)

NIFU-tall 2000, tallene er avrundet					
Inntekter (mill kroner)	2000	Andel		Resultat (mill kroner)	2000
Grunnbevilgning	10,3	31,7 %		Totale utgifter	33,6
SIP	4,4	13,4 %		Driftsresultat	-1,0
Andre generelle midler	0,0	0,0 %		Ansatte	
Prosjektbev. fra NFR	4,8	14,9 %		Årsverk totalt	54
Offentlig forvaltning	11,2	34,3 %		Årsverk forskere	34
Næringsliv	0,6	1,9 %		Antall ansatte med doktorgrad	11
Utlandet	0,6	2,0 %		Faglig produksjon	
Annet	0,6	1,8 %		Antall artikler med referee	19
Sum	32,6	100 %		Totalt antall rapporter	56

Norsk Utenrikspolitisk Institutt ble opprettet av Stortinget i 1959 og har siden den tid hatt det todelte formål å forske på og informere om internasjonale spørsmål. Instituttet er en frittstående og faglig selvstyrt forskningsinstitusjon. Fra 1997 har instituttet status som statlig forvaltningsorgan med særskilte fullmakter. Instituttets styre utnevnes av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF). Omkring 40 % av virksomheten finansieres gjennom en basisbevilgning fra KUF. Resten av inntektene kommer fra offentlige og private oppdragsgivere og fra salg av publikasjoner. NUPI påtar seg i økende grad oppdrag for det private næringsliv.

Forskningsvirksomheten er organisert i to strategiske instituttprogrammer, *Europa – integrasjon og suverenitet* (SIP I) og *Det strategiske instituttprogrammet om kollektiv sikkerhet* (SIP II), og to seksjoner.

SIP I er et flerfaglig forskningsopplegg med fokus på de utfordringer som integrasjonen i Europa stiller Norge overfor. Grunnleggende utfordringer knytter seg til nasjonalstatens rolle i nye europeiske samarbeidsformer, til strukturendringene i europeisk og internasjonal økonomi og til overgangen fra blokk- og alliansepolitikkens delte Europa til et mangesidig europeisk sikkerhets- og samarbeidssystem. Programmets fire komponenter er politisk integrasjon, internasjonal økonomi, geopolittikk og internasjonal kriminalitet. I 2000 har programmet blant annet arbeidet med europeisk utenrikspolitikk og de konsekvensene EUs østutvidelse kan få for norsk utenrikspolitikk. Utviklingen i NATO har også vært et viktig område i år 2000.

NUPIs Senter for Russlandsstudier er underlagt SIP I og ble opprettet i 1995. Senteret skal møte det økende behovet for innsikt om Russland og russiske forhold i Norge og er det største miljøet for Russland-forskning i Norge. Senteret har tre hovedsatsingsområder: Russisk utenriks- og sikkerhetspolitikk, herunder de bilaterale forbindelsene med Norge, institusjonalisering og konsolidering av Den russiske føderasjonen og sentrum-periferi-relasjoner i Den russiske føderasjonen.

Seksjonen for internasjonal økonomi arbeider med internasjonal økonomi og utviklingsøkonomi, med vekt på Norges rammevilkår i den globale økonomien. Forskningen spenner over økonomisk integrasjon, globalisering, økonomisk vekst, internasjonal handel og handelspolitikk, multinasjonale selskaper, teknologi, internasjonal økonomisk kriminalitet og miljø. Seksjonen fortsatte i år 2000 sin forskning på feltet teknologi, institusjoner og vekst, som har vært et hovedtema i flere år. Det andre hovedfeltet som ble videreført i 2000 er økonomisk geografi, internasjonal handel og handelspolitikk.

Det strategiske instituttprogrammet om kollektiv sikkerhet (SIP II) (hvori opptatt FN-programmet) setter søkelyset på det arbeid som gjøres av internasjonale organisasjoner (FN, NATO, OSSE, EU OAU etc.) på områdene kollektiv sikkerhet: fredsbevarende operasjoner, konfliktforebygging og fredsbygging etter krig og konflikt. Videre tillegges problemstillinger i grenselandet mellom utvikling og sikkerhet betydelig vekt. Det geografiske nedslagsfeltet for de ulike prosjektaktivitetene på programmet er særlig Balkan og det sørlige Afrika.

Forskningen innenfor seksjonen for utviklingsstudier fokuserer på utviklingsspørsmål i Sør og deres betydning for norsk utenrikspolitikk. Forskningen er konsentrert om to delvis overlappende temaer: bistand og forholdet stat–samfunn. Seksjonen utfører også risikoanalyser og landstudier i forbindelse med offentlige og private engasjementer i Sør.

Informasjonsvirksomheten ved NUPI støtter opp om forskningsvirksomheten ved å skaffe til veie dokumentasjon og ved å formidle resultatene av aktiviteten. Informasjonsavdelingen tilrettelegger NUPIs publikasjoner, utformer og gjennomfører egne informasjonsoppgaver, og forestår markedsføring og pressekontakt. NUPI bruker i økende grad internett i sin formidlingsvirksomhet.

Transnasjonale voldelige subkulturer

I forståelsen av internasjonal politikk blir det stadig mer nødvendig ikke bare å studere hvordan stater handler, men også å se på substatlige og transnasjonale aktører og bevegelser. En variant er det vi kan kalle transnasjonale voldelige subkulturer. Naziskins, outlaw bikers, fotballhooligans, satanister/Black Metal, autonome anarkister, og visse typer kriminelle ungdomsgjenger er eksempler på slike transnasjonale subkulturer. Selv om disse subkulturene som oftest manifesterer seg som lokale grupper, opptrer de ofte på tvers av landegrensene. På grunn av ekstrem voldsbruk kan slike subkulturelle grupper til tider sette sterkt preg på den politiske agenda både lokalt, nasjonalt og til dels også internasjonalt.

Dette er også utgangspunktet for prosjektet Gjenger i storbyer, som er finansiert av Norges forskningsråd. Gjenger i storbyer er en del av det såkalte Eurogang-samarbeidet – et opplegg for komparative studier av voldelige gjenger og ungdomsgrupperinger. De fleste av disse subkulturene har oppstått i USA og England, men har siden spredt seg over store deler av verden. Populærmedier som film, musikk og TV har spilt en avgjørende rolle i formidling og spredning av disse subkulturelle uttrykksformene og handlemønstrene. Lokale ungdomsmiljøer plukker opp og etterligner stil og handlemåter, og tilpasser dem etter egne behov og lokale kontekster. Etter hvert tar de gjerne kontakt med likesinnede fra andre steder, og blir ofte del av omfattende internasjonale nettverk. Nettverkene utvikles og vedlikeholdes gjennom blader, musikk, internett, mobiltelefon, og omfattende reisevirksomhet. Konserter, marsjer, demonstrasjoner, og andre arrangementer samler deltakere fra mange land, og er viktige for å knytte bånd og forbindelser. Ofte fører slike arrangementer til alvorlige voldelige sammenstøt med både politi og rivaliserende grupper.

Disse ungdomssubkulturene er globaliseringens ektefødte barn. Samtidig betrakter paradoksalt nok flere av de mer politiserte bevegelsene seg selv som sterke motstandere av globalisering. For myndighetene skaper volden og kriminaliteten et behov for internasjonalt samarbeid for å få bukt med disse voldelige miljøene. Organer som Nordisk Ministerråd, EU, Europarådet, FN, Interpol og Europol har vært involvert i å bekjempe både MC-kriger, rasistisk vold og fotballhooligans. Ofte kreves både politiske markeringer, samordning av juridiske tiltak og lovverk, utvidet politisamarbeid med utveksling av etterretningsinformasjon, metode- og

erfaringsutveksling, og holdningsarbeid i forhold til befolkningen. Dermed blir både de transnasjonale subkulturene og responsene på deres voldsbruk relevante temaer i internasjonal politikk.

Russia and the New NATO. Lessons of the Past, Scenarios for the Future

Hovedmålet med dette prosjektet, som er finansiert av Forsvarsdepartementet, er å belyse forholdet mellom Russland og NATO både før og etter alliansens intervensjon i Kosovo. Prosjektet fokuserer på russiske oppfatninger av NATO som en sikkerhetspolitisk organisasjon og viser hvordan NATOs beslutning om å gå til krig for å forsvare menneskerettigheter i Kosovo har bidratt til at Russland følte et sterkt behov for å markere sin misnøye med denne aksjonen. Prosjektet prøver å besvare følgende spørsmål: Hvilke ideer er sentrale i russisk tenkning om Russlands plass i verden? Hvordan oppfatter russerne trusler mot sitt land, og hvilken rolle spiller NATO i denne sammenheng? Hvordan kommer den russiske politikken overfor Vesten og NATO til å bli påvirket av maktskifte på toppen av russisk politikk? Vil den være preget av nye ideer, eller vil den forbli den samme? Hva er det som er drivkraften i russisk politikk overfor NATO? Hvordan påvirker forskjellige utviklingstrekk i europeisk sikkerhetspolitikk forholdet mellom NATO og Russland?

NATOs intervensjon i Kosovo og NATOs planer om utvidelse østover er blant de viktigste saker på den russiske sikkerhetspolitiske dagsorden ved inngangen til det nye århundret. Russland mener at både intervensjonen i Kosovo og utvidelsen har vært et feilgrep fra NATOs side og at Russlands stilling internasjonalt er svekket som følge av disse beslutningene. Men Russland er nødt til å samarbeide med Vesten for å få bukt med sine problemer, ikke minst fordi landet er avhengig av inntekter fra eksport av olje og gas til det europeiske markedet.

Spenningen mellom russiske ønsker om å spille en mer sentral rolle i Europa og i verden og russisk avhengighet av inntekter som er generert av handel og økonomisk samarbeid med Vesten, forklarer hvorfor russisk politikk av og til kan oppfattes som lite konsistent. Prosjektet prøver å belyse forskjellige sider ved russisk sikkerhets- og utenrikspolitikk og forklare på en oversiktlig måte de viktigste russiske valg. Forholdet mellom NATO og Russland kommer til å spille en sentral rolle i byggingen av et nytt europeisk sikkerhetsarkitektur og det er derfor meget viktig å få kartlagt forskjellige konflikt- og samarbeidsområder, og se om det i det hele tatt er mulig å gjenskape tilliten mellom disse to sentrale aktørene i europeisk politikk.

Food Aid and Human Security

Tidligere utgjorde matvarebistanden et viktig element i utviklingshjelpen. Den har vært innrettet med sikte på å fremme langsiktig utvikling og å bistå land og mennesker i akutt krise. Etterhvert er det blitt stilt spørsmål ved denne formen for bistand. Tradisjonelt har kritikken gått på at den i krisesituasjoner er blitt satt inn for sent og fortsatt for lenge. Den har derfor bidratt til å hindre en bærekraftig utvikling, ved at billige matvarer har konkurrert ut lokal produksjon av mat. En rekke evalueringer av matvarebistanden på 1990-tallet, flere knyttet til konflikt- og krisesituasjoner, har reist tvil både om dens innhold og form.

Prosjektet Food Aid and Human Security, organisert innenfor rammen av EADIs arbeidsgruppe for Aid Policy and Performance som et samarbeidsprosjekt mellom Overseas Development Institute (ODI), London, og NUPI tok sikte på å gi en syntese av den innsikt disse evalueringene og ny forskning på 1990-tallet hadde frembrakt. Resultatet ble presentert i boken Food Aid and Human Security. I Norge er prosjektet støttet av Utenriksdepartementet. Store endringer i de politiske og økonomiske rammevilkårene har skapt et stadig dårligere samsvar

mellom eksisterende behov for matvarehjelp og de internasjonale mekanismer og institusjoner som stort sett ble etablert for 30- 40 år siden som svar på behov som eksisterte da.

Boken konkluderer med at det fortsatt vil være behov for matvarebistand i tilknytning til menneskeskapt kriser og naturkatastrofer. Den finner imidlertid at matvarebistand i tradisjonell forstand er en bistandsform som både er administrativt komplisert og kostbar med sikte på å fremme langsiktig, bærekraftig utvikling. Menneskelig sikkerhet (human security) oppstilles som en grunnleggende forutsetning for en menneskerettet utvikling og for den videre utviklingsprosessen. Det er innenfor dette konseptet forfatterne drøfter viktigheten av å sikre nok mat for dem som trenger den.

Norsk voksenpedagogisk forskningsinstitutt (NVI)

NIFU-tall 2000, tallene er avrundet					
Inntekter (mill kroner)	2000	Andel		Resultat (mill kroner)	2000
Grunnbevilgning	5,7	47,4 %		Totale utgifter	12,0
SIP	0,0	0,0 %		Driftsresultat	-0,1
Andre generelle midler	0,2	1,3 %		Ansatte	
Prosjektbev. fra NFR	0,7	5,9 %		Årsverk totalt	20
Offentlig forvaltning	1,5	12,2 %		Årsverk forskere	15
Næringsliv	0,4	3,4 %		Antall ansatte med doktorgrad	7
Utlandet	2,0	17,0 %		Faglig produksjon	
Annet	1,5	13,0 %		Antall artikler med referee	5
Sum	11,9	100 %		Totalt antall rapporter	7

NVI skal utgjøre kjernen i et nasjonalt knutepunkt for forskning, utvikling, dokumentasjon og utredningsvirksomhet innen voksenopplæring og folkeopplysning. Instituttet skal gjennom forskning og utredningsarbeid frambringe ny kunnskap om og innsikt i folkeopplysning og voksenopplæring, og stimulere til at denne kunnskapen blir tatt i bruk.

Instituttet har tre likeverdige satsingsområder. Disse er nedfelt i Strategisk plan.

- I det norske samfunnet er det et mål at utdanning skal tjene svakstilte grupper og utjamne ulikheter. Det er derfor viktig med økt oppmerksomhet på hvordan målsettingen om utdanning og opplæring for utsatte grupper blir oppfylt når det gjelder behovet for læring og utvikling. Sentrale utfordringer i denne sammenheng er bl.a. motivasjon, rekruttering og barrierer.
- Endringer i samfunnet begrunner også satsing på læringens funksjon i samfunnslivet og betydningen/rollen utdanning spiller for organisasjonsliv, demokrati, likestilling og mestring av hverdagslivet. Folkeopplysningens rolle i ei ny tid, både i arbeid og fritid, er en av mange interessante problemstillinger i denne sammenheng.
- Forventede reformer og nye synspunkter på læring begrunner også økt satsing på forskning av læring i arbeidslivet, virkninger av teknologiske endringer og bruk av ny teknologi i arbeid og læringssituasjoner. Med særlig oppmerksomhet på instituttets målgrupper, står instituttet her overfor et forskningstema med mange uløste oppgaver.

Norskopplæring for voksne innvandrere

Prosjektet har sin bakgrunn i Stortingets behandling av Stortingsmelding nr. 17 (1996-97) Om innvandring og det flerkulturelle Norge, da det ble vedtatt å legge om undervisningen i norsk med samfunnskunnskap fra en timebasert til en nivåbasert modell. Målet for prosjektet er gjennom kunnskapsutvikling å bidra til å bedre innvandreres mulighet til å nå et tilfredsstillende norsknivå. Dette skal gjøres gjennom å systematisere foreliggende kunnskap:

- Bedre kunnskapen om undervisningen og innlæringen, og om hvordan ulike faktorer påvirker disse prosessene.
- Vektlegge kunnskap om opplæringstiltak og opplæringsbehov for kvinner.
- Foreslå modeller/tiltak som fremmer god opplæring.
- Formidle opparbeidet kunnskap til myndigheter og fagmiljøer.
- Utvikle og konsolidere kompetanse om norskopplæring for innvandrere ved VOX.

Motivasjon for og barrierer mot deltakelse i voksenopplæring

Undersøkelsen retter oppmerksomheten mot områder knyttet til livslang læring, personlig utvikling og tilegnelse av ferdigheter som er viktige for å unngå arbeidsledighet. En overordnet målsetting er å skaffe kunnskap som gjør det mulig å foreslå tiltak som vil motivere voksne til å delta i voksenopplæring, og som vil redusere barrierer som gjør at enkelte grupper voksne ikke deltar i slik opplæring.

NVI er koordinator for dette prosjektet som har hatt EU-støtte. I samarbeid med partnere i Norge, Spania og England har målet vært å skape en bedre forståelse av psykologiske prosesser knyttet til deltakelse og mangel på deltakelse i voksenopplæring. Undersøkelsen rettet oppmerksomheten mot områder knyttet til livslang læring, personlig utvikling og tilegnelse av ferdigheter som er viktige for å unngå arbeidsledighet. En overordnet målsetting har vært å skaffe kunnskap som gjør det mulig å foreslå tiltak som vil motivere voksne til å delta i voksenopplæring, og som vil redusere barrierer som gjør at enkelte grupper voksne ikke deltar i slik opplæring. Målsettingen er å få en bedre forståelse av:

- Motiver og mål for deltakelse
- Hvilke oppfatninger ulike grupper av voksne har av hvordan de vil gå fram for å styrke sin kompetanse
- Psykologiske og praktiske barrierer mot deltakelse i voksenopplæring

Bedre kunnskap om de ulike hindringsfaktorene vil gjøre det lettere å gjennomføre tiltak som øker muligheten til deltakelse for grupper av voksne som står i fare for å bli utestengt. En komparativ rapport er under utgivelse. Det har vært holdt tre prosjektmøter for å koordinere arbeidet, i Trondheim, London og Madrid. Hvert land har nå laget en nasjonal rapport om undersøkelsen. I tillegg vil NVI utarbeide en samlende, komparativ rapport på grunnlag av de tre nasjonale rapportene.

Kunnskap og demokrati

Dette prosjektet tilstreber å oppnå økt kunnskap om hvilken betydning ulike opplæringsformer i de sosiale bevegelsene har for demokratiet. Voksenopplæring ble tidligere betegnet som opplysnings- og kulturarbeid, med studentenes friundervisning og folkelige og sosiale bevegelser i hovedrollen. Dette kulturarbeidet skulle bidra til både tilpasning til og forandring av kultur og samfunn. Samme syn lå til grunn for arbeidet med Lov om voksenopplæring, en lov som hadde til hensikt å gi denne virksomheten en høyere status. I dette prosjektet tas det utgangspunkt i de sosiale bevegelsene; to eldre bevegelser, arbeider- og avholdsbevegelsen, og to nyere bevegelser, kvinne- og miljøbevegelsen. Hensikten er å få mer kunnskap om den rolle bevegelsenes kultur- og studiearbeid spiller i etterkrigstiden. Dette prosjektet tilstreber å oppnå

økt kunnskap om hvilken betydning ulike opplæringsformer i de sosiale bevegelsene har for demokratiet, herunder også betydningen av folkeopplysningens rolle og oppgaver i forhold til andre utdanningsordninger/ institusjoner. Prosjektet startet i juni 1994.

Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA)

NIFU-tall 2000, tallene er avrundet					
Inntekter (mill kroner)	2000	Andel		Resultat (mill kroner)	2000
Grunnbevilgning	14,4	28,1 %		Totale utgifter	51,6
SIP	4,3	8,3 %		Driftsresultat	-0,2
Andre generelle midler	0,0	0,0 %		Ansatte	
Prosjektbev. fra NFR	14,9	29,0 %		Årsverk totalt	77
Offentlig forvaltning	11,2	21,7 %		Årsverk forskere	66
Næringsliv	3,1	6,0 %		Antall ansatte med doktorgrad	24
Utlandet	1,8	3,6 %		Faglig produksjon	
Annet	1,7	3,2 %		Antall artikler med referee	26
Sum	51,4	100 %		Totalt antall rapporter	30

NOVA er et statlig forskningsinstitutt som ble etablert i 1996. NOVA har i flg. sine vedtekter som formål å drive forskning og utviklingsarbeid som kan bidra til økt kunnskap om sosiale forhold og endringsprosesser. Instituttet skal fokusere på problemstillinger om livsløp, levekår og livskvalitet, samt velferdssamfunnets tiltak og tjenester. Utfra denne formålsparagrafen har instituttet et særlig ansvar for å:

- Utføre forskning om sosiale problemer
- Utføre forskning om offentlige tjenester og overføringsordninger
- Ivareta og videreutvikle forskning om familie, barn og unge og deres oppvekstvilkår
- Ivareta og videreutvikle forskning, forsøks- og utviklingsarbeid med vekt på særlig utsatte grupper og barnevernets temaer, målgrupper og organisering
- Ivareta og videreutvikle gerontologisk forskning og forsøksvirksomhet, samt gerontologien som tverrfaglig vitenskap.

Disse oppgavene ivaretas innen rammen av 6 forskningsgrupper med hver sin forskningsleder: Gruppe for forskning og utviklingsarbeid innen barne- og ungdomsvernet, Gruppe for ungdomsforskning, Gruppe for forskning om offentlig politikk og levekår, Gruppe for forskning om velferd, livskvalitet og helse, Gruppe for trygde- og sosialhjelpsforskning og Gruppe for aldersforskning.

NOVA har i 2000 arbeidet med ca. 140 prosjekter, de fleste med ekstern finansiering. NOVA har nå tre strategiske instituttprogrammer: Forsørgingskilder i et livsløps- og generasjonsperspektiv, På terskelen til et flerkulturelt samfunn, og Velferdstjenester i endring. Prosjekter innen rammen av disse SIP ene og andre strategiske prosjekter utgjør rundt 25 prosjekter med finansiering over basisbevilgningen.

NOVAs forskning utgis i NOVAs egne rapporter, skrifter og temahefter. NOVA vektlegger gode rutiner for å kvalitetssikre sin forskning og arbeider til enhver tid for å videreutvikle disse. NOVAs forskere publiserer også i nasjonale og internasjonale tidsskrifter, antologier, bøker m.m. og de har en omfattende foredrags- og veiledningsvirksomhet. Formidlingsvirksomheten tillegges således stor vekt, både gjennom rene forskerkonferanser, som det X. nordiske sosialpolitiske forskerseminar i august, og ved mer brukerrettede tiltak. I 2000 kan nevnes en

avslutningskonferanse for Buskungen, et prosjekt som resulterte i etablering av en database for å kartlegge tilbud til barn, unge og deres foreldre i Buskerud fylke; den er nå på nettet via Barneombudet. Det har også vært avholdt brukerrettede seminarer om forskning innen funksjonshemming og et dagsseminar med tittel Når mor og far lever adskilt.

Innvandrerungdom - marginalisering og utvikling av problematferd

Rapporten Innvandrerungdom - marginalisering og utvikling av problematferd har blitt til innenfor rammen til NOVAs strategiske instituttprogram: På terskelen til et flerkulturelt samfunn. Målet var å teste ut teorier knyttet til sammenhengen mellom flerkulturalitet på den ene siden og utvikling av problematferd på den andre siden. Står innvandrerungdom mellom to kulturer, uten klart fotfeste? I så fall kan dette innebære både identitetsproblemer og konflikter mellom generasjonene. Med problematferd menes norm- og regelbrudd (for eksempel skoleskulk), aggresjon og vold (for eksempel konflikter med lærere, slagsmål) og lovovertrædelser (for eksempel butikk- eller biltyverier). Grunnen til at en valgte å rette søkelyset hit var åpenbar: Ungdomsmiljøer bestående av tenåringer med innvandrerbakgrunn har kommet i fokus, både i media og blant fagfolk. Mye av oppmerksomheten er knyttet opp mot gjengdannelser, vold og rusmisbruk. I særlig grad har oppmerksomheten vært rettet mot ungdommer som utgjør såkalt andre generasjon innvandrere. Gjennomgår andre generasjon unge innvandrere en marginaliseringsprosess, sosialt og kulturelt, som gjør at de er spesielt utsatt for å utvikle ulike typer problematferd? Analysen i rapporten var basert på selvrapporteringsdata fra Ungdomsundersøkelsen i Oslo 1996. For første gang er det samlet inn omfattende opplysninger om tre hele årskull – eller mer enn 11 000 Oslo-ungdommer. Av disse var det drøyt en av fem som oppga at begge foreldrene er født i et annet land enn Norge.

Dette var de viktigste funnene: Samlet var det større spredning i asosial atferd blant innvandrerungdommen. Flere innvandrerungdommer er absolutt lovlydige, men det er også flere som begår alvorlige handlinger. Spesielt gjelder dette vold. Det er en tendens til at andre generasjons innvandrere er mer asosiale enn første generasjon. Opplevelse av norskhet og positiv identifikasjon med det norske samfunnet synes å utgjøre en beskyttelse mot problemutvikling. Derimot har det ingen konsekvenser om den enkelte holder fast ved sin innvandreridentitet. Faktorene som bidrar til problemutvikling, synes å være de samme for norske ungdommer og innvandrerungdommer. Dette betyr likevel ikke nødvendigvis at belastningene er likt fordelt. Norske ungdommer synes for eksempel oftere å være skoletrøtte. Innvandrerungdom bruker på den annen side sentrum mer enn norske ungdommer. Mens norske ungdommer igjen oftere opplever foreldres samlivsbrudd. Alt er risikofaktorer for problemutvikling, men de er altså ulikt fordelt mellom de ulike gruppene. En nærliggende konklusjon med hensyn til forebygging synes å være at mange av de tradisjonelle virkemidlene må antas å ha potensiale, også overfor ungdom i innvandrergruppene.

Hva er det som forårsaker sosiale forskjeller i folks helse?

Det har vært velkjent i mange århundrer at helseproblemer, sykdom og død er ulikt fordelt mellom ulike lag i befolkningen. Det er utarbeidet en omfattende oversikt over de teoretiske hovedtilnærminger til hvordan slik sosial ulikhet i helse oppstår. Det er videre brukt Statistisk sentralbyrås intervjuundersøkelser 1968-1995 for å studere utvalgte temaer ved helseulikhetene i Norge. Vedvarende mønstre i sosioøkonomiske helseforskjeller finnes på en rekke områder. Jo høyere folk er plassert i det sosiale hierarkiet, enten det måles ved sosial klasse, yrkesmessig status, utdanningsnivå eller inntekt, dess bedre er helsen. Det er tydelige geografiske mønstre i befolkningens helsetilstand.

De som lever i ekteskap har bedre helse enn de som tidligere har vært gift. Yrkesaktive har færre helseproblemer enn de som ikke er yrkesaktive. Etniske minoriteter har generelt dårligere

helse enn majoritetsbefolkningen. Det peker i retning av at de sosiale forskjellene i helse blir vedlikeholdt av en rekke samvirkende prosesser og mekanismer. En sentral side ved disse mekanismene er graden av materiell ulikhet i samfunnet. Den materielle ulikheten produserer forskjeller i helse både direkte, ved at ulike grupperinger utsettes for forskjellige eksponeringer for helseskadelige trekk i miljøet, og indirekte ved at den materielle ulikheten henger sammen med ulike livsstiler og forskjeller i utsatthet for psykososialt stress. Også visse former for sosial mobilitet kan medvirke til å opprettholde helseulikhetene – for eksempel ved at folk med helseproblemer har større problemer på arbeidsmarkedet enn folk uten helseproblemer. Å avskaffe den sosiale ulikheten i helse vil være en langvarig prosess, og utviklingen til nå tyder ikke på at disse helseulikhetene blir vesentlig mindre. Mange faktorer kan imidlertid bidra til en reduksjon av helseulikhetene, og utjevningsspolitikk for å minske forskjeller i levestandard vil kanskje alt i alt være det beste langsiktige virkemiddelet mot sosial ulikhet i helse.

Aldring og samfunn. En innføringsbok i sosialgerontologi

Dette er den første samlande framstillinga av sosialgerontologien på norsk for høgskule- og universitetsstudenter. Med si oversikt over aldring og eldre i teoretisk og sosialpolitisk lys er boka ei viktig kjelde til informasjon også for andre interesserte. Framstillinga vekslar mellom teori og empiri. I den innleiande del 1 tas opp grunnlagsproblemer omkring aldring og aldersforskning: Hva er aldring? Hvem er eldre? Korleis studere aldring?

Boka er dernest organisert i tre tematiske delar. I del 2 dreier det seg om psykologisk aldring – hvilke endringar i mentalevner og personligheit som følger med alderen. Del 3 tar for seg den sosiale aldringen – korleis samfunnet bidrar til å forme aldringsprosessen og eldre menneskers liv. I den siste delen er temaet velferd, levekår og eldrepolitikk. Her tar ein opp framveksten av eldrepolitikkens tilbud og tjenester, samspelet mellom offentlege og private aktører og meir generelt om sosial deltaking og velferd – eller mangel på velferd – i eldre år.

Statens institutt for alkohol- og narkotikaforskning (SIFA)

NIFU-tall 2000, tallene er avrundet					
Inntekter (mill kroner)	2000	Andel		Resultat (mill kroner)	2000
Grunnbevilgning	8,3	88,1 %		Totale utgifter	8,6
SIP	0,0	0,0 %		Driftsresultat	0,8
Andre generelle midler	0,0	0,0 %		Ansatte	
Prosjektbev. fra NFR	0,5	5,3 %		Årsverk totalt	14
Offentlig forvaltning	0,3	2,9 %		Årsverk forskere	11
Næringsliv	0,0	0,0 %		Antall ansatte med doktorgrad	3
Utlandet	0,1	0,6 %		Faglig produksjon	
Annet	0,3	3,1 %		Antall artikler med referee	13
Sum	9,4	100 %		Totalt antall rapporter	3

SIFA ble opprettet i 1959 og startet virksomheten i 1960. Ifølge vedtektene har instituttet som formål å utføre forskning i forbindelse med bruk av rusmidler med særlig vekt på sosialvitenskapelige problemstillinger. Instituttet skal spesielt arbeide for å belyse de problemer bruken av rusmidler gir opphav til, problemenes årsaker og hvordan de skal kunne løses eller reduseres gjennom offentlig og privat innsats.

Instituttet var inntil 31.12.2000 en selvstendig institusjon under Sosial- og helsedepartementet, ledet av en instituttsjef ansatt på åremål. Det var et styre på sju medlemmer med personlige varamedlemmer. Styret ble oppnevnt av Sosial- og helsedepartementet. To av

styremedlemmene ble oppnevnt etter forslag fra Norges forskningsråd og to etter forslag fra instituttets ansatte. Dessuten møtte instituttetsjefen i styret uten stemmerett. I 2000 skjedde det en omorganisering som medførte at SIFA gikk inn i en større organisasjon, Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS), som også fikk oppgaver overført fra Rusmiddeldirektoratet.

I tillegg til forskning deltar instituttet i informasjons- og opplysningsvirksomhet på rusmiddelområdet, og bistår med oppgaver innen offentlig utredningsarbeid. SIFAs forskningsfelt har tradisjonelt vært delt i følgende fire hovedområder (Antall prosjekter i 2000 innen hvert område er angitt i parentes):

- Rusmiddelbruk og rusmiddelkultur (12 prosjekter)
- Forebyggende tiltak (10 prosjekter)
- Konsekvenser av rusmiddelbruk (6 prosjekter)
- Behandling og omsorg (2 prosjekter)

Noen prosjekter er vesentlig større og mer ressurskrevende enn andre, slik at antall prosjekter ikke gir et riktig bilde av arbeidsinnsatsen innen de ulike hovedområdene. Nesten en tredjedel av forskerårsverkene i 2000 ble f.eks. brukt på de to prosjektene innen hovedområde Behandling og omsorg. Som det framgår ovenfor var det i gang 30 ulike forskningsprosjekter ved SIFA i 2000. 5 av disse prosjektene var nye prosjekter som ble påbegynt i 1999, mens 25 var påbegynt tidligere år. 2 prosjekter ble avsluttet i 2000.

Instituttets medarbeidere har i alt publisert 34 arbeider i 2000. Dette er betydelig færre enn året før som var et rekordår med 54 publiserte arbeider. Det vil normalt være stor variasjon i antall publikasjoner fra år til år. En årsak til at antallet var relativt lavt i 2000 er at det var spesielt mange permisjoner dette året, samt at flere stillinger sto vakante pga. ansettelsesstopp i forbindelse med omorganiseringen. Av de 34 arbeidene er 26 klassifisert som vitenskapelige arbeider, mens 8 arbeider er av mer populær karakter. 17 vitenskapelige arbeider ble publisert i internasjonale tidsskrifter eller bøker. To av instituttets ansatte mottok priser for god forskning i 2000, hhv. IVO-prisen (internasjonal pris, utdeles av IVO-instituttet i Nederland) og Ragnar Vogts gullmedalje for alkoholforskning (utdeles av Universitetet i Oslo). Alle de fast ansatte forskerne, og mange av de midlertidig engasjerte, har nå en kompetanse på minst doktorgradsnivå. Fire ansatte arbeider mot en doktorgrad.

Alkoholpolitikk og alkoholkonsum i et EU-perspektiv

Det overordnede spørsmål i dette prosjektet er: Hvordan påvirkes Norges alkoholpolitikk av den europeiske integrasjonsprosessen, og hvilke konsekvenser vil dette ha for alkoholforbruket og de alkoholrelaterte skadene. Det har vært ønskelig å få en samlet framstilling av den politisk/juridiske prosess som har pågått, og som fortsatt pågår, i EU med tanke på å harmonisere regelverket i de ulike land. Som eksempler på slike prosesser er forhandlingene og domstolsavgjørelsene om alkoholmonopolenes stilling i de nordiske land, virkningene av privatiseringen av grossistmarkedet fra 1.1.96, og våre nabolands forhandlinger om de tollfrie kvotene for privat import. Prisutviklingen, og særlig prisdifferensene til våre naboland (spesielt Sverige) vil det være interessant å følge over en lengre periode med tanke på å studere hvordan grenshandelen med alkohol varierer med denne prisdifferensen. Etter hvert som alkoholpolitiske endringer innføres, både her i landet og i våre naboland, påvirkes også opinionen som så i sin tur kan påvirke den alkoholpolitiske utviklingen. Også endringene i opinionen er det derfor av interesse å følge.

En beskrivelse og analyse av forhandlingsprosessen om alkoholmonopolenes stilling i de nordiske land er gjennomført og en rapport er publisert. En rapport som beskriver de endringene som skjedde i alkoholmarkedet i Norge i løpet av 1996 ble publisert tidlig i 1997. Det er foretatt

to datainnsamlingsrunder fra norske skjenkesteder, den siste høsten 1998, med tanke på å studere deres tilpasning til den nye situasjonen i grossistmarkedet. Analyser av disse data er igang. Datainnsamling og analyse i en nordisk komparativ drikkevaneundersøkelse er gjennomført, og en rapport er publisert. Prosjektmedarbeiderne har vært engasjert i to internasjonale prosjekter som vedrører de alkoholpolitiske endringene i Norden. Det ene er delvis finansiert av Systembolaget og ble avsluttet med publikasjonen av en engelskspråklig bok i 1998. Det andre («SNAPS-prosjektet») er finansiert av NAD og ble avsluttet med publisering av en engelskspråklig bok i 2000.

I en rapport vises det hvordan Finland, Norge og Sverige reagerte ulikt da de nasjonale alkoholmonopolssystemene ble satt under press fra EU. På tross av felles alkoholpolitiske tradisjoner valgte de tre landene ulike strategier framfor en felles nordisk i responsen på EUs krav og i de påfølgende forhandlinger. Den manglende enighet mellom de nordiske land forklares ved at det nasjonale utgangspunktet for integrasjonsprosessen var forskjellig.

I en annen rapport beskrives og analyseres den sterke økningen i antall aktører i grossistmarkedet det første året etter at monopolet på import, eksport og engrosshandel falt bort. Økningen i antall aktører har ført til økt merkeutvalg, særlig når det gjelder vin, mens prisene på alkohol ikke har endret seg i særlig grad.

Hovedkonklusjonen i boken *European Integration and Nordic Alcohol Policies* som ble publisert høsten 1998, kan oppsummeres under tre hovedpunkter. A) Liberaliseringen i alkoholpolitikken i de nordiske land, og i folks alkoholpolitiske holdninger, har pågått i det meste av etterkrigstiden, men deltakelsen i EØS-samarbeidet, og det finske og svenske medlemskapet i EU, har ført til økt press i alkoholliberal retning. B) I løpet av de årene som har gått siden EØS-avtalen trådte i kraft, har den fysiske tilgjengeligheten av alkohol økt i Finland, Norge og Sverige, mens alkoholprisene har blitt noe redusert. Ut fra allerede vedtatte planer forventes det at begge disse trendene vil forsterkes i de nærmeste årene. C) Det har ikke skjedd betydelige endringer i alkoholkonsumet i løpet av denne perioden (fram til 1996), og det ser heller ikke ut til at det alkoholrelaterte skadeomfanget har økt.

Resultater fra den nordiske komparative undersøkelsen ble publisert i en SIFA-rapport i 1999: *Drinking Habits in the Nordic Countries*. Der presenteres sammenlignbare data fra Danmark, Finland, Norge og Sverige om drikkevaner og holdninger til alkoholrelaterte spørsmål. Planen er at denne undersøkelsen skal gjentas om noen år for å se om endringene blir annerledes i EU-landene enn i Norge. En engelskspråklig bok (*Broken Spirits. Power and Ideas in Nordic Alcohol Control*) ble publisert i 2000 med resultater fra det såkalte SNAPS-prosjektet. Boken tar for seg ideene bak, og utviklingen av, de nordiske landenes alkoholpolitikk gjennom hele det 20. århundre, med spesiell vekt på utviklingen de senere år i forbindelse med integrasjonsprosessen i Europa, endringer i markedsstrukturene og endringer i holdningene. Målet er å forstå endringene på dette feltet i lys av mer generelle endringer i samfunnet.

European School Survey Project (ESPAD)

Komparativ europeisk skoleundersøkelse blant 15-16 åringer om bruk av rusmidler. Prosjektet tar sikte på å følge utviklingen i alkohol-, narkotika og tobakksbruken i denne aldersgruppen i ca 30 europeiske land. Det er foreløpig gjort to undersøkelser, en i 1995 og en i 1999. Planen er å gjenta undersøkelsen hvert fjerde år. Data fra hvert land publiseres lokalt, og samles deretter i regi av Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning (CAN) i Sverige som publiserer en internasjonal rapport.

Den første undersøkelsen fant sted i 1995, og resultatene fra Norge ble publisert i en norsk rapport i 1996 og internasjonalt i 1997. I 1999 ble det gjennomført en ny undersøkelse. De norske data ble analysert og publisert i en rapport i 1999 (Bruk av rusmidler ved utgangen av ungdomsskolen. Resultater fra den norske delen av den europeiske skoleundersøkelsen - ESPAD, 1995 og 1999.) Den internasjonale rapporten ble publisert i desember 2000.

Undersøkelsen i 1999 viste at omkring 25 % av elevene oppga at de røykte tobakk daglig. 55 % oppga at de hadde drukket alkohol i løpet av de siste 30 dager og bortimot 25 % oppga at de hadde drukket minst fem drinker, tre ganger eller mer i løpet av de siste 30 dager. 12 % oppga at de hadde røykt cannabis. Det var en klar økning i bruken av både tobakk, alkohol, cannabis og også andre narkotiske stoffer siden 1995. En slik økning var det imidlertid også i de fleste andre land som inngår i undersøkelsen, så de norske ungdommene endret ikke vesentlig sin relative posisjon i forhold til ungdom i andre land, men økningen var likevel temmelig markant i Norge, særlig når det gjelder alkoholbruk.

Ulovlig sprit og alkoholpolitiske argumenter

Omsetning av ulovlig sprit (hjemmebrent og smuglersprit) sees gjerne som prisen vi må betale for en restriktiv alkoholpolitikk, og i den alkoholpolitiske debatten brukes ofte omfanget av ulovlig sprit som et argument for en liberalisering av norsk alkoholpolitikk. En vet imidlertid relativt lite om omfang og variasjon (i tid og mellom regioner) i omsetning og bruk av ulovlig sprit og om eventuelle variasjoner kan sees i lys av endringer eller variasjoner i alkoholpolitiske virkemidler. I dette prosjektet ønsker man å belyse dette nærmere samt beskrive holdninger til omsetning av ulovlig sprit langs flere ulike dimensjoner.

Prosjektet bygger på tilgjengelige surveydata fra årene 1962, 1966, 1968, 1973, 1979, 1985, 1991, 1994, 1995 og 1999. Disse er analysert med hensyn på to forhold; sammenheng mellom kjøpevillighet og holdninger til ulovlig sprit, og etterspørsel etter ulovlig sprit i forhold til tilgjengelighet til vinmonopolutsalg. Det planlegges videre analyser med tanke på å belyse påstandene om at det høye norske forbruket av ulovlig sprit er en følge av den restriktive alkoholpolitikken.

Etterspørselen etter hjemmebrent og smuglersprit viser noe ulike bilder, - hjemmebrent er i økende grad et ruralt fenomen og dermed mer vanlig der reiseavstanden til vinmonopolutsalg er stor, mens kjøp av smuglersprit i første rekke skjer i byene og på det sentrale Østlandsområdet.

Statens institutt for forbruksforskning (SIFO)

NIFU-tall 2000, tallene er avrundet					
Inntekter (mill kroner)	2000	Andel		Resultat (mill kroner)	2000
Grunnbevilgning	16,9	54,0 %		Totale utgifter	30,1
SIP	0,0	0,0 %		Driftsresultat	1,3
Andre generelle midler	0,4	1,3 %		Ansatte	
Prosjektbev. fra NFR	5,9	18,8 %		Årsverk totalt	52
Offentlig forvaltning	2,6	8,2 %		Årsverk forskere	39
Næringsliv	0,0	0,0 %		Antall ansatte med doktorgrad	5
Utlandet	2,2	7,0 %		Faglig produksjon	
Annet	3,4	10,8 %		Antall artikler med referee	8
Sum	31,4	100 %		Totalt antall rapporter	90

SIFO er et uavhengig, faglig senter for forskning, testvirksomhet og utredning som frambringer, forvalter og formidler kunnskap til nytte for forbrukerne. SIFOs prosjekter utvikles i skjæringspunktet mellom de fire hovedmålene kunnskap om forbrukerne, produktene, markedene og forbrukerpolitikken og en tematisk fokusering. De tematiske fokuseringene er i dag er knyttet til mat, miljø, husholdsøkonomi, distribusjon, husholdskjemi, husholdsprodukter og tekstiler. Aktiviteten på de enkelte hovedområdene i 2000:

Kunnskap om forbrukerne

Virksomheten under dette hovedmålet består av to hovedkomponenter, forbrukerøkonomi og matvaner. Innenfor forbrukerøkonomi står fremdeles gjelds- og betalingsproblemer i sentrum for SIFOs arbeid. Det arbeides med to doktorgrader innen dette området, Gjelds- og betalingsproblemer og Levekår under gjeldsordning. Arbeidet med å revidere og videreutvikle standardbudsjettet som er et verktøy for forbrukere og private og offentlige institusjoner, ble igangsatt i 2000.

SIFO har flere innfallsvinkler til temaet matvaner. Det nordiske prosjektet En matdag i Norden nærmer seg sin avslutning, og har vært et viktig prosjekt for instituttet. De norske matvanene er satt inn i en nordisk sammenheng, noe som har tilført diskusjonen en ny dimensjon. Ellers er man opptatt av de unges matvaner, overføring mellom generasjonene og over landegrensene. SIFO har levert viktige bidrag til Handlingsplan for matkultur. Det arbeides med tre doktorgrader innen dette delområdet.

Kunnskap om produktene

Innen forskningsavdelingen arbeides det med to doktorgradsarbeider. Den ene handler om tilpasning mellom tjenestetilbud og brukerbehov på barnehagesektoren. I det andre doktorgradsarbeidet er det produkters levetid som står i sentrum. Testavdelingens virksomhet har også dette året vært preget av store endringer i tematisk innretning. Det er lagt ambisjoner for mer forskningsrettet arbeid på dette området, en annen utfordring er å kombinere tradisjonell forskning med tekniske empiri.

Det er to prosjekter som er særlig viktige i 2000. Det ene er et prosjekt finansiert av EUs forbrukerpolitiske rammeprogram som omhandler overflate-temperaturer på husholdningsutstyr. I det andre prosjektet Fra rent til nyvasket finansiert av Norges Forskningsråd, utnytter vi synergieffekten mellom et forskningstema og tekniske undersøkelser. Ellers har etterspørselen etter testoppdrag hatt en jevn økning.

Kunnskap om markedene

Forskningsinnsatsen på dette hovedområdet er økende. Det har vært arbeidet med tre doktorgrader innen delområdet. SIFO har i 2000 vært opptatt av det kommersielle presset mot barn og unge, både i en nasjonal, og internasjonal kontekst. Den nasjonale virksomheten har vært knyttet opp til Nyborg-utvalgets arbeid, mens den internasjonale har vært gjennomført etter oppdrag fra FN, UNEP og UNESCO.

Prisdannelse og marginundersøkelse i dagligvaremarkedet har i flere år vært SIFOs bidrag til diskusjonen om matvareprisene i Norge. Prosjektene har i hovedsak vært landbruksbasert, men i 2000 har en også vært opptatt av distribusjonen av fisk. SIFO har også vært engasjert i metodeutvikling når det gjelder sammenlikning av priser mellom ulike kjeder og ulike land. I begge tilfeller er det samarbeidet med Konkurransetilsynet. Stor oppmerksomhet har vært rettet inn mot både grensehandelen med Sverige og forholdene mellom kjedene. Det er også gjennomført flere prosjekter innen elektronisk handel. Her har en konsentrert seg om reiselivstjenestene og dagligvarehandelen.

Kunnskap om forbrukerpolitikken

Testavdelingens virksomhet på dette området har vært konsentrert omkring det europeiske standardiseringsarbeidet.. Det har blitt satt søkelys på forbrukerdeltagelsen innen standardisering. Innen forskningsavdelingen har to spørsmål stått sentralt. For det første forbrukerpolitiske virkemidler i miljøpolitikken, for det andre matvarekontroll og forbrukertillit. Innen forholdet mellom forbruk og miljø er prosjektet om forbrukernes rolle i miljøpolitiske suksesser på det nærmeste avsluttet. SIFO er videre engasjert i to EU-prosjekter i det femte rammeprogram, som begge handler om ulike virkemidler i miljø- og forbrukerpolitikken. Det ene prosjektet handler om miljømerker, det andre om betingelser for kortsiktige og potensialer for mer langsiktige endringer i forbrukernes miljøatferd i europeiske byer. I dette siste prosjektet er SIFO koordinator. SIFOs arbeid med matvarekontroll og forbrukertillit har fått stor oppmerksomhet. Prosjektet har både en nasjonal og komparativ komponent.

Grensehandel

SIFO-forskning om svenskehandel viser at det drives en offensiv svensk pris konkurranse i grenseområdene. I SIFO-rapporten Sammenlignende prisundersøkelser av utvalgte grensehandelsvarer påvises det at det er store prisforskjeller mellom Norge og Sverige på fjørfe og svin, men også på storfekjøtt. Prisforskjellene er til dels svært store på utvalgte grensehandelsvarer som kyllingvinger og oppskåret bacon, men også på typiske importvarer til begge land, som for eksempel te og coca cola. Jevnt over er prisvariasjonene mellom butikkene i Sverige større enn mellom butikkene i Norge. Det laveste prisnivået finner en i grenseområdet i Sverige, hvor det satses sterkt på grensehandel.

SIFO-undersøkelsen omfattet både detaljistpriser, produsentpriser og en forbrukerundersøkelse. Selve prisundersøkelsene omfatter 52 produkter som er typiske grensehandelsvarer, men som også er viktige i vårt daglige forbruk. Vareutvalget utgjør ingen representativ handlekurv som uttrykker et gjennomsnittlig norsk matvareforbruk. I Norge ble prisundersøkelsen gjennomført i Oslo-området og Halden/Sarpsborg-området, i Sverige i Gøteborg-området og Strömstadområdet. Prisene ble registrert i 17 butikker i Norge, og i 21 butikker Sverige. Undersøkelsen var et oppdrag for Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon (HSH).

Undersøkelsen avslørte betydelige prisvariasjoner mellom Norge og Sverige. Gjennomsnittsprisen på kyllingvinger var vel 96 kroner pr. kilo i Norge, mens den i Sverige var knappe 15 kroner, det vil si 84 % lavere. SIFO-forskerne fant også prisforskjeller på 45 % på

produkter som te, som er et importprodukt til både Norge og Sverige. For coca cola var prisforskjellen over 40 % selv etter at det var korrigert for emballasjeavgiften.

Som forventet var det store prisforskjeller på fjørfe og svin, men også på storfe. Minst var forskjellen når det gjaldt enkelte meieriprodukter. For fjørfe var gjennomsnittlig pris 55 % lavere i Sverige enn i Norge, for bearbeidet kjøtt var prisen 51 % lavere, for svin var den 44 % lavere, for storfekjøtt var gjennomsnittlig prisforskjell 43 % lavere i Sverige enn i Norge, meieriproduktene var om lag 24 % lavere, mens de øvrige produktene var 38 % lavere.

SIFO-undersøkelsen viser store forskjeller i produsentpriser, som måler prisene på førsteleddet, på viktige landbruksprodukter. Forskjellene i produsentpris var minst på melk, der prisen lå 20 % lavere i Sverige. Størst var forskjellen på kylling der produsentprisen var 65 % lavere i Sverige enn i Norge. For svin og storfe lå produsentprisene på vel 45 % lavere i Sverige enn i Norge. Produsentpriser kan være en god pekepinn på effekten av landbrukspolitiske reformer i de to land, spesielt om prisutviklingen følges over tid.

I Norge er prisforskjellene mellom Oslo-området og det grensenære Halden/Sarpsborg-området svært små. I Sverige er prisforskjellene mellom Gøteborgområdet og grenseområdet Strømstad relativt store, men bare for de tre gruppene av kjøttprodukter (storfe, svin og bearbeidet kjøtt). Laveste prisnivå har altså grenseområdet i Sverige. Det omfattende innslaget av importert kjøtt er noe av forklaringen på spesielt lave priser i Strømstadorrådet.

Nærmere enn tredjedel av norske husstander har handlet dagligvarer i Sverige for å ta med hjem i løpet av de siste 6 måneder. 69 % av husstandene i Østfold hadde handlet dagligvarer i Sverige, etterfulgt av 52 % i Hedmark, 48 % i Vestfold og 47 % i Oslo og Akershus. Blant dem som hadde handlet der, handlet husholdene i Østfold hyppigst, etterfulgt av Hedmark og Oslo og Akershus.

Etter at Sverige ble medlem av EU, importerer de en rekke landbruksvarer. Svenske grenseområder driver en offensiv priskonkurranse overfor norsk side. SIFO-resultatene indikerer at det ikke gjøres selektive tiltak fra norsk side for å tilpasse seg denne utfordringen. Et uttrykk for dette er at prisforskjellene mellom Oslo og grenseområdet er så små.

Forbrukertrygghet og tillit til mat

SIFO- forskning viser at norske forbrukeres tillit til mat og matsikkerhet ligger i et europeisk toppskikt. Forskningsrapporten Tillit til mat i kugalskapens tid viser at til tross for en rekke europeiske matskandaler de siste årene, har nordmenn fortsatt stor tiltro til at det er trygt å spise både egg, kjøtt og fisk, særlig hvis maten er produsert og spist i Norge. Sammenlignet med forbrukere i andre land utmerker norske forbrukere seg med stor tillit til offentlige myndigheters håndtering av matsikkerhet, men med mindre tillit til aktørene på det kommersielle matmarkedet.

SIFO-undersøkelsen er en kartlegging av norske forbrukeres holdninger, handlinger og vurderinger av matsikkerheten, sammenlignet med resultater fra 15 andre europeiske land. SIFOs eget materiale omfatter landene Norge, England og Belgia. Datamaterialet er samlet inn siste kvartal 1999, kort tid etter dioksinskandalen i Belgia. Undersøkelsen er finansiert av Norges Forskningsråd.

Sammen med finske, svenske, spanske og italienske forbrukere, plasserer norske forbrukere seg blant dem som i størst grad føler seg trygge på at maten de spiser er ufarlig. Danskene skiller

seg ut som langt mer skeptiske til både kjøtt, fisk og egg enn andre skandinaver. Tyske forbrukere har lavest tillit til maten.

Tilliten til mat varierer betydelig mellom ulike typer matvarer. Det er fersk fisk som oftest blir oppfattet som trygg kost i Norge. SIFO-undersøkelsen viser imidlertid at selv om nesten alle mener fersk fisk stort sett er trygt å spise, er det mindre enn to tredjedeler som mener det samme om oppdrettsfisken. Bare litt over halvparten av norske forbrukere mener det fortsatt er trygt å spise kylling og bare en av fem forbrukere i Norge mener det stort sett er trygt å spise gatekjøkkenmat. Blant tyske og belgiske forbrukere finner vi den laveste tilliten til kjøtt. Danskene har på sin side sjeldnere enn andre tillit til egg.

Forbrukernes generelle tillit til mat baseres – mer eller mindre bevisst – på at man har tillit til institusjoner og aktører i matsystemet. Her er det store forskjeller mellom landene. Norske forbrukere utmerker seg med stor tillit til myndighetene. Godt over halvparten av forbrukerne bosatt i Norge plasserer sin tillit til mat primært på det offentlige. På den andre siden er nordmenn spesielt skeptiske til markedet. Bare en av fem forbrukere i Norge er helt enige i at markedet selv sørger for at maten holder god kvalitet, og bare en av ti tror matindustrien vil fortelle sannheten dersom det skulle oppstå en matskandale. Også i England og Belgia har forbrukerne liten tillit til markedet. Men en avgjørende forskjell mellom Norge og disse landene er at engelske og belgiske forbrukere samtidig har liten tillit til offentlige myndigheter. Her er det bare henholdsvis 15 og 18 % som har større tillit til det offentlige enn til markedet.

Vår tillit til mat varierer etter både nasjonale rammebetingelser som fravær eller forekomst av matskandaler, og etter individuelle kjennetegn som kjønn og alder. Menn føler seg oftere enn kvinner trygge på at maten de spiser er ufarlig. Og jo eldre forbrukeren er, jo mer tvilende er hun til matsikkerheten. Men tilliten avhenger også i stor grad av individuelle holdninger og praksis hevder forskeren.

Reiseformidlere tilbyr for dårlige netjtjenester

SIFO- rapporten Alminneliggjøring av reiseformidlers netjtjenester. Informasjon og booking, viser at brukernes dom over norske reiseformidlers internettjenester er at de er uoversiktlige, tungvinte og tidkrevende. Tjenestene må tilrettelegges bedre for brukerne om reiseformidlerne skal dra nytte av internett som handelskanal. Undersøkelsen av nordiske reiseformidlers internettjenester er et forprosjekt finansiert av bl.a. Norges Forskningsråd. Prosjektarbeidet startet i november 1999 og ble avsluttet i august 2000.

Utgangspunktet for SIFO-undersøkelsen er hvordan vanlige forbrukere opplever reiseformidlernes netjtjenester. Et utvalg hushold fikk i oppgave å bestille to reiser til Syden, hvorav en reise skulle foretas innen to uker. De skulle deretter avbestille én reise og klage på en annen. Resultatet var heller nedslående: Ingen hushold greide samtlige oppgaver på samtlige nettsted. Deltakerne i undersøkelsen hevdet alle i løpet av testen at de under normale omstendigheter ville ha forlatt reiseformidlernes nettsteder til fordel for andre nettsteder eller kanaler, helst telefon. Informasjon om reisemål, overnattingssteder og aktiviteter i boområdet oppleves som utilstrekkelig og uoversiktlig. Bookingen oppleves som tidkrevende og vanskelig å gjennomføre. Typisk nok greide bare ett hushold, hvorav én av informantene jobber med data til daglig, å bestille reise på samtlige nettsteder. Avbestilling og klaging på reiser er umulig med mindre man benytter e-post eller andre kanaler. Til alt overmål kan reiseformidlernes e-postadresse, postadresse og telefonnummer være vanskelig tilgjengelig på nettstedet. Dette gjør at brukerne mister både tålmodigheten og tilliten til tjenestene.

Hovedkonklusjonen i SIFO-undersøkelsen er at reiseformidlernes nettsted har et klart forbedringspotensiale. Det foreslås blant annet at reiseformidlerne bør tilby enklere og mer oversiktlige bookingtjenester, med tilstrekkelig og oppdatert informasjon om reisemål, priser og andre opplysninger av betydning for valg av reiser. Tjenestene bør samtidig inkludere lett tilgjengelige kontaktpunkter hvor forbrukerne kan komme i dialog med reiseformidlere. Reiseformidlerne kan også gjøre det mer attraktivt å handle reiser på nettet dersom de utnytter nettets fordeler, for eksempel ved at hele kjøpsprosessen, fra søking av informasjon til booking, betaling og personlig oppfølging, kan foretas på ett sted. I tillegg kan tjenester som valutaberegning, leie av bil og vær-tjenester skape mer attraktive nettsteder. Slike tiltak vil øke muligheten for at reiseformidlernes nettjenester ikke bare benyttes som informasjonskanal, men også som handelskanal.

Bare 2–4 % av reiseformidlernes omsetning skjer via nettet, til tross for at Norge er et land med gode forutsetninger for omsetning av feriereiser på internett. På slutten av 1990-tallet reiste hver fjerde nordmann på ferie til utlandet. Hver femte reiste på charterferie. Samtidig som reiseaktiviteten synes økende, ligger norske hushold på verdenstoppen når det gjelder tilgang til og bruk av privat pc og internett. Dermed ligger forholdene godt til rette for at nordmenn skal bruke internett når de skal bestille reiser. Når dette ikke er tilfelle, kan en ikke se bort fra at reiseformidlernes nettjenester har noe av skylden.

Stiftelsen for samfunns- og næringslivsforskning (SNF)

NIFU-tall 2000, tallene er avrundet					
Inntekter (mill kroner)	2000	Andel		Resultat (mill kroner)	2000
Grunnbevilgning	4,2	6,4 %		Totale utgifter	66,0
SIP	1,5	2,3 %		Driftsresultat	-2,2
Andre generelle midler	0,0	0,0 %		Ansatte	
Prosjektbev. fra NFR	27,8	42,3 %		Årsverk totalt	81
Offentlig forvaltning	8,1	12,3 %		Årsverk forskere	66
Næringsliv	18,1	27,6 %		Antall ansatte med doktorgrad	24
Utlandet	2,4	3,7 %		Faglig produksjon	
Annet	3,5	2,5 %		Antall artikler med referee	69
Sum	65,7	100 %		Totalt antall rapporter	281

SNF ble opprettet i 1991 av Norges Handelshøyskole og det som i dag er Nærings- og handelsdepartementet, etter en sammenslåing av tre forskningsinstitusjoner i randsonen av NHH. SNF sin virksomhet er rettet inn mot oppdragsforskning. Konseptet som ligger til grunn er at SNF skal være en kunnskapsmessig brobygger mellom grunnforskningsmiljø i økonomisk-administrative fag og brukere av anvendt økonomisk-administrativ forskning. SNFs hovedoppgave er å bidra til synergi mellom den frie forskningen i den akademiske sektor og anvendt forskning i oppdragsmarkedet. Det betyr at SNF arbeider med sikte på:

- Å bringe de best funderte betraktningmåter som er nedfelt i teorier, modeller og metoder, til anvendelse på praktiske problemstillinger. Således kan SNF tilby høy faglig kvalitet i oppdragsforskningen og dermed bidra til å styrke grunnlaget for å treffe beslutninger hos dem som etterspør anvendt forskning.
- Å tilføre ekstra ressurser til økonomisk-administrativ forskning ved at teorier, modeller og metoder fra disse fagområdene anvendes på praktiske problemstillinger. SNF skal gi muligheter for utfordrende forskningsoppgaver og forskerrekrutering, samt kontakt med

internasjonale forskningsmiljø, og dermed bidra til å holde og videreutvikle kvaliteten i fagmiljøene som SNF baserer sin virksomhet på.

SNF bygger sin virksomhet på egen forskerstab og fagmiljøet ved Norges Handelshøyskole, som omtales som SNFs basismiljø. SNF har dessuten en samarbeidsavtale med Universitetet i Bergen, slik at fagmiljøet ved Institutt for økonomi UiB også fungerer som et basismiljø. SNF har organisert sin virksomhet i 7 forskningscentre, med hver sin forskningsledelse:

- Senter for internasjonal økonomi og skipsfart
- Senter for næringsøkonomi og økonomisk politikk
- Senter for finansiell økonomi
- Senter for strategi og ledelse
- Senter for fiskeriøkonomi

SNF har sine faglige tyngdepunkt innefor områder som økonomisk politikk, deregulering og konkurranse, næringspolitikk, internasjonal økonomi, markedsanalyse, foretaksstrategi og internasjonalisering, samt økonomisk styring og skatt. Hovedsektorene for SNFs forskning er energi, industri, skipsfart, fisk, reiseliv, telekommunikasjon og offentlig tjenesteproduksjon.

Forskning på marine ressurser

Ved SNF har det i alle år vært utført mye økonomisk forskning på marine ressurser. Sentralt i dette arbeidet står Senter for fiskeriøkonomi, som er et fellessenter mellom NHH og SNF. De tre viktigste arbeidsområdene er optimal forvaltning av fiskeressurser, næringsøkonomisk analyse av fiske og oppdrett, samt markedsanalyser for fisk. Forskingen på forvaltning av fiskeressurser utvikler og anvender bioøkonomiske modeller, hvor man integrerer økonomiske og biologiske hensyn i analyser av fiskekvoter. Dessuten har man hatt fokus på forvaltning bestander som vandrer på tvers av nasjonale jurisdiksjoner og inn i internasjonale farvann (jf. overbeskatning som følge av Smutthullsproblematikk). De næringsøkonomiske analysene er i første rekke knyttet til oppdrettsnæringen. Analyser av lakseoppdrett står selvsagt sentralt. Men de senere år har forskningen også omfattet nye oppdrettsarter som blåskjell, steinbitt og kveite. Markedsforskningen søker å forstå prisdannelsen på de enkelte fiskearter ved å analysere tilbud, markedsstrukturer og etterspørselsforhold, ved å ta opp spørsmål om hvordan økt tilgang på oppdrettsfisk påvirker prisutvikling og kvantum for andre fiskearter, og om det er betalingsvillighet i markedet for miljømerking av fisk, for eksempel ved å merke at de ikke kommer fra truede bestander. Andre forskningscentre i SNF fokuserer tilgrensende tema, som utvikling av merkevare for norsk fisk, og bygging av modeller for å analysere handelspolitiske spørsmål knyttet til eksport og import av matvarer – både fra fiske og landbruk. Forskingen publiseres i internasjonale fagtidsskrifter og presenteres for brukermiljø – i Norge og i utlandet.

Konferanse i europeiske energimarkeder

SNF arrangerte i samarbeid med IAEE Norge energikonferansen Towards an Integrated European Energy Market i Bergen. Konferansen samlet nesten 200 deltakere fra nærmest alle land i Europa, innen forskning, næringsliv og forvaltning. Sentrale tema på konferansen var ulike spørsmål knyttet til liberalisering av gass- og kraftmarkedene i Europa, bl.a. organisering og prising av nettverkstjenester, reguleringspolitikk, miljøpolitikk og energisituasjonen i Øst-Europa. I alt ble det presentert og diskutert nesten 80 papers i 25 forskjellige sesjoner under konferansen.

Europeisk konferanse i økonomisk geografi

SNF arrangerte i samarbeid med seksjon for geografi ved NHH og University of Durham den tredje europeiske konferansen i økonomisk geografi European Urban and Regional Studies Conference. Konferansen som ble avholdt på Voss, er et bidrag til internasjonal nettverksbygging blant akademikere på feltet. 76 deltakere var samlet fra Europa, Japan og Nord-Amerika. I alt ble det presentert vel 60 papers, som tok opp problemstillinger knyttet til identitet og endringsprosesser i forbindelse med den økonomiske, politiske og sosiale utvikling i Europa. Tema for hovedforedragene var: europeisk identitet, perspektiver og tolkninger knyttet til steder, grenser og identitet og Europas regionale ubalanse i forbindelse med EUs ekspansjon østover. Innleggene ellers favnet bredt i forhold til emneområdene næringsutvikling, regionalisering og stedsutvikling.

STEP-gruppen

NIFU-tall 2000, tallene er avrundet					
Inntekter (mill kroner)	2000	Andel		Resultat (mill kroner)	2000
Grunnbevilgning	0,0	0,0 %		Totale utgifter	11,1
SIP	1,0	8,8 %		Driftsresultat	0,2
Andre generelle midler	0,0	0,0 %		Ansatte	
Prosjektbev. fra NFR	4,8	42,2 %		Årsverk totalt	19
Offentlig forvaltning	3,8	33,0 %		Årsverk forskere	17
Næringsliv	0,0	0,0 %		Antall ansatte med doktorgrad	3
Utlandet	1,6	13,7 %		Faglig produksjon	
Annet	0,3	2,0 %		Antall artikler med referee	3
Sum	11,4	100 %		Totalt antall rapporter	34

STEP-gruppen ble opprettet i 1991 for å støtte utformingen av nasjonal forskningspolitikk med forskning, analyse og rådgiving knyttet til innovasjon og teknologisk endring. Gruppens hovedfokus er rettet mot koplingene mellom innovasjon, økonomisk vekst og sosiale endringsprosesser. Målsettingen er å være et nasjonalt ressurscenter for kompetanse om sammenhengene mellom kunnskapsutvikling, teknologisk endring og økonomisk vekst og utvikling. STEP-gruppen skal gjennom sin forskning skape grunnlag for strategiske beslutningsprosesser i offentlige organer som har ansvar for utforming av politikk der kunnskaps- og teknologiutvikling vil være viktig for oppfyllelsen av de politiske målsettingene.

STEP-gruppens aktiviteter omfatter:

- Strategisk analyse av kunnskaps- og teknologiutvikling og de muligheter slik utvikling gir organer for å oppfylle strategiske og politiske mål
- Grunnleggende forskning om vitenskap, teknologi og samfunn, med særlig vekt på sammenhengene mellom kunnskapsutvikling, teknologisk endring og økonomisk vekst og utvikling
- Dokumentasjon av prosesser knyttet til og resultater av kunnskaps- og teknologiutvikling og systematisering og analyse av slik dokumentasjon
- Evaluering av forsknings- og teknologipolitiske virkemidler og styringsinstrumenter
- Samarbeid og dialog med utenlandske fagmiljø og internasjonale forsknings- og teknologipolitiske organer
- Opplæring av og kompetanseoppbygging hos forskningsadministrativt personell
- Undervisning og forskerveiledning

Gruppen har i dag en betydelig kvantitativ kompetanse, kombinert med forskere som også har erfaring fra og innsikt i politikktutforming. I dag omfatter STEP-gruppen 20 forskere på full tid og fem bistillinger på professornivå. Målsettingen har hele tiden vært å bygge opp gruppen med en bred disiplinær basis, med et felles fokus på innovasjon og teknologisk endring. STEP-gruppen samarbeider nært med en rekke forsknings- og analyseinstitusjoner i inn- og utland. I tillegg til løpende prosjektsamarbeid er samarbeid formalisert ved at sentrale fagpersoner ved samarbeidende institusjoner er knyttet til STEP-gruppen gjennom bistillinger. STEP-gruppen har dessuten siden oppstarten vært aktivt med i undervisning og veiledning for den tverrdisiplinære utdanningsretningen Education in Science, Society and Technology (ESST) ved Universitetet i Oslo.

Evaluering av Statens nærings- og distriktsutviklingsfond

STEP-gruppen gjennomførte i 2000 en omfattende evaluering av Statens nærings- og distriktsutviklingsfond i samarbeid med britiske Technopolis samt Albatross Consulting. Evalueringen ble gjort på oppdrag fra Nærings- og handelsdepartementet. STEP-gruppens evaluering omfattet bl.a. en evaluering av effektene av SNDs bedriftsrettede virkemidler på næringsutvikling og innovasjonsevne i klientbedriftene samt en større evaluering av SNDs distriktsvirkemidler.

SND har to hovedmålsettinger, å fremme innovasjonsorientert næringsutvikling og å opptre som en næringspolitisk rådgiver for departementer og myndighetene generelt. SND har i all hovedsak lyktes i å oppnå den første hovedmålsettingen, men mislyktes i forhold til den andre. Enkelte av evalueringens konklusjoner og anbefalinger kan oppsummeres:

- Analysen av SND-støtten viser at SNDs landsdekkende og distriktsrettede tiltak dekker en tilfredsstillende og utfyllende blanding av bedrifter og næringer. Mye av støtten går til modne industrier, men det påpekes at mange av disse næringene er voksende, at alle er innovative og at SNDs investeringsprofil derfor er vel tilpasset norske forhold.
- SND bidrar positivt gjennom sine prosjekter og det er en tendens til at SND støtter bedrifter med vilje og evne til innovasjon.
- SNDs engasjementsbedrifter viser høye innovasjonsrater over et bredt spektrum av aktiviteter.
- En betydelig andel av støtten går til små bedrifter og til nystartede bedrifter. I all hovedsak viser disse bedriftene gode resultater og har bedre overlevelsesrater enn den nasjonale bedriftspopulasjonen.
- Bedriftene synes å sette pris på SNDs engasjement og bidrag – de gir SND god karakter.

Materialet fremhever allikevel en del svakheter ved SND:

- Bedriftene er tilbøyelige til å anse SND ganske byråkratisk og kompleks.
- I tillegg anser bedriftene SND å være reaktiv – en organisasjon som kun handler ut fra spesifikke søknader, i stedet for å være proaktiv i det å identifisere utfordringer og finne løsninger i bedriftene.
- SND er tilbøyelig til å fokusere på enkeltsøknader og på ett enkelt virkemiddel, i stedet for mer overordnede forretningsmessige problemer i bedriftene.
- SND har ikke lyktes i å opprette tilstrekkelige informasjonsmessige eller analytiske ressurser, ei heller generell kompetanse for å kunne være en viktig bidragsyter for næringspolitisk debatt i Norge.

Evalueringen konkluderer med at SND bør ta sin rolle som næringspolitisk premissleverandør mer seriøst. Dette krever at SND bygger opp ressurser for å kunne identifisere, beherske og utforske næringsmessige og teknologiske muligheter både i en nasjonal og regional sammenheng. På tross av at SND har mange godt informerte og dyktige ansatte synes disse ikke å være koplet sammen i et nettverk på en tilfredsstillende måte, og dette er et hinder for at SND kan være en god lærende organisasjon. Disse problemstillingene er viktige, ikke bare for SNDs rolle som næringspolitisk rådgiver, men også for SNDs operasjonelle rolle. Et bedre strategisk fokus vil med all sannsynlighet forbedre SNDs daglige oppgaver i møtet med sine kundebedrifter. Evalueringens anbefalinger er i stor grad tatt til følge i St.meld. nr. 36 (2000-2001) SND: Ny giv, ny vekst, nytt næringsliv.

OECD National Innovation Systems

OECDs komite for forsknings- og teknologipolitikk – CSTP – har i perioden 1996-2001 gjennomført et prosjekt knyttet til analyse og benchmarking av nasjonale innovasjonssystemer i en rekke medlemsland. Prosjektets avsluttende tredje fase har vært organisert gjennom tre fokusgrupper: *Klynger og industriell agglomerasjon*, *Innovative bedrifter og nettverk* og *Arbeidsmobilitet og menneskelig kapital*. OECD-prosjektet er først og fremst et komparativt prosjekt hvor den største delen av arbeidet er basert på nasjonale studier innenfor en tematisk prioritering fastsatt i dialog mellom CSTPs arbeidsgruppe for Technology and Innovation Policy, OECDs sekretariat og fokusgruppene. STEP-gruppen har i samarbeid med Forskningsrådet deltatt som norsk representant i dette arbeidet og har vært en sentral deltaker i alle gruppene. Konklusjonene fra prosjektet skal legges fram for CSTP i løpet av 2001. Fokusgruppen for analyse av regionale og nasjonale klynger ble avsluttet tidlig i 2001. STEP-gruppen deltok sentralt i dette arbeidet og gjennomførte bl.a. en omfattende studie av norsk næringsmiddelindustri og innovasjonsaktiviteter i denne.

Arbeidet har to hovedkonklusjoner. For det første utgjør næringsmiddelproduksjon en livskraftig del av den norske økonomien, med en omfattende og kompleks innovasjonsaktivitet. For det andre har innretningen av innovasjon i disse bransjene endret seg dramatisk de siste tiårene, hvor koplingen til markedet er en sterk og sentral drivkraft for innovasjon. Alene disse næringenes størrelse i Norge såvel som alle andre industrialiserte land, innebærer at dette har vesentlig betydning for innovasjons- og vekstpotensialet i disse landene.

En neglisjering av tradisjonelle, såkalte lavteknologiske næringer i innovasjonspolitik og innovasjonsforskning har medført en feilaktig oppfatning av disse næringenes innovasjonsprofil, -innretning og evne. Som en av de aller eldste vareproduserende næringsveiene, kan næringsmiddelindustrien gjerne kalles tradisjonell, men det er få eller ingen bevis for at deres innovasjonsaktiviteter samsvarer med innovasjon i modne næringer. For å kartlegge innovasjonsaktiviteter i disse bransjene må vi endre analysen og beskrivelsen av innovasjon, med en beskrivelse som unngår et kunstig skille mellom teknologiske og såkalte subjektive karakteristika av produkter og prosesser.

I overveiende grad er innovasjon i næringsmiddelindustrien rettet mot grensesnittet mellom produsenter og forbrukere, mot markedet. Studien argumenterer for at det har vært et radikalt skifte i denne orienteringen de siste tiårene, reflektert bl.a. i produsentenes orientering mot forbrukeres forsterkede fokus på matkvalitet, -sikkerhet og -helse. Studien trekker tre typer konklusjoner for utforming av innovasjonspolitik mot disse næringene. For det første må innovasjonspolitikken direkte reflektere denne markeds- og innovasjonsdynamikken og viktigheten av disse næringene for den samfunnsmessige utnyttelsen av generiske teknologier. For det andre medfører vekstpotensialet i disse næringene et vesentlig alternativ for utvikling av regioner med omstillingsbehov i forhold til satsingen på nye tjenester eller næringer. Til slutt,

den posisjonen samvirkeorganisasjonene har innenfor disse bransjene, som eiere og markedsregulatorer, har fått økt oppmerksomhet. Prosesser knyttet til vertikal integrasjon i næringene og konsernutvikling av samvirkeorganisasjonene, såvel som internasjonalisering av markeder for matprodukter, medfører økt press på reguleringsfunksjoner og produksjonssystemer på slike markeder. Ettersom samvirkeorganisasjonene ekspanderer i nedstrømsaktiviteter kommer regulatoransvaret og leveringsforpliktelsen i økende grad i konflikt med hverandre, med fare for konkurransehemmende adferd. En slik prosess vil kunne tvinge fram et grunnleggende behov for reformulering av begrunnelser om multi-funksjonalitet som i dag danner grunnlaget for landbrukspolitikken og den landbruksbaserte næringspolitikken. Alternativt kan det tvinge fram en tvungen oppsplitting av samvirkeorganisasjonene.

Det pågår for tiden en markant nordifisering av matmarkeder, med alliansebygging og strukturelle endringer som følge. Med eierskap og produksjon som går ut over nasjonale markeder, vil det være vanskelig å opprettholde en nasjonal reguleringsfunksjon. Industriens tilsvarende generelt, og samvirkeorganisasjonenes respons mer spesielt, vil være av sentral betydning for den videre utviklingen av disse næringene og for utformingen av en verdiskapingsbasert næringsmiddelindustri i framtiden.

Transportøkonomisk institutt (TØI)

NIFU-tall 2000, tallene er avrundet					
Inntekter (mill kroner)	2000	Andel		Resultat (mill kroner)	2000
Grunnbevilgning	6,1	11,3 %		Totale utgifter	55,3
SIP	4,6	8,5 %		Driftsresultat	-3,7
Andre generelle midler	0,0	0,0 %		Ansatte	
Prosjektbev. fra NFR	6,0	11,0 %		Årsverk totalt	78
Offentlig forvaltning	23,6	43,6 %		Årsverk forskere	58
Næringsliv	3,7	6,9 %		Antall ansatte med doktorgrad	9
Utlandet	5,0	9,3 %		Faglig produksjon	
Annet	5,1	4,6 %		Antall artikler med referee	10
Sum	54,2	100 %		Totalt antall rapporter	64

Styret for TØI vedtok i 1999 TØIs strategi for 2000-2004. Det slås her fast at instituttets virksomhetside er å produsere og formidle forskningsbasert og beslutningsrelatert kunnskap om transport og samfunn. Instituttet vil også bidra til at beslutninger på transportområdet tas på grunnlag av forskningsbasert kunnskap. Det er på denne bakgrunn satt som mål for instituttet å styrke den forskningsmessige delen av virksomheten og internasjonaliseringen som ledd i kvalitetssikring og kompetanseutvikling.

For å sikre at kunnskapen utnyttes drives aktiv formidling overfor brukere og media, ved siden av kontakt mot UoH-sektoren. Som et viktig ledd i informasjonsvirksomheten inngår utgivelsen av tidsskriftet Samferdsel som når hele sektoren og media med aktuelle, brukerorienterte FoU-resultater.

Instituttet er organisert i fire fagavdelinger:

- Persontransport
- Sikkerhet og miljø
- Transportanalyser og regionale studier

- **Transportøkonomi**

Aktiviteten ved instituttet er videre inndelt i 12 tematiske program som ledes av forskningsledere.

TØI har arbeidet med en rekke oppgaver knyttet til arbeidet med Nasjonal transportplan som i 2000 ble presentert for Stortinget som en samlet plan for alle transportmidlene under ett. Her står trafikksikkerhet på veg sentralt og TØI har vist hvordan en kan komme lenger i ulykkesbekjempelsen uten økte offentlige utgifter ved endring i bruken av offentlige midler. Det er også i 2000 arbeidet for det svenske Vägverket innenfor trafikksikkerhetsområdet noe som bekrefter instituttets sentrale nordiske rolle på dette feltet.

Reiseliv er et forskningsområde ved TØI hvor en samtidig har en overvåkingsoppgave gjennom å utarbeide den årlige Gjestestatistikken, som gir oversikt av utenlandske turister til Norge. Den viste svikt i besøket i 2000 og hvor denne statistikken er et fundament for å utvikle strategier for å få til en lønnsom økt turisttrafikk til landet.

Instituttet har videreført virksomheten innenfor EUs 5. Rammeprogram i 2000 ved å ha deltatt i seks konsortier mens tre nye er akseptert for finansiering etter 3. utlysning ved utgangen av året. Dette er aktivitet som står sentralt innenfor instituttets internasjonaliseringsstrategi.

Miljøhåndboken

I dag er det ikke nødvendigvis mangel på kunnskap som hindrer en miljørettet trafikkplanlegging. Utfordringene ligger i å formidle kunnskapen som fins i forskningsmiljøene, bearbeide og å tilpasse den med sikte på bruk i konkrete beslutningssituasjoner. TØI tok initiativet til Miljøhåndboken for å sikre spredning av kunnskap om trafikksens miljøproblemer i by- og tettstedsområder og om ulike virkemidlers effektivitet til å håndtere disse problemene. Miljøhåndboken er et oppslagsverk eller faktasamling beregnet på de som arbeider med lokal trafikk og miljøplanlegging. I 2000 ble annen utgave av håndboken utgitt. For at kunnskapen i Miljøhåndboken skal være lett tilgjengelig er boken i sin helhet lagt ut på Internett på TØIs hjemmeside. Det fins også pekere til den fra samferdselsmyndighetenes hjemmesider.

Miljøhåndboken omfatter tre deler; Miljørettet planlegging, Miljøfakta og Tiltakskatalog. Miljørettet planlegging beskriver overordnede virkemidler i miljøarbeidet og gir eksempler på planprosesser og hvordan miljøarbeidet kan organiseres. I Miljøfakta oppsummeres kunnskap om de ulike effektene vegtrafikken har for miljø og helse. Her behandles støy, vibrasjoner, luftforurensninger, jord- og vannforurensninger, inngrep i landskapet, barrierer og arealdeling samt energibruk. Tiltakskatalogen beskriver i alt 48 tiltak som i hovedsak kan gjennomføres av lokale og regionale myndigheter. Boken er utarbeidet av TØI og andre norske fagmiljøer. Arbeidet er finansiert av Samferdselsdepartementet og Vegdirektoratet.

Nytte-kostnader av kollektivtransporttiltak. Veileder

Prosjektet har som utgangspunkt at tiltak innefor kollektivtransport skal kunne vurderes ut fra et samfunnsøkonomisk perspektiv på linje med annen ressursbruk i Nasjonal transportplan. I en nyttekostnadsanalyse av et tiltak beregnes og synliggjøres konsekvenser for både operatører i kollektivtransporten, offentlige aktører, trafikanter og tredjepart (alle som berøres av endringer mht. trafikksikkerhet og miljø). Analysene omfatter et bredere sett av virkninger enn de rent bedriftsøkonomiske for operatørselskapet samtidig som metoden som er utviklet, også får fram bedriftsøkonomisk resultat. Veilederen omfatter infrastrukturinvesteringer så vel som driftstiltak, takstendringer m.m. Det er i første rekke lagt vekt på at metodikken skal kunne anvendes til enkle analyser av mindre kollektivtiltak i begrensede transportsystemer. Samtidig

er metoden generell, slik at de samme prinsippene bør kunne legges til grunn ved de fleste transportmiddelovergrepene analyser.

Nyere enhetskostnader for å verdsette tidsbruk og eksterne virkninger er innarbeidet. Mens Finansdepartementets anbefalinger for valg av kalkulasjonsrente er lagt til grunn. Metoden i veilederen følger dessuten departementets retningslinjer for å ta hensyn til skattevirkninger som kostnad. For å gjøre terskelen lavere for å ta i bruk det utviklete verktøyet har det vært gjennomført kurs i bruk av veilederen i fem byer rundt om i landet. Deltakere har vært fra vegkontorer, kommuner, fylkeskommuner, kollektivselskaper og konsulent- og forskningsmiljøer. Arbeidet har vært finansiert av de nasjonale transportetatene.

Resultatavhengige tilskudd til kollektivtransport

TØI har fått bredt gjennomslag for ideen om å innføre resultatavhengige tilskudd for kollektivtransporten i Norge. Sist gjennom Stortingets behandling av Nasjonal transportplan. Bakgrunnen er at de fleste fylker vurderer anbud for kollektivtransporten, og i den sammenheng hva slags kontrakter som skal settes ut på anbud eller om det finnes andre modeller som gir en mer effektiv utnyttelse av offentlige midler. Tidligere analyser fra TØI har i tillegg vist at økte tilskudd til kollektivtransporten kan være samfunnsøkonomisk lønnsomt, uten at økte tilskudd gir noen garanti for effektiv drift. Det har derfor vært behov for å finne en tilskuddsmodell som gir et best mulig tilbud innefor dagens tilskuddsramme, framfor en modell som gir lavest mulig tilskudd for dagens rutetilbud. Dette kan ses som en overgang fra et tiltaksorientert opplegg til resultatavhengig finansiering. Hovedprinsippene bak en slik finansieringsmodell er at myndighetene i større grad stiller krav til hva slags resultat de ønsker å oppnå, mens selskapene får økt frihet for å kunne nå disse målene. Oppgaven er å utforme tilskuddet slik at når selskapene søker å få et størst mulig bedriftsøkonomisk overskudd er dette i samsvar med samfunnets mål for kollektivtransporten. Selskapene gis selv frihet til å utforme takster og rutetilbud, mens myndighetene setter rammer for takstnivå, kvaliteten på tilbudet og tilskuddsramme. Hovedtyngden av lokal kollektivtransport i Norge er nå i ferd med å benytte slike kontrakter i en eller annen form.

Analysene som er gjennomført i Oslo, Bergen og Kristiansand viser at en slik tilskuddsmodell på lang sikt kan gi mellom 30 og 40 % flere passasjerer gjennom et mer markedstilpasset rutetilbud. Men det vil også gi et langt større tilskuddsbehov noe fylkeskommunene vil få problemer med å dekke. I en videreføring av disse analysene har TØI analysert mulighetene for at staten kan bidra med finansieringen. I forbindelse med fremleggelsen av Nasjonal Transportplan er det foreslått å innføre en resultatavhengig bonus på 100 mill. kroner årlig til selskaper som klarer å få flere passasjerer.

Nøkkeltall fra de samfunnsvitenskapelige instituttene virksomhet i 2000

Innledning

I det følgende presenteres nøkkeltall for de samfunnsvitenskapelige instituttene for 2000. Norsk institutt for studier av forskning og utdanning (NIFU) har fra og med 1997 innhentet slikt datamateriale fra alle forskningsinstitutter underlagt Retningslinjer for statlig finansiering av forskningsinstitutter og fra enkelte andre utvalgte institutter. Innsamlingen foretas på oppdrag fra Forskningsrådet gjennom et standardisert rapporteringsskjema til alle instituttene. Man bør være oppmerksom på at instituttene er heterogene med hensyn til historie, finansieringsstruktur, oppgavetyper etc, slik at tallene kan skjule ulike tolkninger av begreper og kategorier. Dessuten kan instituttene ha kommet ulike langt i å etablere interne rutiner for å registrere den informasjonen som etterspørres. Denne gjennomgangen av hovedtrekk fra datamaterialet må leses med dette in mente.

Regnskapstallene for 2000 er for de fleste institutters vedkommende basert på foreløpige regnskap. Instituttene har hatt anledning til å oppgi endelige regnskapstall for 1999. Eventuelle korrigeringer av regnskapstallene for 1999 er innarbeidet i tabeller og figurer i denne rapporten.

Til sammen omfatter presentasjonen 29 forskningsinstitutter. Sammenlignet med 1999 er et institutt, Institutt for industriell miljøforskning (IFIM), gått ut av presentasjonen p.g.a. organisatoriske endringer ved SINTEF. IFIM er derfor tatt ut av tidsserietabellene. NIFU og STEP-gruppen hører formelt inn under Strategiområdet, men er her plassert sammen med de samfunnsvitenskapelige instituttene etter avtale med Forskningsrådet. STEP-gruppen var med i datainnhenting for første gang i 1998; 1997-tall mangler derfor for dette instituttet.

I presentasjonen skiller vi mellom 12 regionale forskningsinstitutter på den ene siden og de øvrige 17 samfunnsvitenskapelige instituttene på den andre. I teksten refereres det til tabeller og figurer i vedlegg til denne rapporten.

Totale inntekter

De 29 samfunnsvitenskapelige instituttene hadde samlede inntekter på 759 mill. kroner i 2000 (jf. Tabell 4). Da er finansinntekter og ekstraordinære inntekter holdt utenfor. Dette er en nedgang på 18 mill. kroner eller 2,3 % fra 1999. Dette er første gang i perioden vi har nøkkeltall fra at de samlede inntektene går ned nominelt. Nedgangen skyldes først og fremst reduserte inntekter ved de 17 samfunnsvitenskapelige instituttene. For de 12 regionale forskningsinstituttene samlet er inntektene nominelt sett omtrent uendret fra 1999 til 2000. Det er imidlertid betydelige variasjoner på instituttnivå. Blant de samfunnsvitenskapelige instituttene merker vi oss særlig en inntektsreduksjon på vel 30 mill. kroner eller 33 % ved Fafø og inntektsøkningen på 12 mill. kroner eller 43 % ved PRIO. Blant de regionale forskningsinstituttene har Østlandsforskning 7,5 mill. kroner lavere inntekter i 2000 enn året før, mens Agderforskning øker omsetningen med vel 5 mill. kroner i samme periode. Med unntak av PRIO som har hatt en relativt stabil, sterk vekst siden 1997, representerer disse enkeltutslagene klare brudd med langsiktige trender. Nedgangen ved Fafø skyldes riktignok i hovedsak en teknisk omlegging av bevilgningen til Urfolkprogrammet, som tilbakeføres til

NORAD. Tilsvarende skyldes nedgangen ved Østlandsforskning at en avdeling fra dette instituttet overføres til Norsk institutt for naturforskning (NINA).

Budsjettallene for 2001 tyder på fortsatt sterk inntektsnedgang ved Fafo, og nær dobling av PRIOs inntekter i forhold til foreløpig regnskap for 2000. Allforsk forventer nær en halvering av inntektene i samme periode, hvilket henger sammen med at instituttet omorganiseres fra 1. januar 2001. Doblingen av inntektene ved SIFA skyldes at instituttet integreres i det nye SIRUS fra 2001. Med unntak av SNF og TØI som forventer betydelig inntektsvekst i 2001, forventer øvrige institutter som har oppgitt budsjettall bare mindre endringer. 13 institutter forventer høyere mens 6 forventer lavere inntekter. Budsjettall mangler for 4 institutter. Erfaringsmessig er for øvrig grunn til å ta forbehold om samsvaret mellom budsjettallene og de reelle inntektene slik de fremkommer i regnskapet i ettertid .

Instituttenes samlede inntekter, eksklusive finansinntekter og ekstraordinære inntekter, utgjorde i gjennomsnitt 671.000 kroner pr. totalårsverk (jf. Figur 3a og 3b og Tabell 9). Samlet er dette en nedgang på 3.000 kroner pr. årsverk fra 1999, etter at trenden fra 1997 har vært økning. Gjennomsnittsnivået er noe høyere blant de regionale forskningsinstituttene (710.000) enn blant de øvrige (656.000). Blant de regionale instituttene øker gjennomsnittsinntekten pr. årsverk gjennom hele perioden, mens det for de øvrige instituttene er en nedgang på 24.000 kroner fra 1999 til 2000.

På instituttnivå finner vi betydelige variasjoner. Blant de regionale forskningsinstituttene er det Agderforskning som har de høyeste gjennomsnittlige inntektene pr. årsverk (913.000), mens Møreforskning (612.000) og Nord-Trøndelagsforskning (519.000) har de laveste. Blant de øvrige samfunnsvitenskapelige instituttene har PRIO høyeste gjennomsnittlige inntekter pr. årsverk (911.000), mens Fridtjof Nansens institutt (511.000) og Institutt for forsvarsstudier har de laveste (369.000). De store inntektsendringene vi så ovenfor slår også ut i betydelige endringer pr. årsverk. Dette gjelder ved Fafo (-380.000) og PRIO (+208.000). Agderforsknings høye gjennomsnittsinntekt kommer etter en kraftig økning fra 1999 (+200.000). Ved tolkning av tallene bør man være oppmerksom på at også inntekter knyttet til faglige aktiviteter utført av andre enn instituttets egne medarbeidere inngår. For eksempel vil deler av EU-prosjekter kunne være satt bort til andre institusjoner. Dette vil kunne gi et noe fortegnert bilde av den reelle aktiviteten ved enkelte institutter. Dette er bl.a. en hovedforklaring på de betydelige endringene ved Fafo og PRIO.

I Retningslinjer for statlig finansiering av forskningsinstitutter skilles det mellom basisbevilgninger, bestående av grunnbevilgninger og strategiske instituttprogrammer (SIP), på den ene siden og forskningsprogrammer og FoU-prosjekter på den andre. Dertil kommer andre generelle midler, dvs. inntekter som ikke formelt sett er å betrakte som basisbevilgninger i henhold til Retningslinjene, men som har en lignende funksjon. I det følgende vil vi nøye oss med å dele inntektene i basisbevilgninger og andre generelle midler på den ene siden og øvrige inntekter, omtalt som oppdragsinntekter, på den andre. I tillegg kommer andre inntekter, dvs. finansinntekter og ekstraordinære inntekter.

Basisfinansiering

Samlet mottok de samfunnsvitenskapelige instituttene basisbevilgninger og andre generelle midler på vel 170 mill. kroner i 2000. Dette er en økning på vel 9 mill. kroner eller nærmere 6 % fra 1999. Syv institutter mottar grunnbevilgning direkte fra et departement. Verken Allforsk eller STEP-gruppen mottok grunnbevilgning i 1999 eller 2000. For de øvrige instituttene kanaliseres grunnbevilgningen gjennom Norges forskningsråd (jf. Tabell 2). Basisbevilgningen

utgjorde i gjennomsnitt 22 % av instituttene samlede inntekter i 2000, eksklusive finansinntekter og ekstraordinære inntekter. Andelen er dermed 2 prosentpoeng høyere enn i 1999.

Basisfinansieringens andel av samlede inntekter varierer betydelig instituttene imellom, og er lavere blant de regionale forskningsinstituttene (14 %) enn blant de øvrige samfunnsvitenskapelige instituttene (25 %). I sistnevnte kategori varierer basisbevilgningsandelen betydelig, fra 6 % ved Fafo og 9 % ved SNF og STEP-gruppen til 88 % ved SIFA og 100 % ved Institutt for forsvarsstudier. Dette skyldes ikke minst innslaget av statlige institutter (jf. Tabell 6). Variasjonsbredden er langt mindre blant de regionale forskningsinstituttene som alle er organisert som frittstående enheter; fra 9 % ved Agderforskning og Rogalandsforskning – Samfunn til 29 % ved Telemarksforskning – Notodden. Fra 1999 til 2000 er det betydelige svingninger i basisbevilgningsnivået for enkeltinstitutter. Størst økning finner vi ved SIFA og Telemarksforskning – Notodden der basisbevilgningsandelen øker med henholdsvis 20 og 10 prosentpoeng, mens økningen ved Vestlandsforskning og TØI er 8 prosentpoeng. Størst nedgang finner vi ved NVI (16 prosentpoeng) og STEP-gruppen (10 prosentpoeng). Vi må her understreke at beskrivelsen er basert på regnskapstall som vil kunne avvike noe fra bevilgede midler.

For alle de 29 samfunnsvitenskapelige instituttene samlet utgjorde basisbevilgningen i gjennomsnitt 185.000 kroner pr. årsverk utført av forskere og annet faglig personale i 2000. Dette er en økning fra 167.000 kroner i 1999, mens 1997 og 1998-nivået var rundt 140.000 kroner pr. forskerårsverk. Holder vi institutter som ikke mottar basisbevilgning fra Forskningsrådet utenom blir gjennomsnittlig basisfinansiering pr. forskerårsverk 137.000 kroner. For de regionale forskningsinstituttene var gjennomsnittlig basisfinansiering pr. forskerårsverk på 116.000 kroner, mens den for de øvrige samfunnsvitenskapelige instituttene lå på 216.000 kroner. For begge grupper institutter har forholdstallet økt gjennom perioden 1997-2000 (jf. Tabell 10).

Alle de regionale forskningsinstituttene oppgir å ha mottatt SIP-midler i 2000 (jf. Tabell 2). Det samme gjelder 12 av de 17 øvrige samfunnsvitenskapelige instituttene. Samlet utgjorde SIP vel 37 mill. kroner i 2000 hvorav vel en tredjedel tilfalt de regionale forskningsinstituttene. Mest SIP-midler får TØI; 4,6 mill. kroner i 2000.

21 av de 29 samfunnsvitenskapelige instituttene mottok basisbevilgning gjennom Forskningsrådet i 2000. I gjennomsnitt utgjorde basisbevilgningen ved disse instituttene 15 % av totale inntekter i 2000, eksklusive finansinntekter og ekstraordinære inntekter (jf. Tabell 6 og Figur 6). Dette er en økning fra 10 % i 1998 og 13 % i 1999. For de regionale forskningsinstituttene utgjorde basisbevilgningen i gjennomsnitt 14 % i 2000, som er en økning fra 12 % i 1999 og 8 % i 1997-98. Høyest basisbevilgningsandel finner vi ved NORUT Samfunnsforskning AS (30 %) og ved Telemarksforskning – Notodden (29 %). Begge har hatt en sterk økning i basisbevilgningsandelen de senere årene. Agderforskning og Rogalandsforskning har lavest basisbevilgningsandel (9 %). For de øvrige samfunnsvitenskapelige instituttene utgjorde basisbevilgningen fra Forskningsrådet i gjennomsnitt 16 % av totalinntektene, eksklusive finansinntekter og ekstraordinære inntekter. Størst basisbevilgningsandel fra Forskningsrådet blant disse instituttene har CICERO (36 %) og Fridtjof Nansens institutt (33 %), mens Fafo (6 %), SNF og STEP-gruppen (begge 9 %) har lavest.

Oppdragsinntekter

Instituttens samlede oppdragsinntekter gikk ned med 27 mill. kroner eller vel 4 % fra 1999 til 2000, og utgjorde nær 590 mill. kroner eller vel tre fjerdedeler av instituttens samlede inntekter i 2000. Dette er en om lag to prosentpoengs lavere andel enn året før. Oppdragsinntektene avtar i begge grupper av institutter, men mindre ved de regionale forskningsinstituttene (5 mill. kroner eller 3 %) enn ved de øvrige samfunnsvitenskapelige instituttene (22 mill. kroner eller 5 %). Igjen er det store utslag ved Fafo (-31 mill. kroner) og PRIO (+11 mill. kroner), men også ved ISF (+8 mill. kroner) og TØI (-7 mill. kroner) er det betydelige endringer. Blant de regionale er det størst endring ved Østlandsforskning, der oppdragsinntektene går ned med vel 7 mill. kroner.

Offentlige kilder utenom Forskningsrådet finansierte nærmere 250 mill. kroner eller 42 % av de 29 samfunnsvitenskapelige instituttens samlede oppdragsinntekter i 2000, mens Forskningsrådet stod for vel 160 mill. eller 28 %. Næringslivets andel var 16 %, mens utenlandske kilder bidro med 9 % av inntektene (jf. Tabell 2). Finansieringsandelene for Forskningsrådet, andre offentlige kilder og utlandet har holdt et relativt stabilt nivå de senere årene. Næringslivets andel går imidlertid ned, etter å ha ligget rundt 20 % i begynnelsen av perioden (jf. Tabell 7). Næringslivet bidrar med en større andel av de regionale forskningsinstituttens inntekter (24 %) enn av de øvrige samfunnsvitenskapelige instituttens (13 %). For oppdragsinntekter fra utlandet er forholdet motsatt (6 mot 10 %).

Finansiering fra Forskningsrådet

Forskningsrådets finansiering av forskningsinstituttene omfatter på den ene siden basisbevilgninger, bestående av grunnbevilgning og strategiske instituttprogrammer (SIP), og forskningsprogrammer og FoU-prosjekter der Forskningsrådet er oppdragsgiver på den andre. Samlet bevilget Forskningsrådet nær 248 mill. kroner til de samfunnsvitenskapelige instituttene i 2000. Dette er en økning på 5 mill. kroner eller 2 % fra 1999. Forskningsrådet finansierte dermed en tredjedel av instituttens samlede inntekter i 2000, som er en økning i forhold til 1999 (31 %). I 1997 var andelen 28 %. Forskningsrådets finansiering har økt gjennom hele perioden 1997-2000 både målt i kroner og som andel av instituttens samlede inntekter. Denne andelen er noe høyere for de regionale instituttene enn de øvrige samfunnsvitenskapelige instituttene gjennom det meste av perioden (jf. Tabell 5).

På instituttnivå er det betydelige variasjoner i 2000. I kroner var Forskningsrådsmidlene størst ved SNF (34 mill. kroner) og lavest ved SIFA (500.000 kroner), blant de 28 instituttene som mottok forskningsrådsmidler. Som andel av totale inntekter var Forskningsrådets bidrag størst ved Cicero (71 %), og lavest ved SIFA (5 %).

Driftsresultat

Instituttens driftsregnskaper for 2000 viser samlet et negativt resultat (jf. Tabell 4). Driftsinntektene var 10,6 mill. kroner lavere enn driftskostnadene. Dette er det svakeste driftsresultatet de samfunnsvitenskapelige instituttene kan fremvise i den perioden vi har nøkkeltall for. Det er imidlertid klare forskjeller instituttene imellom. De regionale instituttene hadde et positivt resultat på 2,6 mill. kroner. Best er resultatet ved Rogalandsforskning - Samfunn (2 mill. kroner). Det er ellers mindre utslag på instituttnivå innenfor denne gruppen. Utenom RF er det omtrent like mange som har positivt og negativt resultat.

For øvrige samfunnsvitenskapelige institutter var driftsresultatet samlet på vel minus 13 mill. kroner. Særlig svake resultater finner vi ved Fafo (minus 5,8 mill. kroner) og TØI (minus 3,7

mill. kroner). Best resultat hadde PRIO (pluss 1,9 mill. kroner). Blant de øvrige er det 8 institutter med negativt og 4 institutter med positivt resultat, mens to gikk i balanse.

Personale

Samlet ble det utført vel 1100 årsverk ved de 29 samfunnsvitenskapelige instituttene i 2000 (jf. Tabell 12). Av dette stod forskere og annet faglig personale for til sammen nær 900 årsverk, dvs. 79 % av totalt antall årsverk. Både totalt antall årsverk og andelen utført av forskere og annet faglig personale har ligget relativt stabilt gjennom perioden 1997-2000. Andelen årsverk utført av forskere og annet faglig personale er høyere blant de regionale forskningsinstituttene (86 %) enn blant de øvrige samfunnsvitenskapelige instituttene (77 %). I begge grupper har andelen vært relativt stabile over tid.

44 % av de samlede årsverkene ble utført av kvinner, som er samme andel som i 1997, men noe høyere enn i 1998 og 1999. Kvinneandelen av årsverk utført av forskere og annet faglig personale var på 39 %, som er høyere enn noen gang tidligere i perioden (jf. Tabell 12). Kvinneandelene er lavere blant de regionale forskningsinstituttene (henholdsvis 40 og 34 %) enn blant de øvrige samfunnsvitenskapelige instituttene (henholdsvis 46 og 41 %). Fra 1999 er det imidlertid en økning i kvinneandelen blant de regionale på rundt 5 prosentpoeng, men ikke blant de øvrige instituttene.

Det var ingen nettoendring i antall forskere og annet faglig personale i 2000. 128 personer sluttet ved de 29 samfunnsvitenskapelige instituttene samlet, og like mange begynte. Både i 1998 og 1999 var det en nettotilgang, henholdsvis 30 og 9 personer. Målt pr. årsverk utført av forskere og annet faglig personale er avgangen omtrent som tidligere år (0,14). Av de 128 personene som sluttet ved instituttene gikk 36 til universitets- og høyskolesektoren, 28 til offentlig forvaltning og 23 til næringslivet. Bare vel en tiendedel (14 personer) gikk til andre forskningsinstitutter. Instituttene rekrutterte mer enn halvparten av sine nyansatte forskere og annet faglig personale fra universitets- og høyskolesektoren, hvorav 33 kom fra en stilling i sektoren, mens 35 var nyutdannede. Mønstrene varierer mellom de to gruppene av institutter. Avgangen fra de regionale forskningsinstituttene går i større grad til universiteter og høyskoler eller andre forskningsinstitutter, mens personale som slutter ved de øvrige samfunnsvitenskapelige instituttene i større grad går til næringsliv, offentlig forvaltning eller utlandet. På den annen side synes de regionale forskningsinstituttene å ha flere nyansatte fra universiteter og høyskoler, næringsliv eller offentlig forvaltning enn de øvrige samfunnsvitenskapelige instituttene som i større grad synes å rekruttere personale fra andre institutter, utlandet eller rett fra skolebenken (jf. Tabell 13 og 14).

I alt hadde 221 ansatte ved de samfunnsvitenskapelige instituttene doktorgraden i 2000, som er 16 mer enn i 1999 (jf. Tabell 19). I 2000 var det dermed 0,25 personer med doktorgrad pr. årsverk utført av forskere eller annet faglig personale. Dette fortsetter den jevne økningen i doktorgradsinnslag ved instituttene gjennom perioden; forholdstallet var 0,18 i 1997. Doktorgradsandelene ligger noe lavere blant de regionale forskningsinstituttene (0,20) enn blant de øvrige samfunnsvitenskapelige instituttene (0,27). Forholdstallet øker i begge grupper i perioden. Det er betydelige variasjoner på instituttnivå, fra Cicero (0,59) og ISF (0,54) til Østlandsforskning (0,06) og Allforsk (0,04).

Ved utgangen av 2000 hadde til sammen 117 doktorgradsstipendiater arbeidsplass ved instituttene. Dette er en økning på om lag 20 personer; nivået i perioden 1997-99 lå jevnt rundt 100. Dette gir 0,13 doktorgradsstipendiater pr. årsverk utført av forskere og annet faglig personale. Forholdstallet er noe lavere blant de regionale forskningsinstituttene (0,09) enn blant

de øvrige samfunnsvitenskapelige instituttene (0,15). Flest doktorgradsstipendiater finner vi ved NOVA (16), ISF (11) og SIFO (10), mens fem institutter ikke oppgir å ha slike stipendiater (jf. Tabellene 17 og 18). I alt ble 23 doktorgrader i 2000 avlagt etter veiledning fra personale ved de samfunnsvitenskapelige instituttene, mot 18 i 1999; flest finner vi ved NOVA (5). I tillegg oppgir instituttene at til sammen 87 av deres ansatte arbeidet med en doktorgrad i 2000. Sett i forhold til antall årsverk utført av forskere og annet faglig personale er det noe flere som arbeider med doktorgraden ved de regionale enn ved de øvrige samfunnsvitenskapelige instituttene. Ser vi stipendiater og andre som arbeider med doktorgrad under ett er det imidlertid forholdstallet omtrent likt mellom de to instituttgruppene. Det er her også interessant å merke seg at nøyaktig halvparten av disse i alt 204 doktorgradsstudentene er kvinner, og at kvinneandelen er den samme innenfor begge grupper at institutter.

Samarbeidsrelasjoner

Instituttens medarbeidere medvirket i samarbeid med andre institusjoner i et omfang av 278 årverk i 2000, hvorav om lag to tredjedeler gjaldt samarbeide med innenlandske og en tredjedel med utenlandske institusjoner. Den innenlandske porteføljen var jevnt fordelt på samarbeidsprosjekter med universiteter og høgskoler og næringslivet, men 38 % gjaldt andre forskningsmiljøer. I forhold til utlandet gjaldt 42 % av samarbeidsvolumet universiteter og høgskoler, og nesten halvparten andre forskningsmiljøer, mens samarbeid med utenlandsk næringsliv utgjorde en tiendedel.

I alt utførte instituttens forskere og annet faglige personale 21 årverk ved andre institusjoner i kraft av en bistilling. Til gjengjeld utførte forskere og annet faglig personale med hovedstilling ved andre institusjoner 48 årverk ved instituttene i kraft av sine bistillinger. I all hovedsak gjelder slike samarbeidsavtaler i forhold til UoH-sektoren (jf. Tabell 15 og 16).

139 av de ansatte ved instituttene deltok i faglig veiledning av hovedfags- og doktorgradskandidater i 2000, som er en nedgang på 17 sammenlignet med året før (jf. Tabell 17 og 18). Flest veiledningsforhold finner vi ved ISF (27) og NUPI (20). I alt var instituttene arbeids- eller praksisplass for 105 hovedfags- og diplomstuderter i 2000. Dette er 7 færre enn i 1999. Flest studenter i 2000 finner vi ved Allforsk (22), PRIO (18) og NUPI (14).

En annen samarbeidsindikator er forskerutveksling i forhold til andre land. Kriteriet for at slik utveksling skal telle med her er at oppholdene må vare i 2 måneder eller mer. Til sammen mottok instituttene 17 gjesteforskere i 2000, mens vel 37 forskere fra instituttene hadde faglig utenlandsopphold. Flest gjesteforskere kom fra USA (5), mens bare 2 av de øvrige kom fra ikke-europeiske land. Halvparten av de norske forskere som reiste dro til USA, men nesten like mange reiste til europeiske land. 3 forskere hadde slike opphold utenom Europa (jf. Tabellene 20 og 21).

Prosjektportefølje

Samlet utførte instituttene 2704 prosjekter i 2000 (jf. Tabell 23). Av disse var en tredjedel mindre enn 100.000 kroner, men i volum utgjorde disse prosjektene 5 % av porteføljen. 5 % av prosjektene var større enn 2 mill. kroner, men utgjorde 23 % av prosjektvolumet. Prosjekter i intervallet 101-500 tusen kroner utgjorde 38 % av prosjektene, men bare 27 % av volumet. Tilsvarende tall for prosjektkategorien 501.000-2.000.000 var henholdsvis 25 og 44 %.

Instituttens samlede kontraktsomfang ved prosjekter utført for internasjonale organisasjoner var på 62,4 mill. kroner i 2000 (jf. Tabell 22). Dette er vel 400.000 kroner mer enn i 1999. Av denne porteføljen ble i gjennomsnitt om lag to tredjedeler finansiert av internasjonale

organisasjoner, mens en tiendedel ble finansiert av instituttene selv. Egenfinansieringsandelen er i gjennomsnitt lavere blant de regionale (5 %) enn blant de øvrige samfunnsvitenskapelige instituttene (12 %). Internasjonale organisasjoner finansierer dermed en lavere andel enn i 1999, da de stod for tre fjerdedeler, mens instituttene egenandel har økt fra 8 til 10 %. Som i 1998 og 1999 står EU-prosjektene for vel halvparten av instituttene samlede kontraktsvolum. 8 av de regionale forskningsinstituttene og 13 av de øvrige samfunnsvitenskapelige instituttene oppgir å ha prosjektfinansiering fra EU.

Publisering

Instituttene personale publiserte til sammen 342 artikler i vitenskapelige tidsskrifter med referee-ordning i 2000 (jf. Tabell 24 og 25). Dette er noe færre enn i 1999 (361) men flere enn i 1998 (325) og 1997 (316). Dette er i gjennomsnitt 0,38 artikler pr. årsverk utført av forskere og annet faglig personale, mot 0,39 i 1999 og 0,36 i 1997 og 1998. 230 av de 342 artiklene ble publisert i internasjonale og 112 i norske tidsskrifter med referee.

Ved de regionale forskningsinstituttene ble det publisert 79 artikler i vitenskapelig tidsskrifter med referee i 2000, som tilsvarer 0,29 artikler pr. årsverk. Publiseringshyppigheten er høyere blant de øvrige samfunnsvitenskapelige instituttene, der antallet var 263 og forholdstallet 0,42.

Forfattere fra instituttene leverte dessuten 70 bidrag til fagbøker, lærebøker og andre selvstendige utgivelser i 2000, og bidro med ytterligere 455 kapitler og artikler i lærebøker og andre bøker, allmenntidsskrifter m.m. Utover dette publiserte instituttene 1300 rapporter i egne eller eksterne serier eller for oppdragsgivere i 2000. Instituttene medarbeidere holdt dessuten 1400 foredrag og presentasjoner av papers eller posters og omtrent like mange populærvitenskapelige presentasjoner. Instituttene medarbeidere bidro dessuten med 670 ledere, kommentarer, anmeldelser, kronikker og lignende, og medvirket som arrangør ved vel 260 konferanser og seminarer.

Nøkkeltall for kultur- og samfunnsinstitutter 2000

Tabell og figuroversikt

- 1 Nøkkeltall 2000
- 2 Inntekter i 2000 fordelt på finansieringskilde
- 3 Inntekter i alt fordelt på finansieringstype. 1999 - 2001
- 4 Inntekter i alt og driftsresultat. 1997 - 2001
- 5 Finansiering fra Norges forskningsråd 1997 - 2001
- 6 Basisfinansiering 1997 - 2001
- 7 Oppdragsinntekter etter finansieringskilde 1997 - 2000
- 8 Driftsresultat i prosent av totale inntekter 1997 - 2000
- 9 Inntekter i alt pr. totale årsverk. 1997 - 2000
- 10 Basisbevilgning pr. årsverk utført av forskere/faglig personale 1997 - 2000
- 11 Disponering av grunnbevilgningen 1997 - 2001
- 12 Totale årsverk, årsverk utført av forskere/faglig personale og årsverk utført av forskere/faglig personale i % av totale årsverk. 1997 - 2000
- 13 Avgang og tilvekst av forskere/faglig personale. 2000
- 14 Avgang av forskere/faglig personale pr. årsverk utført av forskere/faglig personale. 1997 - 2001
- 15 Arbeid utført ved annen institusjon av forskere/faglig personale ansatt i hovedstilling ved instituttet. Årsverk. 2000
- 16 Arbeid utført ved instituttet av forskere/faglig personale ansatt i hovedstilling ved annen institusjon. Årsverk. 2000
- 17 Samarbeid med universiteter og høyskoler 2000
- 18 Arbeid med dr. grader 2000
- 19 Antall ansatte i hovedstilling med doktorgrad. 1997 - 2000
- 20 Utenlandske gjesteforskere ved instituttene i 2000
- 21 Institutforskere med utenlandsopphold i 2000
- 22 Internasjonal prosjektfinansiering 2000
- 23 Anslått fordeling av totalt antall prosjekter/oppdrag bearbeidet i 2000
- 24 Antall vitenskapelige artikler og antall pr. årsverk utført av forskere/faglig personale. 1997 - 2000
- 25 Publisering og formidling 2000
- 26 Samarbeid med andre institusjoner om prosjekter som omfatter FoU. Prosjektomfang i årsverk. 2000

Figur 1: Inntekter i 2000 prosentvis fordelt på offentlig og annen finansiering

Figur 2: Inntekter i 2000 fordelt på finansieringskilde

Figur 3a: Inntekter i alt per totale årsverk. 1997 - 2000 Regionale institutter

Figur 3b: Inntekter i alt per totale årsverk. 1997 - 2000 Øvrige institutter

Figur 4a: Basisbevilgning pr. årsverk utført av forskere/faglig personale 1997 - 2000. Regionale institutter

Figur 4b: Basisbevilgning pr. årsverk utført av forskere/faglig personale 1997 - 2000. Øvrige institutter

Figur 5a: Driftsresultat i prosent av totale inntekter. 1997 - 2000. Regionale institutter

Figur 5b: Driftsresultat i prosent av totale inntekter. 1997 - 2000. Øvrige institutter

Figur 6a: Basisfinansiering i % av totale inntekter. 1997 - 2000. Regionale institutter

Figur 6b: Basisfinansiering i % av totale inntekter. 1997 - 2000. Øvrige institutter

Tabell 1 Nøkkel tall 2000 ¹⁾

	Totale inntekter ²⁾		Drifts- resultat		Grunn- bevilgning		Strategiske institutt- program		Andel av totale innt.		F. rådets andel av totale inntekter		Driftskostnader ³⁾		Årsverk Forskere		Antall som arbeider med dr. grad ⁴⁾		Avlagte dr. grader ⁵⁾	
	Mill. kr	Antall	Mill. kr	Antall	Mill. kr	Antall	Mill. kr	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Antall	Herav kvinner	Herav faglig pers.	Antall	Antall	Herav kvinner		Antall
Agderforskning	40,8		1,1		2,1		1,5		9%	18%		39,7		0,0		17	37	12	4	2
Finmarksforskning	11,4		-0,3		0,9		0,6		13%	36%		11,7		3,9		9	11	8	2	0
Møretforskning	26,1		-0,6		2,6		0,8		13%	40%		25,7		2,5		18	35	15	6	0
Nordlandsforskning	28,3		0,0		2,3		1,5		14%	40%		27,8		2,3		19	37	13	15	0
Nord-Trøndelagsforskning	11,4		-0,4		1,2		0,6		16%	17%		11,6		0,0		22	5	19	2	4
NORUT Samfunnsforskning AS	9,3		0,1		1,3		1,4		29%	53%		9,0		0,7		16	9	13	7	0
Rogalandforskning - samfunn	38,0		2,0		1,9		1,3		8%	35%		35,6		0,0		44	12	42	10	9
Telemarkforskning - Bø	14,8		0,6		1,1		0,8		13%	30%		14,1		0,0		23	8	18	4	2
Telemarkforskning - Notodden	3,8		-0,1		0,6		0,5		28%	41%		3,7		0,0		6	4	4	3	2
Vestlandforskning	16,9		0,1		1,6		1,7		19%	42%		16,7		1,5		25	7	20	3	4
Østfoldforskning	18,6		0,4		1,9		1,5		18%	37%		17,8		1,8		27	12	23	9	4
Østlandsforskning	13,4		-0,3		1,7		0,8		19%	44%		13,2		1,1		20	10	17	8	7
SUM	232,9		2,6		19,1		13,1		14%	34%		226,6		13,9		323	128	276	94	65
AFI	27,5		0,0		8,4		0,5		32%	14%		27,5		0,8		44	27	33	17	9
ALLFORSK	38,2		-0,9		0,0		0,0		0%	12%		37,5		0,0		62	31	54	23	3
CICERO	14,5		-1,5		4,0		1,0		34%	71%		15,2		0,0		23	12	17	7	2
FAFO	61,9		-5,8		2,6		0,8		6%	17%		67,5		0,0		78	40	63	31	8
FNI	20,6		-1,5		3,6		1,7		26%	60%		17,6		1,5		32	7	23	4	8
Inst. for forsvarsstudier	8,5		0,0		8,5		0,0		100%	0%		8,5		0,0		23	4	16	2	5
ISF	33,7		0,3		5,7		1,3		21%	60%		32,5		2,2		57	27	41	18	11
NIFU	32,7		-0,8		5,0		1,6		20%	57%		32,8		0,0		55	30	43	23	7
NOVA	51,4		-0,2		14,4		4,3		36%	29%		51,6		2,8		77	44	66	37	23
NIUPI	32,6		-1,0		10,3		4,4		45%	17%		33,6		2,2		54	19	34	7	13
NVI	11,9		-0,1		5,7		0,0		47%	6%		12,0		1,2		20	16	15	12	4
PRIØ	38,5		1,9		6,3		1,8		21%	28%		35,9		6,1		41	21	27	13	10
SIFA	9,4		0,8		8,3		0,0		88%	5%		8,6		0,0		14	6	11	4	5
SIFO	31,4		1,3		16,9		0,0		54%	19%		30,1		0,0		52	35	39	26	10
SNF	65,7		-2,2		4,2		1,5		9%	52%		66,0		9,0		81	21	66	12	13
STEP-gruppen	11,4		0,2		0,0		1,0		9%	51%		11,1		0,1		19	6	17	5	4
TØI	54,2		-3,7		6,1		4,6		20%	32%		55,3		0,0		78	28	58	14	4
SUM	544,1		-13,2		110,2		24,3		25%	32%		543,3		25,8		809	373	623	254	139
TOTALSUM	777,0		-10,6		129,3		37,4		21%	33%		769,9		39,7		1132	501	899	348	204

¹⁾ Regnskapstallene for 2000 er basert på foreløpig regnskap.

²⁾ Inkludert finansinntekter og ekstraordinære inntekter.

³⁾ Det kan være ulike prinsipper for regnskapføring av kostnader ved eget institutt og kostnader ved arbeid utført av andre. Det er derfor problematisk å sammenligne instituttene på dette punkt.

⁴⁾ Antall personer - dr. gradsstipendiater og andre - som arbeidet på en dr. grad i 2000.

⁵⁾ Avlagte dr. grader i 2000 der instituttet har bidratt med velleddning.

Tabell 2 Inntekter i 2000 fordelt på finansieringskilde, Mill. kroner ¹⁾

	Basisbevilgning og andre generelle bevilgninger		Andre driftsinntekter				Sum	Andre inntekter ²⁾	TOTALT			
	Grunnbevilgning	SIP	Andre generelle midler	Sum	Forskningsrådet	Ordfentlig forvaltning ²⁾				Næringsliv	Utlendet	Andre
Agderforskning	2,1	1,5	0,0	3,6	4,0	16,9	11,2	3,4	1,8	37,2	0,0	40,8
Finmarkforskning	0,9	0,6	0,0	1,5	2,5	7,0	0,2	0,0	0,1	9,8	0,1	11,4
Møreforskning	2,6	0,8	0,7	4,0	6,8	6,3	7,3	0,8	0,0	21,1	1,0	26,1
Nordlandsforskning	2,3	1,5	0,3	4,1	7,0	10,9	3,9	0,6	1,4	23,7	0,5	28,3
Nord-Trendblagsforskning	1,2	0,6	0,0	1,8	0,2	7,7	1,2	0,1	0,3	9,5	0,1	11,4
NORUT Samfunnsforskning AS	1,3	1,4	0,0	2,7	2,1	2,8	0,7	0,0	0,8	6,4	0,2	9,3
Rogalandsforskning - samfunn	1,9	1,3	0,2	3,4	9,9	10,7	12,3	0,5	0,8	34,2	0,5	38,0
Telemarkforskning - Be	1,1	0,8	0,0	1,9	2,5	7,5	2,0	0,0	0,7	12,7	0,2	14,8
Telemarkforskning - Nctoddan	0,6	0,5	0,0	1,1	0,4	1,8	0,3	0,0	0,0	2,6	0,1	3,8
Vestlandforskning	1,6	1,7	0,8	4,1	3,7	4,2	1,9	2,7	0,1	12,6	0,2	16,9
Østfoldforskning	1,9	1,5	0,0	3,4	3,3	4,1	4,3	3,2	0,0	14,8	0,4	18,6
Østlandforskning	1,7	0,8	0,6	3,1	3,2	5,2	1,4	0,1	0,0	9,9	0,4	13,4
SUM	19,1	13,1	2,5	34,7	45,6	85,0	46,7	11,3	6,0	194,5	3,8	232,9
AFI	8,4	0,5	0,8	9,7	3,7	3,7	5,6	1,9	2,9	17,8	0,0	27,5
ALLFORSK	0,0	0,0	0,0	0,0	4,3	20,3	5,0	2,6	4,5	36,6	1,6	38,2
CICERO	4,0	1,0	0,0	5,0	4,9	1,6	1,0	1,4	0,0	8,8	0,7	14,5
FAFO	2,6	0,8	0,0	3,4	7,3	29,7	11,0	8,3	2,0	58,3	0,1	61,9
FNI	3,6	1,7	0,0	5,3	4,5	3,0	1,2	1,1	1,2	10,8	4,5	20,6
Inst. for forsvarsstudier	8,5	0,0	0,0	8,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8,5
ISF	5,7	1,3	0,0	7,0	12,7	11,6	0,5	0,4	0,6	25,8	0,9	33,7
NIFU	5,0	1,6	0,0	6,6	11,5	10,4	0,0	2,2	1,3	25,3	0,8	32,7
NOVA	14,4	4,3	0,0	18,7	14,9	11,2	3,1	1,8	1,7	32,7	0,0	51,4
NIJPI	10,3	4,4	0,0	14,7	4,8	11,2	0,6	0,6	0,6	17,9	0,0	32,6
NVI	5,7	0,0	0,2	5,8	0,7	1,5	0,4	2,0	1,5	6,1	0,0	11,9
PRIØ	6,3	1,8	0,0	8,1	2,4	19,5	0,0	5,4	2,4	29,7	0,8	38,5
SIFA	8,3	0,0	0,0	8,3	0,5	0,3	0,0	0,1	0,3	1,1	0,0	9,4
SIFO	16,9	0,0	0,4	17,3	5,9	2,6	0,0	2,2	3,4	14,0	0,0	31,4
SNF	4,2	1,5	0,0	5,7	27,8	8,1	18,1	2,4	1,6	58,1	1,9	65,7
STEP-gruppen	0,0	1,0	0,0	1,0	4,8	3,8	0,0	1,6	0,2	10,3	0,0	11,4
TØI	6,1	4,6	0,0	10,7	6,0	23,6	3,7	5,0	2,5	40,8	2,6	54,2
SUM	110,2	24,3	1,4	135,9	116,6	181,9	50,2	38,9	26,7	394,2	13,9	544,1
TOTALSUM	129,3	37,4	3,9	170,6	162,2	246,8	96,9	50,2	32,6	588,8	17,7	777,0

¹⁾ Regnskapstallene for 2000 er basert på foreløpig regnskap.

²⁾ Inkludert kommuner og fylkeskommuner.

³⁾ Finnsinntekter og ekstraordinære inntekter.

Tabell 3 Inntekter i alt fordelt på finansieringstype, 1999 -2001. Mill. kroner.

	Basisbevilling og andre generelle midler i alt						Oppdragsinntekter i alt						Andre inntekter i alt ⁹⁾					
	Foreløpig regnskap		Budsjett		Foreløpig regnskap		Budsjett		Foreløpig regnskap		Budsjett		Foreløpig regnskap		Budsjett			
	1999	2000	2001	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000	2001		
Agderforskning	2,9	3,6	3,8	32,1	37,2	36,6	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	35,1	40,8	40,4				
Finmarksforskning	1,4	1,5	1,4	8,2	9,8	8,8	0,4	0,1	0,1	0,1	0,1	10,1	11,4	10,3				
Mjøreforskning	3,9	4,0	3,8	21,5	21,1	23,2	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	26,4	26,1	28,0				
Nordlandsforskning	3,4	4,1	5,0	23,2	23,7	24,2	0,4	0,5	0,3	0,3	0,3	26,9	28,3	29,4				
Nord-Trøndelagsforskning	1,4	1,8	1,8	10,3	9,5	11,5	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	11,8	11,4	13,3				
NORUT Samfunnsforskning AS	2,6	2,7	2,6	6,3	6,4	10,4	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	9,1	9,3	13,2				
Rogalandforskning - samfunn	3,4	3,4	4,0	33,8	34,2	33,4	0,2	0,5	0,4	0,4	0,4	37,4	38,0	37,8				
Telemarkforskning - Bø	2,1	1,9	1,8	12,0	12,7	12,4	0,1	0,2	0,3	0,3	0,3	14,1	14,8	14,5				
Telemarkforskning - Notodden	0,7	1,1	1,4	3,2	2,6	3,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	4,0	3,8	4,5				
Vestlandsforskning	2,8	4,1	3,9	14,5	12,6	14,8	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	17,5	16,9	18,9				
Østfoldforskning	2,9	3,4	3,2	17,5	14,8	15,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	20,8	18,6	18,9				
Østlandsforskning	2,9	3,1	3,1	17,5	9,9	12,0	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	20,9	13,4	15,5				
SUM	30,4	34,7	35,6	200,0	194,5	205,8	3,5	3,8	3,4	3,4	3,4	233,9	232,9	244,8				
AFI	9,1	9,7	8,9	15,4	17,8	19,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	24,5	27,5	29,1				
ALLFORSK	0,0	0,0	0,0	37,7	36,6	19,3	1,7	1,6	0,3	0,3	0,3	39,4	38,2	19,6				
CICERO	5,0	5,0		11,2	8,8		0,5	0,7				16,6	14,5					
FAFO	3,0	3,4	5,4	89,2	58,3	44,7	0,6	0,1	0,0	0,0	0,0	92,8	61,9	50,1				
FNI	5,3	5,3	5,3	12,8	10,8	8,8	4,9	4,5	3,1	3,1	3,1	22,9	20,6	17,1				
Inst. for forsvarsstudier	7,8	8,5	7,9	0,4	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8,1	8,5	8,7				
ISF	10,0	7,0		17,7	25,8		0,6	0,9				28,4	33,7					
NIFU	6,4	6,6	7,0	26,2	25,3	27,7	0,6	0,8	0,6	0,6	0,6	33,3	32,7	35,3				
NOVA	17,7	18,7	20,4	31,4	32,7	34,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	49,0	51,4	55,0				
NULPI	14,8	14,7	15,1	17,4	17,9	15,8	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	32,5	32,6	31,0				
NVI	5,6	5,8		3,3	6,1		0,0	0,0				8,8	11,9					
PRIØ	7,4	8,1	8,1	19,0	29,7	55,2	0,6	0,8	0,6	0,6	0,6	27,1	38,5	63,9				
SIFA	8,1	8,3	21,1	3,7	1,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	11,8	9,4	21,1				
SIFO	16,6	17,3		11,3	14,0		0,0	0,0				27,9	31,4					
SNF	5,1	5,7	6,7	62,7	58,1	62,7	1,7	1,9	1,9	1,9	1,9	69,5	65,7	71,3				
STEP-gruppen	2,0	1,0	1,0	8,8	10,3	11,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	10,8	11,4	12,4				
TØI	7,1	10,7	13,0	47,9	40,8	45,7	0,9	2,6	1,5	1,5	1,5	55,9	54,2	60,2				
SUM	130,9	135,9		416,0	394,2		12,6	13,9				569,4	544,1					
TOTALSUM	161,3	170,6		615,9	588,8		16,1	17,7				793,4	777,0					

⁹⁾ Finansierte og ekstraordinære inntekter.

Tabell 4 **Inntekter i alt og driftsresultat, 1997 - 2001. Mill. kroner.**

	INNTEKTER I ALT ¹⁾					DRIFTSRESULTAT					
	Foreløpig regnskap					Foreløpig regnskap					
	1997	1998	1999	2000	2001	Budsjett	1997	1998	1999	2000	2001
Agerforskning	27,0	36,0	35,0	40,8	40,4	40,4	0,5	0,2	-2,5	1,1	1,3
Finmarkforskning	11,3	9,7	9,6	11,3	10,2	10,2	-1,7	-0,3	-0,8	-0,3	0,7
Møretforskning	24,0	25,1	25,4	25,1	27,0	27,0	0,2	0,4	0,8	-0,6	-0,3
Nordlandforskning	24,4	24,6	26,5	27,8	29,2	29,2	-0,1	-0,1	0,4	0,0	0,1
Nord-Trøndelagforskning	10,0	11,4	11,7	11,3	13,3	13,3	0,0	0,1	0,6	-0,4	0,4
NORUT Samfunnsforskning AS	9,2	7,2	8,9	9,1	13,0	13,0	-0,5	-0,4	0,2	0,1	1,3
Rogalandforskning - samfunn	32,8	34,1	37,2	37,6	37,4	37,4	1,0	-0,7	0,6	2,0	0,6
Telemarkforskning - Bø	10,6	11,4	14,0	14,6	14,2	14,2	-0,8	0,4	0,8	0,6	0,5
Telemarkforskning - Notodden	5,7	4,6	3,9	3,6	4,4	4,4	0,0	-0,2	-0,2	-0,1	0,0
Vestlandforskning	14,3	16,5	17,3	16,7	18,7	18,7	-0,2	-0,1	0,6	0,1	0,5
Østfoldforskning	30,0	24,0	20,4	18,2	18,6	18,6	-0,4	-1,9	-1,2	0,4	0,1
Østlandforskning	21,2	19,5	20,4	12,9	15,1	15,1	-0,2	-1,1	0,2	-0,3	-0,6
SUM	220,5	224,2	230,4	229,2	241,4	241,4	-2,2	-3,7	-0,5	2,6	4,5
AFI	22,9	22,6	24,5	27,5	28,5	28,5	-0,1	-0,7	0,8	0,0	-0,3
ALLFORSK	37,2	38,4	37,7	36,6	19,3	19,3	0,9	0,5	-1,0	-0,9	-0,2
CICERO	14,2	13,7	16,1	13,7			0,3	0,6	0,9	-1,5	
FAFO	61,7	80,6	92,2	61,7	50,1	50,1	-1,3	0,2	-1,6	-5,8	0,9
FNI	25,2	24,1	18,0	16,1	14,0	14,0	0,7	-1,1	1,7	-1,5	-2,2
Inst. for forsvarsstudier	7,1	7,7	8,1	8,5	8,7	8,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
ISF	17,2	22,2	27,8	32,9			-0,7	-0,4	0,0	0,3	
NIFU	27,8	27,8	32,7	31,9	34,8	34,8	0,5	0,0	2,5	-0,8	0,3
NOVA	44,5	44,4	49,0	51,4	55,0	55,0	-0,1	0,1	1,4	-0,2	0,6
NIPI	29,5	32,2	32,2	32,6	31,0	31,0	0,6	0,5	-0,6	-1,0	0,5
NVI	7,4	7,9	8,8	11,9			0,0	0,0	-0,2	-0,1	
PRIØ	15,1	19,5	26,5	37,8	63,3	63,3	0,8	1,0	1,5	1,9	2,5
SIFA	10,2	9,8	11,8	9,4	21,1	21,1	0,2	0,1	-0,1	0,8	21,1
SIFO	26,0	29,0	27,9	31,4			0,6	4,1	-0,3	1,3	
SNF	70,4	78,9	67,8	63,8	69,4	69,4	3,3	5,5	1,4	-2,2	1,8
STEP-gruppen		9,6	10,8	11,3	12,4	12,4		-0,7	0,4	0,2	0,5
TØI	51,1	52,7	55,0	51,5	58,7	58,7	-2,7	-0,6	0,6	-3,7	-0,5
SUM	467,3	521,1	546,8	530,1			2,9	9,3	7,4	-13,2	
SUM	667,9	745,2	777,2	759,3			0,7	5,5	6,9	-10,6	

¹⁾ Eksklusive finansinntekter og ekstraordinære inntekter.

Tabell 5 Finansiering fra Norges forskningsråd 1997 - 2001.

Omfatter basisbevilling og andre driftsinntekter (oppdrag, prosjekter mm) fra Forskningsrådet.

	FINANSIERING, mill. kroner						FINANSIERING i % av totale inntekter ¹⁾							
	1997		1998		1999		2000		2001		Foreløpig regnskap		Budsjett	
	1997	1998	1999	2000	2001	1997	1998	1999	2000	2001	1999	2000	2000	2001
Agderforskning	5,2	8,5	7,3	7,6	6,8	19%	24%	21%	18%	17%				
Finmarksforskning	1,5	3,0	3,6	4,0	3,9	13%	31%	37%	36%	38%				
Møreforskning	9,5	9,7	11,3	10,1	3,3	39%	39%	44%	40%	12%				
Nordlandsforskning	9,2	11,7	11,7	11,1	5,0	38%	48%	44%	40%	17%				
Nord-Trendelagsforskning	1,7	2,1	2,4	2,0	1,8	17%	19%	20%	17%	14%				
NORUT Samtunnsforskning AS	4,0	3,3	4,7	4,8	5,5	44%	45%	53%	53%	42%				
Rogalandforskning - samtunn	12,6	7,7	9,6	13,2	13,3	38%	23%	26%	35%	36%				
Telemarkforskning - Bø	2,6	2,8	4,9	4,4	1,8	24%	24%	35%	30%	13%				
Telemarkforskning - Notodden	0,4	0,4	0,7	1,5	1,9	7%	8%	19%	41%	42%				
Vestlandsforskning	3,4	4,9	7,6	7,0	3,1	23%	30%	44%	42%	17%				
Østfoldforskning	4,3	5,1	6,0	6,7	6,2	14%	21%	29%	37%	33%				
Østlandsforskning	8,4	7,0	7,4	5,7	2,5	40%	36%	36%	44%	17%				
SUM	62,7	66,3	77,2	78,1	55,0	28%	30%	33%	34%	23%				
AFI	2,5	4,5	4,6	3,7	5,0	11%	20%	19%	14%	18%				
ALLFORSK	7,3	5,2	4,1	4,3		20%	14%	11%	12%					
CICERO	8,6	9,1	10,0	9,8		60%	66%	62%	71%					
FAFO	6,2	7,0	9,7	10,7	5,4	10%	9%	11%	17%	11%				
FNI	12,0	8,9	10,3	9,7	8,8	47%	37%	57%	60%	63%				
Inst. for forsvarsstudier	0,5	0,3	0,4	0,0	0,6	6%	4%	4%	4%	7%				
ISF	6,9	9,7	14,4	19,7		40%	44%	52%	60%					
NIFU	18,0	17,7	18,7	18,1	17,0	65%	64%	57%	57%	49%				
NOVA	12,7	10,5	13,0	14,9		29%	24%	27%	29%					
NIUPI	1,1	3,0	3,9	5,6	0,8	4%	9%	12%	17%	2%				
NVI	0,2	0,5	0,4	0,7		3%	6%	4%	6%					
PRIØ	9,1	9,3	9,6	10,5	8,1	60%	48%	36%	28%	13%				
SIFA	0,9	1,1	1,3	0,5		8%	11%	11%	5%					
SIFO	4,9	8,0	8,5	5,9		19%	28%	31%	19%					
SNF	27,0	36,4	34,0	33,5	35,8	38%	46%	50%	52%					
STEP-gruppen		6,0	7,7	5,8	8,5		62%	72%	51%	68%				
TØI	12,3	14,5	15,3	16,7	19,0	24%	28%	28%	32%	32%				
SUM	130,1	151,5	165,8	170,1		28%	29%	30%	32%					
TOTALSUM	192,8	217,9	243,0	248,2		28%	29%	31%	33%					

¹⁾ Eksklusive finansinntekter og ekstraordinære inntekter.

Tabell 6 Basisfinansiering 1997 - 2001¹⁾

	BASISFINANSIERING, mill. kroner					BASISFINANSIERING i % av totale inntekter ²⁾				
	Foreløpig regnskap					Foreløpig regnskap				
	1997	1998	1999	2000	2001	1997	1998	1999	2000	2001
Agderforskning	1,5	1,5	2,9	3,6	3,8	6%	4%	8%	9%	9%
Finmarkforskning	1,4	1,4	1,4	1,5	1,4	12%	14%	15%	13%	14%
Mjøreforskning	2,1	2,2	3,2	3,4	3,3	9%	9%	13%	13%	12%
Nordlandsforskning	2,2	2,2	2,7	3,8	4,5	9%	9%	10%	14%	15%
Nord-Trøndelagforskning	1,0	1,0	1,4	1,8	1,8	9%	8%	12%	16%	14%
NORUT Samfunnsforskning AS	1,8	1,8	2,6	2,7	2,6	19%	25%	29%	30%	20%
Rogalandforskning - samfunn	1,8	1,8	3,4	3,2	3,8	5%	5%	9%	9%	10%
Telemarkforskning - Bø	0,9	0,9	2,1	1,9	1,8	8%	8%	15%	13%	13%
Telemarkforskning - Notodden	0,4	0,4	0,7	1,1	1,4	7%	8%	19%	29%	30%
Vestlandforskning	1,3	1,3	2,0	3,3	3,1	9%	8%	12%	20%	17%
Østfoldforskning	1,4	1,4	2,9	3,4	3,2	5%	6%	14%	19%	17%
Østlandforskning	2,0	2,0	2,3	2,5	2,5	9%	10%	11%	19%	17%
SUM	17,7	17,8	27,6	32,2	33,1	8%	8%	12%	14%	14%
AFI	8,7	7,8	9,1	8,9	8,9	36%	34%	37%	32%	31%
ALLFORSK	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0					
CICERO	5,0	4,7	5,0	5,0	5,0	35%	34%	31%	36%	36%
FAFO	2,6	2,6	3,0	3,4	5,4	4%	3%	3%	6%	11%
FNI	3,2	4,5	5,3	5,3	5,3	13%	18%	29%	33%	38%
Inst. for forsvarsstudier	6,1	7,2	7,8	8,5	7,9	86%	93%	96%	100%	91%
ISF	2,7	2,7	6,3	7,0	7,9	16%	12%	23%	21%	21%
NIFU	4,5	5,0	6,4	6,6	7,0	16%	18%	20%	21%	20%
NOVA	14,7	15,3	16,4	18,7	20,4	33%	35%	33%	36%	37%
NLPI	14,5	13,2	14,8	14,7	15,1	49%	41%	46%	45%	49%
NVI	4,9	5,4	5,6	5,7	5,7	67%	68%	63%	47%	47%
PRIØ	6,3	6,8	7,4	8,1	8,1	42%	35%	28%	21%	13%
SIFA	8,0	8,2	8,0	8,3	21,1	78%	84%	68%	88%	100%
SIFO	13,9	14,2	16,6	16,9	16,9	53%	49%	59%	54%	54%
SNF	5,0	5,1	5,1	5,7	6,7	7%	6%	8%	9%	10%
STEP-gruppen	0,0	0,0	2,0	1,0	1,0			19%	9%	8%
TØI	6,0	6,9	7,1	10,7	13,0	12%	13%	13%	21%	22%
SUM	106,1	109,6	125,8	134,5	134,5	23%	21%	23%	25%	25%
TOTALSUM	123,8	127,4	153,4	166,7	166,7	18%	17%	20%	22%	22%

¹⁾ Basisfinansiering omfatter grunnbevilgning og strategiske instituttprogrammer (SIP).

²⁾ Eksklusive finansinntekter og ekstraordinære inntekter.

Tabell 8 Driftsresultat i prosent av totale inntekter 1997 - 2000 ¹⁾

	1997	1998	1999	2000
Agderforskning	2%	1%	-7%	3%
Finmarkforskning	-15%	-3%	-8%	-3%
Møreforskning	1%	1%	3%	-2%
Nordlandforskning	0%	0%	2%	0%
Nord-Trøndelagsforskning	0%	1%	5%	-3%
NORUT Samfunnsforskning AS	-6%	-6%	2%	1%
Rogalandforskning - samfunn	3%	-2%	2%	5%
Telemarkforskning - Bø	-7%	4%	5%	4%
Telemarkforskning - Notodden	0%	-4%	-6%	-2%
Vestlandforskning	-1%	-1%	3%	0%
Østfoldforskning	-1%	-8%	-6%	2%
Østlandforskning	-1%	-6%	1%	-2%
GJENNOMSNITT	-1%	-2%	0%	1%
AFI	-1%	-3%	3%	0%
ALLFORSK	2%	1%	-3%	-2%
CICERO	2%	5%	6%	-11%
FAFO	-2%	0%	-2%	-9%
FNI	3%	-4%	9%	-9%
Inst. for forsvarsstudier	0%	0%	0%	0%
ISF	-4%	-2%	0%	1%
NIFU	2%	0%	8%	-3%
NOVA	0%	0%	3%	0%
NUPI	2%	2%	-2%	-3%
NVI	0%	0%	-3%	-1%
PRIØ	5%	5%	6%	5%
SIFA	2%	1%	-1%	9%
SIFO	2%	14%	-1%	4%
SNF	5%	7%	2%	-4%
STEP-gruppen		-7%	4%	2%
TØI	-5%	-1%	1%	-7%
GJENNOMSNITT	1%	2%	1%	-2%
GJENNOMSNITT	0%	1%	1%	-1%

¹⁾ Tallene for 2000 er basert på foreløpig regnskap.

Totale inntekter er eksklusive finansinntekter og ekstraordinære inntekter.

Tabell 9 **Inntekter i alt pr. totale årsverk. 1997 - 2000. 1000 kr. ¹⁾**

	1997	1998	1999	2000 ²⁾
Agderforskning	819	820	713	913
Finmarksforskning	943	1080	877	872
Møreforskning	453	559	621	612
Nordlandsforskning	597	572	580	632
Nord-Trøndelagsforskning	525	567	510	519
NORUT Samfunnsforskning AS	557	557	575	578
Rogalandforskning - samfunn	718	763	786	862
Telemarkforskning - Bø	434	486	653	650
Telemarkforskning - Notodden	561	538	666	660
Vestlandforskning	601	692	678	683
Østfoldforskning	618	530	554	687
Østlandforskning	557	609	728	647
GJENNOMSNIITT	604	637	658	710
AFI	539	538	573	628
ALLFORSK	606	657	580	587
CICERO	678	617	721	585
FAFO	882	1120	1176	797
FNI	764	771	601	511
Inst. for forsvarsstudier	416	453	388	369
ISF	418	577	524	581
NIFU	506	506	553	586
NOVA	549	580	625	668
NUPI	596	596	622	609
NVI	493	753	634	596
PRIO	502	625	703	911
SIFA	494	512	738	659
SIFO	489	528	557	603
SNF	700	762	790	785
STEP-gruppen		532	747	612
TØI	612	642	655	661
GJENNOMSNIITT	604	663	680	656
GJENNOMSNIITT	604	655	674	671

¹⁾ Alle inntekter, eksklusive finansinntekter og ekstraordinære inntekter inngår, dvs. også inntekter knyttet til faglige ε som måtte være utført av andre enn instituttets egne medarbeidere.

²⁾ Tallene for 2000 er basert på foreløpig regnskap.

Tabell 10 Basisbevilgning pr. årsverk utført av forskere/faglig personale 1997 - 2000. 1 000 kroner. ¹⁾

	1997	1998	1999	2000 ²⁾
Agderforskning	55	40	69	97
Finmarkforskning	150	208	161	136
Møreforskning	49	59	90	95
Nordlandforskning	63	61	69	104
Nord-Trøndelagsforskning	58	52	70	94
NORUT Samfunnsforskning AS	123	162	186	208
Rogalandforskning - samfunn	41	43	77	77
Telemarkforskning - Bø	46	49	127	105
Telemarkforskning - Notodden	47	52	194	251
Vestlandforskning	72	70	97	166
Østfoldforskning	34	36	92	148
Østlandforskning	63	77	98	147
GUENNOMSNIITT	57	60	92	116
AFI	280	244	281	267
ALLFORSK	0	0	0	0
CICERO	290	264	278	293
FAFO	48	46	48	54
FNI	141	207	228	228
Inst. for forsvarsstudier	509	596	519	531
ISF	78	82	175	173
NIFU	124	120	137	154
NOVA	211	232	248	286
NUPI	441	372	406	428
NVI	492	785	535	377
PRIO	243	250	274	304
SIFA	479	540	669	762
SIFO	360	375	436	434
SNF	60	59	72	86
STEP-gruppen		0	149	58
TØI	106	117	115	184
GUENNOMSNIITT	183	179	203	216
GUENNOMSNIITT	139	140	167	185

¹⁾ Basisbevilgning omfatter grunnbevilgning og strategiske instituttprogrammer (SIP).

²⁾ Tallene er basert på foreløpig regnskap.

Tabell 11

Disponering av grunnbevilgningen 1997 - 2001. 1000 kr.

	Instituttinitiert forskning ¹⁾					Nettverksbygging, kompetanseutvikling mv.					Vitenskapelig utstyr					Sum grunnbevilgning														
	1997		1998		1999		2000		2001		1997		1998		1999		2000		2001		1997		1998		1999		2000		2001	
	Foreløpig regnskap	Budsjett	Foreløpig regnskap	Budsjett	Foreløpig regnskap	Budsjett	Foreløpig regnskap	Budsjett	Foreløpig regnskap	Budsjett	Foreløpig regnskap	Budsjett	Foreløpig regnskap	Budsjett	Foreløpig regnskap	Budsjett	Foreløpig regnskap	Budsjett	Foreløpig regnskap	Budsjett	Foreløpig regnskap	Budsjett	Foreløpig regnskap	Budsjett	Foreløpig regnskap	Budsjett	Foreløpig regnskap	Budsjett	Foreløpig regnskap	Budsjett
Agderforskning	600	600	735	1 000	920	920	1 365	1 100													1 520	1 520	2 100	2 100						
Finmarksforskning	328	266	387	540	622	684	646	360	250												950	950	1 033	900	800					
Møreforskning	864	1 053	1 346	1 339	1 226	947	1 345	1 151	1 100												2 140	2 140	2 826	2 550	2 450					
Nordlandsforskning	1 180	1 080	1 600	1 150	1 000	1 100	1 700	1 150	1 200												2 180	2 180	3 300	2 300	2 400					
Nord-Trøndelagforskning	450	450	927	700	500	500	500	500	500												950	950	1 427	1 200	1 200					
NORUT Samfunnsforskning AS				730	1 100			570	200															1 300	1 300					
Rogalandforskning - samfunn	1 020	1 020	2 019	1 294	1 200	360	318	606	800												4 360	4 200	2 337	1 900	2 000					
Telemarkforskning - Bø	482	493	676	590	600	418	407	616	500												900	900	1 292	1 100	1 100					
Telemarkforskning - Notodden	190	190	126	150	250	190	500	400	300												360	380	626	550	550					
Vestlandforskning	538	538	686	642	500	792	1 112	948	1 000												1 330	1 330	1 798	1 590	1 500					
Østfoldforskning	970	1 000	750	750	300	350	1 571	1 150	950												1 420	1 420	2 321	1 900	1 700					
Østlandsforskning	1 000	900	927	850	850	610	710	927	850												1 610	1 610	1 854	1 700	1 700					
SUM	7 622	7 590	10 179	9 735	9 000	6 938	6 960	10 600	9 295	7 650	200	210	135	60	50	17 740	17 580	20 914	19 090	16 700										
AFI	4 791	4 360	5 324	3 710	3 600	2 500	2 000	2 300	3 250	3 450	400	400	500	840	850	7 691	6 760	8 124	7 800	7 900										
ALLFORSK																														
CICERO	3 136	3 011	3 207	3 583	990	1 639	1 744	1 368													4 126	4 650	4 951	4 951						
FAFO	1 970	1 967	2 291	1 501	2 000	1 200	1 633	1 309	1 600												2 187	2 187	2 120	2 620	4 620					
FNI	5 750	6 876	6 930	7 956	8 338	360	275	860	534	350											3 170	3 600	3 600	3 600	3 600					
Inst. for forsvarsstudier						2 738	2 738	3 724	3 266												6 110	7 151	7 790	8 490	8 688					
ISF																					2 738	2 738	3 724	3 266						
NIFU	2 077	1 898	2 289	3 167	2 860	475	567	2 517	1 892	2 140											2 552	2 465	4 806	5 049	5 000					
NOVA	13 182	12 040	8 167	7 189	8 360	1 500	2 914	2 800	4 247	4 213											14 682	14 954	10 967	11 416	12 573					
NLPI	12 995	11 679	7 127	9 135	1 500	2 000	3 213	1 970													14 495	13 679	10 340	11 105						
NVI	4 920	5 414	5 561	3 395				1 697													566	5 414	5 561	5 658						
PRIO	3 090	3 128	3 075			2 853	2 530	2 549													670	704	5 943	6 328						
SIFA																														
SIFO																														
SNF	1 220	1 040	1 100	1 200	1 200	3 780	3 060	3 000	3 000	3 000											5 000	4 100	4 100	4 200	4 200					
STEP-gruppen																														
TØI	3 000	3 100	3 100	3 500	3 700			2 600	2 800												3 000	3 100	3 100	6 100	6 500					
SUM	53 041	54 475	41 097	45 383	39 193	17 230	21 866	22 904	32 325	24 143	400	400	1 170	2 110	850	70 671	76 741	65 171	79 818	64 186										
TOTALSUM	60 663	62 065	51 276	55 118	48 193	24 168	28 826	33 504	41 620	31 793	600	610	1 305	2 170	900	88 411	94 321	86 085	96 908	80 686										

¹⁾ Inkludert kvalitetsikkering, publisering og formidling.

Tabell 12 Totale årsverk, årsverk utført av forskere/faglig personale og årsverk utført av forskere/faglig personale i % av totale årsverk, 1997 - 2000.

	1997			1998			1999			2000										
	Årsverk		Forskere	Årsverk		Forskere	Årsverk		Forskere	Årsverk		Forskere								
	Herav kvinner	totalt	Herav kvinner av totalt	Herav kvinner	totalt	Herav kvinner av totalt	Herav kvinner	totalt	Herav kvinner av totalt	Herav kvinner	totalt	Herav kvinner av totalt								
Agderforskning	33	11	28	6	83%	44	15	38	10	86%	49	18	42	45	17	37	12	83%		
Finmarksforskning	12	5	9	4	75%	9	5	7	4	72%	11	7	9	6	81%	13	9	11	85%	
Møreforskning	53	21	44	17	83%	45	16	38	13	84%	41	15	36	11	88%	41	18	35	15	86%
Nordlandsforskning	41	15	35	11	85%	43	18	36	12	84%	46	18	40	13	87%	44	19	37	13	84%
Nord-Trøndelagsforskning	19	6	16	3	85%	20	5	18	3	91%	23	5	21	2	89%	22	5	19	2	88%
NORUT Samfunnsforskning AS	17	10	15	9	88%	13	7	11	6	85%	16	9	14	7	89%	16	9	13	7	82%
Rogalandsforskning - samfunn	46	17	43	15	95%	45	15	41	12	92%	47	14	44	11	93%	44	12	42	10	96%
Telemarkforskning - Bø	25	9	19	5	79%	24	6	18	2	78%	22	7	17	3	77%	23	8	18	4	80%
Telemarkforskning - Notodden	10	6	8	4	79%	9	5	7	4	86%	6	4	4	2	64%	6	4	4	3	76%
Vestlandsforskning	24	8	19	4	78%	24	6	19	2	80%	26	5	21	3	80%	25	7	20	3	81%
Østfoldforskning	49	16	42	11	86%	45	17	39	12	87%	37	16	31	11	84%	27	12	23	9	87%
Østlandsforskning	38	13	32	9	84%	32	13	26	9	81%	28	9	23	6	82%	20	10	17	8	85%
SUM	365	135	309	96	85%	352	126	299	88	85%	350	124	299	88	86%	323	128	276	94	86%
AFI	43	22	31	12	73%	42	24	32	15	76%	43	26	33	17	76%	44	27	33	17	76%
ALLFORSK	62	37	38	23	61%	58	32	44	20	76%	65	37	51	25	78%	62	31	54	23	86%
CICERO	21	8	17	6	82%	22	8	18	6	79%	22	9	18	7	80%	23	12	17	7	72%
FAFO	70	30	54	20	78%	72	33	56	24	78%	78	38	62	29	80%	78	40	63	31	81%
FNI	33	9	23	5	68%	31	7	22	5	69%	30	7	23	5	77%	32	7	23	4	73%
Inst. for forsvarsstudier	17	5	12	2	71%	17	4	12	1	71%	21	3	15	1	71%	23	4	16	2	70%
ISF	41	22	35	17	85%	38	18	34	17	87%	53	28	36	19	88%	57	27	41	18	72%
NIFU	55	32	37	18	67%	55	29	42	21	76%	59	31	47	25	80%	55	30	43	23	79%
NOVA	81	47	70	37	86%	77	44	66	35	86%	79	45	66	36	84%	77	44	66	37	85%
NUPI	49	16	33	6	66%	54	16	36	6	66%	52	15	37	7	70%	54	19	34	7	64%
NVI	15	11	10	6	67%	11	8	7	4	66%	14	11	10	7	75%	20	16	15	12	75%
PRIØ	30	17	26	14	87%	31	18	27	15	88%	38	22	27	15	72%	41	21	27	13	64%
SIFA	21	10	17	8	81%	19	11	15	8	79%	16	8	12	5	75%	14	6	11	4	76%
SIFO	53	38	39	26	73%	55	41	38	27	69%	50	35	38	27	76%	52	35	39	26	75%
SNF	101	29	84	18	83%	104	23	87	12	84%	86	16	71	9	82%	81	21	66	12	81%
STEP-gruppen						18	3	18	3	100%	14	3	13	2	93%	19	6	17	5	94%
TØI	84	35	57	15	68%	82	31	59	15	72%	84	30	62	15	74%	78	28	58	14	74%
SUM	774	364	580	231	75%	786	349	612	232	78%	804	365	621	250	77%	809	373	623	254	77%
TOTALSUM	1139	499	888	326	78%	1138	475	910	320	80%	1154	489	920	338	80%	1132	501	899	348	79%

Tabell 13 Avgang og tilvekst av forskere/faglig personale, 2000

	AVGANG TIL:					TILVEKST FRA:									
	Næringsliv	UoH	Andre forskn.-institutt	Off. virksomhet	Utland	Annet ¹⁾	Sum	Næringsliv	UoH	Andre forskn.-institutt	Off. virksomhet	Utland	Nyutdannede	Annet	Sum
Agderforskning	3	2	1	1	1	2	9	2	2	2					4
Finmarksforskning	1		2				3		2				2		4
Møreforskning		3		1	1	1	5		1	2	1				4
Nordlandforskning	1	6	1	1	1	1	9	1	2	1	1		2	1	7
Nord-Trøndelagsforskning	1						1	1	2	1					4
NORUT Samfunnsforskning AS			1	2	2		3			1					1
Rogalandforskning - samfunn	1		1	1	1	2	4	1		3	1				5
Telemarkforskning - Bø			1			1	2	1					2		3
Telemarkforskning - Notodden							0		1						1
Vestlandforskning		2	2				4						1		1
Østfoldforskning		5					5		1				1		2
Østlandforskning	1	2		4			7	6	13	3	8	1	8	1	40
SUM	8	20	7	10	7	7	52	6	20	12	12	4	9	27	88
AFI	1	2	2		1	1	6		1	1			3		5
ALLFORSK	2	1			4		7								0
CICERO			1	2			3		1				2		3
FAFO	1		3	1	2	2	7	1	1	2	1	1	3	3	12
FNI	1		1	2			4	1					1		2
Inst. for forsvarsstudier		1		1			2								0
ISF							0		4	1			1		6
NIFU					1	1	1			1			1		2
NOVA	1		1	2	3	3	7		1	2			3	1	7
NUPI	1	2		2			5		2	3	2				7
NVI							0		2						2
PRIO	2	2	1	3	2	2	10	2	2	1	1	1	4		11
SIFA			1				1								0
SIFO			1	1	1	1	2	4				4			8
SNF	3	6					9		6	1		3	2		12
STEP-gruppen	2	2	1	1	1		6			1		1	7		8
TØI	1		2	2	1	1	6					3			3
SUM	15	16	7	18	5	15	76	8	20	12	4	9	27	8	88
TOTALSUM	23	36	14	28	5	22	128	14	33	15	12	10	35	9	128

¹⁾ Gruppen "Annet" inkluderer personale som har sluttet pga aldersgrense.

Tabell 14 Avgang av forskere/faglig personale pr. årsverk utført av forskere/faglig personale. 1997 - 2001

	1997	1998	1999	2000	Budsjett 2001
Agderforskning	0,25	0,13	0,14	0,24	
Finmarkforskning	0,78		0,11	0,27	
Møreforskning	0,18	0,13	0,08	0,14	
Nordlandsforskning	0,11	0,03	0,15	0,24	
Nord-Trøndelagsforskning	0,31	0,11	0,05	0,05	
NORUT Samfunnsforskning AS	0,28			0,23	
Rogalandforskning - samfunn	0,14	0,19	0,11	0,10	
Telemarkforskning - Bø	0,21	0,16	0,06	0,11	
Telemarkforskning - Notodden	0,49	0,14	0,54		0,24
Vestlandforskning	0,22	0,16	0,05	0,20	
Østfoldforskning	0,24	0,23	0,42	0,22	
Østlandforskning	0,06	0,12	0,57	0,41	
GJENNOMSNIITT	0,21	0,13	0,17	0,19	
AFI	0,23	0,16	0,15	0,18	0,09
ALLFORSK	0,11	0,20	0,06	0,13	0,93
CICERO	0,06	0,06	0,11	0,18	
FAFO	0,09	0,14	0,14	0,11	0,16
FNI	0,09	0,05	0,13	0,17	
Inst. for forsvarsstudier		0,17	0,07	0,13	0,06
ISF	0,11	0,06	0,25		
NIFU	0,11	0,14	0,06	0,02	
NOVA	0,14	0,09	0,05	0,11	
NUPI	0,15	0,23	0,14	0,15	0,12
NVI	0,10	0,29			
PRIO	0,08	0,11	0,11	0,38	
SIFA	0,18	0,07	0,25	0,09	
SIFO	0,10	0,08	0,13	0,05	0,03
SNF	0,07	0,13	0,11	0,14	
STEP-gruppen		0,06	0,15	0,35	
TØI	0,12	0,12	0,08	0,10	0,10
GJENNOMSNIITT	0,11	0,12	0,11	0,12	
GJENNOMSNIITT	0,15	0,13	0,13	0,14	

Tabell 15 Arbeid utført ved annen institusjon av forskere/faglig personale ansatt i hovedstilling ved instituttet. Årsverk. 2000

	Forskere ansatt i hovedstilling ved instituttet med bistilling i:			Forskere ansatt i hovedstilling ved instituttet med arbeidsplass i:		
	Næringslivet	UoH	Sum	Næringslivet	UoH	Sum
Agderforskning		1,0	1,0			2,0
Finmarksforskning						
Møreforskning		0,2	0,3			0,5
Nordlandsforskning						
Nord-Trøndelagforskning						
NORUT Samfunnsforskning AS						
Rogalandforskning - samfunn	0,4	0,7	0,2	1,3	1,8	1,8
Telemarkforskning - Bjø	0,5	0,9	1,4			
Telemarkforskning - Notodden						
Vestlandsforskning						
Østfoldforskning		0,2	0,2		2,0	2,0
Østlandsforskning		1,0	1,0			
SUM	0,9	4,0	1,5	6,4	3,8	3,8
AFI		0,4	0,5			0,9
ALLFORSK		1,0	1,0			1,0
CICERO		0,2	0,2			0,2
FAFO						
FNI						
Inst. for forsvarsstudier						
ISF		1,2	1,2		2,4	2,4
NIFU		0,5	0,5			0,5
NOVA		0,2	0,4		0,6	0,6
NUPI			0,2		0,2	0,5
NVI						
PRIØ		0,2	0,2		0,4	0,4
SIFA		0,2	0,2			0,2
SIFO		1,0	1,0			1,0
SNF	0,5	7,5	8,0			8,0
STEP-gruppen		0,2	0,2			0,2
TØI		0,3	0,3			0,3
SUM	0,5	12,9	1,3	14,7	2,9	2,9
TOTALSUM	1,4	16,9	2,8	21,1	3,8	2,9
						6,7

Tabell 16 Arbeid utført ved instituttet av forskere/faglig personale ansatt i hovedstilling ved annen institusjon. Årsverk. 2000

	Arbeid utført i bistilling ved instituttet av forskere med hovedstilling i:			Arbeid utført med arbeidsplass ved instituttet av forskere med hovedstilling i:		
	Næringslivet	UoH	Sum	Næringslivet	UoH	Sum
Agderforskning		8,0	8,0			
Finmarksforskning	0,2	0,5	0,7			
Møreforskning		8,0	8,0			
Nordlandsforskning	0,2	3,0	3,2			
Nord-Trøndelagsforskning		1,0	1,0			
NORUT Samfunnsforskning AS	0,4	0,4	0,4	1,6		1,6
Rogalandforskning - samfunn	2,1	2,1	2,1			
Telemarkforskning - Eie	0,2	0,2	0,2			
Telemarkforskning - Notodden	1,8	1,8	1,8	0,5		0,5
Vestlandforskning	0,8	0,8	0,8			
Østfoldforskning						
Østlandforskning	1,0	1,0	1,0			
SUM	0,4	26,8	27,2	1,6	0,5	2,1
AFI		0,4	0,4			
ALLFORSK		4,0	4,0	2,0		2,0
CICERO	0,8	0,6	1,4			
FAFO		0,3	0,3			
FNI						
Inst. for forsvarsstudier						
ISF		1,0	1,0	0,3	0,5	0,8
NIFU		1,0	1,0			
NOVA		0,6	0,6	1,0		1,0
NUPI		0,8	0,8			
NVI		0,2	0,2			
PRIØ				1,6		1,6
SIFA		0,2	0,2			
SIFO		1,0	1,0			
SNF		10,0	10,0			
STEP-gruppen		0,2	0,2			
TØI					0,3	0,3
SUM	0,8	20,3	21,1	0,3	5,4	5,7
TOTALSUM	1,2	47,0	48,2	1,9	5,9	7,8

Tabell 17 Samarbeid med universiteter og høyskoler 2000

	Antall doktorgrads-stipendiater ^a		
	Hovedfags- og diplom-studenter ¹⁾	Velleiere for hovedfags- og dr. gradkand ²⁾	Totalt
	1		Herav kvinner
			2
Agderforskning			
Finmarksforskning	1	1	2
Møreforskning	1	3	4
Nordlandtsforskning	3	3	6
Nord-Trøndelagsforskning	3	4	7
NORUT Samfunnsforskning A	1	1	2
Rogalandforskning - samtun	3	6	9
Telemarkforskning - Bø	1	1	2
Telemarkforskning - Notodden			
Vestlandtsforskning	1	1	2
Østfoldforskning		4	4
Østlandtsforskning	1	2	3
SUM	13	18	31
AFI	8	8	16
ALLFORSK	22	1	23
CICERO		2	2
FAFO	2	18	20
FNI	2	1	3
Inst. for forsvarsstudier	1	4	5
ISF	3	27	30
NIFU	2	3	5
NOVA	5	11	16
NLPI	14	20	34
NVI	1	1	2
PRI	18	6	24
SIFA	1	1	2
SIFO	5	7	12
SNF	5	3	8
STEP-gruppen	1	3	4
TØI	2	7	9
SUM	92	121	213
TOTALSUM	105	139	244

¹⁾ Antall hovedfags- og diplomstudenter med arbeidsplass ved instituttet.

²⁾ Antall ansatte i hovedstilling ved instituttet som har vært hovedveiledere for hovedfags-/doktorgradskandidater i 2000.

^{a)} Antall doktorgradsstipendiater med arbeidsplass ved instituttet per 31.12.2000.

⁴⁾ Antall avlagte doktorgrader i 2000 der instituttet har bidratt med veiledning.

Tabell 18 Arbeid med dr.grader 2000

Institutt	Dr. gradsstipendiater med arbeidsplass ved instituttet				Antall andre som arbeider med dr.grad				Sum stipendiater og andre som arbeider med dr.grad						
	Stipendiater totalt	Herav kvinner	stipendiater pr årsverk ¹⁾	Antall	Antall totalt	Herav kvinner	Antall pr årsverk ¹⁾	Herav kvinner	Antall pr årsverk ¹⁾	Antall totalt	Herav kvinner	Antall pr årsverk ¹⁾	Herav kvinner	Antall pr årsverk ¹⁾	
															Herav kvinner
Agderforskning				4	1	0,11	4	1	0,11	4	1	0,11	4	1	0,11
Finmarksforskning				2	1	0,18	2	1	0,18	2	1	0,18	2	1	0,18
Møreforskning	4	2	0,11		2	1	0,06	6	3	0,17			3	0,17	
Nordlandsforskning	3	2	0,08		12	6	0,32	15	8	0,41			8	0,41	
Nord-Trøndelagsforskning	4	2	0,21					4	2	0,21			2	0,21	
NORUT Samfunnsforskning A	2	2	0,15		4	2	0,31	6	4	0,46			4	0,46	
Rogalandforskning - samfunn	5	3	0,12		4	0	0,10	9	3	0,22			3	0,22	
Telemarkforskning - Bø	1	1	0,06		1	0	0,06	2	1	0,11			1	0,11	
Telemarkforskning - Notodden	2	2	0,48					2	2	0,48			2	0,48	
Vestlandsforskning				4	2	0,20		4	2	0,20			2	0,20	
Østfoldforskning	2	1	0,09		2	1	0,09	4	2	0,17			2	0,17	
Østlandforskning	2	1	0,12		5	3	0,29	7	4	0,41			4	0,41	
SUM	25	16	0,09		40	17	0,14	65	33	0,24			33	0,24	
AFI	3	3	0,09		6	2	0,18	9	5	0,27			5	0,27	
ALLFORSK	3	1	0,06					3	1	0,06			1	0,06	
CICERO	2	2	0,12					2	2	0,12			2	0,12	
FAFO	8	6	0,13					8	6	0,13			6	0,13	
FNI	7	2	0,30		1	0	0,04	8	2	0,35			2	0,35	
Inst. for forsvarsstudier	2	1	0,13		3	1	0,19	5	2	0,31			2	0,31	
ISF	11	7	0,27					11	7	0,27			7	0,27	
NIFU				7	6	0,16		7	6	0,16			6	0,16	
NOVA	16	10	0,24		7	3	0,11	23	13	0,35			13	0,35	
NUPI	9	3	0,26		4	0	0,12	13	3	0,38			3	0,38	
NVI	3	3	0,20		1	0	0,07	4	3	0,27			3	0,27	
PRIØ	9	7	0,34		1	0	0,04	10	7	0,38			7	0,38	
SIFA	4	2	0,37		1	0	0,09	5	2	0,46			2	0,46	
SIFO	10	5	0,26					10	5	0,26			5	0,26	
SNF	3	0	0,05		10	3	0,15	13	3	0,20			3	0,20	
STEP-gruppen	2	0	0,12		2	1	0,12	4	1	0,23			1	0,23	
TØI				4	1	0,07		4	1	0,07			1	0,07	
SUM	92	52	0,15		47	17	0,08	139	69	0,22			69	0,22	
TOTALSUM	117	68	0,13		87	34	0,10	204	102	0,23			102	0,23	

¹⁾ Årsverk utført av forskere/faglig personale i 2000.

Tabell 19 Antall ansatte i hovedstilling med dr.grad. 1997 - 2000

	Ansatte i hovedstilling med dr.grad															
	1997				1998				1999				2000			
	Totalt	Herav kvinner	Herav	Totalt	Herav kvinner	Herav	Totalt	Herav kvinner	Herav	Totalt	Herav kvinner	Herav	Totalt	Herav kvinner	Herav	
Agderforskning	1	0	0	2	0	0	8	0	0	0	0	8	0	0	0	
Finmarksforskning	1	0	1	1	1	1	2	1	1	1	1	2	1	1	1	
Mjøreforskning	3	1	1	5	2	1	4	1	1	1	2	4	2	2	2	
Nordlandforskning	4	1	1	8	2	2	11	1	1	1	8	0	0	0	0	
Nord-Trøndelagsforskning	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	3	0	0	0	
NORUT Samfunnsforskning A	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	2	1	1	1	1	
Rogalandforskning - samtun	6	2	1	7	1	1	10	2	2	2	10	2	2	2	2	
Telemarkforskning - Bjø	1	0	0	2	0	0	2	0	0	0	4	1	1	1	1	
Telemarkforskning - Notodden	1	0	0	1	0	0	1	1	1	1	2	1	1	1	1	
Vestlandforskning	2	0	0	2	0	0	4	1	1	1	5	1	1	1	1	
Østfoldforskning	8	1	1	2	1	1	5	1	1	1	5	0	0	0	0	
Østlandforskning	4	0	0	5	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	
SUM	32	5	36	7	49	8	54	9	10	10	12	167	54	167	54	
AFT	12	3	9	3	8	2	5	1	1	1	39	28	25	25	15	
ALLFORSK	10	5	4	1	2	2	2	1	1	1	27	09	04	04	04	
CICERO	9	2	9	3	10	4	10	5	5	5	53	51	56	56	59	
FAFO	11	3	14	2	17	4	15	4	4	4	20	25	27	27	24	
FNI	1	0	1	0	0	0	5	1	1	1	6	1	1	1	1	
Inst. for forsvarsstudier	9	0	9	0	10	1	10	1	1	1	7	0	0	0	0	
ISF	12	6	15	7	15	6	22	8	8	8	34	45	42	42	54	
NIFU	4	2	4	1	3	0	3	0	0	0	11	10	06	06	07	
NOVA	14	10	20	13	21	13	24	11	11	11	20	30	32	32	37	
NUPI	11	1	10	1	9	1	11	2	2	2	33	28	25	25	32	
NVI			3	1	6	4	7	7	7	7	43	43	58	58	47	
PRIØ	4	1	9	1	10	2	11	3	3	3	15	33	37	37	41	
SIFA	3	2	3	2	2	2	3	2	2	2	18	20	17	17	28	
SIFO	4	4	3	3	6	6	5	5	5	5	10	08	16	16	13	
SNF	25	4	26	3	20	3	24	3	3	3	30	30	28	28	36	
STEP-gruppen			4	0	4	0	3	0	0	0	22	22	30	30	17	
TØI	3	1	8	2	8	1	9	1	1	1	05	14	13	13	16	
SUM	132	44	151	43	156	52	167	54	54	54	23	25	25	25	27	
TOTALSUM	164	49	187	50	205	60	221	63	63	63	18	21	22	22	25	

Tabell 20 Utenlandske gjesteforskere ved instituttene i 2000 ¹⁾

	Norden		EU, ekskl. Norden		Europa forøvrig		USA		Canada		Asia		Annet		Totalt		
	Antall	Mnd.	Antall	Mnd.	Antall	Mnd.	Antall	Mnd.	Antall	Mnd.	Antall	Mnd.	Antall	Mnd.	Antall	Mnd.	
Agderforskning																	
Finmarksforskning																	
Møreforskning					1	2									1	2	
Nordlandsforskning																	
Nord-Trøndelagsforskning																	
NORUT Samfunnsforskning AS																	
Rogalandsforskning - samfunn																	
Telemarkforskning - Bø																	
Telemarkforskning - Notodden																	
Vestlandforskning																	
Østfoldforskning																	
Østlandsforskning																	
SUM			1	2											1	2	
AFI													1	4	1	4	
ALLFORSK					1	3									1	3	
CICERO					1	2							1	12	2	14	
FAFO																	
FNI			1	4			2	15							3	19	
Inst. for forsvarsstudier																	
ISF																	
NIFU																	
NOVA			1	11											1	11	
NUPI					3	6									3	6	
NVI																	
PRIO							1	2							1	2	
SIFA																	
SIFO																	
SNF	1	2	2	7											3	9	
STEP-gruppen	1	1													1	1	
TØI																	
SUM	2	3	4	22	4	8	4	20					2	16	16	69	
SUM	2	3	4	22	4	8	5	22					2	16	17	71	

¹⁾ Omfatter opphold på 2 mnd eller lengre.

Tabell 21 Instituttforskere med utenlandsopphold i 2000 ¹⁾

	EU, ekskl		Europa		USA	Canada	Asia	Annet	Totalt
	Norden	Norden	forøvrig	forøvrig					
	Antall	Mnd.	Antall	Mnd.	Antall	Mnd.	Antall	Mnd.	Antall
Agderforskning			1	12					1 12
Finmarksforskning									
Møreforskning									
Nordlandforskning			1	3	1	7			2 10
Nord-Trøndelagsforskning									
NORUT Samfunnsforskning AS	1	6			2	12			3 18
Rogalandforskning - samfunn					1	3			1 3
Telemarkforskning - Bø									
Telemarkforskning - Notodden									
Vestlandforskning									
Østfoldforskning									
Østlandforskning									
SUM	1	6	2	15	6	36			2 14 9 57
AFI			1	4					1 4
ALLFORSK									
CICERO					2	19	1	9	3 28
FAFO					2	12			2 12
FNI			1	5	1	11			2 16
Inst. for forsvarsstudier									
ISF	1	5	2	16	2	11			5 32
NIFU	1	2							1 2
NOVA	1	3	2	5	1	5			4 13
NUPI	2	9			2	7			4 16
NVI									
PRIO									
SIFA									
SIFO									
SNF	1	3	1	4	2	8			4 15
STEP-gruppen									
TØI									
SUM	3	11	9	41	1	4	12	73	1 9 2 4 28 141
TOTALSUM	3	11	10	47	3	19	18	109	1 9 2 4 37 198

¹⁾ Omfatter opphold på 2 mnd eller lengre.

Tabell 22 Internasjonal prosjektf finansiering 2000

	EU				COST				EUREKA				Nordisk Ministerråd			
	Instituttets kontraks- omfang 1000 kroner		Internasjonal finansiering		Instituttets kontraks- omfang 1000 kroner		Internasjonal finansiering		Instituttets kontraks- omfang 1000 kroner		Internasjonal finansiering		Instituttets kontraks- omfang 1000 kroner		Internasjonal finansiering	
	Prosent	Prosent	Prosent	Prosent	Prosent	Prosent	Prosent	Prosent	Prosent	Prosent	Prosent	Prosent	Prosent	Prosent	Prosent	Prosent
Agderforskning	1 014	100%	0%	0%												
Finmarksforskning																
Møreforskning	153	100%	0%	0%					570	100%	0%					
Nordlandsforskning	1 200	50%	0%	0%												
Nord-Trøndelagsforskning	2 019	28%	0%	0%												
NORUT Samfunnsforskning AS	20	100%	0%	0%												
Rogalandforskning - samfunn	497	23%	44%						255	87%	2%					
Telemarkforskning - Bø																
Telemarkforskning - Notodden																
Vestlandsforskning	5 292	50%	8%						100	100%	0%					
Østfoldforskning	1 276	74%	15%						697	66%	0%					
Østlandsforskning																
SUM	11 471	53%	7%						1 622	83%	0%					
AFI	1 526	28%	52%						1 109	100%	0%					
ALLFORSK																
CICERO	1 014	46,8%	53,2%						31	100%	0%					
FAFO	2 475	100%	0%						350	100%	0%					
FNI	56	100%	0%													
Inst. for forsvarsstudier																
ISF	669	51%	0%						77	100%	0%					
NIFU	1 056	50%	28%						1 209	98%	2%					
NOVA	2 761	51%	4%						424	97%	3%					
NUPI	73	100%	0%						195	100%	0%					
NVI	2 713	69%	31%						252	100%	0%					
PRIØ																
SIFA																
SIFO	1 060	50%	30%						1 106	71%	29%					
SNF	2 065	70%	30%						443	100%	0%					
STEP-gruppen	2 122	50%	19%						239	37%	63%					
TØI	3 194	44%	12%													
SUM	20 784	58%	21%						5 435	91%	9%					
TOTALSUM	32 255	56%	16%						7 057	89%	7%					

	OECD			FN			Verdensbanken			Andre			TOTALT		
	Institutets kontrakts-omfang 1000 kroner	Internasjonal finansiering Prosent	Egenfinansiering Prosent	Institutets kontrakts-omfang 1000 kroner	Internasjonal finansiering Prosent	Egenfinansiering Prosent	Institutets kontrakts-omfang 1000 kroner	Internasjonal finansiering Prosent	Egenfinansiering Prosent	Institutets kontrakts-omfang 1000 kroner	Internasjonal finansiering Prosent	Egenfinansiering Prosent	Institutets kontrakts-omfang 1000 kroner	Internasjonal finansiering Prosent	Egenfinansiering Prosent
Agderforskning							2 383	100%	0%	3 397	100%	0%			
Finmarkforskning															
Mjøreforskning							65	100%	0%	788	100%	0%			
Nordlandsforskning										1 200	50%	0%			
Nord-Trendelagsforskning										2 019	28%	0%			
NORUT Samfunnsforskning AS										20	100%	0%			
Rogalandsforskning - samfunn										752	45%	30%			
Telemarkforskning - Be															
Telemarkforskning - Nctodden															
Vestlandforskning							1 456	100%	0%	5 392	51%	8%			
Østfoldforskning										3 429	83%	5%			
Østlandforskning															
SUM							3 904	100%	0%	16 997	67%	5%			
AFI															
ALLFORSK															
CICERO	10	100%	0%				650	85%	15%	273	93%	7%	1 978	67%	33%
FAFO				1 200	100%	0%	550	100%	0%	960	100%	0%	5 535	100%	0%
FNI				1 006	100%	0%							1 062	100%	0%
Inst. for forsvarsstudier															
ISF													746	56%	0%
NIFU													2 265	76%	14%
NOVA							15	100%	0%	3 200	58%	4%			
NIJPI				149	100%	0%				371	62%	0%	788	82%	0%
NVI													2 965	72%	28%
PRIO							782	100%	0%	8 266	56%	0%	9 048	59%	0%
SIFA															
SIFO							100	50%	50%	2 266	60%	30%			
SNF							521	100%	0%	3 029	80%	20%			
STEP-gruppen	1 050	0%	48%				399	100%	0%	3 810	41%	28%			
TØI							2 852	100%	0%	6 046	70%	6%			
SUM	1 060	1%	47%	2 355	100%	0%	1 982	95%	5%	13 757	72%	0%	45 373	69%	12%
TOTALSUM	1 060	1%	47%	2 355	100%	0%	1 982	95%	5%	17 661	78%	0%	62 370	66%	10%

Tabell 23 Anslått fordeling av totalt antall prosjekter/oppdrag bearbeidet i 2000. 1000 kroner. ¹⁾

	0 - 100		101 - 500		501 - 2000		> 2001		TOTALT	
	Antall	Beløp	Antall	Beløp	Antall	Beløp	Antall	Beløp	Antall	Beløp
Agderforskning	84	3 892	67	17 218	22	21 583	1	3 670	174	46 363
Finmarksforskning	11	409	12	2 742	6	7 260			29	10 411
Møreforskning	90	2 387	84	9 973	24	7 765	4	973	202	21 098
Nordlandsforskning	35	1 275	44	6 846	37	12 096	5	2 828	121	23 045
Nord-Trøndelagsforskning	20	1 000	15	3 000	4	4 415	1	1 000	40	9 415
NORUT Samfunnsforskning A	25	817	17	4 315	2	1 914			44	7 046
Rogalandforskning - samfunn	32	1 356	67	9 210	47	21 531	4	3 327	150	35 424
Telemarkforskning - Bø	67	1 197	33	3 567	19	6 286	3	1 745	122	12 795
Telemarkforskning - Notodden	6	200	9	780	3	665	3	1 434	21	3 079
Vestlandsforskning	29	1 164	17	1 929	7	2 898	8	6 595	61	12 586
Østfoldforskning	107	3 179	26	4 794	10	6 812			143	14 785
Østlandsforskning	15	465	29	4 140	23	5 208	1	624	68	10 437
SUM	521	17 341	420	68 514	204	98 433	30	22 196	1 175	206 484
AFI	6	286	23	3 410	26	9 482	4	3 934	59	17 112
ALLFORSK	126	4 651	99	10 758	40	15 124	8	7 165	273	37 698
CICERO	28	1 372	34	9 056	4	3 690			66	14 118
FAFO	18	955	53	8 610	55	22 939	23	28 452	149	60 956
FNI	8	500	14	2 239	20	6 789	6	4 658	48	14 186
Inst. for forsvarsstudier			9	3 019					9	3 019
ISF	10	339	15	1 636	36	10 622	14	10 719	75	23 316
NIFU	13	566	38	5 621	24	11 352	4	7 182	79	24 721
NOVA	12	159	37	4 434	78	18 065	13	7 139	140	29 797
NUPI	13	512	33	4 024	20	5 934	5	7 562	71	18 032
NVI			7	555	2	262	6	4 171	15	4 988
PRIO	10	272	16	1 955	25	8 810	8	21 430	59	32 467
SIFA										
SIFO	8		24		5				37	
SNF	11	728	83	12 780	79	29 792	22	13 124	195	56 424
STEP-gruppen	15	473	14	2 821	21	7 824			50	11 118
TØI	76	4 100	104	26 800	24	20 300			204	51 200
SUM	354	14 913	603	97 718	459	170 985	113	115 536	1 529	399 152
TOTALSUM	875	32 254	1 023	166 232	663	269 418	143	137 732	2 704	605 636

¹⁾ Fordelingen på størrelseskategorier gjelder prosjektet som helhet - uansett varighet.

Tabell 24 Antall vitenskapelige artikler og antall pr. årsverk utført av forskere/faglig personale. 1997 - 2000

	Vitenskapelige artikler publisert i tidsskrift med referere-ordning ¹⁾				Vitenskapelige artikler publisert i tidsskrift med referere-ordning pr. årsverk utført av forskere/faglig personale			
	1997	1998	1999	2000	1997	1998	1999	2000
Agderforskning		7	4	8		0,19	0,10	0,22
Finmarksforskning		0	0	0				
Møreforskning	16	10	10	24	0,36	0,26	0,28	0,68
Nordlandforskning	15	11	10	8	0,43	0,31	0,25	0,22
Nord-Trøndelagsforskning	4	2	3	8	0,25	0,11	0,15	0,42
NORUT Samfunnsforskning A	1	0	0	2	0,07			0,15
Rogalandforskning - samfunn	2	4	2	6	0,05	0,10	0,05	0,14
Telemarkforskning - Bø	7	6	5	4	0,36	0,33	0,30	0,22
Telemarkforskning - Notodden	1	1	0	0	0,12	0,14		
Vestlandforskning	8	0	5	6	0,43		0,24	0,30
Østfoldforskning	3	12	7	8	0,07	0,30	0,23	0,35
Østlandforskning	15	9	28	5	0,47	0,35	1,22	0,29
SUM	72	62	74	79	0,23	0,21	0,25	0,29
AFI	9	4	5	10	0,29	0,13	0,15	0,30
ALLFORSK	13	17	4	2	0,35	0,39	0,08	0,04
CICERO	9	17	21	9	0,53	0,97	1,18	0,53
FAFO	10	3	12	9	0,18	0,05	0,19	0,14
FNI	7	9	14	13	0,31	0,42	0,61	0,57
Inst. for forsvarsstudier	5	7	6	13	0,42	0,58	0,40	0,81
ISF	25	16	15	19	0,71	0,48	0,42	0,47
NIFU	9	13	12	19	0,25	0,31	0,25	0,44
NOVA	19	25	27	26	0,27	0,38	0,41	0,40
NUPI	24	15	22	19	0,73	0,42	0,60	0,55
NVI	2	0	4	5	0,20		0,38	0,33
PRIØ	22	20	20	16	0,85	0,73	0,74	0,60
SIFA	12	25	22	13	0,72	1,64	1,83	1,19
SIFO	11	5	8	8	0,29	0,13	0,21	0,21
SNF	59	77	75	69	0,71	0,88	1,06	1,04
STEP-gruppen	4	4	5	3	0,22	0,22	0,37	0,17
TØI	8	6	15	10	0,14	0,10	0,24	0,17
SUM	244	263	287	263	0,42	0,43	0,46	0,42
TOTALSUM	316	325	361	342	0,36	0,36	0,39	0,38

¹⁾ Omfatter artikler i internasjonale og norske tidsskrifter med referere.

Tabell 25 Publisering og formidling 2000

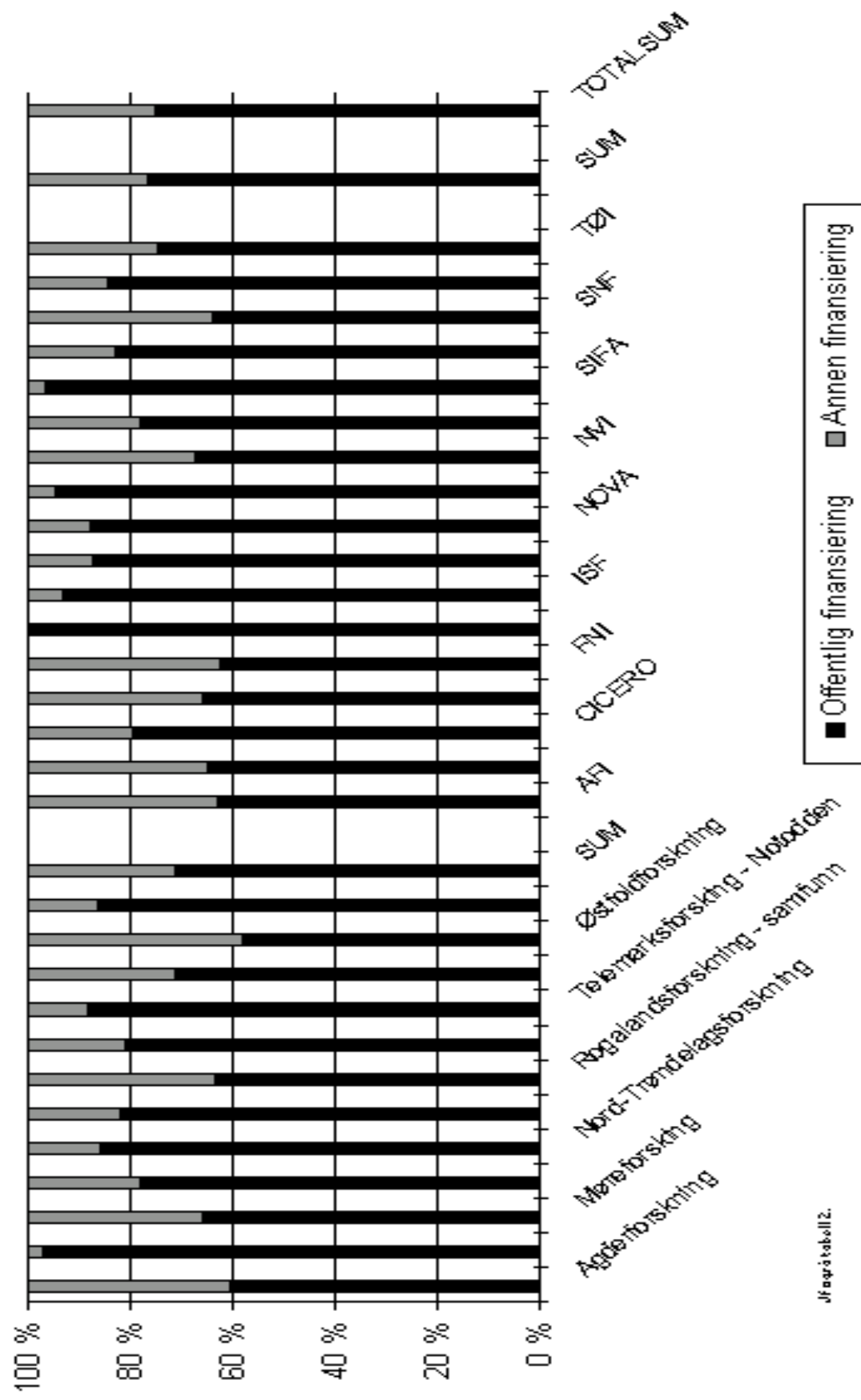
	Artikler				Rapporter						
	Internasjonale tidsskrifter med referere	Norske tidsskrifter med referere	Fagbøker, lærebøker, andre selvstendige utgivelser	Kapitler og artikler i bøker, lærebøker, allmennitidskrifter med mer	Egen rapport-serie	Ekstern rapportserie	Til oppdrags-givere	Foredrag/fremleggelse av paper/poster	Populærvit. artikler og foredrag	Ledere, kommentarer, anmeldelser, kronikker ol	Konferanser, seminarer der instituttet har medvirket i arr.
Agderforskning	6	2	2	5	59			17	60	4	10
Finmarksforskning				0	12	0	0	0	3	1	1
Møreforskning	21	3	5	20	53	6	12	68	55	10	6
Nordlandforskning		8	4	9	33	6	0	28	48	10	10
Nord-Trøndelagsforskning	6	2	2	2	24	4	2	43	6	3	11
NORUT Samfunnsforskning AS	2	1	1	0	10	2	19	16	11	6	1
Rogalandforskning - samfunn	2	4	2	8	51	8	30	40	4	3	2
Telemarkforskning - Bie	2	2	2	5	23	1	30	15	38	25	7
Telemarkforskning - Notodden			1	12	10	0	8	11	4	0	3
Vestlandforskning	6	0	10	10	36	3	3	54	14	3	13
Østfoldforskning	8	1	0	0	33	0	0	41	7	0	22
Østlandforskning	5	1	1	6	18	5	1	16	14	4	2
SUM	58	21	19	80	362	35	105	363	264	69	88
AFI	6	4	3	22	5	1	17	7	220	4	5
ALLFORSK	2		1	1	9	0	9	33		2	7
CICERO	7	2	5	85	17	0	0	12	18	10	6
FAFO	8	1	3	9	40	0	0	239	4	14	8
FNI	11	2	7	19	13	2	3	44	9	21	2
Inst. for forsvarsstudier	4	9	3	20	10	1	2	25	2	12	21
ISF	10	9	4	32	18	5	18	48	165	36	5
NIFU	19	2	2	7	29	14	4	50	65	30	1
NOVA	18	8	5	36	26	4	4	70	217	33	22
NUPI	7	12	10	45	24	12	20	69	156	310	14
NVI	5		4	4	2	1	4	7	15	5	
PRIO	13	3	2	19	7	4	14	63	22	36	60
SIFA	10	3	3	8	2	2	1	54	7	2	2
SIFO	7	1	1	5	30	2	58	28	15		1
SNF	33	36	3	8	172	25	84	100	100	75	8
STEP-gruppen	2	1	4	4	3	11	20	15	5	2	3
TØI	10			51	64			179	115	10	10
SUM	172	91	51	375	469	84	254	1 043	1 133	602	175
TOTALSUM	230	112	70	455	831	119	359	1 406	1 397	671	263

Tabell 26 Samarbeid med andre institusjoner om prosjekter som omfatter FoU. Prosjektomfang i årsverk ¹⁾ 2000

	Universiteter og høyskoler			Næringsliv			Andre forskningsmiljø			Alle institusjoner		
	Uten-landske		Totalt	Uten-landske		Totalt	Uten-landske		Totalt	Uten-landske		Totalt
	Norske	Uten-landske		Norske	Uten-landske		Norske	Uten-landske		Norske	Uten-landske	
Agderforskning	1,0	1,0	2,0	3,0	3,0	6,0	2,0	2,0	4,0	6,0	3,0	9,0
Finmarkforskning	1,0		1,0	0,5	0,5	2,5	2,0	0,5	2,5	3,5	0,5	4,0
Mjøreforskning	2,5		2,5	7,5	1,0	8,5	4,0	2,0	6,0	14,0	3,0	17,0
Nordlandforskning		0,2	0,2	1,1	1,1	1,1	0,6	0,4	1,1	1,7	0,6	2,3
Nord-Trøndelagsforskning	1,8		1,8	5,0	5,0	6,8	2,0	2,0	4,0	8,8	2,0	10,8
NORUT Samfunnsforskning AS	1,0		1,0	0,3	0,5	0,8	0,7	0,7	1,4	2,0	0,5	2,5
Rogalandforskning - samfunn	0,5	0,9	1,4	1,1	1,1	2,2	1,6	0,4	2,0	3,1	1,2	4,4
Telemarkforskning - Bø	1,2	0,1	1,3	0,5	0,5	1,8	0,8	0,8	1,6	2,5	0,1	2,6
Telemarkforskning - Notodden	1,5		1,5	0,4	0,4	1,9	0,1	0,1	0,2	2,0	0,1	2,1
Vestlandforskning	1,4	2,0	3,4	1,0	1,3	2,3	3,0	3,0	6,0	5,4	6,3	11,7
Østfoldforskning	0,5	1,0	1,5	6,0	8,0	14,0	1,0	0,5	1,5	7,5	9,5	17,0
Østlandsforskning	2,5		2,5	2,0	2,0	4,5	2,0	2,0	4,0	6,5	2,0	8,5
SUM	14,9	5,1	20,0	28,3	10,8	39,1	19,8	10,9	30,7	63,0	26,8	89,8
AFI	1,5	1,5	3,0	8,0	8,0	11,0	1,0	1,2	2,2	10,5	2,7	13,2
ALLFORSK	1,0	2,0	3,0			3,0	1,2	1,2	2,4	2,2	2,0	4,2
CICERO	0,5	2,3	2,8	0,1	0,1	0,2	2,4	1,5	3,8	3,0	3,8	6,7
FAFO	1,5	4,8	6,2	0,5	0,5	1,0	2,3	6,5	8,8	4,2	11,3	15,4
FNI				0,3	0,3	0,6	1,8	0,8	2,6	2,1	0,8	2,9
Inst. for forsvarsstudier												
ISF	2,5	2,7	5,2			5,2	1,3	0,2	1,5	3,8	2,8	6,7
NIFU	1,5	1,5	3,0			3,0	1,0	0,8	1,8	2,5	2,3	4,8
NOVA	3,2	2,2	5,4			5,4	2,1	0,7	2,8	5,3	2,9	8,2
NUPI	1,4	1,3	2,7	0,3	0,3	3,0	4,6	3,5	8,1	6,3	4,8	11,1
NVI	3,0	3,0	6,0	1,0	1,0	2,0	1,8	0,8	2,6	4,0	3,0	7,0
PRIØ												
SIFA				0,5	0,5	1,0	1,0	2,0	3,0	1,5	2,0	3,5
SIFO				2,0	2,0	4,0	3,0	1,0	4,0	5,0	1,0	6,0
SNF	24,0	9,0	33,0	10,0	10,0	20,0	4,0	2,0	6,0	38,0	11,0	49,0
STEP-gruppen	1,0	4,0	5,0			5,0	1,0	4,0	5,0	2,0	8,0	10,0
TØI	1,0	0,6	1,6	2,0	0,2	2,2	1,3	1,5	2,8	4,3	2,3	6,6
SUM	42,1	34,8	76,9	24,7	0,2	24,9	27,9	25,6	53,5	94,6	60,6	155,3
TOTALSUM	57,0	39,9	96,9	53,0	11,0	63,9	47,7	36,5	84,2	157,6	87,4	245,0

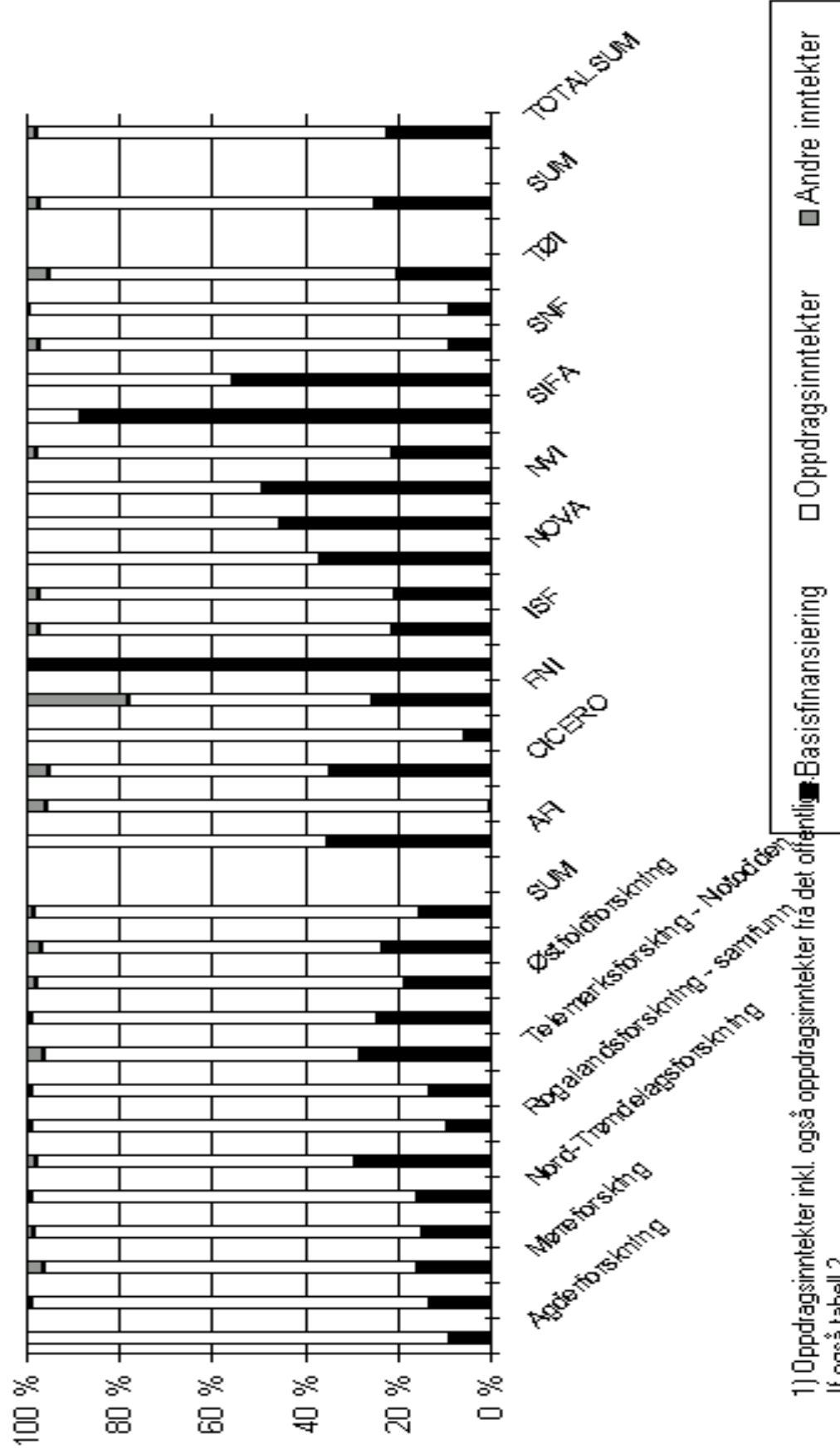
¹⁾ Årsverk utført av instituttets personale som del av prosjektene i 2000.

Figur 1: Inntekter i 2000 prosentvis fordelt på offentlig og annen finansiering

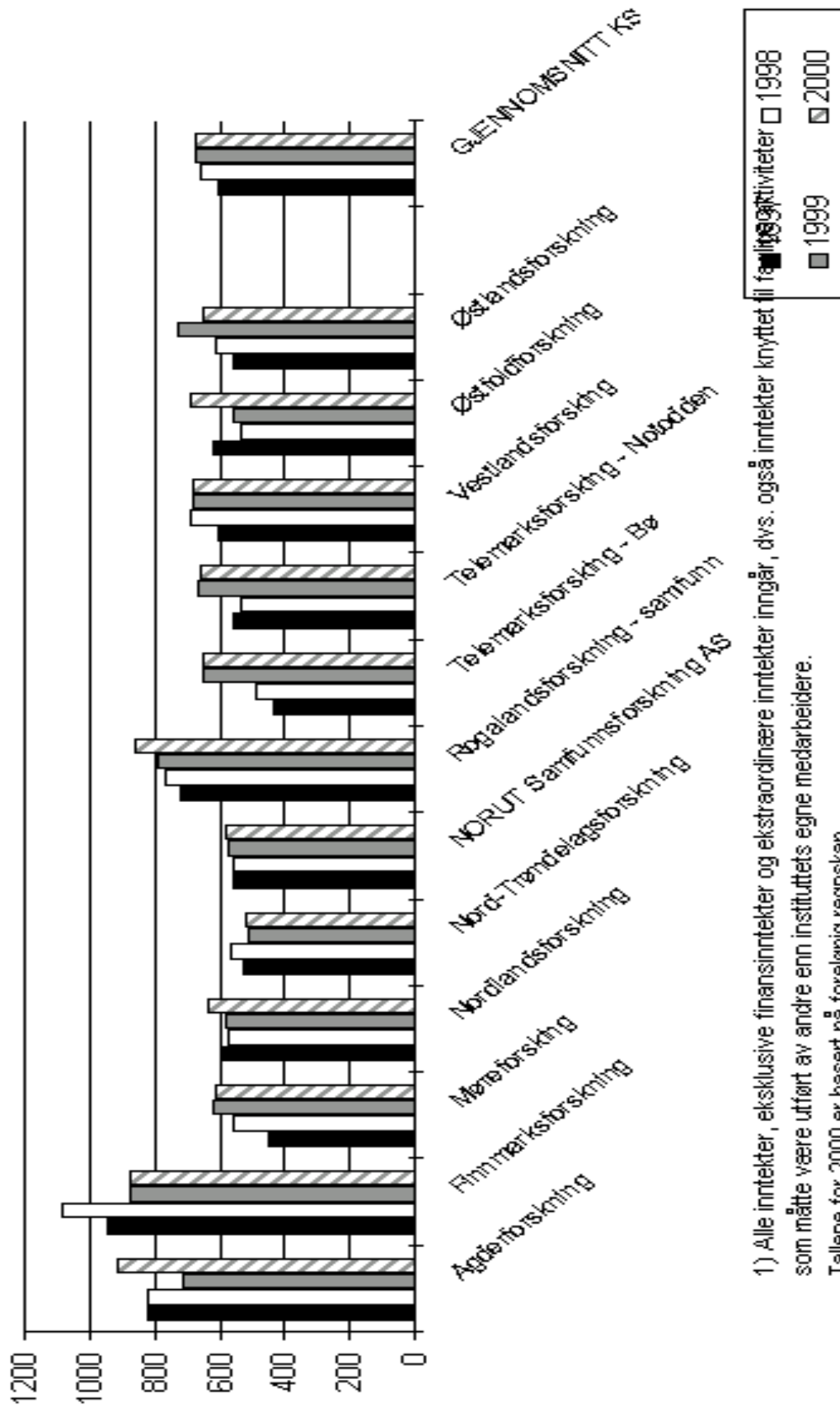
Jf. figur 1.2.

Figur 2: Inntekter i 2000 fordelt på finansieringskilde ¹⁾

1) Oppdragsinntekter inkl. også oppdragsinntekter fra det offentlige. Jf også tabell 2.

Figur 3a: Inntekter i alt per totale årsverk. 1997 - 2000. 1000 kr. 1)

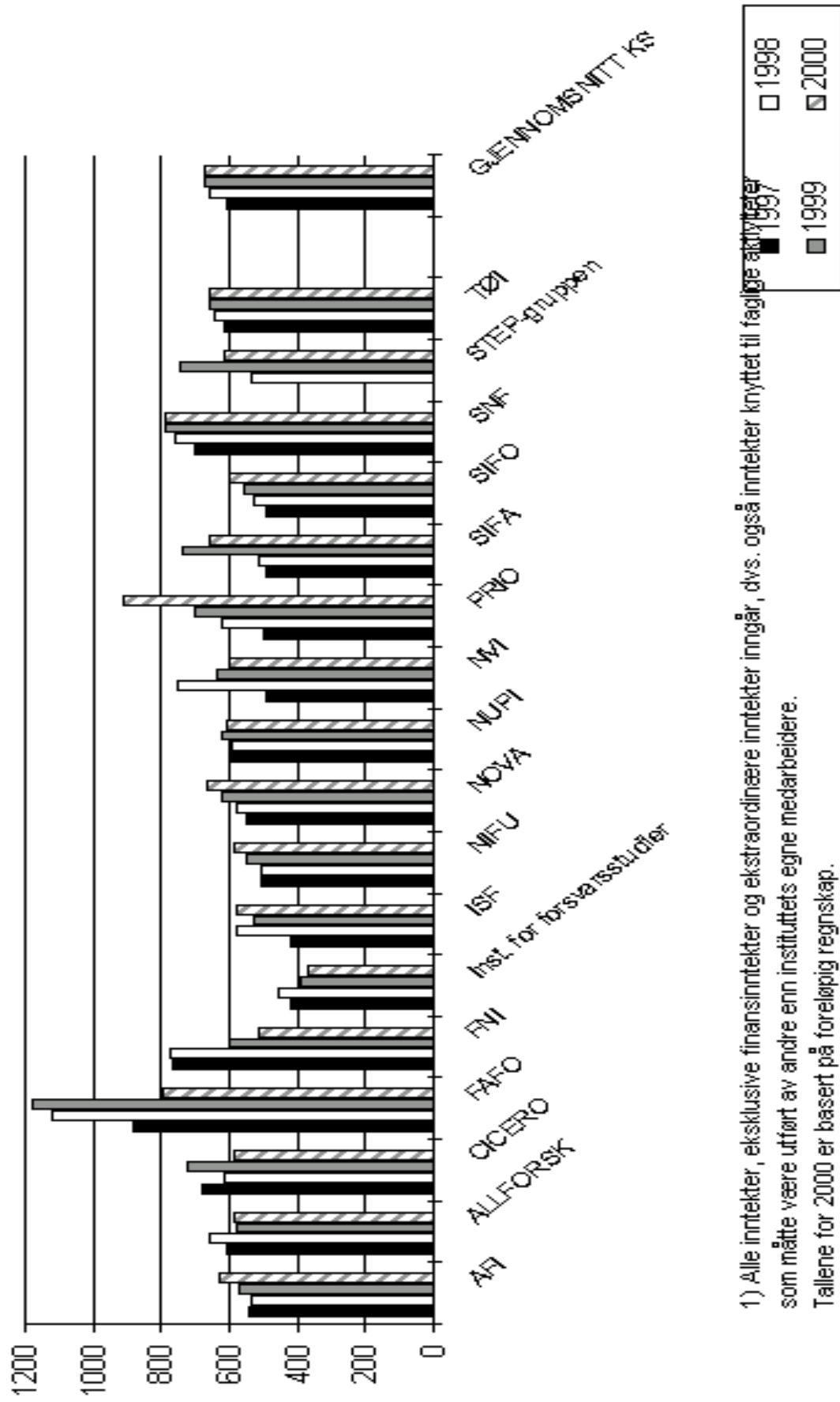

1) Alle inntekter, eksklusive finansinntekter og ekstraordinære inntekter inngår, dvs. også inntekter knyttet til familiegjøkativiteter 1998 som måtte være utført av andre enn instituttets egne medarbeidere.

Tallene for 2000 er basert på foreløpig regnskap.

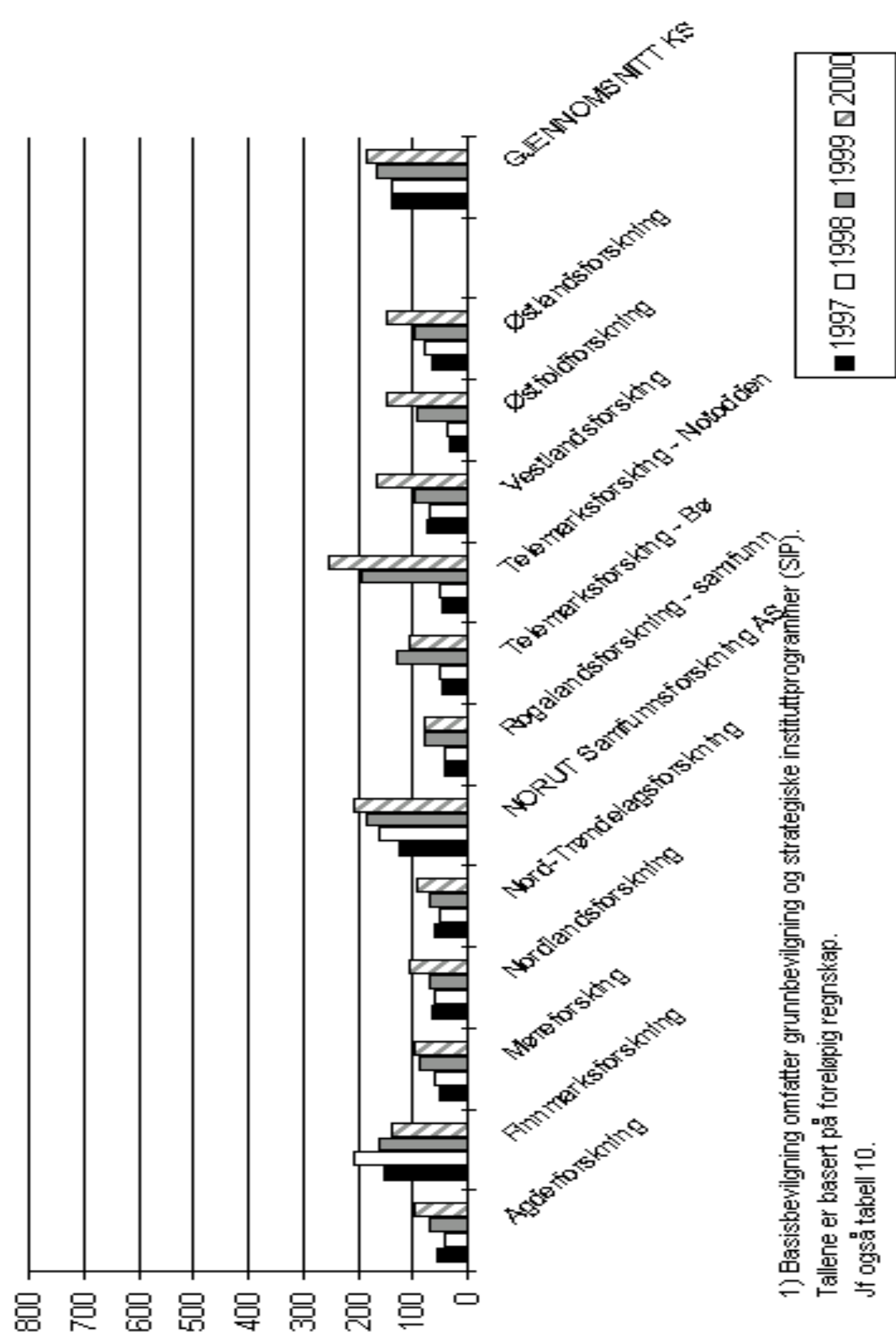
Jf også tabell 9.

Figur 3b: Inntekter i alt per totale årsverk. 1997 - 2000. 1000 kr. ¹⁾

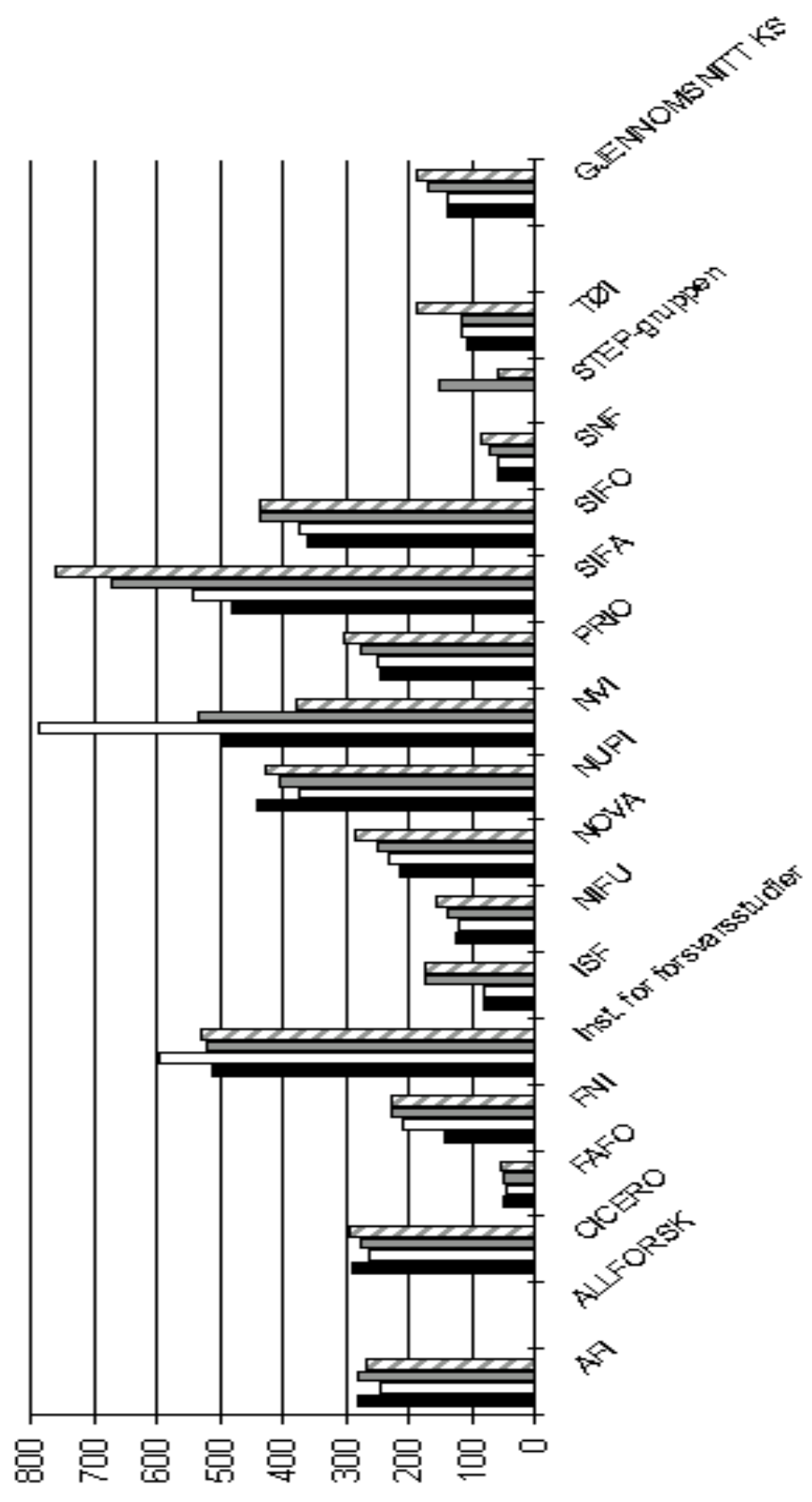
1) Alle inntekter, eksklusive finansinntekter og ekstraordinære inntekter inngår, dvs. også inntekter knyttet til faglige aktiviteter som måtte være utført av andre enn instituttets egne medarbeidere.
 Tallene for 2000 er basert på foreløpig regnskap.
 Jf også tabell 9.

Figur 4a: Basisbevilgning pr. årsverk utført av forskere/faglig personale 1997 - 2000. 1 000 kr

1) Basisbevilgning omfatter grunnbevilgning og strategiske instituttprogrammer (SIP). Tallene er basert på foreløpig regnskap. Jf også tabell 10.

Figur 4b: Basisbevilgning pr. årsverk utført av forskere/faglig personale 1997 - 2000. 1 000 k

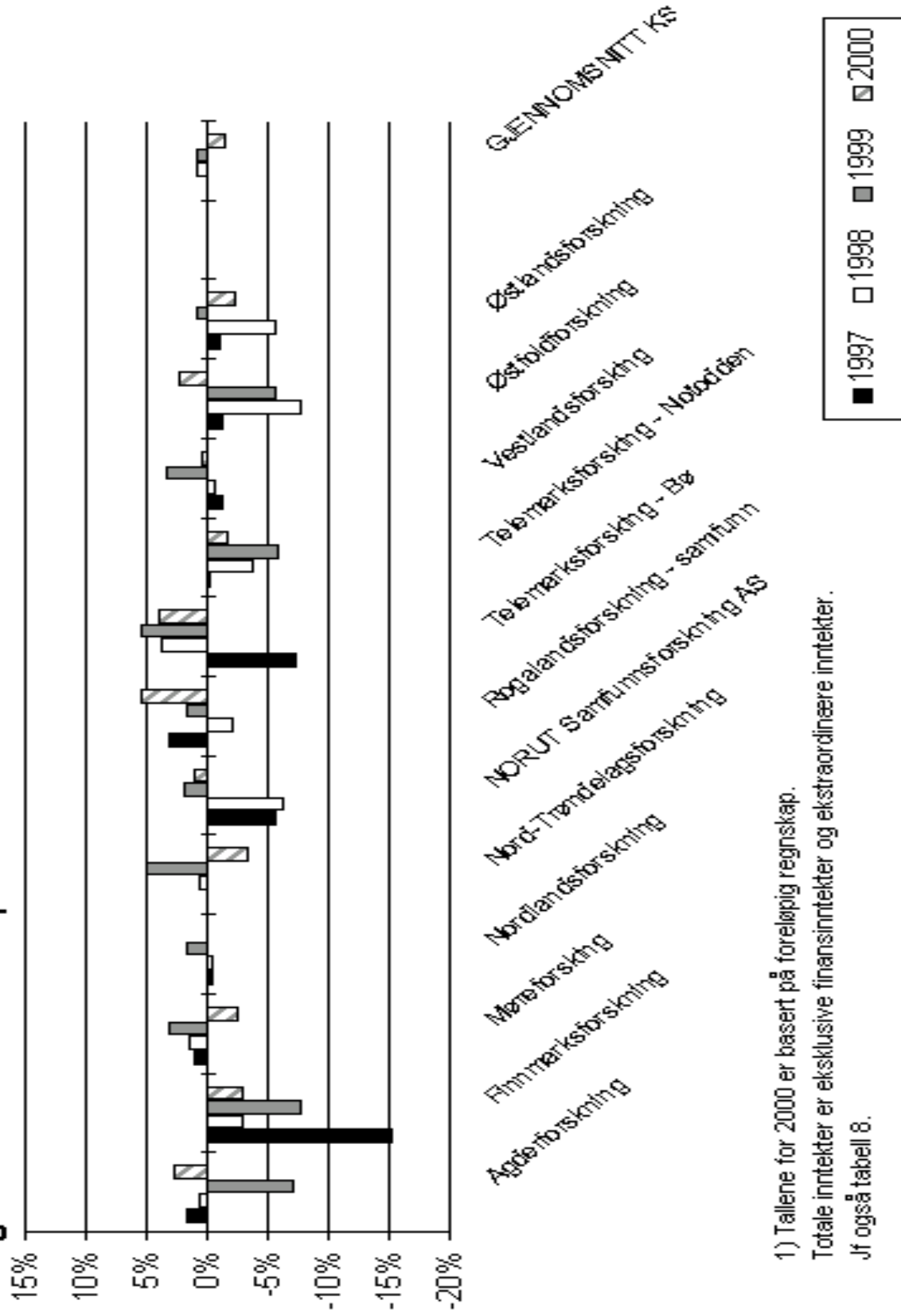

1) Basisbevilgning omfatter grunnbevilgning og strategiske instituttprogrammer (SIP).

Tallene er basert på foreløpig regnskap.

Jf også tabell 10.

Figur 5a: Driftsresultat i prosent av totale inntekter. 1997 - 2000 ¹⁾

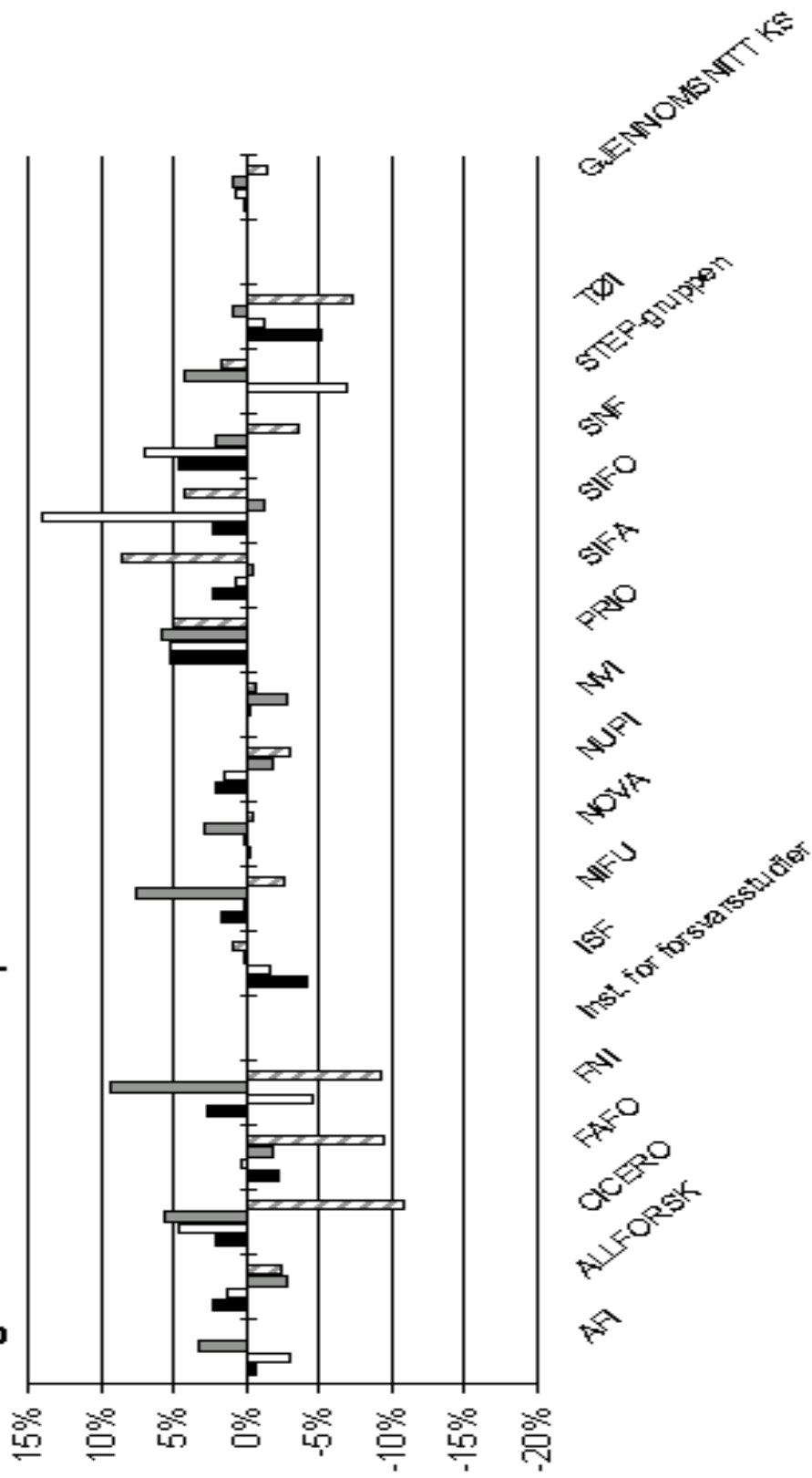

1) Tallene for 2000 er basert på foreløpig regnskap.

Totale inntekter er eksklusive finansinntekter og ekstraordinære inntekter.

Jf også tabell 8.

Figur 5b: Driftsresultat i prosent av totale inntekter. 1997 - 2000 ¹⁾

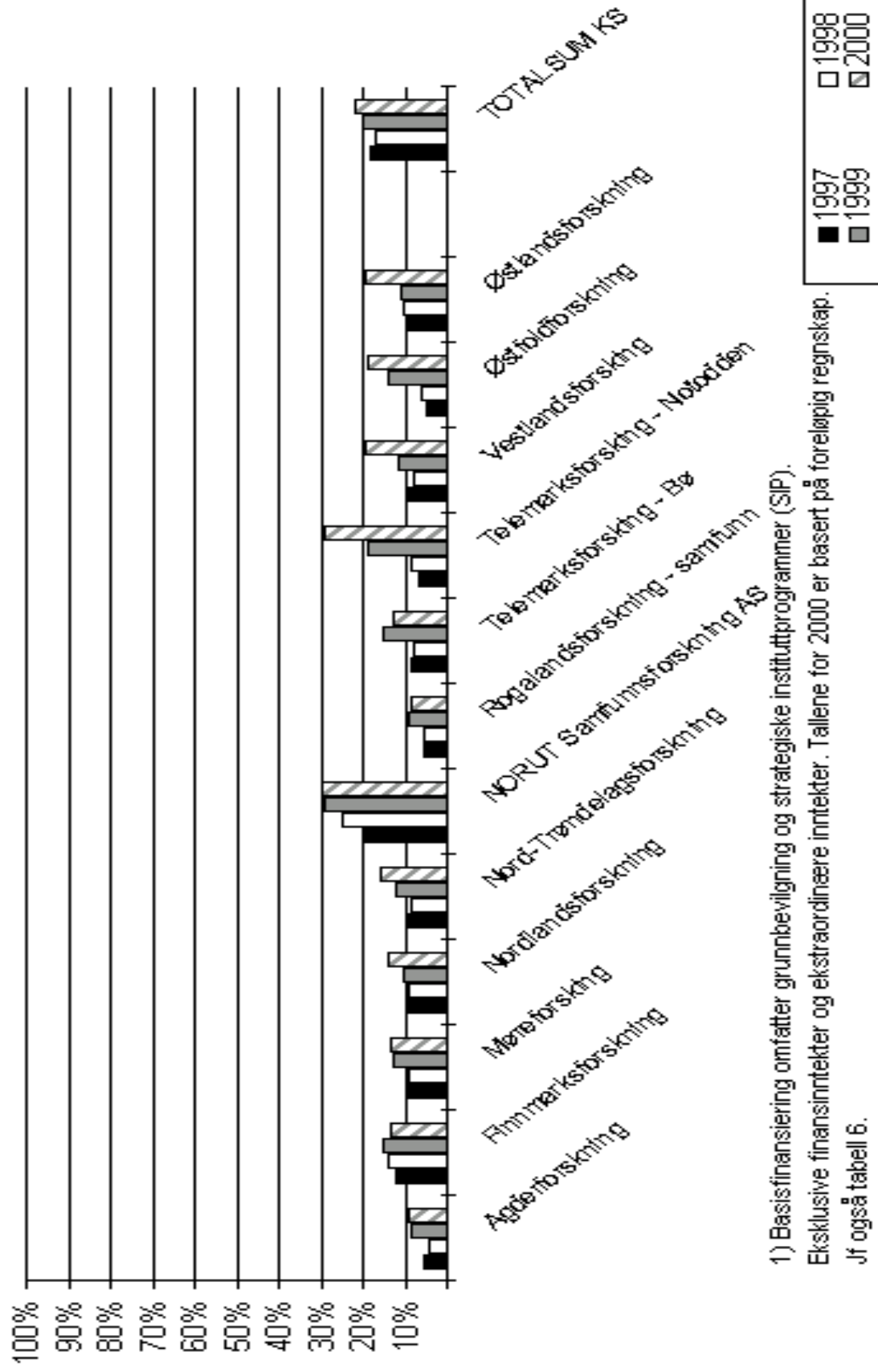

1) Tallene for 2000 er basert på foreløpig regnskap.

Totale inntekter er eksklusive finansinntekter og ekstraordinære inntekter.

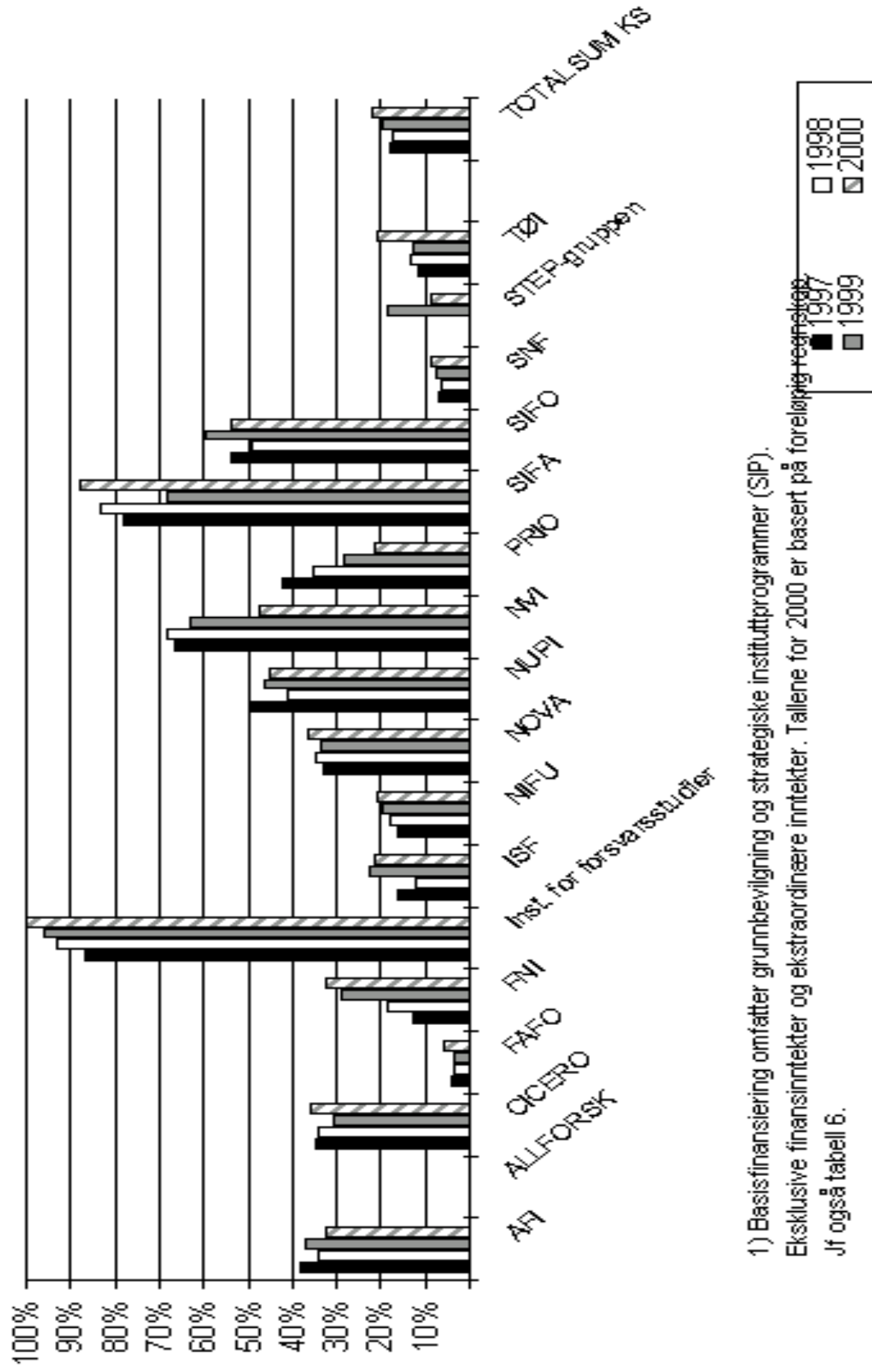
Jf også tabell 8.

Figur 6a: Basisfinansiering i % av totale inntekter. 1997 - 2000 ¹⁾

1) Basisfinansiering omfatter grunnbevilgning og strategiske instituttprogrammer (SIP). Eksklusive finansinntekter og ekstraordinære inntekter. Tallene for 2000 er basert på foreløpig regnskap. Jf også tabell 6.

Figur 6b: Basisfinansiering i % av totale inntekter. 1997 - 2000 ¹⁾

1) Basisfinansiering omfatter grunnbevilgning og strategiske instituttprogrammer (SIP).

Eksklusive finansinntekter og ekstraordinære inntekter. Tallene for 2000 er basert på foreløpige tall.

Jf også tabell 6.